

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ & ΚΑΛΛΙΡΡΩΗΣ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΡΧΑΙΑ Δ/Γ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Δ' ΤΑΞΙΝ
ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
608

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1963

ΣΤ' 89 ΣΧΒ
αριθμός (Πολύβουλα)

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

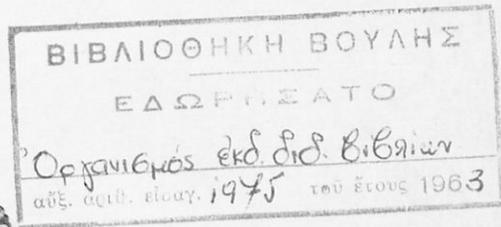
ΣΤ' 89 ΣΧΒ
Οργάνω
ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ & ΚΑΛΛΙΡΡΩΗΣ ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Δ' ΤΑΞΙΝ
ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1963

808
622B
311E
202

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ο Μ Η Ρ Ο Σ

(ΚΑΤΑ)

ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΝ ΕΠΙΣΤΑΣΙΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ
ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΑΘΗΝΑΙΣ 1964

ΕΚΔΟΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΥΛΑΞΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἀρχαὶ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Τὸ ἔπος.

Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων ἠσθάνοντο τὴν γοητεῖαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ποιητικοῦ λόγου. Τὰ ἀρχαιότατα ἑλληνικὰ ποιήματα εἶχον θρησκευτικὸν περιεχόμενον ἦσαν δηλ. ὕμνοι καὶ ἐπικλήσεις εἰς τοὺς θεοὺς ἢ ἀνέφερον τὴν γενεαλογίαν καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν. Τίποτε ὁμως ἀκριβές δὲν γνωρίζομεν περὶ τῆς συνθέσεως καὶ τοῦ ἔφους τῶν θρησκευτικῶν τούτων ποιημάτων. Πάντως τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ποιήσεως ἐδημιουργήθη εἰς ἀρχαιωτάτην ἐποχὴν, ὁπότε οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον μεταστέσει ἀκόμη ἀπὸ τὰς βορειοτέρας ἑλληνικὰς χώρας εἰς τὰς ὀριστικὰς τῶν οἰκίσεις.

Εἰς χρόνους μεταγενεστέρους, ὅτε ἐγίνετο ἡ μετανάστευσις τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν πρὸς Νότον καὶ ἰδρόντο αἱ πρῶται ἑλληνικαὶ ἀποικίαι εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ἡ ποίησις μετέβαλε χαρακτῆρα καὶ ἐστράφη περισσότερον πρὸς τὴν ζωὴν. Διὰ τὰ κατακτήσεων οἱ Ἕλληνες τὰς νέας χώρας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μ. Ἀσίας, ἐχειρίσθη τὰ διεξαγάγουν μακροὺς καὶ σκληροὺς πολέμους ἐναντίον τῶν παλαιωτέρων κατοίκων τῶν χωρῶν αὐτῶν. Κατὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ἀνεδείχθησαν ἥρωες, τοὺς ὁποίους τὸ κοινὸν ἐτίμα καὶ ἐθαύμαζεν. Ἡ ἀνθρωπίνῃ ἀξίᾳ ἤρρισε τὰ συγκλητὴ τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ καὶ τὰ γίνεται θέμα πρὸς ποιητικὴν δημιουργίαν. Τὰ κατορθώματα τῶν ἡρώων ἔπρεπε τὰ γίνον γενεὰ καὶ τὰ ἐξομνηθοῦν ἐπαξίως μὲ ποιητικὰ ἔργα. Ἀνεπτύχθη τοιοῦτοτρόπως νέον εἶδος ποιήσεως, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη ἐπικλή ποίησις ἢ ἀπλῶς ἔπος.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν Ἑλλήνων διετηρεῖτο ἐξίσου θεομὸν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν νέαν ἐποχὴν τῶν μεταναστεύσεων καὶ τῶν μεταβολῶν, τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα συνεδέσασεν ἐδφνέστατα τὸ νέον αὐτὸ περιεχόμενον τῆς ποιήσεως μὲ τὴν παλαιωτέραν ὕμνολογίαν τῶν θεῶν. Πωδέσθησε δηλ. ὅτι τὰ λαμπρὰ πολεμικὰ κατορθώματα ἦσαν ἀπὸ κοινοῦ ἔργα θεῶν καὶ ἀνθρώπων. Οἱ ἄνθρωποι ὡς θεοὶ καὶ οἱ θεοὶ ὡς ἄνθρωποι ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς ἡρωϊκὰς ἐπιχειρήσεις.

Οὕτω τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔπους, ὅπως μάλιστα αὐτοὶ οἱ δημιουργοὶ του τὸ καθορίζουν, εἶναι : ἔργα ἀνδρῶν τε θεῶν τε τά τε κλειόουσιν ἀοιδοί· δηλ. ἔργα, τὰ ὅποια ἐπετέλεσαν ἄνθρωποι καὶ θεοὶ καὶ τὰ ὅποια ἐξυμνοῦν οἱ ποιηταί. Τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῆς ποιήσεως ἤρχισε ν' ἀναπτύσσεται εἰς τὰ σπουδαιότερα πολιτικὰ κέντρα, τὰ ὅποια ἐδημιουργήθησαν, ὅτε ἐπεκράτησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ Ἀχαιοί.

2. Οἱ Ἀχαιοὶ καὶ ὁ πολιτισμὸς των.

Οἱ Ἀχαιοὶ ἦσαν ἀπὸ τὰ ἀκραιότερα ἐλληνικὰ φύλα, τὰ ὅποια κατηλθον ἀπὸ Βορρᾶ συγχρόνως ἢ ὀλίγον βραδύτερον ἀπὸ τοὺς Ἴωνας. Ἀφοῦ ὑπέταξαν ἢ ἐξεδίωξαν τοὺς παλαιότεροισι κατοίκους τῆς ἐλληνικῆς γῆς, οἱ ὅποιοι εἰς τὴν ἱστορίαν ὀνομάζονται Πελασγοὶ ἢ Προέλληνες, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰ μεγαλύτερα κέντρα τοῦ προελληνικοῦ κόσμου καὶ ἴδρυσαν νέα ἰσχυρὰ κράτη, ὅπως τοῦ Ἀργους, τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρουθους, τῆς Πύλου, τῆς Σπάρτης καὶ ἄλλα.

Αἱ κατὰ ξηρὰν κατακτήσεις τοὺς ἐνεθάρρουν νὰ ἐπιχειρήσουν καὶ ὑπερποντίους ἐκστρατείας διὰ νὰ καταλάβουν μεταλλοφόρα ἐδάφη εἰς τὰς ἀπέναντι ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς νήσους.

Μία τοιαύτη ἐκστρατεία τῶν Ἀχαιῶν ὑπῆρξεν ἡ γενομένη πρὸς κατάκτησιν τῆς Τρωϊκῆς πεδιάδος, ἡ ὅποια ἦτο πλουσία εἰς μέταλλα καὶ εὐρίσκετο εἰς ἐπίκαιρον θέσιν διὰ τὴν ναυσιπλοίαν τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἡ ἐκστρατεία αὕτη τῶν Ἀχαιῶν εἶναι ὁ περίφημος Τρωϊκὸς πόλεμος.

Ἡ ἐποχὴ τῶν Ἀχαιῶν ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, διότι αὐτοὶ δὲν ἦσαν μόνον μεγάλοι κατακτηταί. Ἀνάπτυξαν συγχρόνως καὶ θαυμάσιον πολιτισμόν, ὁ ὁποῖος εἶναι γνωστός ὑπὸ τὸ ὄνομα Μυκηναικὸς πολιτισμὸς.

Ἀσφαλέστατα τεκμήρια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ πολιτισμοῦ τούτου εἶναι τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν, τὰς ὁποίας ἔκαμαν ξένοι καὶ Ἕλληνες ἀρχαιολόγοι εἰς τὰς θέσεις ἀρχαίων ἀχαιῶν πόλεων. Ὁ Γερμανὸς Ἐρριχὸς Schliemann (1822-1890) ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ἔκαμεν εἰς τὴν Τροίαν ἀνασκαφάς (1870 κ. ἔ.), αἱ ὅποια ἀπέδειξαν ὅτι ὑπῆρξε πράγματι ἡ πόλις τοῦ Προιάμου, τὸ Ἴλιον, καὶ ὅτι ἔγινεν ἐκεῖ ἐκστρατεία καὶ ἐγκατάστασις τῶν Ἀχαιῶν. Ὁ ἴδιος

ἔπειτα ἐνήργησεν ἀνασκαφὰς εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίων Μυκηρῶν, ὅπου ἀνεκάλυψε β α σ ι λ ι κ ο ὺ ς τ ᾶ φ ο υ ς (1876) ἐντὸς τῆς ἀκροπόλεως (βλ. εἰκ. 1). Οἱ τάφοι αὐτοὶ ἦσαν τὸ σπουδαιότερον εὑρήμα, διότι ἐνδέθησαν ἀνέπαφοι κατὰ τὴν θρησκευτικὴν δὲ πίστιν τῶν λαῶν ἐκείνων, ὁ νεκρὸς καὶ ἐντὸς τοῦ τάφου ἐχοριάζετο ὅσα πράγματα μετεχειρίζετο καὶ τοῦ ἦσαν προσφιλεῖς εἰς τὴν ζωὴν. Εἰς ἕκαστον λοιπὸν βασιλικὸν τάφον ἐκρούπιοντο μαζὶ μὲ τὸν θαπτόμενον¹ νεκρὸν ὀλόκληροι θησαυροὶ ἀπὸ πολυτιμώτατα ἀντικείμενα, ἦτο ὄπλα, σκευῆ, κοσμήματα, διάφορα κομφοτεχνήματα καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια ἐλέγοντο κ τ ε ρ ῖ σ μ α τ α. Τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ ἐκ χρυσοῦ ἢ ἄλλων πολυτίμων ὑλικῶν φυλάσσονται εἰς ἰδιαιτέραν αἴθουσαν τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, τὴν Μυκηναϊκὴν, καὶ πιστοποιοῦν τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς π ο λ υ χ ρ ὺ σ ο υ, κατὰ τὸν Ὅμηρον, πόλεως τῶν Μυκηρῶν.

Λείψανα ἐπίσης τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἐρεΐτια ἀ ν α κ τ ὴ ρ ω ν μὲ θαυμασίας διακοσμῆσεις (βλ. εἰκ. 2), τ ε ῖ χ η, ἄλλοι τ ᾶ φ ο ι θ ο λ ω τ ο ῖ καὶ ἄλλα μεμονωμένα ἀντικείμενα, προσεχόμενα ἀπὸ διαφόρους τόπους τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ θαυμάσια αὐτὰ εὑρήματα ἀποδεικνύουν ὅτι πράγματι οἱ Ἀχαιοὶ βασιλεῖς ἦσαν ἰσχυροὶ καὶ πλούσιοι, ἔζον εἰς πολυτελεῖς περιβάλλον καὶ ἀπελάμβανον ὅσων εὐμάρειαν ἦτο δυνατόν νὰ παρέχη ὁ τότε βίος.

3. Συνέχισις τοῦ Μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς ἀποικίας τῆς Μ. Ἀσίας.

Ὑπολογίζεται ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐπικράτησις τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ 1600 - 1100 π.Χ. περίπου, ὅποτε ἤρχισαν νὰ μεταναστεύουν ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον οἱ Δ ω ρ ι ε ῖ ς Ἑ λ λ η ν ε ς. Ὁ λαὸς οὗτος διέφερε πολὺ κατὰ τὸν βίον καὶ κατὰ τὰ ἦθη ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἦσαν λιτοί, εἶχον ἀσθηροὺς πολιτικούς θεσμούς καὶ κτίριον ἔργον τῶν ἦτο ὁ πόλεμος. Ἐξ ἄλλου εἶχον καλύτερον ὀπλισμόν, διότι ἐγνώριζον ἤδη καὶ ἐχησιμοποιοῦν τὸν σίδηρον. Τὰ Δωρικά φῆλα ἐπεκράτησαν εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἑλλάδος, κατερχόμενα δὲ ὀλονὲν πρὸς Νότον κατέστρεφον τὰ βασίλεια τῶν Ἀχαιῶν.

1. Εἰς χρόνους μεταγενεστέροισι, ὅτε ἔζησεν ὁ Ὅμηρος, τὰ ἔθιμα τῆς ταφῆς μετεβλήθησαν καὶ οἱ νεκροὶ ἐκαίοντο.

Τότε ἡ μεταναστευτικὴ κίνησις πρὸς Ἄνατολὰς ἔγινεν ἐντονωτέρα. Πλήθη ἀνάμικτα ἀπὸ διαφόρους ἑλληνικὰς φυλὰς ἀπώκησαν εἰς τὰς βορείους ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἰς τὰς προσκειμένας νήσους.

Οὗτοι ὠνομάσθησαν Αἰολεῖς. Οἱ Ἴωνες ἐπίσης ἴδρυσαν εἰς τὴν μέσην παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας ἰδικὰς τῶν πόλεις καθαρῶς Ἴωνικὰς. Τὸ ὄνομα Ἀχαιοὶ ἤρχισε πλέον νὰ ἐκλείπη, ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐπεκράτησαν τὰ ἰδιαίτερα ὀνόματα τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν : Ἴωνες, Δωριεῖς.

Ἐκεῖ εἰς τὰς ἀποικίας ὁ πλοῦτος τῆς γῆς καὶ ἡ εὐκολία τοῦ ἐμπορίου ἐδημιούργησεν ἄνετον καὶ πολυτελεῆ βίον. Ὅσα στοιχεῖα πολιτισμοῦ ἐπῆραν οἱ ἀποικοὶ ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἐστίας τῶν τὰ ἀνέπτυξαν ἀκόμη περισσότερον. Μάλιστα ἡ προγονικὴ ποιήσις, τὰ ἔπη, τὰ ὅποια ἱστοροῦσαν τὰ πολεμικὰ τῶν ἔργα, ἔφθασεν εἰς ἀπαράμιλλον ἀκμὴν εἰς τὰς Ἴωνικὰς ἰδίως πόλεις. Τῆς ἀκμῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος τούτου δημουργήματα εἶναι δύο θαυμάσια ἔπη, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

4. Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια.

Τὰ διάφορα ἐπεισόδια τῶν πολέμων, οὔτινες διεξήχθησαν πρὸς κατὰκτησιν τῶν νέων ἐδαφῶν, διετηροῦντο διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀποίκων καὶ ἐγίνοντο συχνὰ ποιητικὸν θέμα. Ἡ θουλικὴ μάλιστα ἐκστρατεία τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου συνδεθεῖσα μὲ τὸν γνωστὸν μῦθον τῆς ἀρπαγῆς τῆς Ἑλένης, συζύγου τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Μενελάου, παρῆεν ὠραιότατα θέματα εἰς τοὺς ἐπικοὺς ποιητὰς. Εἰς διάφορα μικρὰ ἔπη ἐξυμνοῦντο οἱ Ἀχαιοὶ ἡγεμόνες, οἱ ὅποιοι ἐξεστράτευσαν ἀπὸ τὴν ἐδῶ Ἑλλάδα, διὰ νὰ κατακτήσουν τὴν χώραν τοῦ Πριάμου. Σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποιητικὴ φαντασία κατώρθωσε νὰ συνενώσῃ τοὺς ἐξοχωτέρους ἀπὸ τοὺς ἥρωας αὐτοὺς εἰς ἓν ἐπεισόδιον τοῦ πολέμου καὶ ν' ἀποτελέσῃ ἔπος, τὸ ὅποιον παρουσιάζει τὴν δρᾶσιν καὶ τοὺς ἥρωῖσμούς τῶν Ἀχαιῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τοιοῦτοτρόπως ἀπετελέσθη τὸ ἔπος Ἰλιάς, ἐπιγραφόμενον μὲ τὸ ὄνομα τῆς πολιορκηθείσης ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν πρωτευούσης τῆς Τροίας.

Ἐφόσον προῦδενεν ἡ ναυτιλία καὶ ἐπιχειροῦντο ἐπικίνδυνα ταξίδια, ἐδημιουργοῦντο καὶ ἄλλα θέματα ποιητικῆς διηγήσεως. Αἱ περιπέτειαι τῶν ναυτιλλομένων, ἱστορούμεναι μὲ ποιητικὰς λέξεις, ἔθελ-

γον πολὺ τὸ κοινόν. Κατώρθωσε μάλιστα ἡ φαντασία τῶν ποιητῶν νὰ συνδυάσῃ τοὺς θρύλους τῶν τολμηρῶν θαλασσίων ταξιδίων μὲ τὸ θέμα τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Περιέγραφον δηλ. οἱ ποιηταὶ εἰς χωριστὰ ἔπη τὰς περιπετείας καὶ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους ἐπέστησαν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ πολέμου, διὰ τὰ ἐπανεῖλθον εἰς τὰς πατρίδας των. Τὰ ἔπη αὐτὰ ὠνομάζοντο μὲ ἰδιαίτερον ὄνομα *ν ὀ σ τ ο ι*, ἦτοι ταξίδια γυρισμοῦ. Τοιοῦτον ἔπος εἶναι καὶ ἡ *᾽Οδύσσεια*, ἡ ὁποία ἔχει ὡς θέμα τὰς περιπλανήσεις τοῦ βασιλέως τῆς Ἰθάκης ᾽Οδυσσεύς, ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει μέρος καὶ εἶχε πολὺ διακριθῆ εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου.

Τὸ ἔπος τῆς ᾽Οδυσσεΐας θέλγει καὶ συγχρόνως διδάσκει τὸν ἀναγνώστην. Ἔχει θαυμάσιον διάκοσμον, διότι μᾶς παρουσιάζει τὴν θάλασσαν, τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, εἰς τὴν ἀγριότητα καὶ εἰς τὴν γλυκότητά της· περιγράφει χώρας ἐξωτικάς, ἀνάκτορα βασιλέων, σκηνὰς τῶν ἀγρῶν καὶ τοῦ βίου τῶν πόλεων. Συγχρόνως δημιουργεῖ ἠθικοὺς τύπους, οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουν τὸν ἑλληνικὸν χαρακτήρα καὶ τὰς ἑλληνικὰς ἀρετάς. Ὁ ἦρωας μάλιστα τοῦ ἔπους, ὁ πολυμήχανος ᾽Οδυσσεύς, εἶναι τὸ πρότυπον τῆς τόλμης, τῆς ἐδφύιας, τῆς προσηλώσεως εἰς τὴν πάτριον γῆν καὶ τῆς ὑπομονῆς, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τοὺς Ἕλληνας.

Ὁ πολυπαθὴς ᾽Οδυσσεύς ἔλειπεν εἴκοσιν ὀλόκληρα ἔτη ἀπὸ τὸ ἐν Ἰθάκῃ ἀνάκτορόν του, διότι ἐπὶ δέκα ἔτη παρέμεινε μὲ τοὺς ἄλλους ἠγεμόνας εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου καὶ ἄλλα τόσα ἑπλανήθη εἰς ἀγνώστους χώρας. Ὑπέστη ὅλας τὰς ταλαιπωρίας μὲ καρτερίαν καὶ μὲ θάρρος καὶ οὔτε στιγμήν δὲν ἀπέβαλε τὸν πόθον καὶ τὴν σκέψιν νὰ ἐπανεῖλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του. Ἡ ζώῃ του κατὰ τὰ δέκα αὐτὰ ἔτη ἦτο διαρκῆς κίνδυνος, ταλαιπωρία καὶ θλίψις. Μέσα ὅμως εἰς τόσας περιπετείας ὁ ᾽Οδυσσεύς ἔμεινε πάντοτε πολυμήχανος καὶ καρτερικὸς, ἕως ὅτου μετεστράφη ἡ θέλησις τῶν θεῶν καὶ αὐτὸς εἶδε τὴν εὐτυχῆ ἡμέραν τοῦ *ν ὀ σ τ ο υ*.

5. Ὁ Ὅμηρος.

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ποιητῆς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς ᾽Οδυσσεΐας ἐπῆρξεν ὁ Ὅμηρος, καταγόμενος ἀπὸ μίαν αἰολικὴν πόλιν τῆς Μ. Ἀσίας, τὴν Σμύρνην ἢ τὴν Κέμην. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ὁ Ὅμηρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σμύρνην, ἀλλ' ἐξῆσεν εἰς τὴν Χίον. Καὶ

ἄλλαι ἑλληνικαὶ πόλεις (ἢ Ἴος, ἢ Κολοφών, ἢ Σαλαμίς τῆς Κύπρου, ἀκόμη καὶ αἱ Ἀθήναι) ἤθελον νὰ ἔχουν τὴν δόξαν, ὅτι ἐγέννησαν τὸν Θεσπέσιον ποιητὴν. Τίποτε ὅμως ἀκριβὲς δὲν γνωρίζομεν περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς δρασεως τοῦ ποιητοῦ. Κατὰ τὸν θρόνον μῆτηρ του ἦτο ἡ Κριθηίς, πατὴρ δὲ αὐτοῦ κατὰ τινες μὲν ὁ ποταμὸς Μέλης, κατ' ἄλλους δὲ ὁ Μαίων, ἐξ οὗ Μελήσιγενῆς καὶ Μαίωνίδης ὠνομάζετο. Ἐπίσης περὶ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἔζησε δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς πληροφορίες. Ὁ Ἡρόδοτος μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Ὅμηρος ἔζησε 400 ἔτη πρὸ αὐτοῦ. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ καὶ ἄλλων τεκμηρίων ὑπολογίζομεν ὅτι ὁ ποιητὴς ἦκμασε μεταξὺ τῆς 9ης καὶ 8ης ἑκατονταετηρίδος π.Χ.

Ὅτε συνέθεσε τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν ὁ Ὅμηρος, εἶχεν ἤδη πρὸ αὐτοῦ ὠρισμένην ποιητικὴν παράδοσιν. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα ἡ γλῶσσα εἶναι τεχνικὰ διαμορφωμένη καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀρχαιότερα γλωσσικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπὸ τύπους νεωτέρων ἑλληνικῶν διαλέκτων. Ἐπίσης τὸ περιεχόμενον πολλῶν μύθων ἐπῆρχε καὶ εἰς παλαιότερα ποιήματα. Διὰ τοῦτο πολλάκις τὰ περιγραφόμενα ἐπὶ τοῦ Ὀμήρου πράγματα καὶ ἔθιμα ἀνήκουν εἰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ δυσχέρειαι αὗται ἐδημιούργησαν τὸ λεγόμενον Ὀμηρικὸν ζήτημα. Ἦδη ἀπὸ τῶν Ἀλεξανδρινῶν χρόνων ἐπῆρχον οἱ λεγόμενοι χωρίζοντες, οἱ ὁποῖοι παρεδέχοντο ὅτι ἄλλος ἦτο ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ ἄλλος τῆς Ὀδυσσεΐας. Κατὰ δὲ τῶν νεωτέρων χρόνων φιλόλογοί τινες διετύπωσαν τὴν γνώμην ὅτι δὲν ἐπῆρξεν ὁ Ὅμηρος καὶ ὅτι ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια ἀπετελέσθησαν ἀπὸ μικρότερα ἐπη.

- Ἡ πιθανώτερα ἐκδοχὴ εἶναι, ὅτι τὰ δύο ταῦτα ποιήματα, ἀφοῦ συνετέθησαν ἐπὶ τοῦ Ὀμήρου, ἐπέστησαν μεταβολὰς τινὰς ἢ καὶ ἠδ-ξήθησαν σὺν τῷ χρόνῳ μὲ μεταγενεστέρως προσθήκας. Οἱ ἀπαγγέλλοντες τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα μετέβαλλον στίχους τινὰς ἀναλόγως τῶν νεωτέρων ἀπαιτήσεων τοῦ κοινοῦ. Ἄλλ' αἱ μεταβολαὶ αὗται οὐδόλως βλάπτουν τὴν ἐνότητα τῆς διηγήσεως. Ὁ ποιητὴς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας εἶχε τὴν θαυμαστὴν ἰκανότητα νὰ συνενώσῃ εἰς συνεχῆ καὶ τερπνὴν διήγησιν δύο μεγάλα ἐπικά θέματα, καὶ δικαίως ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον μέγας καὶ μοναδικὸς εἰς τὴν ποιητικὴν τέχνην.

6. Ἡ παράδοσις τῶν ὁμηρικῶν ἔπων καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Τὰ πρῶτα μικρὰ ἔπη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπηγγέλλοντο μὲ συνοδείαν κιθάρας εἴτε ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ποιητὴν εἴτε ἀπὸ ἄλλον εἰδικὸν εἰς τὴν ἐπικὴν ἀπαγγελίαν. Αὐτοὶ ἐλέγοντο ἀοιδοὶ καὶ συνήθως ἐμισθώνοντο εἰς τὰς ἡγεμονικὰς ἀδλὰς, ὅπου ἀπελάμβανον ἐξαιρετικὰς τιμὰς. Τὸ ἔργον των ἦτο νὰ ποικίλλουν τὰ συμπίσσια τῶν κυρίων των ἀπαγγέλλοντες ἐπικὰ τεμάχια, τὰ ὁποῖα ἢ ἐξέλεγον αὐτοὶ ἢ τοὺς ὑπεδεικνύοντο ἀπὸ τοὺς παρισταμένους. Πρὶν ἀρχίσῃ ὁ αἰοδὸς « ἀ ν ε β ἄ λ λ ε τ ο », δηλ. ἔκρουεν ἐπ' ὀλίγον τὴν φ ὄ ρ μ ι γ γ α (κιθάραν), διὰ νὰ ἐπέλθῃ σιωπὴ καὶ διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ρυθμὸν τῆς ἀπαγγελίας. Τέλος δὲ ἤρχιζε ν' ἀπαγγέλλῃ τοὺς ἐπικὰς στίχους μὲ τὴν ὑπόκρουσιν τοῦ μουσικοῦ ὄργανου καὶ μὲ θεομῆν καὶ ἐκφραστικὴν φωνὴν καταροητέον τοὺς ἀκροατάς του.

Ἐφόσον ὅμως τὰ ἔπη ἐγίνοντο ἐκτενέστερα, οἱ ἀπαγγέλλοντες ἐξέλεγον ὠρισμένα μέρη ἀπὸ αὐτὰ καὶ τὰ συνήρομοζον μὲ τὴν ἰδικὴν των καλαισθησίαν. Οἱ ἀπαγγέλλοντες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὠνομάσθησαν ρ α ψ φ ο δ ο ῖ'. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐγκατελείφθη ἐντελῶς ἡ χρῆσις μουσικοῦ ὄργανου εἰς τὰς ἐπικὰς ἀπαγγελίας καὶ ὁ ραφφὸς ἐκράτει μόνον μικρὰν ράβδον, διὰ νὰ κανονίσῃ τὸν ρυθμὸν.

Ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους τὰ ὁμηρικὰ ἔπη παρεδίδοντο κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, χωρὶς νὰ ὑπάρχον ἐπίσημα αὐτῶν κείμενα. Τοιοῦτοτρόπως ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἐγινάν τῶσαι προσθήκαι καὶ ἐπεκτάσεις εἰς τὴν ἀρχικὴν σύνθεσιν τοῦ ποιητοῦ. Ἄν δηλ. ὁ ραφφὸς ἦτο συγχρόνως καὶ ποιητὴς ἢ ἔστω ἂν εἶχε δεξιότητα εἰς τὴν στιχογραφίαν, ἠδύνατο νὰ διαρροθμίξῃ τὸ ἀπαγγελλόμενον τεμάχιον ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν τὸ ἀκροατήριον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους νὰ καταγραφῶν ἐπὶ τέλους τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα. Φαίνεται ὅτι πρῶτος ὁ Σόλων διέταξε ν' ἀπαγγέλλονται ὑπὸ τῶν ραφφῶν ἐπὶ τῇ βάσει γραπτοῦ κειμένου. Ἦδη λοιπὸν περὶ τὰ τέλη τοῦ 6ου π.Χ. αἰῶνος εἶχον καταγραφῆ τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα.

1. Ὑποτίθεται ὅτι ἡ λέξις σημαίνει τὸν συναρμώζοντα μικρὰ ἔπη (ράβδω = συναρμώζω + ῥάδη).

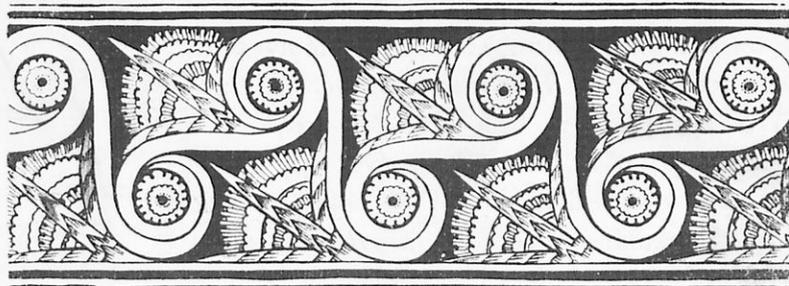
Ἐκτοτε ἀντεγράφοντο καὶ διετηροῦντο εἰς τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν ἔχουν σήμερον¹. Εἰς τὰς πόλεις ἐπεβάλλετο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν εἰς τὰ σχολεῖα. Καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ μόρφωσις τῶν Ἑλλήνων ἐβασίζετο εἰς τὰ ἰδεώδη τοῦ Ὅμηρου. Ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεώς των συγκίνησις ἐγονιμοποιεῖ εἰς καταπληκτικὸν βαθμὸν τὸ ἐλληνικὸν πνεῦμα. Ἡ μεγάλη μάλιστα ποιητικὴ τέχνη τῶν κλασσικῶν χρόνων ἐνετινέετο πάντοτε ἀπὸ τὸν Ὅμηρον. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τόσους αἰῶνας ἀναγνωρίζεται τὸ κάλλος καὶ ἡ μορφωτικὴ δύναμις τῶν δύο τούτων ἐπῶν, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν καύχημα τῆς ἐλληνικῆς ποιήσεως καὶ δίδαγμα ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

Μυκηναϊκὸν ποτήριον.

1. Κατὰ τοὺς Ἀλεξανδρινούς χρόνους διηρέθησαν ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια εἰς 24 ἐκάστη μέρη (ραφωδίας), ἐπιγραφόμενα μὲ τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου. Πρὸς διάκρισιν αἱ μὲν ραφωδία τῆς Ἰλιάδος ἐπιγράφονται μὲ κεφαλαία γράμματα, αἱ δὲ τῆς Ὀδυσσεΐας μὲ μικρά.

ΚΕΙΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

Ποικιλόχρωμος διακόσμησης Μυκηναϊκού ἀνακτόρου.

Ο Δ Υ Σ Σ Ε Ι Α

Θεῶν ὑπερβα Ἰδυνασ^α εὐραίνεαι ἠρα τῆς ἴκων

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπερσεν,
πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄσπετα καὶ νόον ἔγνω·
πολλὰ δ' ὃ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν,
ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν, καὶ νόστον ἐταίρων. 5
ἀλλ' οὐδ' ὧς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ
αὐτῶν γὰρ σφετέρησιν ἀτασθαλίησιν ὄλοντο,
νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἡελίοιο
ἦσθιον· αὐτὰρ ὁ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἦμαρ. 10
τῶν ἀμόθεν γε, θεᾶ θύγατερ Διός, εἰπέ καὶ ἡμῖν.

Συμπάθεια τῶν θεῶν πρὸς τὸν Ὀδυσσεά.

Ἢ κατ' αὐτοῦ ὀργὴ τοῦ Ποσειδῶνος.

Ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι φύγον αἰπὺν ὄλεθρον,
οἴκοι ἔσαν, πόλεμόν τε πεφευγότες ἠδὲ θάλασσαν·
τὸν δ' οἶον νόστου κεχρημένον ἠδὲ γυναικὸς
νύμφη πότνι' ἔρυκε Καλυψὼ δῖα θεάων

ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι, λιλαιομένη πόσιν εἶναι. 15
 ἀλλ' ὅτε δὴ ἔτος ἦλθε περιπλομένων ἐνιαυτῶν,
 τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἰκόνδε νέεσθαι
 εἰς Ἰθάκην, οὐδ' ἐνθα πεφυγμένοις ἦεν ἀέθλων
 καὶ μετὰ οἴσι φίλοισι. θεοὶ δ' ἐλέαιρον ἅπαντας
 νόσφι Ποσειδάωνος· ὁ δ' ἀσπεργές μενέαιεν 20
 ἀντιθέφ' Ὀδυσῆι πάρος ἦν ἱκέσθαι.

Ἄλλ' ὁ μὲν Αἰθίοπας μετεκίαθε τηλόθ' ἐόντας,
 Αἰθίοπας τοὶ διχθὰ δεδαΐαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
 οἱ μὲν δυσομένου Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος,
 ἀντιῶν ταύρων τε καὶ ἀρνεῖων ἑκατόμβης. 25
 ἐνθ' ὃ γ' ἐτέρπετο δαιτὶ παρήμενος· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι
 Ζηγὸς ἐνὶ μεγάροισιν Ὀλυμπίου ἀθρόοι ἦσαν.

**Συνέλευσις τῶν θεῶν καὶ ἀπόφασις αὐτῶν
 νὰ ἐπανεῖληθῃ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του.**

Τοῖσι δὲ μύθων ἤρχε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
 μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθοιο,
 τὸν ῥ' Ἀγαμεμνονίδης τηλεκλυτὸς ἔκταν' Ὀρέστης· 30
 τοῦ ὃ γ' ἐπιμνησθεὶς ἔπε' ἀθανάτοισι μετηῦδα·
 «ὦ πόποι, οἷον δὴ νυ θεοὺς βροτοὶ αἰτιῶνται·
 ἐξ ἡμέων γὰρ φασι κάκ' ἔμμεναι, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
 σφῆσιν ἀτασθαλίησιν ὑπὲρ μόνον ἄλγε' ἔχουσιν,
 ὡς καὶ νῦν Αἰγίσθος ὑπὲρ μόνον Ἀτρεΐδαο 35
 γῆμ' ἄλοχον μνηστήν, τὸν δ' ἔκτανε νοστήσαντα,
 εἰδὼς αἰπὺν ὄλεθρον, ἐπεὶ πρό οἱ εἶπομεν ἡμεῖς,
 Ἑρμείαν πέμψαντες, εὐσχοπον ἀργεῖφόντην,
 μήτ' αὐτὸν κτείνειν μήτε μνάσθαι ἄκοιτιν·
 ἐκ γὰρ Ὀρέσταο τίσις ἔσσεται Ἀτρεΐδαο, 40
 ὁππότ' ἂν ἠβήσῃ τε καὶ ἤς ἱμεῖρεται αἴης.

ὡς ἔφαθ' Ἑρμείας, ἀλλ' οὐ φρένας Αἰγίσθοιο
 πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέων· νῦν δ' ἄθροα πάντ' ἀπέτισεν ».

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 « ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,
 καὶ λίην κεινός γε εἰκότι κεῖται ὀλέθρῳ·
 ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅτις τοιαῦτά γε βέζοι·
 ἀλλὰ μοι ἄμφ' Ὀδυσῆι δαΐφρονι δαίεται ἦτορ,
 δυσμῶρ, ὅς δὴ δηθὰ φίλων ἄπο πῆματα πάσχει
 νήσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ, ὅθι τ' ὀμφαλός ἐστι θαλάσσης.
 νῆσος δενδρήεσσα, θεὰ δ' ἐν δώματα ναίει,
 Ἄτλαντος θυγάτηρ ὀλοόφρονος, ὅς τε θαλάσσης
 πάσης βένθεα οἶδεν, ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς
 μακράς, αἶ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν.
 τοῦ θυγάτηρ δύστηνον ὀδυρόμενον κατερύκει,
 αἰεὶ δὲ μαλακοῖσι καὶ αἰμυλίοισι λόγοισιν
 θέλγει, ὅπως Ἰθάκης ἐπιλήσεται· αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
 ἰέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρῶσκοντα νοῆσαι
 ἦς γαίης θανέειν ἱμείρεται, οὐδέ νυ σοὶ περ
 ἐντρέπεται φίλον ἦτορ, Ὀλύμπιε· οὐ νύ τ' Ὀδυσσεὺς
 Ἀργείων παρὰ νηυσὶ χαρίζετο ἱερὰ βέζων
 Τροίῃ ἐν εὐρείῃ ; τί νύ οἱ τόσον ὠδύσαο, Ζεῦ ; »

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 « Τέκνον ἐμόν, ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων ;
 πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην,
 ὅς περὶ μὲν νόον ἐστὶ βροτῶν, περὶ δ' ἱρὰ θεοῖσιν
 ἀθανάτοισιν ἔδωκε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν ;
 ἀλλὰ Ποσειδάων γαίηοχος ἀσκελὲς αἰεὶ
 Κύκλωπος κεχόλωται, ὃν ὀφθαλμοῦ ἀλάωσεν,
 ἀντίθεον Πολύφημον, ὅου κράτος ἐστὶ μέγιστον
 πᾶσιν Κυκλώπεσσι.
 ἐκ τοῦ δὴ Ὀδυσῆα Ποσειδάων ἐνοσίχθων

οὐ τι κατακτείνει; πλάζει δ' ἀπὸ πατρίδος αἴης. 75
 ἀλλ' ἄγεθ' ἡμεῖς οἶδε περιφραζώμεθα πάντες
 νόστον, ὅπως ἔλθῃσι· Ποσειδάων δὲ μεθήσει
 ὄν χόλον· οὐ μὲν γάρ τι δυνήσεται ἀντὶ πάντων
 ἀθανάτων ἀέκητι θεῶν ἐριδαινόμεν οἶος».

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη· 80
 «ὦ πάτερ ἡμέτερε Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,
 εἰ μὲν δὴ νῦν τοῦτο φίλον μακάρεσσι θεοῖσιν,
 νοστήσαι Ὀδυσῆα πολύφρονα ὄνδε δάμονδε,
 Ἑρμείαν μὲν ἔπειτα διάκτορον ἀργεῖφόντην
 νῆσον ἐς Ὀλυγίην ὀτρύνομεν, ὄφρα τάχιστα 85
 νύμφη εὐπλοκάμφῃ εἴπη νημερτέα βουλήν,
 νόστον Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος, ὥς κε νέηται·
 αὐτὰρ ἐγὼν Ἰθάκην δ' ἐσελεύσομαι, ὄφρα οἱ υἱὸν
 μᾶλλον ἐποτρύνω καὶ οἱ μένος ἐν φρεσὶ θείῳ,
 εἰς ἀγορῆν καλέσαντα κάρη κομόωντας Ἀχαιοὺς 90
 πᾶσι μνηστήρεσσιν ἀπειπέμεν, οἳ τέ οἱ αἰεὶ
 μῆλ' ἀδινὰ σφάζουσι καὶ εἰλίποδας ἔλικας βοῦς.
 πέμψω δ' ἐς Σπάρτην τε καὶ ἐς Πύλον ἡμαθόεντα
 νόστον πευσόμενον πατρὸς φίλου, ἣν που ἀκούσῃ,
 ἦδ' ἵνα μιν κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἔχῃσιν».

**Ἡ Ἀθηνᾶ ὑπὸ μορφὴν ξένου εἰς τὸ ἀνάκτορον
 τοῦ Ὀδυσσεύως.**

Ὡς εἰποῦσ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα· 96
 βῆ δὲ κατ' Οὐλύμποιο καρῆνων ἀίξασα, 102
 στῆ δ' Ἰθάκης ἐνὶ δῆμῳ ἐπὶ προθύροις Ὀδυσῆος,
 οὐδοῦ ἐπ' αὐλείου· παλάμη δ' ἔχε χάλκεον ἔγχος,
 εἰδομένη ξείνῳ, Ταφίων ἡγήτορι Μέντη. 105
 εὔρε δ' ἄρα μνηστῆρας ἀγήνορας. οἱ μὲν ἔπειτα
 πεσσοῖσι προπάρουθε θυράων θυμὸν ἕτερον

ἤμενοι ἐν ῥινοῖσι βοῶν, οὓς ἔκτανον αὐτοί·
 κήρυκες δ' αὐτοῖσι καὶ ὄτρηροὶ θεράποντες
 οἱ μὲν οἶνον ἔμισγον ἐνὶ κρητῆρσι καὶ ὕδωρ, 110
 οἱ δ' αὖτε σπόγγοισι πολυτρήτοισι τραπέζας
 νίζον καὶ πρότιθεν, τοὶ δὲ κρέα πολλὰ दाτεῦντο.

Τὴν δὲ πολὺ πρῶτος ἶδε Τηλέμαχος θεοειδής·
 ἦστο γὰρ ἐν μνηστῆρσι φίλον τετιμημένος ἦτορ,
 ὀσσόμενος πατέρ' ἐσθλὸν ἐνὶ φρεσίν, εἴ ποθεν ἐλθὼν 115
 μνηστῆρων τῶν μὲν σκέδασιν κατὰ δώματα θείη,
 τιμὴν δ' αὐτὸς ἔχει καὶ δώμασιν οἷσιν ἀνάσσει.
 τὰ φρονέων, μνηστῆρσι μεθήμενος, εἴσιδ' Ἀθήνην.
 βῆ δ' ἰθὺς προθύροιο, νεμεσσήθη δ' ἐνὶ θυμῷ
 ξεῖνον δηθὰ θύρῃσιν ἐφεστάμεν· ἐγγύθι δὲ στάς 120
 χεῖρ' ἔλε δεξιτερὴν καὶ ἐδέξατο χάλκεον ἔγχος,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·

« Καῖρε, ξεῖνε, παρ' ἄμμι, φιλήσασαι· αὐτὰρ ἔπειτα
 δείπνου πασσάμενος μυθήσασαι ὅττεό σε χρὴ ».

ᾧ εἰπὼν ἤγεῖθ', ἡ δ' ἔσπετο Παλλὰς Ἀθήνη. 125
 οἱ δ' ὅτε δῆ ῥ' ἐντοσθεν ἔσαν δόμου ὑψηλοῖο,
 ἔγχος μὲν ῥ' ἔστησε φέρων πρὸς κίονα μακρὴν
 δουροδόκης ἐντοσθεν ἐυξόου, ἔνθα περ ἄλλα
 ἔγχε' Ὀδυσσεύς ταλασίφρονος ἴστατο πολλὰ,
 αὐτὴν δ' ἐς θρόνον εἴσεν ἄγων, ὑπὸ λῆτα πετάσσας, 130
 καλὸν δαιδάλεον· ὑπὸ δὲ θρῆνυς ποσὶν ἦεν.
 πὰρ δ' αὐτὸς κλισμὸν θέτο ποικίλον, ἔκτοθεν ἄλλων
 μνηστῆρων, μὴ ξεῖνος ἀνιγθῆις ὀρυμαγδῶ
 δείπνω ἀδήσειεν, ὑπερφιάλοισι μετελθῶν,
 ἡδ' ἵνα μιν περὶ πατρὸς ἀποιχομένοιο ἔροιτο. 135
 χέρνιβα δ' ἀμφίπολος προχόῳ ἐπέχευε φέρουσα
 καλῇ χρυσεῖῃ, ὑπὲρ ἀργυρέοιο λέβητος,
 νίψασθαι· παρὰ δὲ ξεστὴν ἐτάνυσσε τράπεζαν.

- σῖτον δ' αἰδοίη τάμειν παρέθηκε φέρουσα· 139
 δαιτρός δὲ κρειῶν πίνακας παρέθηκεν αείρας 141
 παντοίων, παρὰ δὲ σφι τίθει χρύσεια κύπελλα·
 κῆρυξ δ' αὐτοῖσιν θάμ' ἐπώχετο οἰνοχοεῶν.
- Ἐς δ' ἦλθον μνηστῆρες ἀγῆνορες. οἱ μὲν ἔπειτα
 ἐξείης ἔζοντο κατὰ κλισμούς τε θρόνους τε, 145
 τοῖσι δὲ κήρυκες μὲν ὕδωρ ἐπὶ χειῖρας ἔχευαν,
 σῖτον δὲ δμῶαί παρενήνεον ἐν κανέοισιν,
 κοῦροι δὲ κρατῆρας ἐπεστέψαντο ποτοῖο.
 οἱ δ' ἐπ' ὀνειῶθ' ἑτοῖμα προκείμενα χειῖρας ἔαλλον.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο 150
 μνηστῆρες, τοῖσιν μὲν ἐνὶ φρεσὶν ἄλλα μεμῆλει,
 μολπή τ' ὄρχηστὺς τε· τὰ γὰρ τ' ἀναθήματα δαιτός·
 κῆρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέα θῆκεν
 Φημίω, ὅς ῥ' ἤειδε παρὰ μνηστῆρσιν ἀνάγκη.
 ἦ τοι ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν αἰεῖδεν. 155
- Αὐτὰρ Τηλέμαχος προσέφη γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
 ἄγχι σῶν κεφαλῆν, ἵνα μὴ πευθοῖαθ' οἱ ἄλλοι·
 «Ξεῖνε φίλ', ἦ καὶ μοι νεμεσήσασαι ὅττι κεν εἴπω ;
 τοῦτοισιν μὲν ταῦτα μέλει, κίθαρις καὶ αἰοιδή,
 ῥεῖ', ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νήποιον ἔδουσιν, 160
 ἀνέρος, οὗ δὴ που λεύκ' ὄστέα πύθεται ὄμβρω
 κείμεν' ἐπ' ἠπείρου, ἦ εἰν' ἀλὶ κῦμα κυλίνδει.
 εἰ κεῖνόν γ' Ἰθάκην δεῖδοῖατο νοστήσαντα,
 πάντες κ' ἀρησαῖατ' ἐλαφρότεροι πόδας εἶναι
 ἢ ἀφνειότεροι χρυσοῖό τε ἐσθῆτός τε. 165
 νῦν δ' ὁ μὲν ὡς ἀπόλωλε κακὸν μόρον, οὐδέ τις ἡμῖν
 θαλπωρὴ, εἴ πέρ τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
 φῆσιν ἐλευσεσθαι· τοῦ δ' ὄλετο νόστιμον ἦμαρ.
 ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπέ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
 τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν ; πόθι τοι πόλις ἦδὲ τοκῆς ; 170

ὀπποίης τ' ἐπὶ νηὸς ἀφίκεο· πῶς δέ σε ναῦται
 ἤγαγον εἰς Ἰθάκην; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο;
 οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν ὀλομαι ἐνθάδ' ἰκέσθαι.
 καί μοι τοῦτ' ἀγόρευσον ἐτήτυμον, ὄφρ' εὐ εἰδῶ,
 ἤε νέον μεθέπεις ἢ καὶ πατρώϊός ἐσσι 175
 ξεῖνος, ἐπεὶ πολλοὶ ἴσαν ἄνδρες ἡμέτερον δῶ
 ἄλλοι, ἐπεὶ καὶ κεῖνος ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 «Τοιγὰρ ἐγὼ τοι ταῦτα μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
 Μέντης Ἀγχιάλιο δαΐφρονος εὐχομαι εἶναι 180
 υἱός, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω.
 νῦν δ' ὤδε ζὺν νηὶ κατήλυθον ἠδ' ἐτάροισιν
 πλέων ἐπὶ οἴνοπα πόντον ἐπ' ἄλλοθρόους ἀνθρώπους,
 ἐς Τεμέσῃν μετὰ χαλκόν, ἄγω δ' αἴθωνα σίδηρον,
 νηὺς δέ μοι ἠδ' ἔστηκεν ἐπ' ἀγροῦ γόσφι πόλης, 185
 ἐν λιμένι Ρεῖθρω ὑπὸ Νηίῳ ὑλήεντι.
 Ξεῖνοι δ' ἀλλήλων πατρώϊοι εὐχόμεθ' εἶναι
 ἐξ ἀρχῆς, εἰ πέρ τε γέροντ' εἶρηαι ἐπελυθῶν
 Λαέρτην ἦρωα, τὸν οὐκέτι φασὶ πόλινδε
 ἔρχεσθ', ἀλλ' ἀπάνευθεν ἐπ' ἀγροῦ πῆματα πάσχειν 190
 γρηὶ σὺν ἀμφιπόλῳ, ἢ οἱ βρωσίν τε πόσιν τε
 παρτιθεῖ, εὖτ' ἂν μιν κάματος κατὰ γυῖα λάβῃσιν
 ἐρπύζοντ' ἀνά γουνὸν ἀλωῆς οἴνοπέδοιο.
 νῦν δ' ἤλθον· δὴ γάρ μιν ἔφαντ' ἐπιδήμιον εἶναι,
 σὸν πατέρ'· ἀλλὰ νυ τόν γε θεοὶ βλάπτουσι κελεύθου· 195
 οὐ γάρ πω τέθνηκεν ἐπὶ χθονὶ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ἔτι που ζωὸς κατερύκεται εὐρεί πόντῳ
 νήσῳ ἐν ἀμφιρῦτῃ, χαλεποὶ δέ μιν ἄνδρες ἔχουσιν
 ἄγριοι, οἳ που κεῖνον ἐρυκανόωσ' ἀέκοντα.
 αὐτὰρ νῦν τοι ἐγὼ μαντεύσομαι, ὡς ἐνὶ θυμῷ 200
 ἀθάνατοι βάλλουσι καὶ ὡς τελέεσθαι οἶω,

οὔτε τι μάντις ἐὼν οὔτ' οἰωνῶν σάφα εἰδώς.
οὔ τοι ἔτι δηρόν τε φίλης ἀπό πατρίδος αἴης
ἔσσεται, οὐδ' εἴ πέρ τε σιδήρεα δέσματ' ἔχῃσιν·
φράσσεται ὧς κε νέηται, ἐπεὶ πολυμήχανός ἐστιν. 205
ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον,
εἰ δὴ ἐξ αὐτοῖο τόσος πάϊς εἰς Ὀδυσῆος.
αἰνῶς μὲν κεφαλὴν τε καὶ ὄμματα καλὰ ἔοικας
κείνω, ἐπεὶ θαμὰ τοῖον ἐμισγόμεθ' ἀλλήλοισιν,
πρὶν γε τὸν ἐς Τροίην ἀναβήμεναι, ἔνθα περ ἄλλοι 210
Ἄργείων οἱ ἄριστοι ἔβαν κοίλῃς ἐνὶ νηυσίν·
ἐκ τοῦ δ' οὔτ' Ὀδυσῆα ἐγὼν ἴδον οὔτ' ἔμ' ἐκεῖνος ».

Ἐνθάρρυνσις καὶ συμβουλαὶ τῆς Ἀθηναΐς
πρὸς τὸν Τηλέμαχον.

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
« Τοιγάρ ἐγὼ τοι, ξεῖνε, μάλ' ἀτρεκέως ἀγορεύσω.
μήτηρ μὲν τέ μέ φησι τοῦ ἔμμεναι, αὐτὰρ ἐγὼ γε 215
οὐκ οἶδ' οὐ γάρ πώ τις ἐὼν γόνον αὐτὸς ἀνέγνω.
ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον μάκαρός νύ τευ ἔμμεναι υἱὸς
ἀνέρος, ὃν κτεάτεσσιν ἐοῖς ἐπι γῆρας ἔτετμε.
νῦν δ' ὃς ἀποτμότατος γένητο θνητῶν ἀνθρώπων,
τοῦ μ' ἐκ φάσι γενέσθαι, ἐπεὶ σύ με τοῦτ' ἐρεεῖνεις ». 220
- Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη·
« Οὐ μὲν τοι γενεήν γε θεοὶ νώνυμνον ὀπίσσω
θῆκαν, ἐπεὶ σέ γε τοῖον ἐγείνατο Πηνελόπεια.
ἀλλ' ἄγε μοι τόδε εἰπὲ καὶ ἀτρεκέως κατάλεξον·
τίς δαίς, τίς δὲ ὄμιλος ὃδ' ἔπλετο ; τίπτε δέ σε χρεώ ; 225
εἰλαπίνῃ ἢ γάμος ; ἐπεὶ οὐκ ἔρανος τάδε γ' ἐστίν·
ὡς τέ μοι ὑβρίζοντες ὑπερφιάλως δοκέουσι
δαίνυσθαι κατὰ δῶμα. νεμεσσήσαιτό κεν ἀνήρ

αἴσχεα πόλλ' ὀρόων, ὅς τις πιτυτός γε μετέλθοι ».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα· 230
 « Ἐεῖν', ἐπεὶ ἄρ δὴ ταῦτά μ' ἀνείρεαι ἠδὲ μεταλλάξ,
 μέλλεν μὲν ποτε οἶκος ὄδ' ἀφνειὸς καὶ ἀμύμων
 ἔμμεναι, ὄφρ' ἔτι κεῖνος ἀνὴρ ἐπιδήμιος ἦεν·
 νῦν δ' ἐτέρως ἐβόλοντο θεοὶ κακὰ μητιόωντες,
 οἳ κεῖνον μὲν ἄιστον ἐποίησαν περὶ πάντων 235
 ἀνθρώπων, ἐπεὶ οὐ κε θανόντι περ' ὄδ' ἀχαχοίμην,
 εἰ μετὰ οἷς ἐτάροισι δάμη Τρώων ἐνὶ δήμῳ,
 ἠὲ φίλων ἐν χερσίν, ἐπεὶ πόλεμον τολύπευσεν.
 τῶ κέν οἱ τύμβον μὲν ἐποίησαν Παναχαιοί,
 ἠδὲ κε καὶ ᾧ παιδὶ μέγα κλέος ἦρατ' ὀπίσσω. 240
 νῦν δέ μιν ἀκλειῶς ἄρπυιαι ἀνηρείψαντο·
 οἴχετ' ἄιστος, ἄπυστος, ἐμοὶ δ' ὀδύνας τε γόους τε
 κάλλιπεν. οὐδέ τι κεῖνον ὀδυρόμενος στεναχίζω
 οἶον, ἐπεὶ νύ μοι ἄλλα θεοὶ κακὰ κήδε' ἔτευξαν.
 ὅσοι γὰρ νήσοισιν ἐπικρατέουσιν ἄριστοι, 245
 Δουλιχίῳ τε Σάμῃ τε καὶ ὑλήεντι Ζακύνθῳ,
 ἠδ' ὅσοι κραναὴν Ἰθάκην κάτα κοιρανέουσιν,
 τόσσοι μητέρ' ἐμὴν μνῶνται, τρύχουσι δὲ οἶκον.
 ἦ δ' οὔτ' ἀρνεῖται στυγερόν γάμον οὔτε τελευτήν
 ποιῆσαι δύναται· τοὶ δὲ φθινύθουσιν ἔδοντες 250
 οἶκον ἐμόν· τάχα δὴ με διαρραίσουσι καὶ αὐτόν ».

Τὸν δ' ἐπαλαστήσασα προσηΰδα Παλλὰς Ἀθήνη·
 « ὦ πόποι, ἣ δὴ πολλὸν ἀποιχομένου Ὀδυσῆος
 δεύη, ὅ κε μνηστῆρσιν ἀναιδέσι χεῖρας ἐφείη.
 εἰ γὰρ νῦν ἐλθὼν δόμου ἐν πρώτῃσι θύρῃσιν 255
 σταίη, ἔχων πήληκα καὶ ἀσπίδα καὶ δύο δοῦρε,
 τοῖος ἐὼν οἶόν μιν ἐγὼ τὰ πρῶτ' ἐνόησα
 οἴκῳ ἐν ἡμετέρω πίνοντά τε τερπόμενόν τε,
 ἐξ Ἐφύρης ἀνιόντα παρ' Ἴλου Μερμερίδαο—

ὄχετο γὰρ καὶ κεῖσε θεῆς ἐπὶ νηὸς Ὀδυσσεύς 260
 φάρμακον ἀνδροφόνον διζήμενος, ὄφρα οἱ εἶη
 ἰὺς χρίεσθαι χαλκήρεας· ἀλλ' ὁ μὲν οὐ οἱ
 δῶκεν, ἐπεὶ ῥα θεοὺς νεμεσίζετο αἰὲν ἔοντας,
 ἀλλὰ πατήρ οἱ δῶκεν ἑμός· φιλέεσκε γὰρ αἰνῶς·—
 τοῖος ἔὼν μνηστῆρσιν ὀμιλήσειεν Ὀδυσσεύς· 265
 πάντες κ' ὠκύμοροί τε γενοίατο πικρόγαμοί τε,
 ἀλλ' ἦ τοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται,
 ἢ κεν νοστήσας ἀποτίσεται, ἦε καὶ οὐκί,
 οἷσιν ἐνὶ μεγάροισι· σέ δὲ φράζεσθαι ἄνωγα,
 ὅπως κε μνηστῆρας ἀπώσεται ἐκ μεγάροιο. 270
 εἰ δ' ἄγε νῦν ξυνίει καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων·
 αὔριον εἰς ἀγορὴν καλέσας ἥρωας Ἀχαιοὺς
 μῦθον πέφραδε πᾶσι, θεοὶ δ' ἐπὶ μάρτυροι ἔστων.
 μνηστῆρας μὲν ἐπὶ σφέτερα σκίδνασθαι ἄνωχθι,
 μητέρα δ', εἰ οἱ θυμὸς ἐφορμᾶται γαμέεσθαι, 275
 ἄψ ἴτω ἐς μέγαρον πατρός μέγα δυναμένοιο·
 οἱ δὲ γάμον τεύξουσι καὶ ἀρτυνέουσιν ἔεδνα
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε φίλης ἐπὶ παιδὸς ἔπεσθαι.
 σοὶ δ' αὐτῶ πυκινῶς ὑποθήσομαι, αἶ κε πίθηαι·
 νῆ' ἄρσας ἐρέτησιν ἐεῖκοσιν, ἢ τις ἀρίστη, 280
 ἔρχεο πευσόμενος πατρός δὴν οἰχομένοιο,
 ἦν τίς τοι εἶπησι βροτῶν ἢ ὅσσαν ἀκούσης
 ἐκ Διός, ἢ τε μάλιστα φέρει κλέος ἀνθρώποισι.
 πρῶτα μὲν ἐς Πύλον ἔλθε καὶ εἴρεο Νέστορα δῖον,
 κεῖθεν δὲ Σπάρτηνδε παρὰ ξανθὸν Μενέλαον· 285
 ὃς γὰρ δεύτατος ἦλθεν Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
 εἰ μὲν κεν πατρός βίοτον καὶ νόστον ἀκούσης,
 ἦ τ' ἄν, τρυχόμενός περ, ἔτι τλαίης ἐνιαυτόν.
 εἰ δέ κε τεθνηῶτος ἀκούσης μηδ' ἔτ' ἔόντος,
 νοστήσας δὴ ἔπειτα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν 290

σῆμά τέ οἱ χεῦαι καί ἐπὶ κτέρεα κτερεῖξαι
 πολλὰ μάλ', ὅσσα ἔοικε, καὶ ἀνέρι μητέρα δοῦναι.
 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ ταῦτα τελευτήσης τε καὶ ἔρξης,
 φράζεσθαι δὴ ἔπειτα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν
 ὅπως κε μνηστῆρας ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσι 295
 κτείνης ἢ δόλω ἢ ἀμφαδόν· οὐδέ τί σε χρὴ
 νηπιάας ὀχέειν, ἐπεὶ οὐκέτι τηλικός ἐσσί.

ἢ οὐκ αἰεὶς οἶον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστης
 πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα,
 Αἴγισθον δολόμητιν, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα ; 300
 καὶ σύ, φίλος, μάλα γάρ σ' ὀρώω καλόν τε μέγαν τε,
 ἄλκιμος ἔσσ', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων εὐ εἴπη.
 αὐτὰρ ἐγὼν ἐπὶ νῆα θεοῖν κατελεύσομαι ἠδὴ
 ἠδ' ἐτάρους, οἳ πού με μάλ' ἀσχαλώσι μένοντες·
 σοὶ δ' αὐτῶ μελέτω, καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων ». 305

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
 « Ἐεῖν', ἦ τοι μὲν ταῦτα φίλα φρονέων ἀγορεύεις,
 ὡς τε πατὴρ ᾧ παιδί, καὶ οὐ ποτε λήσομαι αὐτῶν.
 ἀλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο,
 ὄφρα λοεσσάμενός τε τεταρπόμενός τε φίλον κῆρ, 510
 δῶρον ἔχων ἐπὶ νῆα κίης, χαίρων ἐνὶ θυμῶ,
 τιμῆεν, μάλα καλόν, ὃ τοι κειμήλιον ἔσται
 ἐξ ἐμεῦ, οἷα φίλοι ξεῖνοι ξεῖνοισι διδούσι ».

Τὸν δ' ἠμείβεται ἔπειτα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 « Μὴ μ' ἔτι νῦν κατέρυκε, λιλαιόμενόν περ ὁδοῖο. 515
 δῶρον δ', ὅττι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγη,
 αὐτίς ἀνερχομένῳ δόμεναι οἰκόνδε φέρεσθαι,
 καὶ μάλα καλὸν ἐλών· σοὶ δ' ἄξιον ἔσται ἀμοιβῆς ».

Ἥ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη γλαυκῶπις Ἀθήνη.
 ὄρνις δ' ὡς ἀνόπαια διέπτατο· τῶ δ' ἐνὶ θυμῶ 520
 θῆκε μένος καὶ θάρσος, ὑπέμνησέν τέ ἑ πατρὸς

μᾶλλον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν. ὁ δὲ φρεσὶν ἦσι νοήσας
θάμβησεν κατὰ θυμόν· οἴσατο γὰρ θεὸν εἶναι.
αὐτίκα δὲ μνηστῆρας ἐπώχετο ἰσόθεος φώς.

Τὸ ἄσμα τοῦ Φημίου. Ἐμφάνισις τῆς Πηνελόπης.

Τοῖσι δ' αἰοδὸς ἄειδε περικλυτός, οἱ δὲ σιωπῆ
ἦατ' ἀκούοντες· ὁ δ' Ἀχαιῶν νόστον ἄειδε
λυγρόν, ὃν ἐκ Τροίης ἐπετείλατο Παλλὰς Ἀθήνη.
τοῦ δ' ὑπερωϊόθεν φρεσὶ σύνθετο θέσπιν αἰοιδῆν
κούρη Ἰκαρίοιο, περίφρων Πηνελόπεια·

κλίμακα δ' ὑψηλὴν κατεβήσето οἷο δόμοιο,
οὐκ οἴη, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφίπολοι δὴ ἔποντο.
ἦ δ' ὅτε δὴ μνηστῆρας ἀφίκετο διὰ γυναικῶν,
στῆ ῥα παρὰ σταθμὸν τέγεος πύκα ποιητοῖο,
ἄντα παρειάων σχομένη λιπαρὰ κρήδεμνα·
ἀμφίπολος δ' ἄρα οἱ κεδνὴ ἐκάτερθε παρέστη.
δακρύσασα δ' ἔπειτα προσηύδα θεῖον αἰοιδόν·

« Φῆμιε, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτῆρια οἶδας,
ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τά τε κλείουσιν αἰοδοί·
τῶν ἓν γέ σφιν ἄειδε παρήμενος, οἱ δὲ σιωπῆ
οἶνον πινόντων· ταύτης δ' ἀποπαύε' αἰοιδῆς
λυγρῆς, ἣ τέ μοι αἰεὶ ἐνὶ στήθεσσι φίλον κῆρ
τείρει, ἐπεὶ με μάλιστα καθίκετο πένθος ἄλαστον.
τοίην γὰρ κεφαλὴν ποθέω μεμνημένη αἰεὶ,
ἀνδρός, τοῦ κλέεσσι εὐρὺ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος ».

Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠύδα·
« Μῆτερ ἐμή, τί τ' ἄρα φθονεῖς ἐρίηρον αἰοιδόν
τέρπειν ὕπηρ οἱ νόος ὕρνυται ; οὐ νό τ' αἰοδοὶ
αἴτιοι, ἀλλὰ ποθι Ζεὺς αἴτιος, ὅς τε δίδωσιν
ἀνδράσιν ἀλφειστῆσιν, ὅπως ἐθέλησιν, ἐκάστω·

τούτω δ' οὐ νέμεσις Δαναῶν κακὸν οἶτον αἰεΐδειν· 350

τὴν γὰρ αἰοιδὴν μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι,

ἢ τις ἀκούοντεςσι νεωτάτῃ ἀμφιπέληται.

σοὶ δ' ἐπιτολμάτω κραδίη καὶ θυμὸς ἀκούειν·

οὐ γὰρ Ὀδυσσεὺς οἶος ἀπώλεσε νόστιμον ἦμαρ

ἐν Τροίῃ, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι φῶτες ὄλοντο. 355

ἀλλ' εἰς οἶκον ἰούσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,

ἰστόν τ' ἡλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε

ἔργον ἐποίχεσθαι· μῦθος δ' ἄνδρεςσι μελήσει

πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ ».

Ἡ μὲν θαμβήσασα πάλιν οἶκόνδε βεβήκει· 360

παιδὸς γὰρ μῦθον πεπνυμένον ἔνθετο θυμῷ·

ἐς δ' ὑπερῶ' ἀναβᾶσα σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξί

χλαῖεν ἔπειτ' Ὀδυσῆα, φίλον πόσιν, ὄφρα οἱ ὕπνον

ἦδὺν ἐπὶ βλεφάροισι βάλει γλαυκῶπις Ἀθήνη.

[365 - 444. Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς μητρός του ὁ Τηλέμαχος ὠμίλησε μὲ θάρρος, τὸ ὅποιον ἔκαμεν ἐντόπως εἰς τοὺς μνηστήρους. Συνέστησεν εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ θοροβοῦν καὶ ν' ἀκούουν κοσμίως τὸ θεσπέσιον ἄσμα τοῦ Φημίον. Συγχρόνως ἀγγέλει τὴν ἀπόφασίν του νὰ συγκαλέσῃ τὴν ἐπαύριον εἰς ἀγορὰν τοὺς εὐγενεῖς τῆς Ἰθάκης.]

β

[Διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ὀδυσσεύος ἐκαλοῦντο οἱ ἐπὶ τοῦτον εἰς δημοσίαν συγκέντρωσιν καὶ διὰ τοῦτο ἐφαντάσθησαν ὅτι θὰ ἦγονον εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀπόντος βασιλέως. Ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύος ἐνεφανίσθη πρὸ τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους θαυμαστός εἰς χάριν καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ δύο κύνων. Ἐκάθισεν εἰς τὸν θ ὦ κ ο ν τοῦ πατρός του καὶ εἰς ὠρισμένην στιγμὴν ὠμίλησεν ἐπισήμως εἰς τὴν ἀσφύνην. Ἀνεκοίνωσεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσεύος, ἀλλὰ περὶ ἰδικῆς του ἀποφάσεως νὰ θέσῃ τέλος εἰς τὴν ἀθυσσεσίαν τῶν μνηστήρων. Ἀποτεινόμενος εἰς τοὺς νομιμόφρονας πολίτας τῆς Ἰθάκης ἔκαμεν εἰς αὐτοὺς ἑκκλήσιν νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ περισώσῃ τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου. Συγχρό-

νωσ ἐξήγησε νὰ τοῦ δοθῇ πλοῖον, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς Πόλον καὶ εἰς Σπάρτην πρὸς ἀναζήτησιν εἰδήσεων περὶ τοῦ πατρὸς του.

Ἐπὲρ τοῦ Τηλεμάχου ὠμίλησεν ὁ Μέντωρ καὶ ὁ Ἀλιθέρης, φίλοι καὶ πιστοὶ ὑπήκοοι τοῦ Ὀδυσσεύς. Μὲ πολλὴν ὄμως ἀθθάδειάν τινες ἐκ τῶν μνηστήρων ἐδήλωσαν ὅτι δὲν θὰ λάβουν ὑπ' ὄφιν τὰς διαμαρτυρίας καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Τηλεμάχου καὶ διέλυσαν τὴν ἀγοράν.

Ἡ Ἀθηναῖα τότε ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ Μέντορος ἠτοίμασε πλοῖον διὰ τὸν Τηλέμαχον καὶ ἀνέλαβε νὰ τὸν συνοδεύσῃ εἰς τὸ ταξίδιον του. Εἰς τὸ ἀνάκτορον μόνον ἢ τροφὸς Εὐρύκλεια ἔμαθεν ὅτι θ' ἀνεχώρει ὁ νεαρὸς κύριός της καὶ αὐτὴ ἠτοίμασε τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια. Ὅταν ἐπῆλθε τὸ σκότος, ἀπέπλευσαν ἐκ τοῦ λιμένος τῆς Ἰθάκης καὶ μὲ ἀ κ ρ α ἦ ζ ἔ φ υ ρ ο ν ἐταξίδευσαν ὄλην τὴν νύκτα πρὸς τὴν πόλιν τοῦ Νέστορος.]

Υ

[Ἐφθασαν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, καθ' ἣν ὥραν οἱ Πόλιοι ἐτέλουν παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης πάνδημον θυσίαν εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Ὁ Τηλέμαχος, ἐνθααρυνόμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς θεᾶς, ἐπλησίασεν εἰς τὸν γηραιὸν βασιλέα, ὅστις μαζὶ μὲ τοὺς υἱοὺς του καὶ ἄλλους εὐγενεῖς τῆς Πόλου παρηκολούθει τὴν ὄπτησιν τῶν κρεάτων. Ὅλοι ἔσπευσαν νὰ δεξιωθοῦν καὶ νὰ περιποιηθοῦν τοὺς δύο ξένους. Ὅτε μετὰ τὰς σπονδὰς καὶ τὸ φαγητὸν ἔμαθεν ὁ Νέστωρ ποῖος ἦτο ὁ νεαρὸς ταξιδιώτης καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἦλθε, συνεκινήθη πολὺ ἐνθουρηθεὶς τὸν Ὀδυσσεά καὶ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου. Γλυκὺς πάντοτε εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τοὺς τρόπους ὁ παλαιάμαχος ἦρωσ, διηγῆθη εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἀχαιῶν δὲν ἔφργαν ὅλοι συγχρόνως ἀπὸ τὸ Ἴλιον καὶ ἐπομένως αὐτὸς δὲν ἐγνώριζε τίποτε περὶ τοῦ Ὀδυσσεύς. Ἴσως ὁ Μενέλαος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπλανήθη εἰς τὴν θάλασσαν, νὰ εἶχεν ἀκούσει κάτι διὰ τὸν βασιλέα τῆς Ἰθάκης.

Διὰ τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς τὴν Σπάρτην ἐφρόντισεν αὐτοπροσώπως ὁ Νέστωρ. Ἀφοῦ τὸν ἐξένισε μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ μίαν ἀκόμη ἡμέραν, τοῦ ἔδωκεν ἄρμα μὲ θανμασίους ἵππους, οἱ ὅποιοι ταχύτατα τὸν ἔφεραν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Μενελάου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὁ Τηλέμαχος εἶχεν ὡς συνοδὸν του τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος Πεισίστρατον, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μέντωρ — ἢ Ἀθηναῖα — προφασιζόμενος ὅτι πρέπει νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸ πλοῖον, ἐξηφανίσθη ὡς πτηνόν.]

δ

[Έξ ἴσου φιλόξενος ὁ οἶκος τοῦ Μενελάου εἰς τὴν Λακεδαιμόνα ἠγοίχθη εἰς τοὺς νεοαφιχθέντας ξένους. Κατάπληκτοι οἱ δύο βασιλοπαιδες ἐθαύμαζον τοὺς κίονας, τὰς ἠχηρὰς αἰθούσας καὶ τὴν πολυτελεῆ διακόσμησιν τοῦ ἀνακτόρου μὲ χρυσόν, μὲ ἤλεκτρον καὶ μὲ ἄργυρον. Ἡ σύζυγος τοῦ Μενελάου ἀμέσως ἀνεγνώρισε τὸν Τηλέμαχον διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα του. Μὲ πολλὴν συγκίνησιν ἐνεθυμήθησαν ὅλα τὰ περασμένα καὶ ἔπειτα ἀπέλαυσαν φαγητὸν καὶ ὕπνον. Τὴν ἐπομένην διηγήθη ὁ Μενέλαος εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅσα αὐτὸς ὑπέστη ἐπιστρέφων ἐκ τοῦ Ἰλίου καὶ ὅτι εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου τὸν κατεκράτησεν ἐπὶ πολὺ ἢ θέλησις τῶν θεῶν, ἔμαθεν ἀπὸ τὸν θαλάσσιον δαίμονα Πρωτεύα τὰς τύχας τῶν διαφόρων ἠγεμόνων, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸ Ἰλιον. Διὰ τὸν Ὀδυσσεῆα ὁ Πρωτεύς εἶπεν ὅτι ζῆ καὶ ὅτι τὸν κατακρατεῖ εἰς μεμαροσυσμένην νῆσον ἢ νύμφη Καλυψώ.

Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Τηλεμάχου οἱ μνηστήρες ἐξηκολούθουν τὰ τρώγων καὶ τὰ διασκεδάζουν. Ὅταν ἔμαθαν τὴν ἀναχώρησίν του, ἀπεφάσισαν τὰ τοῦ στήσουν ἐνέδραν καὶ τὰ τὸν φονεύσουν, ὅταν θὰ ἐπιβήρχετο εἰς τὴν Ἰθάκην. Μὲ τὴν προστασίαν ὅμως τῆς Ἀθηναίας ἐσώθη ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς.]

ε

Ὁ Ἑρμῆς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

[1 - 28. Ἦδη δὲ καὶ ὁ Ζεὺς εἶχεν ἀποφασίσει τὰ διατάξει τὴν νύμφην Καλυψῶ τ' ἀφήσῃ τὸν Ὀδυσσεῆα ἐλεύθερον. Ἐκάλεσεν ὁ ἄρχων τοῦ Ὀλύμπου τὸν υἱὸν του Ἑρμῆν καὶ εἶπε :]

« Ἑρμεία, σὺ γὰρ αὐτε τά τ' ἄλλα περ ἄγγελός ἐσσι, 29
 νύμφη ἐυπλοκάμω εἰπεῖν νημερτέα βουλὴν, 30
 νόστον Ὀδυσσεῆος ταλασίφρονος, ὧς κε νέηται
 οὔτε θεῶν πομπῇ οὔτε θνητῶν ἀνθρώπων·
 ἀλλ' ὁ γ' ἐπὶ σχεδῆτος πολυδέσμου πῆματα πάσχων
 ἤματί κ' εἰκοστῷ Σχερῆτην ἐρίβωλον ἴκοιτο,

Φαιήκων ἐς γαῖαν, οἳ ἀγγίθεοι γεγάασιν, 35
 οἷ κέν μιν περὶ κῆρι θεὸν ὧς τιμήσουσιν,
 πέμψουσιν δ' ἐν νηὶ φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
 χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλις ἐσθῆτά τε δόντες,
 πόλλ', ὅσ' ἂν οὐδέ ποτε Τροίης ἐξήρατ' Ὀδυσσεύς,
 εἰ περ ἀπήμων ἦλθε, λαχὼν ἀπὸ ληίδος αἴσαν. 40
 ὧς γάρ οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑπόροφον καὶ ἐὴν ἐς πατρίδα γαῖαν ».

“Ὡς ἔφατ', οὐδ' ἀπίθησε διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα,
 ἀμβρόσια χρύσεια, τὰ μιν φέρον ἡμὲν ἐφ' ὑγρῆν 45
 ἠδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοιῆς ἀνέμοιο.
 εἴλετο δὲ ῥάβδον, τῇ τ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει,
 ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.
 τὴν μετὰ χερσὶν ἔχων πέτετο κρατὺς ἀργεῖφόντης.
 Πιερίην δ' ἐπιβάς ἐξ αἰθέρος ἔμπεσε πόντω· 50
 σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κύμα λάρφῃ ὄρνιθι εἰοικώς,
 ὅς τε κατὰ δεινοὺς κόλπους ἄλῳς ἀτρυγέτοιο
 ἰχθῦς ἀγρώσσω πυκινὰ πτερὰ δεύεται ἄλμῃ·
 τῷ ἵκελος πολέεσσιν ὀχρήσατο κύμασιν Ἑρμῆς.
 ἀλλ' ὅτε δὴ τὴν νῆσον ἀφίκετο τηλόθ' εὐῶσαν, 55
 ἔνθ' ἐκ πόντου βὰς ἰοειδέος ἠπειρόνδε
 ἦιεν, ὄφρα μέγα σπέος ἵκετο, τῷ ἐνὶ νύμφῃ
 ναῖεν εὐπλόκαμος· τὴν δ' ἔνδοθι τέτμεν εὐῶσαν.
 πῦρ μὲν ἐπ' ἐσχαρόφιν μέγα καίετο, τηλόσε δ' ὀδμη
 κέδρου τ' εὐκαέτοιο θύου τ' ἀνά νῆσον ὀδῶδει 60
 δαιομένων· ἠ δ' ἔνδον ἀοιδιάσους ὅπῃ καλῇ
 ἰστὸν ἐποιχομένη χρυσεῖη κερκίδ' ὕφαιεν.
 ὕλη δὲ σπέος ἀμφὶ πεφύκει τηλεθῶσα,
 κλήθηρη τ' ἀγχειρός τε καὶ εὐῶδης κυπάρισσος.
 ἔνθα δὲ τ' ὄρνιθες τάνυσίπτεροι εὐνάζοντο, 65

σκῶπές τ' ἴρηκές τε τανύγλωσσοί τε κορῶναι
 εἰνάλιαι, τῆσιν τε θαλάσσια ἔργα μέμηλεν.
 ἦ δ' αὐτοῦ τετάνυστο περὶ σπείους γλαφυροῖο
 ἡμερίς ἠβώωσα, τεθῆλει δὲ σταφυλῆσι.
 κοῆναι δ' ἐξείης πίσυρες ῥέον ὕδατι λευκῶ, 79
 πλησίαι ἀλλήλων τετραμμέναι ἄλλυδις ἄλλη.
 ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ ἴου ἠδὲ σελίνου
 θήλειον. ἔνθα κ' ἔπειτα καὶ ἀθάνατός περ ἐπελθὼν
 θήσαιοτο ἰδὼν καὶ τερφθείη φρεσὶν ᾗσιν.
 ἔνθα στάς θηεῖτο διάκτορος ἀργεῖφόντης. 75
 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα ἐῷ θηήσατο θυμῶ,
 αὐτίκ' ἄρ' εἰς εὐρὺ σπέος ἤλυθεν. οὐδέ μιν ἄντην
 ἠγνοίησεν ἰδοῦσα Καλυψώ, δῖα θεάων.
 οὐ γάρ τ' ἀγνώτες θεοὶ ἀλλήλοισι πέλονται
 ἀθάνατοι, οὐδ' εἰς τις ἀπόπροθι δώματα ναίει. 80
 οὐδ' ἄρ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα ἔνδον ἔτετμεν,
 ἀλλ' ὅ γ' ἐπ' ἀκτῆς κλαῖε καθήμενος, ἔνθα πάρος περ,
 δάκρυσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων.
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.
 Ἑρμείαν δ' ἐρέεινε Καλυψώ, δῖα θεάων, 85
 ἐν θρόνῳ ἰδρῦσασα φαεινῶ σιγαλόεντι·
 « Τίπτε μοι, Ἑρμεία χρυσόρραπι, εἰλήλουθας
 αἰδοῖός τε φίλος τε ; πάρος γε μὲν οὐ τι θαμίξεις.
 αὔδα ὅ τι φρονέεις· τελέσαι δέ με θυμὸς ἄνωγεν,
 εἰ δύναμαι τελέσαι γε καὶ εἰ τετελεσμένον ἐστίν. 90
 ἀλλ' ἔπεο προτέρω, ἵνα τοι πάρ ξείνια θείω ».

Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ παρέθηκε τράπεζαν
 ἀμβροσίης πλήσασα, κέρασσε δὲ νέκταρ ἐρυθρόν.
 αὐτὰρ ὁ πῖνε καὶ ᾗσθε διάκτορος ἀργεῖφόντης.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δείπνησε καὶ ἤραρε θυμὸν ἐδωδῆ, 95
 καὶ τότε δὴ μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Εἰρωτᾶς μ' ἐλθόντα θεᾶ θεόν· αὐτὰρ ἐγὼ τοι
 νημερτέως τὸν μῦθον ἐνισπήσω· κέλεαι γάρ.
 Ζεὺς ἐμέ γ' ἠνώγει δεῦρ' ἐλθέμεν οὐκ ἐθέλοντα·
 τίς δ' ἂν ἐκὼν τοσσόνδε διαδράμοι ἀλμυρὸν ὕδωρ 100
 ἄσπετον ; οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις, οἳ τε θεοῖσιν
 ἱερά τε ῥέζουσι καὶ ἐξαίτους ἐκατόμβας.
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πῶς ἔστι Διὸς νόον αἰγιόχοιο
 οὔτε παρεξελθεῖν ἄλλον θεὸν οὐδ' ἀλιῶσαι.
 φησί τοι ἄνδρα παρεῖναι οἰζυρώτατον ἄλλων, 105
 τῶν ἀνδρῶν, οἳ ἄστυ πέρι Πριάμοιο μάχοντο. 106
 τῶν νῦν σ' ἠνώγειν ἀποπεμπέμεν ὅτι τάχιστα· 112
 οὐ γάρ οἱ τῆδ' αἴσα φίλων ἀπονόσφιν ὀλέσθαι,
 ἀλλ' ἔτι οἱ μοῖρ' ἐστὶ φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐς ὑψόροφον καὶ ἐὼν ἐς πατρίδα γαῖαν » 115

Ὁ Ὀδυσσεὺς μανθάνει τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν.

ᾠς ἄρα φωνήσας ἀπέβη κρατὺς ἀργεῖφόντης· 140
 ἥ δ' ἐπ' Ὀδυσσῆα μεγαλήτορα πότνια νύμφη
 ἦι, ἐπεὶ δὴ Ζητὸς ἐπέκλυεν ἀγγελιάων. 150
 τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε καθήμενον οὐδέ ποτ' ὄσσε
 δακρυόφιν τέρσοντο, κατεῖβετο δὲ γλυκὺς αἰὼν
 νόστον ὀδυρομένῳ, ἐπεὶ οὐκέτι ἦνδανε νύμφη.
 ἀλλ' ἦ τοι νύκτας μὲν ἰάυεσκεν καὶ ἀνάγκη
 ἐν σπέσει γλαφυροῖσι παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούσῃ· 155
 ἦματα δ' ἄμ πέτροησι καὶ ἠιόνεσσι καθίζων
 δάκρουσι καὶ στοναχῆσι καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἐρέχθων
 πόντον ἐπ' ἀτρύγετον δερκέσκετο δάκρυα λείβων.
 ἀγχοῦ δ' ἰσταμένη προσεφώνεε δῖα θεάων·

« Κάμμορε, μὴ μοι ἔτ' ἐνθάδ' ὀδύρεο, μηδέ τοι αἰὼν 160
 φθινέτω· ἤδη γάρ σε μάλα πρόφρασσ' ἀποπέμψω.
 ἀλλ' ἄγε δούρατα μακρὰ ταμῶν ἀρμόζεο χαλκῶ

εὐρεῖαν σχεδίην· ἀτὰρ ἴκρια πῆξαι ἐπ' αὐτῆς
 ὑψοῦ, ὥς σε φέρησιν ἐπ' ἠεροειδέα πόντον.
 αὐτὰρ ἐγὼ σῆτον καὶ ὕδωρ καὶ οἶνον ἐρυθρὸν
 ἐνθήσω μενοεικέ', ἃ κέν τοι λιμὸν ἐρύκοι,
 εἵματά τ' ἀμφιέσω· πέμψω δέ τοι οὖρον ὕπισθεν, 165
 ὥς κε μάλ' ἀσκηθῆς σὴν πατρίδα γαῖαν ἴκηαι,
 αἶ κε θεοὶ γ' ἐθέλωσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,
 οἷ μιν φέρτεροὶ εἰσι νοῆσαι τε κρῆναί τε »). 170

Ὡς φάτο, βίγησεν δὲ πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 « Ἄλλο τι δὴ σύ, θεά, τόδε μήδεαι, οὐδέ τι πομπήν,
 ἢ με κέλευαι σχεδίη περάαν μέγα λαῖτμα θαλάσσης,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε· τὸ δ' οὐδ' ἐπὶ νῆες εἶσαι 175
 ὠκύποροι περώωσιν, ἀγαλλόμεναι Διὸς οὖρον.
 οὐδ' ἂν ἐγὼν ἀέκητι σέθεν σχεδίης ἐπιβαίην,
 εἰ μὴ μοι τλαίης γε, θεά, μέγαν ὄρκον ὀμόσσαι
 μή τί μοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλο »). 180

Ὡς φάτο, μείδησεν δὲ Καλυψὼ δῖα θεάων, 180
 χειρὶ τέ μιν κατέρεξεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·
 « Ἡ δὴ ἀλιτρός γ' ἐσσι καὶ οὐκ ἀποφῶλια εἰδώς·
 οἶον δὴ τὸν μῦθον ἐπεφράσθης ἀγορευῆσαι.
 ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθε 185
 καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὅς τε μέγιστος
 ὄρκος δεινότατός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσι,
 μή τί τοι αὐτῷ πῆμα κακὸν βουλευσέμεν ἄλλοι
 ἀλλὰ τὰ μὲν νοέω καὶ φράσσομαι, ἄσπ' ἂν ἐμοὶ περ
 αὐτῇ μηδοίμην, ὅτε με χρειῶ τόσον ἴκοι·
 καὶ γὰρ ἐμοὶ νόος ἐστὶν ἐναΐσιμος, οὐδέ μοι αὐτῇ 190
 θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεῆμων »).

Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἠγήσατο δῖα θεάων
 καρπαλίμως· ὁ δ' ἔπειτα μετ' ἴχλια βαῖνε θεοῖο.

ἴξον δὲ σπέος ἐς γλαφυρὸν θεὸς ἠδὲ καὶ ἀνὴρ,
καὶ ῥ' ὁ μὲν ἔνθα καθέζετ' ἐπὶ θρόνου ἔνθεν ἀνέστη 195
Ἑρμείας, νύμφη δ' ἐτίθει πάρα πᾶσαν ἔδωδῆν,
ἔσθην καὶ πίνειν, οἷα βροτοὶ ἄνδρες ἔδουσιν·
αὐτῇ δ' ἀντίον ἴξεν Ὀδυσσεύς θεϊοῖο,
τῇ δὲ παρ' ἀμβροσίην δμῶαί καὶ νέκταρ ἔθηκον.
οἱ δὲ ἐπ' ὀνειάθ' ἐτοῖμα προκείμενα χεῖρας ἴαλλον. 200
αὐτὰρ ἐπεὶ τάρπησαν ἔδητύος ἠδὲ ποτῆτος,
τοῖς ἄρα μύθων ἤρχε Καλυψώ, δῖα θεάων·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
οὕτω δὴ οἰκόνδε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
αὐτίκα νῦν ἐθέλεις ἰέναι ; σὺ δὲ χαῖρε καὶ ἔμπης. 205
εἴ γε μὲν εἰδείης σῆσι φρεσὶν ὅσσα τοι αἴσα
κῆδε' ἀναπλῆσαι, ποῖν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
ἐνθάδε κ' αὖθι μένων σὺν ἐμοὶ τόδε δῶμα φυλάσσοις
ἀθάνατός τ' εἴης, ἡμειρόμενός περ ἰδέσθαι
σὴν ἄλοχον, τῆς τ' αἰὲν ἐέλδεται ἤματα πάντα. 210
οὐ μὲν θην κείνης γε χερείων εὐχομαι εἶναι,
οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, ἐπεὶ οὐ πως οὐδὲ ἔοικεν
θνητὰς ἀθανάτησι δέμας καὶ εἶδος ἐρίζειν ».

Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·
« Πότνα θεά, μὴ μοι τόδε χῶεο· οἶδα καὶ αὐτὸς 215
πάντα μάλ', οὔνεκα σεῖο περίφρων Πηνελόπεια
εἶδος ἀκιδνοτέρη μέγεθος τ' εἰσάντα ἰδέσθαι·
ἢ μὲν γὰρ βροτός ἐστι, σὺ δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρωσ.
ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω καὶ ἐέλδομαι ἤματα πάντα
οἴκαδέ τ' ἐλθέμεναι καὶ νόστιμον ἦμαρ ἰδέσθαι· 220
εἰ δ' αὖ τις ραίησι θεῶν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
τλήσομαι ἐν στήθεσσι ἐχὼν ταλαπενθέα θυμόν·
ἤδη γὰρ μάλα πολλὰ πάθον καὶ πολλὰ μόγησα
κύμασι καὶ πολέμῳ· μετὰ καὶ τόδε τοῖσι γενέσθω ».

[225 - 261. Τὴν ἐπομένην, μόλις ἐφάνη ἡ αὐγή, ἡ Καλυψὼ ἀδήγησε τὸν Ὀδυσσεύα εἰς τὴν ἐσχατιάν τῆς νήσου, ὅπου ὑπῆρχον πανύψηλα δένδρα, καὶ τοῦ ἔδωκεν ἐργαλεῖα, διὰ νὰ κατασκευάσῃ τὴν σχεδιάω. Ὁ Ὀδυσσεὺς προσεπάθησε νὰ τὴν κατασκευάσῃ ὅσον τὸ δυνατόν στερεάν καὶ ἀσφαλῆ (βλ. εἰκ. 9).]

Ἐπόπλους καὶ ναυάγιον τοῦ Ὀδυσσεύως.

Τέτρατον ἤμαρ ἔην, καὶ τῷ τετέλεστο ἅπαντα· 262
 τῷ δ' ἄρα πέμπτῳ πέμπ' ἀπὸ νήσου δῖα Καλυψώ,
 εἵματα τ' ἀμφιέσασα θυώδεα καὶ λούσασα
 ἐν δέ οἱ ἀσκὸν ἔθηκε θεὰ μέλανος οἴνοιο 265
 τὸν ἕτερον, ἕτερον δ' ὕδατος μέγαν, ἐν δὲ καὶ ἦα
 κωρύκῳ· ἐν δέ οἱ ὕφα τίθει μενοεικέα πολλά·
 οὖρον δὲ προέηκεν ἀπήμονά τε λιαρὸν τε.
 γηθόσυνος δ' οὖρω πέτασ' ἰστία δῖος Ὀδυσσεύς.
 αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνήντως 270
 ἤμιος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτεν
 Πηλιάδας τ' ἐσορῶντι καὶ ὀψὲ δύνοντα Βοώτην
 Ἄρκτον θ', ἦν καὶ Ἄμαξαν ἐπὶ κλησὶν καλέουσιν,
 ἧ τ' αὐτοῦ στρέφεται καὶ τ' Ὀρίωνα δοκεύει,
 οἷη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν Ὀκεανοῖο· 275
 τὴν γὰρ δὴ μιν ἄνωγε Καλυψώ, δῖα θεάων,
 ποντοπορευέμεναι ἐπ' ἀριστερὰ χειρὸς ἔχοντα.
 ἐπτὰ δὲ καὶ δέκα μὲν πλέεν ἤματα ποντοπορευῶν,
 ὀκτωκαιδεκάτῃ δ' ἐφάνη ὄρεα σκιάεντα
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τ' ἀγγιστον πέλεν αὐτῷ· 280
 εἶσατο δ' ὡς ὅτε ῥινὸν ἐν ἡεροειδέει πόντῳ.

Τὸν δ' ἐξ Αἰθιόπων ἀνιῶν κρείων ἐνοσίχθων
 τηλόθεν ἐκ Σολύμων ὀρέων ἴδεν· εἶσατο γὰρ οἱ
 πόντον ἐπιπλώων. ὁ δ' ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν· 285

«ὦ πόποι, ἦ μάλα δὴ μετεβούλευσαν θεοὶ ἄλλως
 ἀμφ' Ὀδυσῆι ἐμεῖο μετ' Αἰθιόπεσσι ἐόντος,
 καὶ δὴ Φαιήκων γαίης σχεδόν, ἔνθα οἱ αἴσα
 ἐκφυγέειν μέγα πεῖραρ οἰζύος, ἦ μιν ἰκάνει.
 ἀλλ' ἔτι μὲν μίν φημι ἄδην ἐλάαν κακότητος». 290

Ὡς εἰπὼν σύναγεν νεφέλας, ἐτάραξε δὲ πόντον
 χερσὶ τρίαιναν ἐλών· πάσας δ' ὀρόθυνεν ἀέλλας
 παντοίων ἀνέμων, σὺν δὲ νεφέεσσι κάλυψε
 γαῖαν ὁμοῦ καὶ πόντον, ὀρώρει δ' οὐρανὸθεν νύξ.
 σὺν δ' Εὐρὸς τε Νότος τ' ἔπεσον Ζέφυρός τε δυσαῆς 295
 καὶ Βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων.
 καὶ τότε' Ὀδυσσεύς λῦτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὃν μεγαλήτορα θυμόν·

«ὦ μοι ἐγὼ δειλός, τί νύ μοι μήχιστα γένηται ;
 δεῖδω μὴ δὴ πάντα θεὰ νημερτέα εἶπεν, 300
 ἦ μ' ἔφατ' ἐν πόντῳ, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι,
 ἄλγε' ἀναπλήσειν· τὰ δὲ δὴ νῦν πάντα τελεῖται.
 οἷοισιν νεφέεσσι περιστέφει οὐρανὸν εὐρὺν
 Ζεὺς, ἐτάραξε δὲ πόντον, ἐπισπέρχουσι δ' ἄελλαι
 παντοίων ἀνέμων, νῦν μοι σῶς αἰπὺς ὄλεθρος. 305
 τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, οἳ τότε' ὄλοντο
 Τροίη ἐν εὐρείῃ χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες.
 ὡς δὴ ἐγὼ γ' ὄφελον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν
 ἤματι τῷ, ὅτε μοι πλεῖστοι χαλκῆρεα δοῦρα
 Τρῶες ἐπέρριψαν περὶ Πηλεΐωνι θανόντι. 310
 τῷ κ' ἔλαχον κτερέων, καὶ μευ κλέος ἦγον Ἀχαιοί·
 νῦν δέ με λευγαλέῳ θανάτῳ εἵμαρτο ἀλῶναι».

Ὡς ἄρα μιν εἰπόντ' ἔλασεν μέγα κῦμα κατ' ἄκρης
 δεινὸν ἐπεσσύμενον, περὶ δὲ σχεδίην ἐλέλιξε.
 τῆλε δ' ἀπὸ σχεδῆς αὐτὸς πέσε, πηδάλιον δὲ 315
 ἐκ χειρῶν προέηκε· μέσον δὲ οἱ ἰστὸν ἔαξεν

δεινὴ μισγομένων ἀνέμων ἔλθοῦσα θύελλα,
 τηλοῦ δὲ σπεῖρον καὶ ἐπίκριον ἔμπεσε πόντω.
 τὸν δ' ἄρ' ὑπόβρυχα θῆκε πολὺν χρόνον, οὐδ' ἐδυνάσθη
 αἶψα μάλ' ἀνσχεθέειν μεγάλου ὑπὸ κύματος ὄρμηξ· 320
 εἴματα γάρ ῥ' ἐβάρυνε, τά οἱ πόρε δῖα Καλυψώ.
 ὄψε δὲ δὴ ῥ' ἀνέδου, στόματος δ' ἐξέπτυσεν ἄλμη
 πικρὴν, ἣ οἱ πολλὴ ἀπὸ κρατὸς κελάρυζεν.

ἀλλ' οὐδ' ὡς σχεδὴς ἐπελήθετο, τειρόμενός περ,
 ἀλλὰ μεθορμηθεὶς ἐνὶ κύμασιν ἐλλάβετ' αὐτῆς, 325
 ἐν μέσση δὲ καθίζε τέλος θανάτου ἀλεείνων.

τὴν δ' ἐφόρει μέγα κῦμα κατὰ ῥόον ἔνθα καὶ ἔνθα.
 ὡς δ' ὅτ' ὀπωρινὸς Βορέης φορέησιν ἀκάνθας
 ἄμ πεδίον, πυκιναὶ δὲ πρὸς ἀλλήλησιν ἔχονται,
 ὡς τὴν ἄμ πέλαγος ἄνεμοι φέρον ἔνθα καὶ ἔνθα· 330
 ἄλλοτε μὲν τε Νότος Βορέῃ προβάλεσκε φέρεσθαι,
 ἄλλοτε δ' αὖτ' Εὖρος Ζεφύρω εἴξασκε διώκειν.

Τὸν δὲ ἴδεν Κάδμου θυγάτηρ, καλλίσφυρος Ἰνώ,
 Λευκοθέη, ἣ πρὶν μὲν ἔην βροτὸς αὐδήεσσα,
 νῦν δ' ἄλός ἐν πελάγεσσι θεῶν ἐξ ἔμμορε τιμῆς. 335
 ἣ ῥ' Ὀδυσεῖ ἐλέησεν ἀλώμενον ἄλγε' ἔχοντα,
 αἰθυίῃ δ' εἰκυῖα ποτῆ ἀνεδύσετο λίμνης,
 ἴξε δ' ἐπὶ σχεδὴς πολυδέσμου εἶπέ τε μῦθον·

«Κάμμορε, τίπτε τοι ὧδε Ποσειδάων ἐνοσίγθων
 ὠδύσατ' ἐκπάγλως, ὅτι τοι κακὰ πολλὰ φυτεύει; 340
 οὐ μὲν δὴ σε καταφθίσει μάλα περ μενεαίνων·
 ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρξαι, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 εἴματα ταῦτ' ἀποδὺς σχεδίην ἀνέμοισι φέρεσθαι
 κάλλιπ', ἀτὰρ χεῖρεσσι νέων ἐπιμαίεο νόστου
 γαίης Φαιήκων, ὅθι τοι μοῖρ' ἐστὶν ἀλύξαι. 345
 τῆ δέ, τόδε κρήδεμον ὑπὸ στέρνοιο ταχύσσαι
 ἄμβροτον οὐδέ τί τοι παθέειν δέος οὐδ' ἀπολέσθαι.

αὐτὰρ ἐπὴν χεῖρεςσιν ἐφάψαι ἠπείριοι,
 ἄψ ἀπολυοάμενος βαλέειν εἰς οἴνοπα πόντον
 πολλὸν ἀπ' ἠπείρου, αὐτὸς δ' ἀπονόσφι τραπέσθαι ». 350

Ὡς ἄρα φωνήσασα θεὰ κρήδεμνον ἔδωκεν,
 αὐτὴ δ' ἄψ ἐς πόντον ἐδύσετο κυμαίνοντα
 αἰθυίῃ ἐικυῖα· μέλαν δέ ἐ κῦμα κάλυψεν.

Αὐτὰρ ὁ μερμήριξε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπε πρὸς ὄν μεγαλήτορα θυμόν· 355

«ὦ μοι ἐγὼ, μή τίς μοι ὑφαίνῃσιν δόλων αὐτε
 ἀθανάτων, ὅ τέ με σχεδίης ἀποβῆναι ἀνώγει.
 ἀλλὰ μάλ' οὐ πω πείσομ', ἐπεὶ ἐκάς ὀφθαλμοῖσιν
 γαῖαν ἐγὼν ἰδόμην, ὅθι μοι φάτο φύξιμον εἶναι.
 ἀλλὰ μάλ' ὦδ' ἔρξω, δοκέει δέ μοι εἶναι ἄριστον· 360
 ὄφρ' ἂν μὲν κεν δούρατ' ἐν ἀρμονίῃσιν ἀρήρη,
 τόφρ' αὐτοῦ μενέω καὶ τλήσομαι ἄλγεα πάσχω·
 αὐτὰρ ἐπὴν δὴ μοι σχεδίην διὰ κῦμα τινάξῃ,
 νήξομ', ἐπεὶ οὐ μὲν τι πάρα προνοῆσαι ἄμεινον ».

ἦ Ἥος ὁ ταῦθ' ὄρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν, 365
 ὦρσε δ' ἐπὶ μέγα κῦμα Ποσειδάων ἐνοσίχθων,
 δεινὸν τ' ἀργαλέον τε, κατηρεφές, ἤλασε δ' αὐτόν.
 ὡς δ' ἄνεμος ζᾶῃς ἠῖων θημῶνα τινάξῃ
 καρφαλέων· τὰ μὲν ἄρ τε διεσκέδασ' ἄλλυδις ἄλλῃ·
 ὡς τῆς δούρατα μακρὰ διεσκέδασ'. αὐτὰρ Ὀδυσσεύς 370
 ἀμφὶ ἐνὶ δούρατι βαῖνε, κέληθ' ὡς ἵππον ἐλαύνων,
 εἴματα δ' ἐξάπεδυνε, τὰ οἱ πόρε δῖα Καλυψώ.
 αὐτίκα δὲ κρήδεμνον ὑπὸ στέρνοιο τάνυσσεν,
 αὐτὸς δὲ πρηγῆς ἀλί κάππεσε, χεῖρε πετάσσας,
 νηχέμεναι μεμαώς. ἴδε δὲ κρείων ἐνοσίχθων, 375
 κινήσας δὲ κάρη προτὶ ὄν μυθήσατο θυμόν·

« Οὕτω νῦν κακὰ πολλὰ παθὼν ἀλόω κατὰ πόντον,
 εἰς ὃ κεν ἀνθρώποισι διοτρεφέεσσι μιγῆης·

ἀλλ' οὐδ' ὡς σε ἔολπα ὀνόσσεσθαι κακότητος ».

Ἔως ἄρα φωνήσας ἵμασεν καλλιτριχας ἵππους, 380
ἔκετο δ' εἰς Αἰγᾶς, ὅθι οἱ κλυτὰ δώματ' ἔαοιν.

Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς ἄλλ' ἐνόησεν.
ἤ τοι τῶν ἄλλων ἀνέμων κατέδθησε κελεύθους,
παύσασθαι δ' ἐκέλευσε καὶ εὐνηθῆναι ἅπαντας·
ᾧρσε δ' ἐπὶ κραιπνὸν Βορέην, πρὸ δὲ κύματ' ἔαξεν, 385
ἦρος ὃ Φαιήκεσσι φιληρέτμοισι μιγεῖη
διογενῆς Ὀδυσσεὺς θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξας.

Διάσωσις τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.

[387 - 493. Δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας ἐπάλαιεν ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ
τὰ πελώρια κύματα. Ἐπὶ τέλους τὴν τρίτην ἡμέραν ἐγαλήρευσεν ἡ θά-
λασσα καὶ ὁ δυστυχὴς ναυαγὸς εἶδε τὴν ξηράν. Ἄλλ' ὅτε κολυμβῶν
ἐπλησίασεν εἰς αὐτήν, εἶδεν ὅτι εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος ἡ ἀκτὴ ἦτο φοβερὰ
ἀπότομος, σχηματίζουσα βράχους καὶ σπήλαια, ὅπου ἐκτυποῦσε τὸ κύμα
καὶ ἐξετίνασεν εἰς τὰ ὕψη ἀφρούς. Ἐκινδύνευσε πράγματι νὰ συντριβῆ
εἰς ἓνα αἰχμηρὸν βράχον. Τέλος κατ' ἔμπνευσιν τῆς Ἀθηναῖς ἀπεφάσισε
νὰ κολυμβήσῃ ἀκόμη, κοιτάζων πάντοτε πρὸς τὴν ξηράν, ἕως ὅτου εὗρη
κατάλληλον μέρος, διὰ νὰ πατήσῃ γῆν. Ἐφθασεν εἰς τὰς ἐκβολὰς ὠραίου
ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπακούων τὴν προσευχὴν τοῦ πολυπαθοῦς ἥρωος
ἀνέκοψε τὸ ὄρμητικὸν ρεῦμά του καὶ ἤπλωσε πρὸ αὐτοῦ γαλήνην. Ἐπεσεν
ἐξηντηλημένος εἰς τὴν γῆν ὁ Ὀδυσσεὺς ἄ π ν ε υ σ τ ο ς κ αὶ ἄ ν α ν δ ο ς
ἐπὶ πολλὴν ὥραν. Μόλις συνῆλθε καὶ συνεκέντρωσε τὰς σκέψεις του,
ἐνεθυμήθη νὰ ρίψῃ πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ κρηδεμνον τῆς Λευκο-
θέας. Ἐπειτα ἐγονάτισεν ἐμπρὸς εἰς ἓνα σχοῖνον καὶ ἐφίλησε τὸ χῶμα.
Ἐπροχώρησε μέσα εἰς τὸ δάσος καί, ἀφοῦ ἔκαμε πρῶχειρον στρωμνὴν
ἀπὸ ξηρὰ φύλλα, ἐξηπλόθη κατάκοπος καὶ ἀπεκοιμήθη βαθιά.]

ξ

Ἔως ὃ μὲν ἔνθα καθεῦθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεὺς
ὑπνω καὶ καμάτῳ ἀρημένος· αὐτὰρ Ἀθήνη

βῆ ῥ' ἐς Φαιήκων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε,
οἳ πρὶν μὲν ποτ' ἔναιον ἐν εὐρυχόρῳ Ὑπερείῃ,
ἀγχοῦ Κυκλώπων ἀνδρῶν ὑπερηγορόντων, 5
οἳ σφέας σινέσκοντο, βίηφι δὲ φέρτεροι ἦσαν.
ἐνθεν ἀναστήσας ἄγε Ναυσίθοος θεοειδῆς,
εἶπεν δὲ Σχερίῃ ἐκάς ἀνδρῶν ἀλφειστάων,
ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἔλασσε πόλει, καὶ ἐδειμάτο οἴκους,
καὶ νηοὺς ποίησε θεῶν, καὶ ἐδάσσατ' ἀρούρας. 10
ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη κηρὶ δαμείς "Αἰδόσδε βεβήκει,
'Αλκίνοος δὲ τότε ἤρχε, θεῶν ἄπο μήδεα εἰδώς.

Τὸ ὄνειρον τῆς Ναυσικᾶς.

Τοῦ μὲν ἔβη πρὸς δῶμα θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
νόστον Ὀδυσσῆι μεγαλήτορι μητιόωσα.
βῆ δ' ἴμεν ἐς θάλαμον πολυδαίδαλον, ᾧ ἔνι κούρη 15
κοιμᾶτ' ἀθανάτησι φυὴν καὶ εἶδος ὁμοίη,
Ναυσικᾶα, θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
πὰρ δὲ δὺ' ἀμφίπολοι, Χαρίτων ἄπο κάλλος ἔχουσαι,
σταθμοῖιν ἐκάτερθε· θύραι δ' ἐπέκειντο φαειναί.
Ἡ δ' ἀνέμω ὡς πνοιῆ ἐπέσσυτο δέμνια κούρης, 20
στῆ δ' ἄρ' ὑπὲρ κεφαλῆς, καὶ μιν πρὸς μῦθον ἔειπεν,
εἰδομένη κούρη ναυσικλειτοῖο Δύμαντος,
ἢ οἱ ὀμηλική μὲν ἔην, κεχάριστο δὲ θυμῷ.
τῇ μιν εἰσαμένη προσέφη γλαυκῶπις Ἀθήνη·
«Ναυσικᾶα, τί νύ σ' ὧδε μεθήμονα γείνατο μήτηρ; 25
εἶματα μὲν τοι κεῖται ἀκηδέα σιγαλόεντα,
σοὶ δὲ γάμος σχεδὸν ἐστίν, ἵνα γρὴ καλὰ μὲν αὐτῇ
ἐννυσθαι, τὰ δὲ τοῖσι παρασχεῖν, οἳ κέ σ' ἄγωνται.
ἐκ γάρ τοι τούτων φάτις ἀνθρώπους ἀναβαίνει
ἐσθλή, χαίρουσιν δὲ πατῆρ καὶ πότνια μήτηρ. 30

ἀλλ' ἴομεν πλυνέουσαι ἅμ' ἡοῖ φαινομένηφι·
 καί τοι ἐγὼ συνέριθος ἅμ' ἔψομαι, ὄφρα τάχιστα
 ἐντύνααι, ἐπεὶ οὐ τοι ἔτι δὴν παρθένος ἔσσεαι·
 ἤδη γάρ σε μνῶνται ἀριστῆες κατὰ δῆμον
 πάντων Φαιήκων, ὅθι τοι γένος ἐστὶ καὶ αὐτῆ. 35
 ἀλλ' ἄγ' ἐπότρυνον πατέρα κλυτὸν ἠῶθι πρὸ
 ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν ἐφοπλίσαι, ἣ κεν ἄγῃσι
 ζῶστρά τε καὶ πέπλους καὶ ῥήγεια σιγαλόεντα.
 καὶ δὲ σοὶ ᾧδ' αὐτῆ πολὺ κάλλιον ἢ ἐπόδεσσι
 ἔρχεσθαι· πολλὸν γάρ ἀπὸ πλυνοῖ εἰσι πόλῃος ». 40

Ἡ μὲν ἄρ' ὡς εἰποῦσ' ἀπέβη, γλαυκῶπις Ἀθήνη
 Οὐλύμπόνδ', ὅθι φασὶ θεῶν ἔδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
 ἔμμεναι· οὐτ' ἀνέμοισι τινάσσεται οὔτε ποτ' ὄμβρω
 δεύεται οὔτε χιῶν ἐπιπίλναται, ἀλλὰ μάλ' αἶθρη
 πέπταται ἀνέφελος, λευκὴ δ' ἐπιδέδρομεν αἰγλή· 45
 τῶ ἔνι τέρπονται μάκαρες θεοὶ ἤματα πάντα.
 ἔνθ' ἀπέβη γλαυκῶπις, ἐπεὶ διεπέφραδε κούρη.

Συνάντησις τοῦ Ὀδυσσεῶς μετὰ τὴν βασιλόπαιδα Ναυσικᾶν.

Αὐτίκα δ' Ἡὼς ἦλθεν εὐθρονος, ἣ μιν ἔγειρε
 Ναυσικᾶν εὐπεπλον· ἄφαρ δ' ἀπεθαύμασ' ὄνειρον,
 βῆ δ' ἰέναι διὰ δώμαθ', ἵν' ἀγγείλειε τοκεῦσιν, 50
 πατρὶ φίλῳ καὶ μητρὶ· κινήσατο δ' ἔνδον ἐόντας·
 ἣ μὲν ἐπ' ἐσχάρη ἦστο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναῖξιν
 ἠλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· τῶ δὲ θύραζε
 ἐρχομένῳ ξύμβλητο μετὰ κλειτοῦς βασιλῆας
 ἐς βουλήν, ἵνα μιν κάλεσον Φαίηκες ἀγαυοί. 55
 ἣ δὲ μάλ' ἄγχι στᾶσα φίλον πατέρα προσέειπε·
 « Πάππα φίλ', οὐκ ἂν δὴ μοι ἐφοπλίσειας ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ἵνα κλυτὰ εἴματ' ἄγωμαι

ἐς ποταμὸν πλυνέουσα, τά μοι βερυπωμένα κείται ;
 καὶ δὲ σοὶ αὐτῷ ἔοικε μετὰ πρώτοισιν ἔοντα 60
 βουλὰς βουλεύειν καθαρὰ χροῖ εἴματ' ἔχοντα.
 πέντε δέ τοι φίλοι υἴες ἐνὶ μεγάροις γεγάασιν,
 οἱ δὺ' ὀπιούντες, τρεῖς δ' ἤϊθεοι θαλέθοντες·
 οἱ δ' αἰεὶ ἐθέλουσι νεόπλυτα εἴματ' ἔχοντες
 ἐς χορὸν ἔρχεσθαι· τὰ δ' ἐμῇ φρενὶ πάντα μέμηλεν ». 65
 Ὡς ἔφατ'· αἶδετο γὰρ θαλερὸν γάμον ἐξονομῆναι
 πατρὶ φίλω. ὁ δὲ πάντα νόει καὶ ἀμείβετο μύθω·
 « Οὔτε τοι ἡμιόνων φθονέω, τέκος, οὔτε τευ ἄλλου.
 ἔρχου· ἀτάρ τοι δμῶες ἐφοπλίσσουσιν ἀπήνην
 ὑψηλὴν εὐκυκλον, ὑπερτερὴν ἀραρυῖαν ». 70
 Ὡς εἰπὼν δμῶεσσιν ἐκέκλετο, τοὶ δ' ἐπίθοντο.
 οἱ μὲν ἄρ' ἐκτὸς ἄμαξαν εὐτροχον ἡμιονεῖην
 ὦπλεον, ἡμιόνους θ' ὕπαγον ζευξάν θ' ὑπ' ἀπήνην·
 κούρη δ' ἐκ θαλάμοιο φέρεν ἐσθῆτα φαεινὴν.
 καὶ τὴν μὲν κατέθηκεν ἐυξέστῳ ἐπ' ἀπήνην, 75
 μήτηρ δ' ἐν κίστῃ ἐτίθει μενοεικέ' ἐδωδὴν
 παντοίην, ἐν δ' ὄφα τίθει, ἐν δ' οἶνον ἔχευεν
 ἀσκῶ ἐν αἰγείῳ· κούρη δ' ἐπεβήσεται ἀπήνης.
 δῶκεν δὲ χρυσῆν ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον,
 ἥος χυτλώσασατο σὺν ἀμφιπόλοισι γυναιξίν. 80
 ἥ δ' ἔλαβεν μάστιγα καὶ ἠνία σιγαλόεντα,
 μάστιξεν δ' ἐλάαν· καναχὴ δ' ἦν ἡμιόνοιον.
 αἰ δ' ἄμοτον τανύοντο, φέρον δ' ἐσθῆτα καὶ αὐτήν,
 οὐκ οἶην, ἅμα τῇ γε καὶ ἀμφιπόλοι κίον ἄλλα.
 Αἰ δ' ὅτε δὴ ποταμοῖο ῥόον περικαλλέ' ἴκοντο, 85
 ἐνθ' ἣ τοι πλυνοὶ ἦσαν ἐπηγετανοί, πολὺ δ' ὕδωρ
 καλὸν ὑπεκπύροεν μάλα περ ῥυπώοντα καθῆραι,
 ἐνθ' αἶ γ' ἡμιόνους μὲν ὑπεκπροέλυσαν ἀπήνης.
 καὶ τὰς μὲν σεῦαν ποταμὸν πάρα δινήεντα

τρώγειν ἄγρωστιν μελιγδέα· ται δ' ἀπ' ἀπήνης 90
 εἴματα χερσὶν ἔλοντο καὶ ἐσφόρεον μέλαν ὕδωρ,
 στεῖβον δ' ἐν βόθροισι θοῶς ἔριδα προφέρουσαι.
 αὐτὰρ ἐπεὶ πλυνάν τε κάθηράν τε ρύπα πάντα,
 ἐξεΐης πέτασαν παρὰ θῖν' ἄλός, ἦχι μάλιστα
 λάιγγας ποτὶ χέρσον ἀποπλύνεσκε θάλασσα. 95

αἱ δὲ λοεσσάμεναι καὶ χρισάμεναι λίπ' ἐλαίω
 δεῖπνον ἔπειθ' εἶλοντο παρ' ὄχθησιν ποταμοῖο,
 εἴματα δ' ἠελίοιο μένον τερσήμεναι αὐγῆ.
 αὐτὰρ ἐπεὶ σίτου τάρφθεν δμωαὶ τε καὶ αὐτῆ,
 σφαίρη ται δ' ἄρ' ἔπαιζον, ἀπὸ κρήδεμνα βαλοῦσαι· 100
 τῆσι δὲ Ναυσικᾶ λευκώλενος ἤρχετο μολπῆς.
 οἴη δ' Ἄρτεμις εἴσι κατ' οὔρεα ἰοχέαιρα,
 ἢ κατὰ Τηϋγέτον περιμήκετον ἢ Ἐρύμανθον,
 τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείης ἐλάφοισι·
 τῆ δέ θ' ἅμα νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο,
 ἀγρονόμοι παίζουσι, γέγηθε δέ τε φρένα Λητώ
 πασάων δ' ὑπὲρ ἣ γε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα,
 βρεῖα τ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι·
 ὡς ἣ γ' ἀμφιπόλοισι μετέτρεπε παρθένος ἀδμῆς.

Ἄλλ' ὅτε δὴ ἄρ' ἔμελλε πάλιν οἰκόνδε νέεσθαι 110
 ζευξασ' ἡμιόνους πτύξασά τε εἴματα καλά,
 ἐνθ' αὖτ' ἄλλ' ἐνόησε θεά, γλαυκῶπις Ἀθήνη,
 ὡς Ὀδυσσεύς ἐγροῖτο ἴδοι τ' εὐώπιδα κούρην,
 ἢ οἱ Φαιήκων ἀνδρῶν πόλιν ἠγήσατο.

σφαῖραν ἔπειτ' ἔρριψε μετ' ἀμφίπολον βασιλεία· 115
 ἀμφιπόλου μὲν ἅμαρτε, βαθείη δ' ἔμβαλε δῖνη·
 αἱ δ' ἐπὶ μακρὸν ἄυσαν· ὁ δ' ἔγρετο δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐζόμενος δ' ὠρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν·

«ὦ μοι ἐγώ, τέων αὔτε βροτῶν ἐς γαῖαν ἰκάνω ;
 ἦ ῥ' οἱ γ' ὕβρισταί τε καὶ ἄγριοι οὐδὲ δίκαιοι, 120

ἦε φιλόξεινοι καὶ σφιν νόος ἐστὶ θεουδής ;

ὥς τέ με κουράων ἀμφήλυθε θῆλυς αὐτῆ·
 νυμφάων, αἱ ἔχουσ' ὄρεων αἰπεινὰ κάρηνα
 καὶ πηγὰς ποταμῶν καὶ πισσα ποιήεντα.

ἦ νύ που ἀνθρώπων εἰμὶ σχεδὸν αὐδῆέντων ; 125

ἀλλ' ἄγ' ἐγὼν αὐτὸς πειρήσομαι ἠδὲ ἴδωμαι ». 126

Βῆ δ' ἵμεν ὥς τε λέων ὀρεσίτροφος ἀλκί πεποιθώς, 130

ὅς τ' εἶσ' ὕμενος καὶ ἀήμενος, ἐν δέ οἱ ὕσσε

δαίεται· αὐτὰρ ὁ βουσί μετέρχεται ἢ οἴεσσαν

ἢ μετ' ἀγροτέρας ἐλάφους· κέλεται δέ ἐ γαστήρ

μήλων πειρήσοντα καὶ ἐς πυκινὸν δόμον ἐλθεῖν·

ὡς Ὀδυσσεὺς κούρησιν ἐυπλοκάμοισιν ἔμελλε 135

μίξεσθαι γυμνός περ ἐὼν· χρεῖώ γάρ ἵκανεν.

σμερδαλέος δ' αὐτῆσι φάνη κεκακωμένος ἄλμη,

τρέσσαν δ' ἄλλυδις ἄλλη ἐπ' ἠϊόνας προὔχουσας·

οἴη δ' Ἀλκινόου θυγάτηρ μένε· τῇ γὰρ Ἀθήνη

θάρσος ἐνὶ φρεσὶ θῆκε καὶ ἐκ δέος εἴλετο γυίων. 140

στῆ δ' ἄντα σχομένη, ὁ δὲ μερμήριζεν Ὀδυσσεὺς,

ἢ γούνων λίσσοιτο λαβῶν εὐώπιδα κούρη,

ἢ αὐτως ἐπέεσσιν ἀποσταδὰ μειλιχίοισι

λίσσοιτ' εἰ δείξειε πόλιν καὶ εἶματα δοίη.

ὡς ἄρα οἱ φρονέοντι δοάσσατο κέρδιον εἶναι 145

λίσσεσθαι ἐπέεσσιν ἀποσταδὰ μειλιχίοισι,

μή οἱ γούνα λαβόντι χολώσσαιτο φρένα κούρη.

αὐτίκα μειλίχιον καὶ κερδαλέον φάτο μῦθον·

« Γουνοῦμαι σε, ἄνασσα· θεός νύ τις, ἦ βροτός ἐσσι ;

εἰ μὲν τις θεός ἐσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν, 150

Ἄρτεμιδί σε ἐγὼ γε, Διὸς κούρη μεγάλοιο,

εἶδός τε μέγεθός τε φυήν τ' ἀγχιστα· εἰσκω·

εἰ δέ τίς ἐσσι βροτῶν, τοὶ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν,

τρὶς μάχαρες μὲν σοὶ γε πατήρ καὶ πότνια μήτηρ,

τρίς μάκαρες δὲ κασιγνήτοι· μάλα πού σφισι θυμὸς 155
 αἰὲν εὐφροσύνησιν ἰαίνεται εἵνεκα σεῖο,
 λευσσάντων τοιόνδε θάλος χορὸν εἰσοιχνεῦσαν.
 κείνος δ' αὖ περὶ κῆρι μακάρατος ἔξοχον ἄλλων,
 ὅς κέ σ' ἐέδνοισι βρίσας οἰκόνδ' ἀγάγηται.
 οὐ γάρ πω τοιοῦτον ἴδον βροτὸν ὀφθαλμοῖσιν, 160
 οὔτ' ἄνδρ' οὔτε γυναῖκα· σέβας μ' ἔχει εἰσορῶντα.
 Δῆλω δὴ ποτε τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῶ
 φοίνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα·
 ἦλθον γὰρ καὶ κεῖσε, πολὺς δέ μοι ἔσπετο λαός,
 τὴν ὁδόν, ἧ δὴ μέλλεν ἐμοὶ κακὰ κήδε' ἔσεσθαι. 165
 ὣς δ' αὐτως καὶ κεῖνο ἰδὼν ἐτεθήπεα θυμῶ
 δῆν, ἐπεὶ οὐ πω τοῖον ἀνήλυθεν ἐκ δόρου γαίης,
 ὡς σέ, γύναι, ἀγαμαί τε τέθηπά τε, δεῖδια δ' αἰνῶς
 γούνων ἄψασθαι· χαλεπὸν δέ με πένθος ἰκάνει.
 χθιζὸς ἐεικοστῶ φύγον ἤματι οἴνοπα πόντον· 170
 τόφρα δέ μ' αἰεὶ κῦμ' ἐφόρει κραιπναί τε θύελλαι
 νήσου ἀπ' Ὠρυγίης· νῦν δ' ἐνθάδε κάββαλε δαίμων,
 ὄφρ, ἔτι που καὶ τῆδε πάθω κακόν, οὐ γάρ οἴω
 παύσεσθ', ἀλλ' ἔτι πολλὰ θεοὶ τελέουσι πάροιθεν.
 ἀλλά, ἄνασσ', ἐλέαιρε· σέ γὰρ κακὰ πολλὰ μογήσας 175
 ἐς πρώτην ἰκόμην, τῶν δ' ἄλλων οὐ τινα οἶδα
 ἀνθρώπων, οἳ τήνδε πόλιν καὶ γαίαν ἔχουσιν.
 ἄστου δέ μοι δεῖξον, δὸς δὲ ῥάκος ἀμφιβαλέσθαι,
 εἴ τί που εἴλυμα σπείρων ἔχες ἐνθάδ' ἰούσα.
 σοὶ δὲ θεοὶ τόσα δοῖεν, ὅσα φρεσὶ σῆσι μενοιναῶς, 180
 ἄνδρα τε καὶ οἶκον, καὶ ὁμοφροσύνην ὑπάσειαν
 ἐσθλήν· οὐ μὲν γὰρ τοῦ γε κρεῖσσον καὶ ἄρειον,
 ἧ ὅθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἶκον ἔχητον
 ἀνὴρ ἠδὲ γυνή· πόλλ' ἄλγεα δυσμενέεσσι,
 χάρματα δ' εὐμενέτησι, μάλιστα δέ τ' ἔκλυον αὐτοί ». 185

Τὸν δ' αὖ Νausικάα λευκώλενος ἀντίον ἠΰδα·
 « Ξεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῶ αὐτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας·
 Ζεὺς δ' αὐτὸς νέμει ὄλβον Ὀλύμπιος ἀνθρώποισιν,
 ἐσθλοῖς ἠδὲ κακοῖσιν, ὅπως ἐθέλῃσιν, ἐκάστω·
 καὶ πού σοι τάδ' ἔδωκε, σὲ δὲ χρὴ τετλάμεν ἔμπης. 190
 νῦν δ', ἐπεὶ ἡμετέρεην τε πόλιν καὶ γαῖαν ἱκάνεις,
 οὔτ' οὖν ἐσθῆτος δευήσεαι οὔτε τευ ἄλλου,
 ὧν ἐπέοιχ' ἱκέτην ταλαπείριον ἀντιάσαντα.
 ἄστυ δέ τοι δείξω, ἐρέω δέ τοι οὔνομα λαῶν.
 Φαιήκες μὲν τήνδε πόλιν καὶ γαῖαν ἔχουσιν, 195
 εἰμὶ δ' ἐγὼ θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο,
 τοῦ δ' ἐκ Φαιήκων ἔχεται κάρτος τε βίη τε ».

**Περιποιήσεις πρὸς τὸν Ὀδυσσεά και
 ὁδηγίαί τῆς Νausικάς πρὸς αὐτόν.**

Ἦ ῥα καὶ ἀμφιπόλοισιν εὐπλοκάμοισι κέλευσε·
 « Στῆτέ μοι, ἀμφίπολοι· πόσε φεύγετε φῶτα ἰδοῦσαι ;
 ἦ μή πού τινα δυσμενέων φάσθ' ἔμμεναι ἀνδρῶν ; 200
 οὐκ ἔσθ' οὗτος ἀνὴρ διερός βροτὸς οὐδὲ γένηται,
 ὅς κεν Φαιήκων ἀνδρῶν ἐς γαῖαν ἵκηται
 δημοτῆτα φέρων· μάλα γὰρ φίλοι ἀθανάτοισιν.
 οἰκέομεν δ' ἀπάνευθε πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
 ἔσχατοι, οὐδέ τις ἄμμι βροτῶν ἐπιμίσγεται ἄλλος. 205
 ἀλλ' ὅδε τις δύστηνος ἀλώμενος ἐνθάδ' ἱκάνει,
 τὸν νῦν χρὴ κομέειν· πρὸς γὰρ Διὸς εἰσιν ἅπαντες
 ξεῖνοί τε πτωχοί τε, δόσις δ' ὀλίγη τε φίλη τε.
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνω βρωῶσιν τε πόσιν τε,
 λούσατέ τ' ἐν ποταμῶ, ὅθ' ἐπὶ σκέπας ἔστ' ἀνέμοιο ». 210
 Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἔσταν τε καὶ ἀλλήλησι κέλευσαν,
 καδ' δ' ἄρ' Ὀδυσσῆ' εἶσαν ἐπὶ σκέπας, ὡς ἐκέλευσεν

Ναυσικάα θυγάτηρ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο·
 παρ δ' ἄρα οἱ φᾶρός τε χιτῶνά τε εἵματ' ἔθηκάν,
 δῶκαν δὲ χρυσῆν ἐν ληκύθῳ ὑγρὸν ἔλαιον, 215
 ἤνωγον δ' ἄρα μιν λοῦσθαι ποταμοῖο ῥοῆσιν.
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισι μετηύδα δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Ἀμφιπόλοι, στῆθ' οὕτω ἀπόπροθεν, ὄφρ' ἐγὼ αὐτὸς
 ἄλμην ὤμοισιν ἀπολούσομαι, ἀμφὶ δ' ἐλαίῳ
 χρίσομαι· ἧ γὰρ δηρὸν ἀπὸ χροός ἐστιν ἀλοιφή. 220
 ἄντην δ' οὐκ ἂν ἐγὼ γε λοέσομαι· αἰδέομαι γὰρ
 γυμνοῦσθαι κούρησιν ἐυπλοκάμοισι μετελθών ».

Ὡς ἔφαθ', αἱ δ' ἀπάνευθεν ἴσαν, εἶπον δ' ἄρα κούρη.
 αὐτὰρ ὁ ἐκ ποταμοῦ χροά νίζετο δῖος Ὀδυσσεύς
 ἄλμην, ἧ οἱ νῶτα καὶ εὐρέας ἄμπεχεν ὤμους, 225
 ἐκ κεφαλῆς δ' ἔσμηχεν ἄλός χνόον ἀτρυγέτοιο.
 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα λοέσσατο καὶ λίπ' ἄλειψεν,
 ἀμφὶ δὲ εἵματα ἔσσαθ', ἃ οἱ πόρε παρθένος ἀδμής,
 τὸν μὲν Ἀθηναίη θῆκεν Διὸς ἐκγεγαυῖα
 μείζονά τ' εἰσιδέειν καὶ πάσσονα, καὶ δὲ κάρητος 230
 οὐλας ἦκε κόμας, ὑακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας.
 ὡς δ' ὅτε τις χρυσὸν περιχέυεται ἀργύρῳ ἀνῆρ
 ἴδρις, ὃν Ἥφαιστος δέδαεν καὶ Παλλὰς Ἀθήνη
 τέχνην παντοίην, χαρίεντα δὲ ἔργα τελείει,
 ὧς ἄρα τῷ κατέχευε χάριν κεφαλῆ τε ὤμοις. 235
 ἔζेत' ἔπειτ' ἀπάνευθε κίων ἐπὶ θῖνα θαλάσσης,
 κάλλει καὶ χάρισι στίλβων· θηεῖτο δὲ κούρη.
 δὴ ῥα τότε ἀμφιπόλοισιν ἐυπλοκάμοισι μετηύδα·

« Κλυτέ μευ, ἀμφιπόλοι λευκῶλενοι, ὄφρα τι εἶπω.
 οὐ πάντων ἀέκητι θεῶν, οἳ Ὀλυμπον ἔχουσιν, 240
 Φαιήκεσσ' ὅδ' ἀνῆρ ἐπιμίσγεται ἀντιθέοισι·
 πρόσθεν μὲν γὰρ δὴ μοι ἀεικέλιος δέατ' εἶναι,
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικε, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν.

αἰ γὰρ ἐμοὶ τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἶη
 ἐνθάδε ναιετάων, καὶ οἱ ἄδοι αὐτόθι μίμνεν. 245
 ἀλλὰ δότ', ἀμφίπολοι, ξείνω βρωσίν τε πόσιν τε ».

«Ὡς ἔφαθ', αἰ δ' ἄρα τῆς μάλα μὲν κλύον ἠδὲ πίθοντο,
 πὰρ δ' ἄρ' Ὀδυσσῆι ἔθεσαν βρωσίν τε πόσιν τε.
 ἦ τοι ὁ πῖνε καὶ ἦσθε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς
 ἀρπαλέως· δηρὸν γὰρ ἐδητύος ἦεν ἄπαστος. 250

Αὐτὰρ Ναυσικᾶα λευκώλενος ἄλλ' ἐνόησεν·
 εἶματ' ἄρα πτύξασα τίθει καλῆς ἐπ' ἀπήγῃης,
 ζεῦξεν δ' ἡμιόνους κρατερώνυχας, ἂν δ' ἔβη αὐτή,
 ὠτρυνεν δ' Ὀδυσῆα, ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζεν·

«Ὅρσοο δὴ νῦν, ξεῖνε, πόλινδ' ἴμεν, ὄφρα σε πέμψω 255
 πατρὸς ἐμοῦ πρὸς δῶμα δαΐφρονος, ἔνθα σέ φημι
 πάντων Φαιήκων εἰδησέμεν ὅσοι ἄριστοι.

ἀλλὰ μάλ' ὧδ' ἔρδειν, δοκέεις δέ μοι οὐκ ἀπινύσσειν·
 ὄφρ' ἂν μὲν κ' ἀγρούς ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων,
 τόφρα σὺν ἀμφιπόλοισι μεθ' ἡμιόνους καὶ ἄμαξαν 260
 καρπαλίμως ἔρχεσθαι· ἐγὼ δ' ὁδὸν ἠγεμονεύσω.

αὐτὰρ ἐπὴν πόλιος ἐπιβήρομεν, ἦν πέρι πύργος
 ὑψηλός, καλὸς δὲ λιμὴν ἐκάτερθε πόλιος,
 λεπτή δ' εἰσίθημη· νῆες δ' ὁδὸν ἀμφιέλισσαι
 εἰρύαται· πᾶσιν γὰρ ἐπίστιόν ἐστιν ἐκάστω. 265

ἔνθα δέ τέ σφ' ἀγορὴ καλὸν Ποσιδῆιον ἀμφίς,
 ῥυτοῖσιν λάεσσι καταρυχέεσσ' ἀραρυῖα.

ἔνθα δὲ νηῶν ὄπλα μελαινάων ἀλέγουσι,
 πείσματα καὶ σπεῖρα, καὶ ἀποξύνουσιν ἔρετμά.
 οὐ γὰρ Φαιήκεσσι μέλει βιὸς οὐδὲ φαρέτρη, 270
 ἀλλ' ἴστοι καὶ ἔρετμά νεῶν καὶ νῆες εἴσαι,
 ἧσιν ἀγαλλόμενοι πολὴν περόωσι θάλασσαν.

τῶν ἀλεείνω φῆμιν ἀδευκέα, μή τις ὑπίσσω
 μωμεύῃ· μάλα δ' εἰσὶν ὑπερφίαλοι κατὰ δῆμον·

και νύ τις ὧδ' εἶπησι κακώτερος ἀντιβολήσας· 275
 « Τίς δ' ὅδε Ναυσικάα ἔπεται καλός τε μέγας τε
 ξεῖνος ; ποῦ δέ μιν εὔρε ; πόσις νύ οἱ ἔσσεται αὐτῆ.
 ἦ τινά που πλαγχθέντα κομίσσατο ἦς ἀπὸ νηὸς
 ἀνδρῶν τηλεπαδῶν, ἐπεὶ οὐ τινες ἐγγύθεν εἰσίν·
 ἦ τίς οἱ εὐξαμένη πολυάρητος θεὸς ἦλθεν 280
 οὐρανόθεν καταβάς, ἔξει δέ μιν ἤματα πάντα.
 βέλτερον, εἰ καυτὴ περ ἐποιχομένη πόσιν εὔρεν
 ἄλλοθεν· ἦ γὰρ τοῦσδε γ' ἀτιμάζει κατὰ δῆμον
 Φαίηκας, τοί μιν μνῶνται πολέες τε καὶ ἑσθλοί ».

ὡς ἐρέουσιν, ἐμοὶ δέ κ' ὀνειδέα ταῦτα γένοιτο. 285
 καὶ δ' ἄλλη νεμεσῶ, ἦ τις τοιαῦτά γε ῥέζοι,
 ἦ τ' ἀέκητι φίλων, πατρός καὶ μητρός ἐόντων,
 ἀνδράσι μίσγηται, πρὶν γ' ἀμφάδιον γάμον ἐλθεῖν.
 ξεῖνε, σὺ δ' ὧκ' ἐμέθεν ξυνίει ἔπος, ὄφρα τάχιστα
 πομπῆς καὶ νόστοιο τύχης παρὰ πατρός ἐμοῖο. 290
 δήεις ἀγλαὸν ἄλσος Ἀθήνης ἄγχι κελεύθου
 αἰγείρων· ἐν δὲ κρήνη νάει, ἀμφὶ δὲ λειμών·
 ἔνθα δὲ πατρός ἐμοῦ τέμενος τεθαλυῖά τ' ἀλώη,
 τόσσον ἀπὸ πόλιος, ὅσσον τε γέγωνε βοήσας.
 ἔνθα καθεζόμενος μεῖνε χρόνον, εἰς ὃ κεν ἡμεῖς 295
 ἄστυδε ἔλθωμεν καὶ ἰώμεθα δώματα πατρός.
 αὐτὰρ ἐπὴν ἡμέας ἔλπη ποτὶ δώματ' ἀφῖχθαι,
 καὶ τότε Φαιήκων ἴμεν ἐς πόλιν ἠδ' ἐρέεσθαι
 δώματα πατρός ἐμοῦ μεγαλήτορος Ἀλκινόοιο.
 ῥεῖα δ' ἀρίγνωτ' ἐστί, καὶ ἂν πάις ἠγήσαιτο 300
 νήπιος· οὐ μὲν γάρ τι ἑοικότα τοῖσι τέτυκται
 δώματα Φαιήκων, οἷος δόμος Ἀλκινόοιο
 ἦρωος. ἀλλ' ὅπότε ἂν σε δόμοι κεκίθωσι καὶ αὐλή,
 ὧκα μάλα μεγάροιο διελθέμεν, ὄφρ' ἂν ἵκηαι
 μητέρ' ἐμήν· ἦ δ' ἦσται ἐπ' ἐοχάρη ἐν πυρός ἀλγῆ. 305

ἡλόκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα, θαῦμα ἰδέσθαι,
 κίονι κεκλιμένη· δμῶαί δέ οἱ εἶατ' ὕπισθεν.
 ἔνθα δὲ πατὴρ ἐμοῖο θρόνος ποτικέκλιται αὐτῇ,
 τῷ ὃ γε οἰνοποτάζει ἐφήμενος ἀθάνατος ὣς.
 τὸν παραμειψάμενος μητρὸς περὶ γούνασι χεῖρας 310
 βάλλειν ἡμετέρης, ἵνα νόστιμον ἦμαρ ἴδῃαι
 χαίρων καρπαλίμως, εἰ καὶ μάλα τηλόθεν ἐσσί.
 εἴ κέν τοι κείνη γε φίλα φρονέησ' ἐνὶ θυμῷ,
 ἐλπωρὴ τοι ἔπειτα φίλους τ' ἰδέειν καὶ ἰκέσθαι
 οἶκον ἐνκείμενον καὶ σὴν ἐς πατρίδα γαῖαν ». 315

Ὡς ἄρα φωνήσασ' ἴμασεν μάλιστα φαινηῇ
 ἡμιόνους· αἰ δ' ὄκα λίπον ποταμοῖο ῥέεθρα.
 αἰ δ' ἐν μὲν τρώων, ἐν δὲ πλίσσοντο πόδεσσιν·
 ἡ δὲ μάλ' ἠγινόχευεν, ὅπως ἄμ' ἐποίατο πεζοί
 ἀμφίπολοί τ' Ὀδυσσεύς τε, νόφ δ' ἐπέβαλλεν ἰμάσθλην. 320
 δύσετό τ' ἠέλιος καὶ τοὶ κλυτὸν ἄλσος ἵκοντο
 ἱρὸν Ἀθηναίης, ἔν' ἄρ' ἔζετο δῖος Ὀδυσσεύς.
 αὐτίκ' ἔπειτ' ἠρᾶτο Διὸς κούρη μέγ' αἰοιο·

« Κλυθί μευ, αἰγινόχοιο Διὸς τέκος, ἀτρυτώνη·
 νῦν δὴ πέρ μευ ἄκουσον, ἐπεὶ πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας 325
 ῥαιομένου ὅτε μ' ἔρραιε κλυτὸς ἐννοσίγαιος.
 δός μ' ἐς Φαίηκας φίλον ἐλθεῖν ἢδ' ἐλεεινόν ».

Ὡς ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔκλυε Παλλὰς Ἀθήνη.
 αὐτῷ δ' οὐ πω φαίνεται ἐναντίη· αἶδετο γὰρ ῥα
 πατροκασίγνητον· ὃ δ' ἐπιζαφελῶς μενέαινε
 ἀντιθέω Ὀδυσῆϊ πάρος ἦν γαῖαν ἰκέσθαι.

η

[Καθὼς εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν ὁ Ὀδυσσεύς, συνήντησε μίαν παρθένον, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐκατάτετο ἡ Ἀθηναῖα, καὶ αὐτὴ τοῦ ἔδειξε τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου. Ὅπως λάμπει ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἔτσι

ἔλαμπεν ἡ κατοικία τοῦ βασιλέως τῶν Φαίακων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐφαί-
νοντο χάλκινοι τοῖχοι διακοσμημένοι εἰς τὸ ἐπάνω μέρος μὲ θ ρ ι γ κ ὀ ν
κ ν ἄ ν ο ι ο, ἦτοι μὲ πλάκας γλυπτὰς ποικιλλομένας μὲ κωνήν ὑαλό-
μαζαν (βλ. εἰκ. 4.). Χρυσαὶ ἦσαν αἱ θύραι, χάλκινον τὸ κατώφλιον καὶ
ἀγυροῖ οἱ σταθμοὶ καὶ τὸ ὑπέρθρον. Δύο κόνες ἀπὸ χρυσοῦ καὶ ἄργυ-
ρου, ἔργα τοῦ Ἡφαίστου, ἦσαν ἐκατέρωθεν τῆς εἰσόδου. Πολυτελεῆ ἔπι-
πλα καὶ ἐπ' αὐτῶν λεπτοῦφραγα καλύμματα, ἀγάλματα χρυσᾶ καὶ σκευή
περίτεργα συνεπλήρουν τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτὸν διάκοσμον. Ἐξίσου
θαυμαστὸς ἐξετείνετο περίξ τοῦ ἀνακτόρου ὁ κήπος μὲ δένδρα κατὰφορτα
ἀπὸ καρπούς, μὲ κ ο σ μ η τ ἄ ς π ρ ο σ ι ἄ ς καὶ μὲ δροσερὰς κοφίνας.
Ἀφοῦ ἐθαύμασε τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτὴν κατοικίαν ὁ Ὀδυσσεύς, εἰσήλ-
θε διὰ τῆς κεντρικῆς θύρας, διέσχισε ταχέως τὸ μέγαρον καὶ προσέπε-
σεν εἰς τὰ γόνατα τῆς βασιλίσσης. Τὴν παρεκάλεσε μὲ συγκινητικὸς λό-
γους νὰ τὸν ἐλεήσει καὶ ἀκολούθως ἐκάθισεν ὡς ἰκέτης εἰς τὴν σποδὸν
τῆς ἐστίας. Οἱ παριστάμενοι εὐγενεῖς τῶν Φαίακων ἔμειναν κατὰπλη-
κτοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ ἀνεγείρῃ τὸν ξένον καὶ νὰ τὸν
καθίσῃ εἰς λαμπρὸν θ ρ ὀ ν ο ν. Ἐπηκολούθησαν ὅλοι αἱ συνήθειες πρὸς
τοὺς ξένους περιποιήσεις· κατὰ πρότασιν δὲ τοῦ Ἀλκινόου τὴν ἐπαύριον
ἔπρεπε νὰ συνέλθουν οἱ ἄ ρ ι σ τ ο ι, διὰ νὰ ξενίσουν ἐπισήμως τὸν ξέ-
νον καὶ νὰ σκεφθοῦν πῶς νὰ τὸν ἀποστείλουν εἰς τὴν πατρίδα του.

θ

Τὴν ἐπομένην ὁ Ἀλκίνοος ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῦ εἰς τὴν ἀ γ ο ρ
ῶ ν πλησίον τοῦ λιμένος, ὅπου συνήλθον καὶ ἄλλοι Φαίακες. Ἀφοῦ
δὲ ὁ βασιλεὺς ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ εἰτοιμασθῇ πλοῖον, ἐπέστρεψε μὲ τοὺς
σ κ η π τ ο ὄ χ ο υ ς εἰς τὸ ἀνάκτορον, ὅπου ἔγινε θυσία καὶ συμπόσιον.
Κατὰ τὸ δεῖπνον ὁ αἰδὸς τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, ὁ τυφλὸς Δημόδοκος,
ἐτραγοῦδησεν ἔπος, τὸ ὁποῖον περιέγραψε τὴν ἔριν μεταξὺ Ἀχιλλέως
καὶ Ὀδυσσεύς κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἰλίου. Τόσον συνεκινήθη τότε
ὁ ἄγνωστος ξένος ἀπὸ τὸ ἄσμα, ὥστε ὁ βασιλεὺς διέταξε τὸν Δημό-
δοκον νὰ διακόψῃ καὶ ἐπρότεινε νὰ συνεχισθῇ ἡ διασκέδασις μὲ ἐπί-
δειξιν ἀγώνων. Ἐξῆλθον ὅλοι εἰς τὴν ἀ γ ο ρ ῶ ν, ὅπου πολλοὶ εὐ-
γενεῖς νέοι ἐπέδειξαν τὴν ἀθλητικὴν των δεινότητα. Ἐλαβε μέρος εἰς
διάφορα ἀγωνίσματα καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, καταπλήττων ὅλους μὲ τὴν εὐ-
στροφίαν καὶ τὴν ρώμην τοῦ σώματός του. Ἐγινεν ἀκόμη πρὸς τιμὴν

τοῦ ξένου ἐπίδειξις χοροῦ καὶ προσεφέρθησαν εἰς αὐτὸν τὰ πρῶτα δῶρα φιλοξενίας. Εἰς τὸ ἐπακολουθήσαν συμπόσιον ὁ Δημόδοκος μεταξὺ ἄλλων ἐτραγούδησε κατὰ παράκλησιν τοῦ Ὀδυσσεῶς τὴν ἄλωσιν τοῦ Ἰλίου διὰ τοῦ δουρείου ἵππου. Τὴν φορὰν αὐτὴν ὄλοι ἀντελήφθησαν τὴν συγκίνησιν τοῦ ξένου. Τότε ὁ Ἀλκίνοος τὸν παρεκάλεσε νὰ φανερώσῃ τὸ ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα του.

ι

Μὲ κατάπληξιν ἤκουσαν οἱ Φαίαιες, ὅτι ὁ ὑπ' αὐτῶν φιλοξενούμενος εἶναι αὐτὸς ὁ Λαερτιάδης Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, ὁ ἦρωας τοῦ ὀποίου ἡ δόξα ἔφθασε μέχρι οὐρανοῦ. Καὶ ἤρχισε τότε ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ διηγῆται πρὸς τοὺς παρόντας τὸν πολυκηδέα αὐτοῦ νόστον: Ἐπὶ τὸ Ἰλιον ὁ ἄνεμος τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Ἰσμουρον τῆς Θυράκης, ὅπου αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοί του ἠραγκάσθησαν νὰ συνάφουν μάχην μὲ τὸν λαὸν τῶν Κικόνων. Ἡττηθέντες ἀπέπλευσαν πρὸς Νότον καί, ἐνῶ ἔκαμπτον τὸν Μαλέαν, τὰ κύματα καὶ ὁ ἄνεμος τοὺς παρέσυραν πέραν τῶν Κυθήρων. Ἐπὶ ἐννεα ἡμέρας ἐφέροντο ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ τὴν δεκάτην ἔφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων, ὅπου τινὲς τῶν συντρόφων ἔφαγον λωτὸν καὶ ὑπὸ τὴν μαγικὴν ἐνέργειαν τοῦ καρποῦ τούτου δὲν ἤθελον νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των. Ἡ θαυμαστὴ χώρα τῶν Κυκλώπων ἦτο ὁ ἐπόμενος σταθμὸς τοῦ ταξιδίου των. Ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ δώδεκα ἀνδρας τοῦ ἰδικοῦ πλοίου ἔφθασεν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Πολυφήμου. Ἐξ ἀπὸ τοὺς συντρόφους κατέφαγεν ὁ ἄγριος Κύκλωψ, οἱ δ' ἄλλοι ἐσώθησαν διὰ τῆς πανουργίας τοῦ Ὀδυσσεῶς, ὅστις ἐτύφλωσε τὸν Πολύφημον καὶ ἐπενόησε τέχνασμα, διὰ τοῦ ὀποίου ἐξῆλθον ἀπὸ τὸ σπήλαιον τοῦ Κύκλωπος.

κ

Πλεόσαντες ἔπειτα εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου εὗρον φιλοξενίαν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως τῶν ἀνέμων. Διὰ νὰ τοὺς διευκολύνη κατὰ τὸν πλοῦν ὁ Αἴολος, περιέκλεισεν εἰς ἀσκὸν ὅλους τοὺς ἀνέμους πλὴν τοῦ Ζεφύρου καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἐνῶ ἐπλησίαζον νὰ φθάσουν εἰς τὴν πατρίδα των, οἱ σύντροφοι ἤνοιξαν τὸν ἀσκὸν νομίζοντες, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἔκρυπτεν ἐντὸς αὐτοῦ χρυσὸν καὶ ἀργυρον.

Τότε ἐξατελέθησαν οἱ ἄνεμοι καὶ νέα θέλλαι τοὺς παρόντων πάλιν μακρὰν πρὸς Δυσμᾶς, ὅπου νέα φοβερώτερα δεινὰ ἐπέστησαν. Εἰς τὴν χώραν τῶν ἀγρίων Λαιστργόνων ἐχάθησαν ἔνδεκα πλοῖα τοῦ Ὀδυσσεύος καὶ μόλις αὐτὸς κατόρθωσε νὰ σωθῆ ἄποκόψας τὰ προμηθήσια τοῦ ἰδιοῦ του πλοίου. Εἰς τὴν νῆσον Αἰαίην ἢ θεὰ Κίρκην μετέβαλε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεύος εἰς χοίρους, αὐτὸς δὲ μὲ τὴν προστασίαν τοῦ Ἑρμοῦ διέφυγε τὸν ὄλεθρον. Χαριζομένη εἰς αὐτὸν ἢ θεὰ ἐπαρέφερε καὶ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀνθρωπίνην μορφὴν των.

λ

Ἀποπλέοντες ἀπὸ τὴν νῆσον τῆς Κίρκης ἔφθασαν εἰς μυστηριώδη τόπον, ὅπου ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσχωρήσας εἰς ἓν βάρανθρον ἔφθασεν εἰς τὴν χώραν τῶν νεκρῶν καὶ συνομίλησε μὲ ψυχὰς οἰκείων καὶ φίλων του.

μ

Τέλος δὲ ἐπανελθόντες πάλιν πρὸς τὴν Κίρκην ἔμαθον παρ' αὐτῆς ποῖα ἀκόμα δεινὰ ἔμελλον νὰ ἐπιστοῦν. Ἡ Κίρκη ὠδήγησε τὸν Ὀδυσσεῦα πῶς νὰ διαφύγῃ τὸν κίνδυνον, ὅταν θὰ παραιπλεύσῃ τὴν χώραν τῶν Σειρήνων καὶ ὅταν θὰ διέλθῃ ἀπὸ τὸ στενόν, ὅπου κατέτρωγον τοὺς ναυτιλλομένους ἢ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδις. Εἰς τοὺς ἐπικινδύνους αὐτοὺς τόπους ἀπωλέσθησαν καὶ ἄλλοι σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεύος. Ὅσοι περιεσώθησαν ἔφθασαν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἥλιου, ὅπου παρὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεύος, κατέφαγον τὰς ἱεράς βοῦς τοῦ θεοῦ. Ὁ Ζεὺς τιμωρῶν τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο συνέτριψε μὲ κεραυνὸν τὸ πλοῖον τοῦ Ὀδυσσεύος, διεσώθη δὲ μόνον αὐτὸς ὡς ναυαγὸς εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς.

ν

Ἡ διήγησις τοῦ Ὀδυσσεύος κατεγοήτευσε τοὺς Φαίακας. Νέα φιλοφρονήσεις καὶ νέα δῶρα ἐδόθησαν πρὸς τὸν ξένον. Τέλος δὲ ἦλθεν ἢ στιγμή νὰ τὸν προπέμψουν εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἀνέμενεν εἰς τὴν ἀκτὴν. Εὐγνώμων ὁ Ὀδυσσεὺς προσεφώνησε κατὰ τὴν τελευταίαν σπονδὴν τὴν βασιλίσαν μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους :

« Χαῖρέ μοι, ὦ βασιλεία, διαμπερές, εἰς ὃ κε γῆρας
 ἔλθῃ καὶ θάνατος, τὰ ἐπ' ἀνθρώποισι πέλονται.
 αὐτὰρ ἐγὼ νέομαι· σὺ δὲ τέρπεο τῶδ' ἐνὶ οἴκῳ
 παισί τε καὶ λαοῖσι καὶ Ἀλκινόῳ Βασιλῆϊ ».

Οἱ Φαίακες ταῦται ἀπεβίβασαν τὸν Ὀδυσσεῖα κοιμώμενον εἰς μίαν ἐξο-
 χικὴν ἀκτὴν τῆς Ἰθάκης καὶ πλησίον εἰς τὴν οἶζαν μᾶς ἐλαίας ἐτοπο-
 θέτησαν τὰ δῶρα. Ὄταν ἐξύπνησεν ὁ Ὀδυσσεύς, δὲν ἀνεγνώρισεν ἀμέ-
 σως τὴν πατρικὴν του γῆν. Τέλος τὸν ἐπλησίασεν ἕνας ποιμὴν (πάλιν
 ἢ Ἀθηναῖ) καὶ αὐτὸς τὸν ἐβεβαίωσεν, ὅτι εὐρίσκειται εἰς τὴν ὀνομαστήν
 Ἰθάκην.

ξ

Κατὰ προτροπὴν πάντοτε τῆς θεᾶς, ἐξήτησεν ἄσυλον εἰς τὴν καλύ-
 βην τοῦ χοιροβοσκῶ Εὐμαιῶν, ὅστις ἀνῆκεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀ-
 νακτόρων. Ἐκεῖ ἐφιλοξενήθη ὡς ἐπαίτης καὶ ἀπὸ τὸν χοιροβοσκὸν ἔμα-
 θε τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸν οἶκόν του, τὴν ὕβριν τῶν μνηστήρων καὶ
 τὸ ταξίδιον τοῦ Τηλεμάχου εἰς Πύλον.

ο

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Τηλέμαχος ἐπανερχόμενος ἐκ τοῦ ταξιδίου του εἰ-
 δοποιήθη ἀπὸ τὴν Ἀθηναῖαν νὰ μὴ μεταβῆ εἰς τὸ ἀνάκτορον, ἀλλὰ ν'
 ἀναγγείλῃ εἰς τὴν μητέρα του τὴν ἐπιστροφὴν του, ἀποστέλλων εἰς αὐ-
 τὴν τὸν Εὐμαιον].

π

Ἀναγνώρισις τοῦ Τηλεμάχου ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεύς.

[1 - 153. Ὄταν εἰσῆλθεν ὁ Τηλέμαχος εἰς τὴν καλύβην τοῦ πι-
 στοῦ θεράποντος, εἶδε τὸν ξένον ἐπαίτην καὶ ὠμίλησε φιλικῶς μαζί του.
 Ἦτο περίλυπος ὁ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν εἶχε μάθει τίποτε ἀ-
 κριβὲς διὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ πατρὸς του. Πρωτίστως ὅμως ἔπρεπε νὰ
 εἰδοποιήσῃ τὴν μητέρα του, ὅτι ἐπέστρεψε σῶος ἀπὸ τὴν Πύλον καὶ πρὸς
 τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀπέστειλεν εἰς τὴν πόλιν τὸν Εὐμαιον].

Ἦ ῥα καὶ ὤρσε συφορβόν· ὁ δ' εἴλετο χερσὶ πέδιλα, 154
 δησάμενος δ' ὑπὸ ποσσὶ πάλινδ' ἔεν. οὐδ' ἄρ' Ἀθήνην
 λῆθεν ἀπὸ σταθμοῦ κιών Εὐμαιος ὑφορβός,
 ἀλλ' ἦ γε σχεδὸν ἦλθε· δέμας δ' ἤικτο γυναικί
 καλῆ τε μεγάλῃ τε καὶ ἀγλαὰ ἔργα ἰδυίῃ.

στῆ δὲ κατ' ἀντίθυρον κλισίης Ὀδυσῆι φανεῖσα·
 οὐδ' ἄρα Τηλέμαχος ἶδεν ἀντίον οὐδὲ νόησεν 160
 οὐ γὰρ πῶς πάντεσσι θεοὶ φαίνονται ἔναργεῖς·
 ἀλλ' Ὀδυσσεύς τε κύνες τε ἶδον, καὶ ῥ' οὐχ ὑλάοντο,
 κνυζηθμῶ δ' ἐτέρωσε διὰ σταθμοῦ φόβηθεν.
 ἦ δ' ἄρ' ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε· νόησε δὲ δῖος Ὀδυσσεύς,
 ἐκ δ' ἦλθεν μεγάροιο παρέκ μέγα τειχίον αὐλῆς, 165
 στῆ δὲ πάροισ' αὐτῆς· τὸν δὲ προσέειπεν Ἀθήνη·

« Διογενὲς Λαερτιάδη, πολυμήχαν' Ὀδυσσεῦ,
 ἦδη νῦν σῶ παιδὶ ἔπος φάο μηδ' ἐπίκευθε,
 ὡς ἂν μνηστῆρσιν θάνατον καὶ κῆρ' ἀραρόντε
 ἔρχησθον προτὶ ἄστῳ περικλυτόν· οὐδ' ἐγὼ αὐτῇ 170
 δηρὸν ἀπὸ σφῶιν ἔσομαι μεμαυῖα μάχεσθαι ».

Ἦ καὶ χρυσεῖη ῥάβδῳ ἐπεμάσσατ' Ἀθήνη.
 φᾶρος μὲν οἱ πρῶτον εὐπλυνὲς ἠδὲ χιτῶνα
 θῆκ' ἀμφὶ στήθεσσι, δέμας δ' ὤφειλλε καὶ ἦβην.
 ἄψ δὲ μελαγχροῖης γένετο, γναθμοὶ δὲ τάνυσθεν, 175
 κυάνεαι δ' ἐγένοντο γενειάδες ἀμφὶ γένειον.
 ἦ μὲν ἄρ' ὡς ἔρξασα πάλιν κίεν· αὐτὰρ Ὀδυσσεύς
 ἦεν ἐς κλισίην· θάμβησε δὲ μιν φίλος υἱός,
 ταρβήσας δ' ἐτέρωσε βάλ' ὄμματα μὴ θεὸς εἴη,
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα· 180

« Ἄλλοιός μοι, ζεῦνε, φάνης νέον ἠὲ πάροισεν,
 ἄλλα δὲ εἶματ' ἔχεις, καὶ τοι χρῶς οὐκέθ' ὁμοῖος.
 ἦ μάλα τις θεὸς ἔσσι, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν·
 ἀλλ' ἴληθ', ἵνα τοι κεχαρισμένα δώομεν ἱρά »

ἦδὲ χρύσεια δῶρα, τετυγμένα· φείδω δ' ἡμέων ». 185

Τὸν δ' ἡμείβεται ἔπειτα πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Οὐ τίς τοι θεός εἰμι· τί μ' ἀθανάτοισιν εἰσκαίς ;
 ἀλλὰ πατὴρ τεός εἰμι, τοῦ εἵνεκα σὺ στεναχίζων
 πάσχεις ἄλγεα πολλά, βίας ὑποδέγμενος ἀνδρῶν ».

Ὡς ἄρα φωνήσας υἷὸν κύσε, καὶ δὲ παρειῶν 190
 δάκρυον ἤκε χαμᾶζε· πάρος δ' ἔχε νολεμές αἰεΐ.

Τηλέμαχος δ', οὐ γὰρ πῶ ἐπείθετο ὄν πατέρ' εἶναι,
 ἐξαυτίς μιν ἔπεσιν ἀμειβόμενος προσέειπεν·

« Οὐ σὺ γ' Ὀδυσσεύς ἐσσι, πατὴρ ἐμός, ἀλλὰ με δαίμων 195
 θέλγει, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον ὀδυρόμενος στεναχίζω·

οὐ γὰρ πῶς ἂν θνητὸς ἀνὴρ τάδε μηχανόφω
 ᾧ αὐτοῦ γε νόω, ὅτε μὴ θεὸς αὐτὸς ἐπελθὼν
 ῥηιδίως ἐθέλων θείῃ νέον ἦε γέροντα.

ἦ γὰρ τοι νέον ἦσθα γέρον καὶ ἀεικέα ἔσσο·
 νῦν δὲ θεοῖσιν ἔοικας, οἳ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι ». 200

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πολύμητις Ὀδυσσεύς·

« Τηλέμαχ', οὐ σε ἔοικε φίλον πατέρ' ἔνδον ἔοντα
 οὔτε τι θαυμάζειν περιώσιον οὔτ' ἀγάσθαι·

οὐ μὲν γὰρ τοι ἔτ' ἄλλος ἐλεύσεται ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς,
 ἀλλ' ὅδ' ἐγὼ τοιόσδε, παθὼν κακά, πολλά δ' ἀληθείς, 205

ἧλῦθον εἰκοστῷ ἔτει ἐς πατρίδα γαῖαν.

αὐτάρ τοι τόδε ἔργον Ἀθηναίης ἀγγελείης,

ἣ τέ με τοῖον ἔθηκεν, ὅπως ἐθέλει, δύναται γάρ,

ἄλλοτε μὲν πτωχῷ ἐναλίγκιον, ἄλλοτε δ' αὖτε

ἀνδρὶ νέω καὶ καλὰ περὶ χροῦ εἴματα ἔχοντι. 210

ῥηίδιον δὲ θεοῖσι, τοῖ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσιν,

ἦ μὲν κυδῆναι θνητὸν βροτὸν ἦδὲ κακῶσαι ».

Ὡς ἄρα φωνήσας κατ' ἄρ' ἔζετο, Τηλέμαχος δὲ

ἀμφιχυθεὶς πατέρ' ἐσθλὸν ὀδύρετο δάκρυα λείβων,

ἀμφοτέροισι δὲ τοῖσιν ὑφ' ἕμερος ὄρωτο γόοιο· 215

κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἢ τ' οἰωνοί,
φῆναι ἢ αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες, οἷσί τε τέκνα
ἀγρόται ἐξείλοντο πάρος πετεηνὰ γενέσθαι·

ὡς ἄρα τοί γ' ἔλεεινὸν ὑπ' ὀφρύσι δάκρυον εἶβον.

καὶ νῦ κ' ὀδυρομένοισιν ἔδυ φάος ἡελίοιο, 220

εἰ μὴ Τηλέμαχος προσεφώνεεν ὃν πατέρ' αἶψα·

« Ποίη γὰρ νῦν δεῦρο, πάτερ φίλε, νηὶ σε ναῦται
ἤγαγον εἰς Ἰθάκην ; τίνες ἔμμεναι εὐχετόωντο ;
οὐ μὲν γάρ τί σε πεζὸν ὀνομαί ἐνθάδ' ἰκέσθαι ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς· 225

« Τοιγὰρ ἐγὼ τοι, τέκνον, ἀληθείην καταλέξω.

Φαίηκές μ' ἄγαγον ναυσίκλυτοι, οἳ τε καὶ ἄλλους
ἀνθρώπους πέμπουσιν, ὅτις σφέας εἰσαφίκηται·

καὶ μ' εὐδοντ' ἐν νηὶ θεῶν ἐπὶ πόντον ἄγοντες
κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην, ἔπορον δέ μοι ἀγλαὰ δῶρα,

χαλκὸν τε χρυσὸν τε ἄλλισ ἐσθῆτά θ' ὑφαντήν. 230

καὶ τὰ μὲν ἐν σπέεσσι θεῶν ἰότητι κέονται·

νῦν αὖ δεῦρ' ἰκόμην ὑποθημοσύνησιν Ἀθῆνης,
ὄφρα κε δυσμενέεσσι φόνου πέρι βουλευέσωμεν.

ἀλλ' ἄγε μοι μνηστῆρας ἀριθμήσας κατάλεξον, 235

ὄφρ' ἰδέω ὅσσοι τε καὶ οἳ τινες ἀνέρες εἰσίν.

καὶ κεν ἐμὸν κατὰ θυμὸν ἀμύμονα μερμηρίζας
φράσσομαι, ἢ κεν νῶϊ δυνησόμεθ' ἀντιφέρεσθαι
μούνω ἀνευθ' ἄλλων, ἢ καὶ διζησόμεθ' ἄλλους ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἤυδα· 240

« ὦ πάτερ, ἢ τοι σείο μέγα κλέος αἰὲν ἄκουον,

χεῖράς τ' αἰχμητῆν ἔμεναι καὶ ἐπίφρονα βουλήν·

ἀλλὰ λίην μέγα εἶπες· ἄγη μ' ἔχει· οὐδέν κεν εἶη
ἄνδρε δύω πολλοῖσι καὶ ἰφθίμοισι μάχεσθαι.

μνηστῆρων δ' οὐτ' ἄρ δεκάς ἀτρεκέες οὔτε δύο οἶαι, 245

ἀλλὰ πολὺ πλέονες· τάχα δ' εἴσεαι ἐνθάδ' ἀριθμόν.

ἐκ μὲν Δουλιχίου δύο καὶ πεντήκοντα
 κοῦροι κεκριμένοι, ἕξ δὲ δρηστῆρες ἔπονται·
 ἐκ δὲ Σάμης πίσυρες τε καὶ εἴκοσι φῶτες ἔασιν,
 ἐκ δὲ Ζακύνθου ἔασιν εἰκοσι κοῦροι Ἀχαιῶν, 250
 ἐκ δ' αὐτῆς Ἰθάκης δυοκαίδεκα πάντες ἄριστοι,
 καὶ σφιν ἅμ' ἐστὶ Μέδων κῆρυξ καὶ θεῖος ἀοιδὸς
 καὶ δοιῶ θεράποντε, δαήμονε δαιτροσυνάων.
 τῶν εἴ κεν πάντων ἀντήσομεν ἔνδον ἐόντων,
 μὴ πολὺπικρα καὶ αἰνὰ βίας ἀποτίσειαι ἑλθών. 255
 ἀλλὰ σὺ γ', εἰ δύνασαι τιν' ἀμύντορα μερμηρίζαι,
 φράζευ, ὅ κέν τις νῶιν ἀμύνοι πρόφρονι θυμῷ ».

Τὸν δ' αὖτε προσέειπε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς·
 « Τοιγὰρ ἐγὼν ἐρέω, σὺ δὲ σύνθεο καὶ μευ ἄκουσον,
 καὶ φράσαι, ἢ κεν νῶιν Ἀθήνη σὺν Διὶ πατρὶ 260
 ἀρκέσει, ἢέ τιν' ἄλλον ἀμύντορα μερμηρίζω ».

Τὸν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
 « Ἐσθλῷ τοι τούτῳ γ' ἐπαμύντορε, τοὺς ἀγορευεῖς,
 ἀνδράσι τε κρατέουσι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι ». 265

Ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ τὸν κύνα τοῦ Ἄργου
 (Ἐγγάρακτος λίθος)

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- α) ΣΗΜΑΣΙΑ ΛΕΞΕΩΝ
- β) ΙΔΙΑΖΟΝΤΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ
- γ) ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α α

1 - 10

α) **ἄνδρα** = περι τοῦ ἀνδρός. — **ἔννεπε**· προστ. τοῦ ἐννέπω = διηγούμαι, λέγω (ρίζ. σεπ-). — **πολύτροπος** = ἔχων πολλοὺς τρόπους, ἐφευρετικός. — **πλάγχθη**· ρ. **πλάζομαι** = περιπλανᾶμαι (ρίζ. πλάγ- συγγ. πλήττω). — **τὸ πτολίεθρον Τροίης** = ἡ πόλις τῆς Τροίας (πόλις καὶ πτόλις). — **πέρθω** = καταστρέφω κυριευθεῖσαν πόλιν (πορθῶ). — **νόος** = σκέψις, νοσοτροπία. — **ὁ** = οὗτος. — **πόντος** = ἡ ἀνοικτὴ θάλασσα, τὸ πέλαγος. — **πάσχω ἄλγεα** = ὑποφέρω βάσανα. — **ὄν· ὄς ἢ ὄν· κτητ.** ἀντων. γ' προσ. = ἰδικός του. — **θυμός** = ψυχὴ, καρδιά (θύω = πνέω σφοδρῶς). — **κατὰ ὄν θυμόν** = εἰς τὴν ψυχὴν του, κατὰκαρδα. — **ἄρνημαι** = ἀποκτῶ, διασφίζω· **ἀρνύμενος** = προσπαθῶν νὰ διασώσῃ· ἀποπειρατικός ἐνεστ. — **ψυχὴ** = ζωὴ. — **ἦν· κτητ.** (στ. 4). — **νόστος** = ἐπάνοδος εἰς τὴν πατρίδα (**νόομαι** = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα). — **ὥς**· δεικτ. ἐπίρρ. = τοιοῦτοτρόπως. — **οὐδ' ὥς** = οὔτε ἔτσι, δηλ. παρ' ὅλας τὰς προσπαθείας του. — **ἔταρος** = σύντροφος (**ἑταῖρος**). — **ῥύομαι** = σφίζω. — **ἰέμενός περ· καίπερ ἰέμενος**· ἐναντ. μτχ. ἴεμαι = ἐπιθυμῶ. — **αὐτῶν σφετέρησιν** = διὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν... — **ἀτασθαλίαι** = ἀνόητοι πράξεις, ἁμαρτήματα. — **νήπιος** = ὁ μὴ ὀμίλων ἀκόμα, μικρὸς καὶ ἐπομένως ἀπερίσκεπτος (στερ. νη + ἔπος = λόγος). — **κατὰ ἦσθιον** = κατέφαγον. — **αὐτάρ** = δέ, ἀλλά. — **νόστιμος** (**νόστος** στ. 5) = ὁ ἀνήκων εἰς τὴν ἐπάνοδον. Ἐκ τῆς σημασίας αὐτῆς προῆλθεν ἡ νεωτέρα: **νόστιμος** = γλυκύς, εὐχάριστος, διότι ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρίδα εἶναι ἡμέρα χαρᾶς. — **τὸ ἦμαρ-ἡματος** =

Σημ. 1. Ἐκ τῶν ἀναγραφομένων σημασιῶν ἐκάστης λέξεως ἡ τελευταία εἶναι ἢ μᾶλλον ἀρμόζουσα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου.

Σημ. 2. Οἱ σύνδεσμοι καὶ τὰ μόρια παρ' Ὁμήρῳ ἔχουν ποικίλας σημασίας καὶ συνήθως ἐνισχύουν τὴν ἔννοιαν τῆς φράσεως. Ἐνίοτε ὅμως παρεμβαλονται χωρὶς νὰ ἐπηρεάζουν τὸν λόγον. Εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν περίπτωσιν δὲν ἐρμηνεύονται εἰς τὰς σημειώσεις.

ἡ ἡμέρα. — **νόστιμον ἡμαρ** = ἡ ἡμέρα τῆς ἐπανόδου· περίφρ. ἀντὶ νόστου. — **ἀμόθεν** = ἀπὸ κάπου, ἀπὸ κάποιου σημείου (ἐπίφρ. ἐκ τοῦ ἀχρήστου ἐπιθέτου ἀμός = τίς, πρβλ. οὐδ' ἀμοῦ). — **τῶν** = τούτων, δηλ. τῶν συμβάντων. — **γέ'** τὸ μόριον ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀμόθεν. Δύναται ν' ἀποδοθῇ μὲ τὸ νεοελλ. : πάντως.

β) Ρηματικοὶ τύποι παρωχημένων χρόνων ἄνευ αὐξήσεως : **πλάγ-
χθη, πάθεν, ἴδεν**.

— Κατάληξις δοτικ. πληθ. πρωτοκλ. — **ησι**, καὶ δευτεροκλ. **-οι-
σι** : **σφετέρησι(ν)**, **ἀτασθαλίησι(ν)**, **τοῖσι(ν)**.

— Ἐπιρρηματικὴ χρῆσις τῶν προθέσεων : **κατὰ** (= ἐντελῶς) -**ῆσθιον**.

— Οἱ τύποι **ὁ ἦ τὸ** εἰς ὅλας τὰς πτώσεις μὲ σημ. δεικτικῆς ἀνω-
νομίας : **ὁ γ' ἐν πόντῳ, ὁ τοῖσιν ἀφείλετο, τῶν ἀμόθεν κλπ.**

— Χρῆσις ἀσυναιρέτων καταλήξεων : **ἄστεα, ἄλγεα**.

— Κατάληξις τῆς γενικῆς ἐνικ. τῶν εἰς **-ος** δευτεροκλ. **-οιο** : **Ἡ-
ελλίοιο**.

— Κτητ. ἀντωνυμ. γ' προσ. : **ὅς ἦ ὄν** (ἐὸς ἐῆ ἐόν).

γ) **Μοῦσα** : Οἱ στίχοι 1 - 10 ἀποτελοῦν τὸ προοίμιον τοῦ ποιή-
ματος. Κατὰ παλαιωτάτην παράδοσιν ὁ ποιητὴς πάντοτε ἐν ἀρχῇ ἐπικα-
λεῖται τὰς Μούσας ἢ τὴν Μοῦσαν. Ἡ λατρεία τῶν Μουσῶν ἦτο ἀρχαιο-
τάτη χρονολογούμενη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες
ἔζων εἰς τὰς βορειότερας ἑλληνικὰς χώρας (Μακεδονίαν καὶ Θεσσα-
λίαν). Ἐπιστεῖετο ὅτι ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς (κοῦραι Διὸς) καὶ
τῆς Μνημοσύνης. Ἐπειδὴ τὸ ἀρχαιότατον κέντρον τῆς λατρείας τῶν
ἦτο ἡ περὶ τὴν Πιερίαν καὶ τὸν Ὀλυμπον χώρα, ὠνομάζοντο **Πιερίδες**
ἢ **Ὀλυμπίαιδες Μοῦσαι**. Εὐφυστάτα ὁ ποιητὴς τῆς Ὀδυσσεΐας συνδυά-
ζει τὴν καθιερωμένην ἐπικλήσιν μὲ τὴν περιληψὶν τοῦ θέματος, τὸ ὅποιον
θὰ διηγηθῇ. — **ἱερόν** : Ἡ πόλις τοῦ Ἰλίου ἦτο θεοφιλὴς καὶ ἐπρο-
στατεῖετο ἀπὸ τοὺς θεοὺς καὶ διὰ τοῦτο λέγεται **ἱερόν πτολίεθρον**. —
Ἐπερίων : Ἐπίθετον τοῦ Ἡλίου ἐκφράζον τὴν ιδιότητα τοῦ ὕψους
= ὕψιστος ἢ ὁ ἐξ ὕψους ἄρχων. Λέγεται καὶ **Ἐπεριονίδης** — **κατὰ
βοῦς ἦσθιον** : Τὸ γεγονός τοῦτο ἱστορεῖται εἰς τὸ μ τῆς Ὀδυσσεΐας.
Ἄφου ἡ ναῦς τοῦ Ὀδυσσεῦς διέφυγε τὴν Σκύλλαν καὶ τὴν Χάρυβδιν,
ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἡλίου. Ἐκεῖ οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσεῦς
πιεσθέντες ἀπὸ τὴν πείναν ἔφαγον τὰς ἱεράς βοῦς τοῦ θεοῦ, παρὰ τὰς

συμβουλὰς τοῦ Ὀδυσσεύς. Διὰ τοῦτο καὶ ἐχάθησαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ μόνος ὁ Ὀδυσσεύς, ὡς ναυαγός, περιεσώθη εἰς τὴν νῆσον τῆς Κλυψῶς.

11 - 27

α) 11 - 21. **ἔνθα** = τότε. Χρονικόν. Ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ *amöthen*. **αἰπὺς** = αἰφνίδιος, ἀπροσδόκητος. — **ἔσαν** = ἦσαν. — **ἦδὲ** = καί. — **οἶος** = μόνος. — **κέχρημαι** = ἔχω ἀνάγκην, ἐπιθυμῶ (*χρή*). — **πότνια** = σεπτὴ, σεβαστή. Ἐπίθ. γυναικῶν καὶ θεαινῶν (*ρίζ. ποτ. - Λατιν. pot - possum*). — **ἐρύκω** = ἐμποδίζω, κατακρατῶ. — **διός** = ὁ ἐκ τοῦ Διός, ὁ ὕμιος πρὸς τὸν Δία, θεϊκός, ὑπέροχος (*ρίζ. δι-Λατιν. divus - divinus*). — **τὸ σπέος** = τὸ σπήλαιον. — **γλαφυρός** = κοῦλος, βεθουλός (*γλάφω - γλύφω*). — **λιλαίομαι** = ἐπιθυμῶ. — ὁ **πόσις - ιος** = ὁ ἄνδρας, ὁ σύζυγος (*ρίζ. πότ. - πρβλ. πότνια*). — **δῆ** = ἦδη, πλέον. — **περιπ(ε)λομένων**· *περιπέλομαι* = περιστρέφομαι. — **τῶ** = κατὰ τὸ ὁποῖον, δηλ. ἔτος. — **οἶ** = αὐτῶ. — **ἐπεκλώσαντό οἶ** = τοῦ προώρισαν. **νέομαι** = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα· καὶ στ. ὁ νόστος. — **οὐδ' ἔνθα** = οὔτε τότε. — **πεφυγμένος**· *φεύγω* = διαφεύγω. — **ἦεν** = ἦν. — **οἶ ἄεθλοι** = οἱ ἀγῶνες, αἱ δοκιμασίαι. — **καί**· ἐπιδοτ. = ἀκόμα καί... — **μετὰ** = μεταξύ. — **οἶσι**· *εἰς*. — **ἐλεαίρω** = εὐπλάγχχνίζομαι, λυποῦμαι (*ἐλεῶ*). — **νόσφι** = μακρὰν, ἐκτός. — **ἀσπερχές**· ἐπίρρ. = σφοδρῶς. — **μενεαίνω** = εἶμι, ὠργισμένος (*μένος*). — **ἀντίθεος** = ὁ ἀντιπραβαλλόμενος πρὸς τοὺς θεούς, ἰσόθεος. — **πάρος** = πρῖν. — **ἦν (ἐήν) γαῖαν** = εἰς τὴν γῆραν του.

22 - 27. **μετεκίαθε**· *μετακιάθω* = πηγάζω πρὸς τινεὺς (*μετακιάθω*, θαμιστ. τοῦ *κίω* = πορεύομαι). — **τηλόθι** = μακρὰν (*τηλοῦ*, *τῆλε*, πρβλ. τὰ σύνθετα τῆς νέας ἑλλην. *τηλέγραφος*, *τηλεβόλον* κλπ.). — **ἔων** = ὦν. — **τοί**· *ἀναφ.* ἄντων. — **διχθά**· ἐπίρρ. = εἰς δύο μέρη. — **δεδαΐαται**· *πθλ. παρακμ. ρ. δαίομαι* = χωρίζομαι. — **ἔσχατοι ἀνδρῶν** = εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου. — **δυσομένου** = ἐκεῖ πού δύει, πρὸς τὴν δύσιν (*ἀφρ. α' ἔχων τὸ σ καὶ κατάληξιν β' ἀφρ.*). — **Ὑπερίων**· δ. — **ἀνιόντος** = ἐκεῖ πού ἀνατέλλει, πρὸς τὴν ἀνατολήν· ρ. *ἄνεμι* (*ἀνά + εἶμι*). — **ἀντιάω** = ἀντικρύζω, περίσταμαι. — **ἐκατόμβη** = θυσία ἑκατὸν βοῶν καὶ γενικῶς θυσία μὲ ἀφθονα θύματα. — **ἀρνεῖός** = πρόβατον, κριάρι. — **ἔνθα** = ἐκεῖ. — **ἦ δαῖς - δαιτὸς** = γεῦμα, συμπόσιον

(δαίωμα = χωρίζω. Κυρίως δαίς = τὸ μερίδιον τοῦ φαγητοῦ, προβλ. συνδαιτυμῶν). — παρήμενος = παρακαθήμενός (ἤμαι = κάθημαι). — οἱ δὲ δὴ ἄλλοι = ἀλλὰ βεβαίως οἱ ἄλλοι, ἔνν. θεοί. — ἐνὶ = ἐν, ἐντός. — μέγαρον = ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ ἀνακτόρου.

β) Ἴων. τύπος : ἔσαν (ἦσαν).

— γ' πρόσ. τῆς προσωπ. ἀντων. εἰς τὰς πλ. γ. πτώσεις : οὖ, οἶ, ἔ (αὐτοῦ - ᾧ ὄν).

— Οἱ τύποι ὁ ἢ τὸ εἰς σημ. ἀναρ. ἀντων. Πληθ. ὄνομ. τοί, ταί. τῷ ἐπεκλώσαντο, τοὶ δεδαίηται.

— Παρεμβολὴ τοῦ ο εἰς ρημ. συνηρημένα εἰς -άω : ἀντιῶν (ἀντι-άων - ἀντιῶν = ἀντιῶν).

— Ἀσυναίρετα φωνήεντα εἰς τὴν ρίζαν τῶν λέξεων: ἄεθλος, Ἡέλιος.

— Κατάληξις γ' πληθ. προσ. παθ. παρακειμένου -αται: δεδαίηται.

γ) ἔνθ' ἄλλοι μὲν πάντες : Ὡς σημεῖον ἐνάρξεως τῆς διηγήσεως λαμβάνει ὁ ποιητὴς τὴν ἀπροσδόκητον συμφορὰν τῶν Ἑλλήνων ἀρχηγῶν, οἱ ὅποιοι ἐπέστρεφον νικηταὶ ἀπὸ τὸ Ἴλιον. Κατὰ τὴν ἐπικήν παράδοσιν, μόλις ἀπέπλευσαν ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Τροίας, φοβερὰ τρικυμία διεσκόρπισε τὰ πλοῖά των καὶ ἄλλοι μὲν ἠφανίσθησαν, ἄλλοι δὲ κατώρθωσαν μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις νὰ φθάσουν εἰς τὰς πατρίδας των. — **νύμφη** : Νύμφαι ἦσαν κατώτεροι θεότητες τῶν δασῶν, τῶν πηγῶν, τῆς θαλάσσης, τῶν σπηλαίων (Δρυάδες, Ναιάδες, Νηρηίδες, Ἀντριάδες κ.ἄ.). — **Ποσειδάων ἀσπερχές μενέαιεν** : Οἱ λόγοι τῆς ὀργῆς τοῦ Ποσ. ἐκτίθενται κατωτέρω στ. 68. — **Αἰθίοπες** : Ἡ ἐμπορικὴ δρᾶσις τῶν Ἑλλ. εἶχε φέροι αὐτοὺς εἰς ἐπαφὴν ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων μὲ τοὺς λαοὺς τῆς μαύρης φυλῆς. Περισσότερον γνωστοὶ ἦσαν οἱ πρὸς ἀνατολὰς Αἰθίοπες ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ ἄνω Νείλου.

28 - 34

α) μῦθος = λόγος. — ἀρχω μύθων = ἀρχίζω τὴν ὁμιλίαν. — τοῖσι = μεταξύ αὐτῶν. — κυτὰ θυμὸν = ἐν τῇ ψυχῇ του, καθ' ἐαυτόν. — ἀμύμων = ἄφογος, τέλειος, εὐγενής (στερ. α + μῶμος). — ῥά = ὡς γνωστόν. Μόριον ἐγγλιτ. (ἄρα). — τηλεκλυτός = ἐκείνος τοῦ ὁποίου ἡ

φήμη φθάνει μακράν, ἔξακουστος (τῆλε + κλύω = ἀκούω). — ἔκτανε = ἔκτεινε (ρίζ. κταν- και κταν-). — τὸ ἔπος = λόγος (ρίζ. *Ἔεπ* - εἰπεῖν). — μετῆύδα = ὀμιλεῖ πρὸς (αὐδῶ, αὐδή = φωνή). — ὦ πόποι = πῶ ! πῶ ! ἐπιφών. ἐκπλήξσεως. — οἶον = πῶς, μὲ πόσην εὐκολίαν ! — νύ(ν) = λοιπόν, ἀλλθῶς. — βροτὸς = θνητὸς (ρίζ. μορ - μόρος = θάνατος). — αἰτι(ό)ωνται = ἐπιρρίπτουν τὴν εὐθύνην. — ἔμμεναι · ἀπαρέμφ. τοῦ εἰμί. — οἱ δὲ = ἐνῶ αὐτοί. — και αὐτοί = μόνοι των. — σφῆσιν ἀτασθαλίησιν · στ. 7. — μόρος = μοῖρα (ρίζ. μερ - μέρος, μερίζω). — ὑπὲρ μόρον = παρὰ τὰ ὀρισμένα ὑπὸ τῆς μοίρας. — και νῦν = και εἰς αὐτὸ τὸ παράδειγμα, πού λέγω τώρα. — γῆμε· ἔγημε = συνεδέθη διὰ γάμου. — ἡ ἄλοχος = ἡ σύζυγος (ἄθρ.α + λέχος = κλίση). — ἄλοχος μνηστή = νόμιμος σύζυγος. — νοστέω = ἐπιστρέφω εἰς τὴν πατρίδα μου (νόστος, νεοελλ. παλινοστώ). — εἰδῶς· μετχ. ἐναντ. — αἰπὺς ὄλεθρος· 11. — πρὸ = προηγούμενος. — οἱ· 17. — εὐσκοπος = ὁ καλῶς σκοπῶν, δξυδερκής (εἶ + σκοπῶ = παρατηρῶ). — ἀργεῖφόντης = ὁ αἰφνιδίως ἐμφανιζόμενος (ἀργός = ταχὺς + φαίνω). — μνάομαι = ζητῶ εἰς γάμον (πρβλ. 36 ἄλοχος μνηστή). — ἀκοιτις· συνών. τοῦ ἄλοχος (ἄθρ. α + κοίτη). — ἡ τίσις = ἐκδίκησις (τίνω ἢ τίω = πληρώνω, τιμωρῶ). — ἡβάω = φθάνω εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας. — ὀππότ' ἂν ἡβήση = ὅταν ἀνδρωθῇ. — ἰμείρεται· ὑποτακτ. ἄρ. ρ. ἰμείρομαι = ἐπιθυμῶ. — ἦς· κτητ. — αἶα = γαῖα, χώρα. — ἔφατο = ἔφη. — φρένες = νοῦς (κυρίως φρένες = τὸ διάφραγμα τὸ χωρίζον τὸν θώρακα ἀπὸ τῆς κοιλίας, τὸ ὅποῖον ἐθεωρεῖτο ἡ ἔδρα τῆς ψυχῆς). — ἀγαθὰ φρονέων· ἐναντ. μετχ. = παρὰ τὴν καλὴν του πρόθεσιν. — ἀπέτισε· ὑποκμ. ὁ Αἰγισθος ρ. ἀποτίνω = πληρώνω τὸ κκχὺν πού ἔκαμα.

β) Κατάληξις ἀπαρεμφάτου, -μεναι: ἔμμεναι (ἔσμεν (αι)).

— Γενική ἄρσεν. πρωτοκλίτων εἰς -αο : Ἄτροϊδαο, Ὀρέστωο.

— Χρῆσις τοῦ εἰ ἀντὶ ε (ἰωνικ.) : Ἑομείας ἀντὶ Ἑομέας.

— Ἑγκλιτικὸν φωνῆεν ὑποτακτ. ε και ο ἀντὶ η και ω : ἰμείρεται ἀντὶ ἰμείρηται.

γ) πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε : Ὁ Ζεὺς μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτὰ ἐμφανίζεται ὡς γεννήτωρ και δημιουργός, πατρικῶς ἐπιβλέπων ἐπὶ τοῦ κόσμου τῶν ἀνθρώπων και τῶν θεῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνθέσεως τῆς Ὀδυσσεΐας αἱ θρησκευτικὰ ἰδέαι τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ἀγνόταται

καὶ ὑψηλότεραι παρὰ εἰς πηλαιοτέρας ἐποχάς. — **Αἰγίσθοιο, τὸν ῥ' ἔκταν' Ὀρέστης**: Τὸ οἰκογενειακὸν δῶμα τῶν Ἀτρειδῶν ἦτο πασίγνωστον εἰς τὸν ἑλληνικὸν κόσμον καὶ συχνὰ ἐπροκάλει ἠθικὰς σκέψεις, ὡς αὐτή, τὴν ὁποίαν ἐκφράζει ἐδῶ ὁ Ζεὺς. Ὁ Αἰγίσθος ἦτο ἐξαδελφος τῶν δύο Ἀτρειδῶν, Ἀγαμέμνωνος καὶ Μενελάου, διότι ἦτο υἱὸς τοῦ Θυέστου, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀτρέως (διὰ τοῦτο λέγεται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, ἀμύμων). Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἀγαμέμνωνος ὁ Αἰγίσθος συνεδέθη μὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Κλυταιμνήστραν καὶ, ὅτε ὁ Ἀγαμέμνων ἐπέστρεψε νικητὴς ἀπὸ τὴν Τροίαν, ὁ Αἰγίσθος καὶ ἡ Κλυταιμνήστρα τὸν ἐδολοφόνησαν. Ἐν τῷ μεταξῦ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγαμέμνωνος Ὀρέστης ἀντρέφετο εἰς τὴν Φωκίδα, πλησίον ἐνὸς θεῖου του καί, ὅτε ἠνδρώθη, ἐξεδίκασε τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του φονεύων τὸν Αἰγίσθον καὶ τὴν μητέρα του.

44 - 62

α) **ἀμείβομαί τινα** = ἀπαντῶ εἰς τὸν λόγον τινός. — **γλαυκῶπις** = ἡ ἔχουσα σπινθηροβόλους ὀφθαλμούς. Ἐπιθετον τῆς Ἀθηνᾶς (γλαυκός = σπινθηροβόλος + ρίζ. ὄπ- ὄψις, ὄφωμαι). — **ὑπατος** = ὑπέρτατος. — **κρείων-οντος** = κυρίαρχος, ἄρχων. — **καὶ λίην... ὀλέθρω**· ἡ σειρὰ τῶν λέξεων: **κεῖνός γε κεῖται ὀλέθρω καὶ λίην εὐκοίτη**. — **κεῖται ὀλέθρω** = ἠφανίσθη, ἔπεσεν εἰς ὀλεθρον. — **εὐκοίως** = ὁ ἀρμόζων. — **ὡς** = οὕτως· δεικτικόν. — **ὅτις** = ὅστις. — **ρέζω** = πράττω. — **ἀμφὶ Ὀδυσῆι** = διὰ τὸν Ὀδυσσεά. — **δαΐφρων** = συνετός. — **δαίωμαί** = χωρίζομαι, κομματιάζομαι (πρβλ. 23). — **τὸ ἦτορ** = ἡ καρδιά. — **δύσμορος** = κακότηχος (δύσ+ μόρος 34). — **δηθά, δὴν** = ἐπὶ μακρόν. — **τὸ πῆμα** = πάθημα (παθεῖν). — **ἄπο** = μακράν. — **ἀμφίρυτος-η-ον** = περιρύτος, ποῦ βρέγεται γύρω ἀπὸ θάλασσαν. — **ᾄθι** = ἔπου. — **ὄμφαλός** = κέντρον. — **ἐν** = ἐντὸς αὐτῆς. — **δῶμα** = κατοικία. — **ναίω** = κατοικῶ (ναός). — **ὀλοόφρων** = κακόβουλος, δόλιος (ὀλοός = ὀλέθριος). — **τὸ βένθος** = βάθος (πρβλ. καὶ πένθος - πάθος). — **ἔχω** = κρατῶ. — **αὐτός** = ὁ ἴδιος, μόνος του. — **μακρός** = ὑψηλός. — **ἀμφίς** = ἀπὸ τὰ δύο μέρη, ἄνω καὶ κάτω, συγκρατοῦν οἱ χιόνες τὸν οὐρανὸν εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν γῆν. — **δύστηνος** = δυστυχῆς. — **κατερύκω**· 14. — **αἰμύλιος** (καὶ αἰμύλος) = γλυκός. — **θέλγει**· ἀποπειρατ. ἐνεστ. = προσπαθεῖ νὰ τὸν γοητεύῃ. — **ἐπιλήσεται**· μέλλων τοῦ λήθομαι = λησμονῶ (ἰωνικός τύπος τοῦ λαιθάω). — **αὐτάρ**· 9. — **ἔμαι**· 6. — **ἀποθρῶ-**

σκω = ἀνέρχομαι (θυρόσκω = πηδῶ). — **νοῶ** = ἀντιλαμβάνομαι διὰ τῶν αἰσθήσεων, βλέπω. — **ιμείρεται** · 41. — **οὐδέ** = καὶ δέν. — **ἐντρέπεται** = κάμπτεται, συγκινεῖται. — **ἦτορ** · 48. — **φίλον ἦτορ** = ἡ καρδιά σου, ἡ καρδούλα σου. Τὸ ἐπίθετον φίλος πρὸς Ὀμήρῳ ἔχει πολλάκις σημασίαν κτητ. ἀντωνυμίας, ἐνίοτε καὶ μετ' ὑποκοριστικὴν ἔννοιαν. — **νύ** · 32. — **χαρίζομαι τινι** = εὐχαριστῶ τινα. Ἀντικείμεν. τοῦ χαρίζετο : τ(οι) = σοι. — **νῆες Ἀργείων** = τὸ ναυτικὸν στρατόπεδον τῶν Ἀργ. ἐν Τροίᾳ. — **ιερά ῥέζω** = τελῶ θυσίας. — **Τροίη ἐν εὐρείῃ τε** = εἰς τὴν εὐρείαν πεδιάδα τῆς Τροίας. — **τί** = διατί. — **ὠδύσαο** · ὠδυσάμην = ὠργίσθη· ἀντικμ. τὸ οἱ.

β) Ἐναλλαγὴ τοῦ **σ** καὶ **τ** ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως : τοι - σοι (πρβλ. Λατιν. tu-tibi).

— Καταλήξεις τῶν πλαγ. πτώσ. τῶν εἰς **εὖς** : - ἦος (-έως), - ἦι (-εί), - ἦα (-έα) : Ὀδυσ(σ)ῆος Ὀδυσ(σ)ῆι Ὀδυσ(σ)ῆα.

— Σχηματισμὸς τοῦ β' προσ. μέσ. ἀόρ. α' εἰς - **αο** : ὠδυσάμην - ὠδάσαο.

— Ἡ ἀντωνυμία ἐκεῖνος ἄνευ τοῦ **ε** : **κεῖνος**.

γ) **Κρονίδης** καὶ **Κρονίων** ὀνομάζεται ὁ Ζεὺς ὡς γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Κρόνου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν θεολογίαν τῶν ἀρχαίων, ἦτο ἄλλοτε ὁ ἄρχων τῶν θεῶν. Τοῦτον ἐξέβαλεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς, ὁ ὁποῖος ἴδρυσε ἰδικόν του θεϊκὸν κράτος εἰς τὸν Ὀλυμπον. — **νήσω ἐν ἀμφιρῦτῃ... νῆσος δενδρήεσσα** : Ἡ Ἀθηναῖα τονίζει τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν ἀγριότητα τῆς φύσεως, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς. Τὴν νῆσον αὐτὴν παριστάνει ὁ ποιητὴς ὡς κειμένην εἰς τὸ κέντρον τῆς θαλάσσης, τῆς Μεσογείου, ἥτις ἦτο καὶ ἡ περισσότερον γνωστὴ θάλασσα. Ὅπωςδὴποτε θὰ τὴν φαντασθῶμεν δυτικῶς τῶν νήσων τοῦ Ἰονίου. — **Ἄτλας** : Τιτάν ἡ δαίμων θαλάσσιος, ὁ ὁποῖος φέρει ἐπὶ τοῦ ὤμου του τὸ βᾶρος τοῦ οὐρανοῦ θόλου. Κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ ποιητοῦ ὁ Ἄτλας ὑποβασιάζει πανυψήλους κίονας, οἱ ὁποῖοι ὑψοῦνται μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς. — **Ἀργείων παρὰ νηυσί** : Τὸ σύνηθες ὄνομα τῶν Ἑλλήνων πρὸς Ὀμήρῳ εἶναι Ἀχαιοί. Λέγονται ὅμως καὶ Ἀργεῖοι, διότι τὸ Ἄργος ἦτο ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα κράτη τῶν Ἀχαιῶν. Οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς Τροίαν Ἕλληνες, προβλέποντες ὅτι ἡ πολιορκία τοῦ Ἰλίου θὰ εἶναι μακρά, εἶχαν ἀνελαύσει εἰς τὴν ξηρὰν τὰ πλοῖά των καὶ ὠχύρωσαν μέγα στρατόπεδον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κατεσκευάσαν τάς σκηνάς

των. Ἐπειδὴ τὸ πλῆθος τῶν πλοίων καὶ τὰ σχετικὰ ἐξακτῆμακτα ἐγέμιζον σχεδὸν αὐτὴν τὴν ἔκτασιν, ὁ ποιητὴς πάντοτε ἀναφέρει τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον τῆς Τροίας μὲ τὰς ἐκφράσεις « παρὰ νηυσὶ Ἀχαιῶν », « Ἀργείων παρὰ νηυσὶ ».

63 - 79

α) ἀπαμείβομαι · ἀμείβομαι · 44. Ἡ ἀπὸ ἐκφράζει τὰς ἐκ περιτροπῆς ἀπαντήσεις τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς.—**πρῶσέφη** · ἀντικμ. : τὴν = εἶπε πρὸς αὐτήν. — **νεφεληγερέτα** = ὁ συγκαλύπτων τὸν οὐρανὸν μὲ νεφέλας (*νεφέλη* + *ἀγείρω* = συναθροίζω). — **τὸ ἔρκος** = φραγμὸς· μτρ. *ἔρκος* ὀδόντων = τὸ στόμα (*εἶργω*, *εἶρκτή*, *πολιορκία*). — **ἔπειτα** = ὕστερα ἀπὸ ὅλα αὐτά, δηλ. τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δυστυχίαν τοῦ Ὀδυσ. — **πῶς ἂν λαθοίμην** · τὸ ἂν δυνητικὸν = πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λησμονήσω. — **περὶ - ἐστί· κερύειμι** = ὑπερέχω. — **νόον** · αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — **περι-ἔδωκε** = προσέφερε περισσύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον θνητόν. — **ἱρά· ἱερά** = θυσίαι. — **τοί· 23.** — **γαϊήοχος** = ὁ κρατῶν, ὁ συνέχων τὴν γῆν ἀπὸ τῶν ὑδάτων (*γαῖα* + *ἔχω*). — **ἀσκελές** · ἐπίρρο. = σκληρῶς, ἐπιμόνως (ρίζ. *σκελ*-*σκλη* — *σκελετός*, *σκληρός*). — **Κύκλωπος** · γεν. τῆς αἰτίας. — **χολοῦμαι** = εἶμαι ὀργισμένος (*χόλος* = ὀργή). — **ἀλάωσεν** = ἐτύφλωσεν (*ἀλαός* = τυφλός)· μετὰ γεν. ὀφθαλμοῦ, ὡς στερήσεως σημεντικόν. — **ἀντίθεος** · 21. — **δοῦ** = οὐ. — **ἐκ τοῦ** = ἔκτοτε. — **ἐνοσίχθων** = ὁ σείων ἐνδοθεν τὴν γῆν (*ἐν* + *ὠθῶ* + *χθών* = γῆ). — **οὐ τι** = οὐδὲν. — **πλάζω** = κάμνω νὰ πλανᾶται (*πλάζομαι* · 2). — **πατρὶς αἴη** = πατρικὴ γῆ. — **ἄγετε** · παρακλειςμ. = ἐμπρός, ἐλᾶτε. — **οἶδε** = οἱ ἐδῶ παρόντες θεοί. — **περι-φράζομαι τι** = σκέπτομαι σοβαρῶς περὶ τίνος. — **νόστον** · ἀορίστως = ἕνα τρόπον ἐπανόδου. — **ὄπως ἔλθῃσι** = ὥστε νὰ ἐπανάλθῃ. — **μεθίμμι** = ἀφίνω, παραιτοῦμαι. — **χόλος** = ὀργή · 69. — **οὐ τι** · 75. — **μὲν** = βεβίως (*μήν*). — **ἀντία** = ἀντιθέτως. — **ἀέκητι** = ἀκουσίως, παρὰ τὴν θέλησιν (*ἀ* στερ + *έκων*). — **ἐριδαίνω** = ἐπιμένω εἰς τὴν ἔριν. — **οἶος** · 13.

β) Ὀνομαστικὴ πρωτοκλίτων εἰς -α (-ας -ης) : *νεφεληγερέτα* (πρβλ. τὰ λατιν. *ἀ* κλίσ. *nauta*, *poeta*).

— Κατάληξις ἀπαρεμφ. -μεν (-ειν) *ἔριδανέμεν*·

— Ἰωνικὸς τύπος τοῦ *ἀεί* : *αἰεῖ*·

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

γ) **νεφεληγερέτα** : 'Ο "Ομηρος αποδίδει εις τούς θεούς επίθετα, τὰ ὅποια ἐκφράζουν τὰς δυνάμεις ἢ τὰς ιδιότητάς των. Τὸ ἐπίθετον **νεφεληγερέτα** εἶναι ἀπὸ τὰ ὠραιότερα καὶ ἐκφράζει τὸ τρομερὸν μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ, ὅστις κυριαρχεῖ εἰς τὸν οὐρανόν. 'Εξίσου ἐκφραστικά εἶναι καὶ τὰ ἐπίθετα τοῦ Ποσειδῶνος : **γαίηροχος**, **ἐνοσίχθων**. Τὸ πρῶτον παριστᾷ τὴν φυσικὴν δύναμιν, ἣ ὅποια χωρίζει τὴν ξηρὰν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ **ἐνοσίχθων** ὑπενθυμίζει τὰς σεισμικὰς δονήσεις τῆς γῆς. — **Κύκλωπος** : 'Ὡς γνωστόν, ὁ Πολύφημος, ἐνῶ ἤτο ἀντίθεος καὶ θεογενής, ἐτυφλώθη ἀπὸ τὸν 'Οδυσσεά διὰ πανουργίας. 'Ο μῦθος ἱστορεῖται εἰς τὸ **ι** τῆς 'Οδυσσεείας.

80 - 95

α) **εἰ μὲν δὴ** = ἐὰν πράγματι. — **φίλον (ἐστί)** = ἀρέσκει, ἐγκρίνεται. — **νοστήσαι** · ἐπεξήγ. τοῦ **τοῦτο**. — **πολύφρων** = σοφός, συνετός (πρβλ. **δαίφρων** 48). — **ὄνδε δόμενθε** = εἰς τὸ σπίτι του. — **δόμος** = οἶκος, σπίτι (**δέμω** = κτίζω). — **διάκτορος** = ὁ ψυχοπομπός. — **ἀργεῖφόντης** · 28. — **ὀτρύνομεν** · ὑποτακτ. τοῦ **ὀτρύνω** = παροτρύνω, δικτάσσω νὰ μεταβῇ. — **ῥφρα** = ἴνα. — **εὐπλόκαμος** = ἔχουσα ὠραίους πλοκάμους, ὠραῖα μαλλιά. — **νημερτής** = ἀλάνθαστος, ὀριστικός (**νη** - ἀμαρτάνω). — **βουλή** = ἀπόφασις, θέλησις. — **νόστον** · ἐπεξήγ. τοῦ **βουλή**. — **ταλασίφρων** = ὁ ὑπομένων μὲ καρτερίαν τὰς ταλαιπωρίας, ὑπομονητικός (**ρίζ. ταλα** - **τλη** + **φρήν**). — **κε(ν)** · τὸ δυνατ. ἢ τὸ ἀριστολ. ἄν. — **ἐγών** = ἐγώ. — **ἐσελεύσομαι** · μέλλον τοῦ εἰσέρχομαι. — **οἱ** · δοτ. κτητ. **οἱ υἱόν** = τὸν υἱόν του. — **ἐποτρύνω** = ἐξεγείρω· ἐνν. τὸν Τηλέμ. ἐναντίον τῶν μνηστήρων. — **μένος** = θάρρος. — **θειῷ** · **θῷ**. — **ἀγορή** = συνέλευσις (**ἀγείρω**, πρβλ. 63 **νεφεληγερέτα**). — **κομόων** = ὁ τρέφων κόμην. — **τὸ κάρη** = ἡ κεφαλὴ. — **ἀπειπέμεν** = νὰ ἀπαγορεύσῃ 'Αόρ. τοῦ **ἀπόφημι**. — **οἱ** · δοτ. ἀντιχαριστική. — **μῆλα** = πρόβατα. — **ἀδινός** = πυκνός, πολυπληθής. — **εἰλίποδες** · ἐπίθετον τῶν βοῶν, διότι στρέφουν τοὺς πόδας πρὸς τὰ μέσα κατὰ τὸ βᾶδισμα (**εἶλω** = στρέφω + **πούς**). — **ἔλιξ** · ἐπίθετον ἐκφράζον τὴν καμπυλότητά. — **ἔλιξ βοῦς** = βοῦς μὲ καμπύλα κέρατα· πρβλ. τοῦ Κρυστάλλη : **βόδια στεφανοκέρατα**. **ἡμαθόεις** = ἀμμόδης (**ἄμαθος** - **ἄμμος**). — **πευσόμενον** · μέλλον τοῦ **πυθάνομαι**, **μτχ.** **τελ.** — **ἡδέ** · 12. — **μιν** = αὐτόν. — **κλέος** = δόξα. —

ἔσθλός = ἀγαθός. — **μῖν**... **ἔχῃσιν**· ὑποκ. τοῦ ρ. τὸ κλέος καὶ ἀντικ. τὸ μιν : διὰ τὸ νὰ τὸν λαμπρόνη φήμη καλὴ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

β) Αἰτιατικὴ ἐνικοῦ τῆς ἀντωνυμίας αὐτὸς καὶ εἰς τὰ τρία γένη : **μῖν** (αὐτὸν - ἦν - ὅ).

— **Κατάληξις** ἀρχαιοτέρα γ' προσ. ἐνεστώτος ὑποτακτ. — **ῆσι** : ἔχῃσι, ἔλθῃσι.

— **Εὐφωνικὸν** ν εἰς τὴν ἀντωνυμίαν ἐγὼ : **ἐγών** :

γ) **᾽Ωγυγίη** : ᾽Ως ἐπίθετον ἢ λ. ὠγύγιος σημαίνει παλαιότατος. ᾽Ως γεωγραφικὴ θέσις ἢ ᾽Ωγυγία εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τῆς ᾽Οδυσσεΐας ὡς λίαν μεμακρυσμένη νῆσος, ἀφοῦ ὁ ᾽Οδυσσεὺς μὲ οὐριον ἄνεμον ἐταξίδευσε 17 ἡμέρας, ἕως ὅτου ἀντικρύσῃ τὰ ὄρη τῆς νήσου τῶν Φαιάκων Σχερίας. — **ἀγορή** : ᾽Ἦδη ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων ὑπῆρξε παρ' ᾽Ελλῆσιν ὁ θεσμὸς νὰ συναθροίζεται ὁ λαὸς εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις καὶ νὰ ἐκφράξῃ γνώμην (διὰ βοῆς συνήθως) ἐπὶ τῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ὑπέβαλλον οἱ βασιλεῖς. — **κάρη κομόωντας** : ᾽Ἡ διατήρησις μακρᾶς κόμης ἦτο ἔθιμον γενικὸν εἰς ὅλας τὰς ἑλληνικὰς φυλάς. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἐξέλιπε βαθμηδὸν ἢ συνήθεια αὐτὴ καὶ διατηρήθη μόνον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους. — **μνηστῆρες** : Εὐγενεῖς ἀπὸ τὴν ᾽Ιθάκην καὶ ἀπὸ τὰς γειτονικὰς νήσους, οἱ ὁποῖοι ἐζήτουν εἰς γάμον τὴν σύζυγον τοῦ ἀπόντος ᾽Οδυσσεΐως, τὴν Πηνελόπην. ᾽Εν τῷ μεταξὺ δὲ διέμενον εἰς τὸν οἶκον τοῦ ᾽Οδυσσεΐως καὶ κατέτρωγον τῆν περιουσίαν του. — **εἰλίποδας ἔλικας βούς** : ᾽Οξὺς παρατηρητῆς τῶν φυσικῶν πραγμάτων ὁ ᾽Ομηρος παριστᾷ μὲ τὰ ἐπίθετα αὐτᾶ τὸ ἐκλεκτὸν εἶδος τῶν βοῶν, τοὺς ὁποίους ἔσφαζον οἱ μνηστῆρες. — **Σπάρτη** : ᾽Αρχικὸν κράτος, εἰς τὸ ὁποῖον ἐβασίλευεν ὁ Μενέλαος. Οὗτος, ἀφοῦ ἀνέκτησε τὴν σύζυγόν του Ἑλένην, ἀρπαγεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὴν Τροίαν πλουσιώτατος καὶ ἑνδοξος. — **Πύλος** : ᾽Ἦτο τὸ βασίλειον τοῦ Νέστορος, ὅστις ἐπίσης εἶχεν ἐπιστρέφει ἐκ τῶν πρώτων ἀπὸ τὴν Τροίαν καὶ ἤδη γέρον ἀπελάμβανεν ἡσυχον βίον ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενείας του. Τὸ βασίλειον τοῦ Νέστορος περιελάμβανε τὴν μέσσην καὶ μεσημβρινὴν ᾽Ηλείαν καὶ μέρος τῆς Μεσσηνίας. ᾽Ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Νέστορος Πύλος δὲν ἔκειτο ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν τῆς Πύλου τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ἀλλὰ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Τριφυλίας πρὸς νότον τοῦ ᾽Αλφειοῦ.

α) 96 - 113. ὡς· δεικτ. 6. — ὡς εἰποῦσα = μετὰ τοὺς λόγους αὐτοῦς. — ἐδήσατο· ρ. δέσμαι-οῦμαι = δένω κάτι ἰδικόν μου· ἐνεργ. δέω-δῶ. — βῆ-κατὰ = κατέβη. — τὸ κάρηνον = κορυφή (κάρη· 90). — αἰξασα· ρ. αἰσσω = περῶ (διὰ ττοτες ἀστέρες, αἶξ). — δῆμος = ἡ κοινοποιμένη περιοχή μιᾶς χώρας, ἡ πόλις. — ὁ οὐδός = τὸ κτώφλιον. — ἔχω = κρατῶ. — ἔγχος = δόρυ. — εἶδομαι = προυνσιάζομαι ὑπὸ ἄλλην μορφήν, φαίνομαι ὡς... ἡγήτωρ = ἡγεμών. — ἄρα = φυσικά· διότι ἡ παρουσία τῶν μνηστήρων ἦτο συνήθης κατάστασις εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσέως. — ἀγήνωρ = ἀγέρωχος, ὑπερόπτης (ἄραν + ἀνήρ). — ἔπειτα = κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν. — πεσσοὶ = αἱ ψῆφοι, τὰ πούλια πικρινιδίου, ἴσως ὅπως περίπου ἡ σημερινὴ ντάμα. — προπάροιθε(ν) = ἐμπρός. — ἤμενοι = καθήμενοι· πρβλ. καὶ 26. — ἡ ῥίνος = τὸ δέριμα, ἡ προβειά. — ὄτρηρός = γοργός, πρόθυμος. Ἐπίθετ. τῶν θεραπόντων. — μίσγω = ἀναμειγύω. — κρητήρ· ἀγγεῖον εὐρύστομον, ὅπου γίνεται ἡ ἀνάμειξις τοῦ οἴνου μετὰ τοῦ ὕδατος (κεράννημα, κραῖσις, κραῖμα). — αὐτε = ἐξ ἄλλου, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. — πολύτρητος = μὲ πολλὰς τρυπες, πορώδης. — νίζω = πλύνω. — πρότιθεν = παρῆθεν. — दाτέομαι = μοιράζομαι μὲ ἄλλους (πρβλ. καὶ दाίωμα 23,48).

114 - 124. πολὺ πρῶτος = πρῶτος, πρῶτος. — θεοειδής = θεόμορφος· ἐπίθ. ὠραίων θνητῶν. — ἤσιο· ἤμαι = κάθημαι. — τετιημένος = λυπημένος (τετήμαι). — φίλον ἦτορ· αἰτιατ. ἀναφορᾶς· σημεσ. ἴδε 60. — ὄσσομαι = βλέπω (ὄσσε = ὄφθαλμοί, Λατίν. oculus), ὄσσομαι ἐν φρεσὶ = βλέπω κατὰ φαντασίαν. — ἐσθλός· 95. — εἰ ποθεν ἐλθὼν = ἂν ἦρχετο ἀπὸ κάπου καί... Αἱ ἀκολουθοῦσαι εὐκτατικαὶ ἐκφράζουν εὐχὴν τοῦ Τηλ. — μνηστήρων τῶν μὲν = αὐτῶν μὲν τῶν μνηστήρων. — σκέδασις = διασκορπισμός (σκεδάννημα). — σκέδασιν θείη· περίφρ. = νὰ ἐπιτύχη τὸν διασκορπισμόν, νὰ δυναθῇ ν' ἀποπέμψη τοὺς μνηστῆρας. — δώματα = ἀνάκτορα. — τιμῆ = ἀξίωμα. — οἴσιν· κτητ. — ἀνάσσω = βασιλεύω, κυβερνῶ. — τὰ φρονέων = ἐνῶ ἔκαμε αὐτὰς τὰς σκέψεις. — μεθήμενος = καθήμενος μεταξὺ. — εἰσορῶ = βλέπω. — ἰθὺς = κατ' εὐθεῖαν πρὸς... — νεμεσῶμαι = ἀγανακτῶ (νέμεις = δικαία ἀγανάκτησις). — δηθά· 49. — ἐφρεστάμεν = ἐφρεστάται. Τὸ ἀπαρέμφ. ὀρίζει τὴν αἰτίαν τῆς ἀγανακτήσεως τοῦ Τηλ. — ἔλε· εἶλε = ἐπίασε, ρ. αἶρῶ. — δεξιτερὸς = δεξιὸς (Λατ. dexter). — ἐδέξατο = ἐπῆρε μὲ

κίνησιν φιλικῆς ὑποδοχῆς. — ἔγχος 104. — μιν φωνήσας = ὁμιλήσας πρὸς αὐτόν. — ἔπεα πτερόεντα = πτερωτὰ λόγια. Συνήθης ἔκφρασις παρ' Ὀμήρῳ διὰ τὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποίαν ἐκστομίζονται καὶ χάνονται οἱ ἀνθρώπινοι λόγοι. — παρ' ἄμμι = παρ' ἡμῖν. — φιλέομαι = φιλοξενοῦμαι. — ἔπειτα = μετ' ὀλίγον. — πατέομαι = γεύομαι. — δεῖπνον = φαγητόν. — μυθέομαι = λέγω. — ὄττεο ὄτου = οὔτινος. — ὄττεό σε χρὴ = τί σοῦ χρειάζεται, τί ζητεῖς.

β) ου ἀντὶ ο Οὐλυμπος - Ὀλυμπος.

— Κατάληξις γ' πληθ. παρκατ. -εν (-εσαν) ! πρότιθεν (πρὸ(ε) -τίθεσαν).

— Ἰωνικὸν εἰ ἀντὶ ε : ξειῖνος (ξένος).

— Συναιρέσεις ε+ο εἰς εὔ : δατεῦντο - (ε)δατέοντο.

— Δοτικὴ πληθ. προσωπ. ἀντωνυμίας : ἄμμι (ἡμῖν).

— Κατάληξις μέλλοντος β' προσ. — εοι : φιλήσει (φιλήση), μωθήσει (μωθήση).

Ἰωνικὸν η ἀντὶ α : κρητήρ (κρατήρ).

— ἐς : Ἰων. τύπος τῆς προθέσ. εἰς.

γ) πρόθυρον : Ἡ ἐξωτερικὴ θύρα, διὰ τῆς ὁποίας εἰσῆρχετο τις ἀπὸ τῆς ὁδοῦ εἰς τὴν ὑπαιθρον αὐλήν τοῦ ἀνακτόρου ἢ τοῦ οἴκου. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αὐλῆς αὐτῆς ἦτο ὁ βωμὸς τοῦ Ἐρχείου Διὸς καὶ δι' αὐτῆς ἐφθάνε τις εἰς τὸ μέγαρον, ἦτοι τὸ κύριον δωμάτιον. Ἡ εἴσοδος τοῦ μεγάρου εἶχε στοάν ὡς πρόθυρον, τὴν λεγομένην αἴθουσαν. Τὸ μέγαρον ἦτο εὐρύχωρον δωμάτιον προοριζόμενον κυρίως διὰ τὰς συγκεντρώσεις ἀνδρῶν. Ἡ στέγη του ἐστηρίζετο διὰ 4 ξυλίνων κίονων καὶ μεταξύ αὐτῶν ἦτο ἡ ἐστία ἢ ἐσχάρα. Ἀνωθεν τῆς ἐσχάρας ἡ ὄροφῆ ἦτο ἀνοικτὴ καὶ ἐσχημάτιζεν εἶδος φεγγίτου, τὸ ὄπαιον, διὰ νὰ φωτίζεται καὶ ν' ἀερίζεται καλύτερον τὸ μέγαρον. Ὅπισθεν τοῦ μεγάρου ὑπῆρχε θάλαμος, χρησιμοποιούμενος ὡς κοιτῶν καὶ ἐνδιαίτημα τῶν γυναικῶν. Εἰς τὰ μεγαλύτερα ἀνάκτορα ὑπῆρχον καὶ ἄλλα διαμερίσματα ὡς ἐξαρτήματα τοῦ κυρίως οἴκου, ὅστις ἦτο πάντοτε τοῦ αὐτοῦ τύπου (βλ. εἰκόνας 3 καὶ 4). — **χάλκεον ἔγχος** : Τὰ ὄπλα τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ἦσαν ἀπὸ ὀρειχαλκῶν. Καθαρὸς χαλκὸς ἐχρησιμοποιήθη μόνον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ μετάλλου τούτου, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ λίθινα ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα, διότι ἦτο

πολὺ μαλακόν. **Εγχος* ἦτο τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον τῆς ἐποχῆς, μή-
 κους 2 - 5 μ. Ἀπετελεῖτο ἐκ τῆς χαλκίνης αἰχμῆς καὶ ἐκ τοῦ δόρατος
 (κονταριού), τὸ ὁποῖον ἐνίοτε εἰς τὸ κάτω μέρος ἦτο δξύ, διὰ νὰ ἐμπή-
 γνυται εἰς τὴν γῆν, ὅτε ὁ πολεμιστὴς δὲν τὸ ἐχρησιμοποιοί. — **Τάφος :**
 Ἡ μεγίστη τοῦ συμπλέγματος τῶν Ταφίων νήσων μεταξὺ Λευκάδος
 καὶ Ἀκαρνανίας, τὸ σημερινὸν Μεγανήσι. Οἱ Τάφιοι ἦσαν περιβόητοι
 πειραταί. — **πεσσοί :** Συνήθης τρόπος διασκεδάσεως κατὰ τοὺς ὀμηρι-
 κούς καὶ τοὺς ἱστορικούς χρόνους ἦσαν παιγνίδια μὲ πεσσοὺς. Εἰς τὰ
 ἐρείπια τῆς Κνωσσοῦ εὐρέθη ἐλεφαντίνη πλάξ μὲ διαγράμματα παιγνίου,
 ὅπως περίπου τὸ σημερινὸν ζατρίκιον (βλ. εἰκ. 5). — **θεράποντες :** Πι-
 θανῶς ἀνῆκον εἰς τὴν προσωπικὴν ὑπηρεσίαν τῶν διαφόρων μνηστήρων
 καὶ ὄχι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσέως. — **κῆρυκες :** Ἐπίσημοι θεράποντες
 τῶν βασιλέων ἔχοντες πολλὰ καὶ ποικίλα καθήκοντα. — **ἔμισγον οἶνον :**
 Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ Ἕλληνες ἔπινον τὸν οἶνον ἀναμειγμένον μὲ
 ὕδωρ εἰς ὠρισμένην ἀναλογίαν. Ἡ ἀνάμειξις ἐγένετο πρὸ τῆς διανομῆς
 τοῦ ποτοῦ μέσα εἰς μεγάλα δοχεῖα, τοὺς κρατῆρας (βλ. εἰκ. 6).

— Ἀπὸ τὸν τρόπον καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ *Τηλεμάχου* 119 - 124
 ν' ἀναγνωρισθῇ ἡ ἐγκαρδιότης τῆς ἑλληνικῆς φιλοξενίας κατὰ τοὺς
 ὀμηρικούς χρόνους.

125 - 143

ὤς. 96. — **ἠγείτο** = προηγῆθη, διὰ νὰ εἰσπαράγῃ τὸν ξένον. —
ἔσπετο ρ. ἔπομαι = ἀκολουθῶ. — **ὅτε δὴ** = ὅτε πλέον. — **ῥα** = φυ-
 σικά. — **ἔσαν** 12. — **δόμος** 83. — **μακρός** 54. — **δουροδόκη** = θήκη
 τῶν δοράτων (*δοῦρον* + *δέχομαι*). — **εὐξοος** = ὁ τελείως λελεασμένος,
 σπιλπός. Ἐπίθ. ξυλίνων ἢ λιθίνων ἀντικειμένων. — **ταλασίφρων** 87. —
εἶσεν = ἔβλασε νὰ καθίσῃ (ἔλλειπτ. ἀόρ. εἶσα). — **ὑπὸ** = ὑποκάτω. —
λίτα = ἀπλοῦν ὕφασμα, τὸ ὁποῖον ὑποστράνεται εἰς τὰ καθίσματα
 (μόνον δοτ. τῇ *λιτί* καὶ αἰτ. τὴν *λίτα*). — **πετάσσας** ρ. *πετάννυμι*
 = ἀπλώνω. — **καλὸν δαιδάλεον** προσδιορ. θρόνον. — **δαιδάλεος** = τε-
 χνικὰ στολισμένος (*Δαίδαλος*). — **ὁ θρήνυς** = σκαμνὶ διὰ τὰ πό-
 δια. — **πάρ** · **παρὰ** = πλησίον. — **ὁ κλισμὸς** = κάθισμα χαμηλότερον
 τοῦ θρόνου (*κλίω*). — **ποικίλος** · πεποικιλμένος μὲ διάφορα ὕλικά, πλου-
 μιστός. — **ἔκτοθεν** = εἰς ἀπόστασιν. — **ἀνιάομαι** = στενοχωροῦμαι, ἐνο-

χλοῦμαι. — ὁ ὄρουμαγδός = θόρυβος. — ἀδήσειεν· ρ. ἀδέω = ἀποστρέφομαι, ἀηδιάζω. — ὑπερφίαλος = ὑπερόπτης. — μετελθών = εὐρεθείς μεταξὺ. — μίν· 95. — ἀποιχόμενος = ὁ μακρὰν εὕρισκόμενος. — ἡ χέρνιψ = ὕδωρ πρὸς νίψιν τῶν χειρῶν (χεῖρ + νίπτω). — ἀμφίπολος = θαραπηνίς (ἀμφιπέλομαι = εἶμαι, ἀσχολοῦμαι περὶ τι). — προχόω· δοτ. ὄργ. εἰς τὸ ἐπέχευεν ἢ πρόχοος (πρό + χέω) = κανάτι μὲ προσέχον στόμιον (βλ. εἰκ. 6). — ὁ λέβητος = λεκάνη τοῦ νιψίματος. — νίψασθαι· τὸ ἀπαρ. ἀπολύτως σημαίνειν σκοπὸν = διὰ νά. . . — τανύω = ἀπλώνω, ἀνοίγω. — ξεστός = γυαλισμένος. — σῖτος = ἄρτος. — ταμίη = θαραπηνίς διευθύνουσα τὰ τοῦ οἴκου. Συνήθως γηραιὰ καὶ πιστή, διὰ τοῦτο καὶ προσφωνεῖται μὲ τὸ ἐπίθετον αἰδοίη = σεβαστή. — ὁ δαιτρός = ὁ ὑπηρετής, ὁ εἰδικὸς διὰ τὸν τεμαχισμόν τοῦ κρέατος (δαίω, δατέομαι). — κρειῶν = κρεάτων (κρεῶων - κρεῶν). — πίνακες = πινάκια. — αἶρω = σηκώνω, μεταφέρω. — σφί(ν) = αὐτοῖς (σφίσιν). κύπελλον = ποτήριον. — θαμά = συχνάκις (πρβλ. τὸ νεοελλ. θαμών). ἐπώχτο = ἤρχτο κατὰ δικλείμματα. Τὸ ρ. ἐπὶ κινήσεως ἐπικυαλαμβανομένης. — οἰνοχοεύω = χύνω οἶνον εἰς τὰ κύπελλα.

β) Συγκεκριμένους τύπος δοτικῆς πληθυντ. γ' προσ. τῆς προσωπικῆς ἀνωνομίας : σφί(ν) = σφίσιν.

γ) σῖτος : Ὁ ἄρτος παρεσκευάζετο μὲ χονδροκομμένον σῖτον καὶ δὲν ἐψήνετο, ἀλλ' ἐξηραίνετο εἰς τὸν ἥλιον. — δαιτρός : Ὁ εἰδικὸς αὐτὸς θεράπων ἐκάθητο πρὸ μιᾶς τραπέζης, ὅπου ἦσαν τοποθετημένα τὰ ψητὰ κρέατα καὶ τὰ ἐτεμάχιζεν εἰς πολὺ μικρὰ τεμάχια, διότι δὲν μετεχειρίζοντο τότε οὔτε μαχίρια οὔτε πηροῦνια.

— Διακρίνατε καὶ ἄλλας λεπτομερείας α) εἰς τὴν ἐπίπλωσιν τοῦ ὀμηρικοῦ ἀνακτόρου (σκεῦη καὶ ἐπιπλα.), β) εἰς τὴν περιποίησιν τοῦ ξένου καὶ γ) εἰς τὴν τάξιν τοῦ γεύματος.

144 - 155

α) ἀγήνωρ· 106. — ἔπειτα = ἀκολούθως. — ἐξείης = κατὰ σειρὰν (ἔχομαι). — ἔζοντο = ἐλάμβανον θέσεις. — ἡ δμωή = δούλη, ὑπηρετρια (δαμάω = δαμάζω). — παρενήνεον = παρέθετον ἐν ἀφθονίᾳ

(πασανηέω καὶ πασανηρέω = σωρεύω πλησίον). — **κάνεον** = κλαθαίνω τοῦ ψωμοῦ. — **ὁ κούρος** = νεαρός ἀνὴρ, παλληκάρει (θηλ. ἡ κοῦρη = κόρη). — **ἐπιστέφομαι** = γεμίζω μέχρι στεφάνης. — **τὸ ὄνειρο-ατος** = ὠφέλιμον, ἐκλεκτὸν φαγητὸν (ὀνίτημι = ὠφελῶ). — **ιάλλω** = ἀπλώνω. — **ἡ πόσις-ιος** = τὸ ποτόν. — **ἐδητύς** = φαγητὸν (ρίζ. ἐδ. - ἐσθίω, ἐδῶδιμος Λατ. edo). — **ἐξ ἔντο** = ἀπέβαλον (ρ. ἔημι = ἀποβάλλω). — **ἔρος** = ἐπιθυμία, ὄρεξις. — **μεμήλει** = μέλει μοί τι = ἐνδιαφέρομαι διὰ κάτι. — **τοῖσιν ἄλλα μεμήλει** = αὐτοὶ ἐστράφησαν εἰς ἄλλα. — **μολπή** = ἄσμα (μέλπω). — **ἡ ὄρηστυς-ύος** = χορός. — **ἀναθήματα** = ἀπαραίτητα συμπληρώματα. — **δαῖς-δαιτός**· 26. — **ἐν χερσὶ... Φημίω** ἀντί: ἐν χερσὶ Φημίου. — **ῥά** = βεβλίας. — **αἰίδω** = ψάλλω. — **ἀνάγκη** = ἀναγκαστικῶς, καθ' ὑποχρέωσιν. — **ἦ τοι** = τῷ ὄντι. — **φορμίζω** = κρούω τὴν φόρμιγγα. — **ἀνεβάλλετο** = ἔκρουε τὰς χορδὰς καὶ ἤρχιζε... — **καλόν**· ἐπίρ. = ὠραία.

β) — Ποιητικὴ χρῆσις ἀρχαίων ὀνοματ. τύπων : **ἔρος** (ἔρωσις). — Ἰωνικὸς τύπος τοῦ ἄδω : **αἰίδω**.

γ) **δμωαί** : δμωαὶ ἦσαν αἱ ἐξ αἰγμυλωσίας δοῦλαι καὶ διὰ τοῦτο αὐταὶ ἐξετέλουν τὰς βαρυτέρας ἐργασίας ἐν τῷ οἴκῳ. Ἀνωτέραν θέσιν εἶχον αἱ ἀμφίπολοι, αἱ ὅποσαι ἐξετέλουν εἰδικὰ ἔργα ἢ ἀνήκον εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν τῶν μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας. — **ἀναθήματα δαιτός** : Τὸ ὁμηρικὸν συμπόσιον καταλήγει συνήθως εἰς ὠδὴν καὶ χορόν. Ὑπῆρχον εἰδικοί ἀοιδοί, ὡς ἐδῶ ὁ Φήμιος, οἱ ὅποιοι ἔργον εἶχον νὰ φαιδρύνουν ἢ νὰ διασκεδάζουν τοὺς συμπότας μὲ ἄσματα. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἄσματος ὁ ἀοιδὸς ἀνεβάλλετο, ἦτοι ὑπέκρουε τὴν κιθάραν. (Περὶ αὐτῶν ἴδε περισσότερα εἰς εἰσαγωγὴν). — **κίθαριν περικαλλέα** : Ἡ κιθάρα ἢ ἡ φόρμιγξ ἦτο τετραχορδον ὄργανον παρόμοιον πρὸς τὴν λύραν. Φαίνεται ὅτι ἡ τέχνη τῆς κατασκευῆς τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἦτο λίαν προηγμένη, διὰ τοῦτο καὶ χαρακτηρίζει ὁ ποιητὴς τὴν φόρμιγγα τοῦ Φημίου περικαλλέα.

156 - 177

α) **γλαυκῶπις**· 44. — **ἄγχι** = πλησίον. — **πευθοῖατο - πεύθοιντο**· ρ. **πεύθομαι** = ἀντιλαμβάνομαι, ἀκούω (πνιθάνομαι - πεύσομαι).

ἦ καὶ = μήπως καί... — νεμεσῶμαι = θυμῶνω, προσβάλλομαι
 πρβλ. 119. — ὅτι κεν εἶπω = δι' ὅ,τι θὰ σοῦ εἶπῶ. — κεν· τὸ ἀρι-
 στολογ. ἄν. — μέλει 151. — ῥεῖα = εὐκόλα πράγματα (ῥηῖδια, ῥά-
 δια). — βίωτος = περιουσία· πρβλ. νεοελλ. τὸ βίος. — νῆποινον· ἐπίρρ.
 δωρεάν, χωρὶς ν' ἀνταποδίδουν αὐτοί. — ἔδω = τρώγω· πρβλ. 150. — δῆ-
 που = ἴσως τώρα πλέον. — πύθομαι = σπαίζω. — ὄμβρος = βροχή. —
 ἐπ' ἠπείρου = ἐπάνω εἰς κάποιαν ξηράν. — εἶν = ἐν. — ἄλς — ἄλος =
 θάλασσα (ἄλας, ἄλιεύς, παρᾶλιος). — κυλίνδω = κυλίω· ἀντκ. ὀστᾶ.
 — εἶγε· ἡ ὑπόθεσις ἐνέχει καὶ ἔννοιαν εὐχῆς· πρβλ. νεοελλ. ἔ, καὶ ἂν τὸν
 ἔβλεπαν. — ἰδοῖατο — ἰδοῖντο. — ἀρησαῖατο — ἀρησαιντο· ρ. ἀρῶμαι
 = εὐχομαι· ἐδῶ ἐπὶ καλοῦ. — πόδας· αἰτ. τοῦ κατὰ π. — ἀφνειός = πλού-
 σιος. — χρυσοῖο — ἐσθῆτος· γεν. τῆς ὕλης = εἰς χρυσὸν καὶ εἰς ἐνδύ-
 ματα. — μόρος = ἡ κοινὴ μοῖρα τοῦ θανάτου, ὁ θάνατος (Λατ. mors). —
 θαλπυρῆ = παρηγορία. — ἐπιχθόνιος = ἐπίγειος (ἐπὶ + χθών). —
 φῆσιν — φῆ· ὑποτακτ. τοῦ φημί. — τοῦ δὲ ὤλετο = πάντως δι' αὐτὸν
 ἐχάθη. — ἄγε = ἔλα, ἐμπρός· πρβλ. 76. — ἀτρεκέως = χωρὶς περιστρο-
 φάς, εὐκρινῶς. — καταλέγω = λέγω λεπτομερῶς. — τίς, πῶθεν, ἀσύν-
 δετον = ποῖός, ἀπὸ ποῦ ; — εἰς = εἶ = εἶσαι. — πόθι· ἐν τόπῳ στάσις =
 ποῦ ; — τοι = σοι. — τοκῆς = γονεῖς (τίκτω, τέκνον). — εὐχετόων-
 το ἔμμεναι· συνήθης περίφρασις παρ' Ὀμήρῳ· εὐχετάομαι ἢ εὐχο-
 μαι ἔμμεναι = καυχῶμαι, ὅτι εἶμαι. — οὐ μὲν γάρ ι = διότι πάντως
 δέν... — οὐ τι = οὐδόλως. — ἐτήτυμον· ἐπίρρ. = ἀληθῶς (ἔτυμος =
 ἀληθής). — ἀγορεύω = λέγω. — ἡέ-ἦ = ἦ-ἦ — νέον· ἀπίρρ. = νεωστί,
 διὰ πρώτην φοράν. — μεθέπω = ἔρχομαι πρός. — ἐσσί = εἶ. — πατρῷός
 ἐσσί ξεῖνος = συνδέσσει διὰ φιλοξενίας μὲ τὸν πατέρα μου. — ἴσαν = ἦ-
 σαν (εἶμι) = ἤρχοντο. — δῶ = δῶμα. — ἐπίστροφος ἦν ἀνθρώπων =
 ἐσχετίζετο μὲ ἀνθρώπους, ἦτο κοινωνικός· ἀνθρώπων γενκ. ἀντικμ.

β) Κατάληξις γ' πληθ. εὐκτικῆς μέσου ἀορίστ. — ατο : πευθοῖατο,
 ἰδοῖατο, ἀρησαῖατο.

— Ἡ πρόθεσις ἐν εἰς τὸν τύπον εἶν.

— Ἀρχαῖοι τύποι β' προσ. ἐνεστ. ὀριστ. τοῦ εἶμι : εἰς (εἶ) ἐγκλινώ-
 μενον καὶ ἐσσί.

— Παρατακτικὸς τοῦ εἶμι ἐκ θέματος ι : ἴσαν (= ἦσαν).

γ) ἀφνειότεροι χρυσοῖο ἐσθῆτός τε : Ὁ χρυσὸς ὡς πολύτιμον

μέταλλον ἀπετέλει τὸν ἰδιωτικὸν πλοῦτον. Ἐχρησιμοποιοεῖτο εἰς σκευή, εἰς κοσμήματα ἢ ἐφυλάσσετο ἀκατέργαστος. Ἐπίσης τὰ ἐνδύματα ἦσαν ἀληθινὴ περιουσία κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, διότι ἦσαν ἀπὸ πολύτιμα ὕλικά καὶ ἐπικολίλλοντο μὲ κεντήματα, ἔργα γυναικῶν εἰδικῶν εἰς τὴν ὕφαντικὴν καὶ ποικιλιτικὴν τέχνην. — **ξένος πατρώιος** : Μεταξὺ τοῦ φιλοξενουῦντος καὶ τοῦ φιλοξενουμένου ἐδημιουργεῖτο δεσμός, ὁ ὁποῖος παρεδίδετο ἀπὸ τοῦ πατρὸς εἰς τὰ τέκνα. Ξένος λέγεται καὶ ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος.

178 - 212

α) 178 - 193. τὸν προσέειπε = πρὸς τοῦτον εἶπε. — τοιγὰρ = ὡρισμένως. — ἀτρέκέως · 169. — ἀγορεύσω τοι ταῦτα = θὰ σὲ πληροφορήσω δι' αὐτά. — δαΐφρων · 48. — εὐχομαί εἶναι · 172. — ἀτάρ = ἀτάρ · 9. — φιλήρετμος = ὁ ἀγαπῶν τὴν κωπηλασίαν (φιλῶ + ἐρετμὰ = κουπιά). Ἐπίθετον ναυτικῶν λαῶν. — ὦδε · ὅπως ὑπέθεσε καὶ ὁ Τηλέμαχος, δηλ. ὄχι πεζός, ἀλλὰ ξὺν νηὶ ἠδὲ ἐτάροισιν· ἦτοι μὲ ἰδιωκτητον πλοῖον. — κατήλυθον · κατήλθον = κατέπλευσα. — οἶνοψ = ὁ ἔχων ὄψιν οἴνου, κρασωπὸς καὶ γενικῶς = σκοτεινός, βαθύχρωμος. — ἀλλόθροος = ὁ ἔχων ξένην φωνήν, ξενόγλωσσος (ἄλλος + θρόος). — μετὰ χαλκόν = πρὸς προμήθειαν χαλκοῦ. — ἄγω = φέρω. — αἶθων = στιλπνός (αἶθω = κίω, λάμπω· αἶθουσα, αἶθιοψ, αἶθιρ). — ἦδε · δεικτ. = ἐδῶ δά. — ἔστηκεν = εἶναι ἠγκυροβλημένη. — ἐπ' ἀγροῦ = εἰς μίαν ἐξοχικὴν παραλίαν. — νόσφι = μακρὰν, ἔξω. — ὕληεις = δασώδης (ὕλη = δάσος). — ἐξ ἀρχῆς = παλαιόθεν, ἀπὸ παλαιὰ χρόνια. — εἶ πέρ τε... ἦρωα · σειρὰ λέξεων : εἶ πέρ τε ἐπελθὼν εἶρηαι γέροντα ἦρωα Λαέρτην = καὶ ἂν μάλιστα πᾶς καὶ ρωτήσης. . . — εἶρομαι = ἐρωτῶ. — ἦρωα · ἐπίθ. πολεμιστῶν καὶ ἡγεμόνων. — οὐκέτι · συναπτ. πρὸς τὸ ἔρχεσθαι. — ἀπάνευθεν = μακρὰν, ἔξω. — ἐπ' ἀγροῦ = εἰς τὴν ἐξοχήν. — πήματα πάσχει · 49· ἐδῶ = ταλαιπωρεῖται. — ἀμφίπολος · 136. βρῶσις = φαγητὸν (βιβρώσκω). — παρτιθεῖ · παρατίθησι = παραθέτει. — εὖτ' ἂν = ὅταν. — τὰ γυῖα = τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἰδίως τὰ πόδια. ἐρπύζω · ἔρπω = σύρω τὰ πόδια μου ἀπὸ ἀδυναμίαν ἢ ἀπὸ κόπωση. — ὁ γουνός = ὕψωμα, ἀνωφέρεια (γόνυ, γονία). — ἀλωή οἰνόπεδος = ἔκτασις ἀμπελόφυτος.

194 - 212. δὴ γὰρ = διότι ἀκριβῶς. — ἐπιδήμιος = ὁ ἐπὶ τῷ

δήμῳ, εἰς τὴν πόλιν του.— νύ(ν) = βεβαίως.— ἡ κέλευθος = ὁ δρόμος· βλάπτουσι κελείθου = τοῦ φέρουν ἐμπόδια εἰς τὸν δρόμον του.— οὐπω... ἀλλ' ἔτι = δὲν ἀπέθηνεν ἀκόμα, ἀλλά... — ζῶδες = ζωντανός.— πού = καθὼς πιστεύω.— κατερύκεται· πλοητ. τοῦ κατ-ερύκω· 14.— χαλεπός = σκληρός, κηκός.— ἔχω = κρατῶ, κατακρατῶ.— ἐρυκανόω· ἄλλος τύπος τοῦ ἐρύκω.— ὡς = ὅπως.— βάλλουσιν ἐνὶ θυμῷ = ἐμπνέουσι.— τελέεσθαι· μέλλ. τοῦ τελοῦμαι = ἐκπληροῦμαι.— οὔτε τι ἔων = χωρὶς ποσῶς νὰ εἶμαι.— οἰωνός = πτηνόν (Λατ. avis, οἰωνός).— οἶδα οἰωνῶν = καταλαβαίνω ἀπὸ οἰωνούς.— σάρφα = σαρφῶς.— δηρόν· δηθά· 49.— πατρὶς αἴη· 75.— οὐδ' εἰ πέρ τε = οὔτε καὶ ἂν ἀκόμα.— ἔχῃσι· ὑποκμ. δεσμιὰ καὶ ἀντκμ. τὸν Ὀδυσσεά.— φράζομαι = σκέπτομαι, ἐξευρίσκω τρόπον.— ὡς κε = διὰ νά... — στ. 206 εἰς στ. 169.— εἰ δὴ = ἂν τῷ ὄντι.— τόσος = τόσον μεγάλος.— αἰνῶς = καταπληκτικά.— ἐπεὶ θαμά... Ἡ αἰτιολογία ἀναφέρεται εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς ὁμοιότητος καὶ εἰς τὴν ἀκριβῆ ἀνάμνησιν τῆς μορφῆς τοῦ Ὀδυσσ. ὑπὸ τοῦ ξένου.— θαμά· 143.— τοῖον = ἔτσι συχνά, δηλ. ὅπως οἱ στενοὶ φίλοι.— μίσγομαι = συναναστρέφομαι, συναντῶμαι.— πρὶν ἀναβήμεναι = πρὶν ἀπιβιβασθῆ τοῦ πλοίου, πρὶν ἐκπλεύσῃ.— ἔβαν· ἔβησαν = μετέβησαν.— κοίλος = κουφωτός.— ἐκ τοῦ. 74.

β) Ποιητικὸς τύπος γ' ἐνικ. προσ. τοῦ ἐνεστώτος τοῦ παραιτήημι = παρτιθεῖ

— Σχηματισμὸς ἀόρ. τοῦ ἔρχομαι ἐκ θέλ. ἐλυθ-(ἐλήλυθα) ἤλυθον.

γ) οἶνοψ πόντος : Αἱ ἀποχρώσεις τῆς θαλάσσης ἀναλόγως τοῦ βάθους τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἀντανεκλάσεως τῆς ἀτμοσφαιρας ἐμπνέουν εἰς τὸν ποιητὴν ἐκφραστικώτατα ἐπίθετα. Τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἐκφράζει τὸ βαθὺ χρῶμα καὶ τὴν στιλπνότητα τῶν ὑδάτων τοῦ πόντου.— ἐς **Τεμέσην** : Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ χώρας χαλκοπαραγωγῆς, ὑποτίθεται ὅτι ἡ πόλις αὕτη εἶναι ἡ ἐν Κύπρῳ *Ταμασσός*. Ἡ μεγάλωνησος ἦτο ὀνομαστὴ διὰ τὰ χαλκωρυχεῖά της.— **σίδηρος** : Ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου ἐγενικεύθη εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων, δηλ ἀπὸ τοῦ 1100 π.Χ. (βλ. εἰσαγ.). Ἐπομένως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου τὸ μέταλλον τοῦτο δὲν ἦτο ἀκόμη εἰς γενικὴν χρῆσιν. Ὁ ποιητὴς ἔχει ὑπ' ὄψει του τὴν ἰδικὴν του ἐποχὴν, ὅταν ὁμιλῆ περὶ ἀνταλλακτικοῦ ἐμπορίου χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Πράγματι μετὰ τὴν γενίκευσιν

τῆς χρήσεως τοῦ σιδήρου ἐγένετο ζωηρὸν ἀνταλλακτικὸν ἐμπόριον τῶν δύο τούτων μετάλλων.— **Ῥεῖθρον - Νήιον** : Εἶναι δύσκολον ν' ἀναγνωρισθοῦν σήμερον αἱ τοποθεσίαι αὐταὶ εἰς τὴν σημερινὴν Ἰθάκην.— **μάντις** : Ἡ μαντικὴ ἦτο θρησκευτικὸν ἔθιμον τῶν Ἑλλήνων ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἐπελεῖτο μὲ τοὺς ἴδιους πάντοτε τρόπους, ἦτοι διὰ τῶν οἰωνῶν, δι' ἐμπύρων, διὰ σπλαγχνοσκοπίας κτλ. Ἡ διὰ τῶν οἰωνῶν μαντικὴ ἦτο ἡ μᾶλλον συνήθης καὶ πρόχειρος, διότι εἰς αὐτὴν ἐξητάζετο ἡ πτῆσις μόνον καὶ ἡ φωνὴ διερχομένων πτηνῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ λέξις ἐγενικεύθη καὶ ἔλαβε τὴν μεταγενεστέραν σημασίαν : οἰωνός = προγνωστικὸν σημεῖον.

213 - 251

α) 213 - 220. **πεπνυμένος** = φρόνιμος (πέπνυμαι = ἔχω πνεῦμα, νοῦν).— **ἀντίον** = εἰς ἀπάντησιν.— **ἠϋδα'** αὐδάω = ὀμιλῶ.— **τοιγάρ** · 179.— **μήτηρ τε** = καὶ ἡ μητέρα μου, ἐνν. : ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι.— **φησὶ μὲν** — **αὐτάρ** · ἀντίθεσις.— **πῶ** = ἀκόμα μέχρι τοῦδε.— **γόνος** = γέννησις, καταγωγὴ.— **ἀνέγνω** = ἐγνώρισεν ἀσφαλῶς.— **ὡς δὴ ὄφελον ἔμμεναι** · τὸ ὡς ὄφελον ἐκφρ. πάντοτε εὐχὴν = ἃς ἤμουν δά.— **τευ** = τινός.— **τὸ κτέαρ - ατος** = τὸ κτῆμα.— **ἐπὶ κτεάτεσσιν** = μέσῃ εἰς τὰ ἀγαθὰ του.— **ἔτετμον** = ἐπέτυχῃ, εὐρήκῃ (ἐλλειπτ. ἄορ.).— **ὃς** = οὗτος.— **ἄποτμος** = ἄτυχος (α + πότμος = τύχη).— **τοῦ ἔκ** = ἐκ τοῦ ὁποίου.— **ἐρεείνω** = ἐρωτῶ.— **ἐπεὶ σύ...** μὲ τὴν αἰτιολογίαν αὐτὴν ὁ Τηλ. μετριάξει τὴν πικρίαν τῶν λόγων του, ὡς ἀν' ἔλεγεν: ἡ ἐρωτησίς σου μὲ παρέσυρε νὰ ὀμιλήσω ἔτσι.

221 - 229. **μὲν** · βεβ. = πάντως.— **νώνυμος** = ἀνώνυμος, ἄδοξος (νη + ὄνομα).— **ὀπίσω** · χρόν. = εἰς τὸ μέλλον.— **θῆκαν** · τίθημι εἰς τὴν σημ. τοῦ ποιῶ = προώρισαν.— **τοῖον** = μὲ τοιαῦτα χαρίσματα.— **ἐγένεατο** = ἐγέννησε.— **τίς δαίς** = τί εἶδους συμπόσιον· 152.— **ὀμιλος ὄδε** = αὐτὸς ὁ συγκεντρωμένος κόσμος.— **ἔπλετο** · ρ. πέλομαι = εἶμαι. Ἡ Ἀθηναῖα ὀμιλεῖ περὶ τοῦ συμποσίου τῶν μνηστήρων εἰς παρατακτικόν, διότι ἐν τῷ μεταξύ οἱ μνηστήρες εἶχον πλῆθει νὰ τρώγουν καὶ νὰ θορυβοῦν καὶ ἤκουον τὸν αἰδόν.— **τίπτε** · κατὰ συγκοπὴν : τί ποτε = ἐπὶ τέλους τί ; — **ἡ χρεῶ** = ἡ ἀνάγκη.— **τί χρεῶ σε (ἔστι)** = τίς ἡ ἀνάγκη νὰ πράττης τοῦτο ; — **εἰλαπίνη** = γεῦμα κατόπιν θυσίας.— **γάμος** = ἐορτὴ γάμου.— **ἔρανος** = γεῦμα εἰς τὸ ὅποιον ἕκαστος συνεισ-

φέρει τὸ μερίδιόν του.— ὡς ὑβρίζοντες· τροπ. μτχ. = ἀπρεπῶς φερόμενοι.— ὑπερφίαλος· 134.— δοκέουσί μοι = μοῦ κάμνουν τὴν ἐντύπωσιν.— δαίνυμαι = λαμβάνω μέρος εἰς δεῖπνον.— νεμεσῆσαιτό κεν· 119.— αἴσχεα = ἀπρέπεια.— πινυτός = συνετός· (πρβλ. πεπνυμένος· 213).— μετέλθοι = θά ἤρχετο εἰς τὴν συγκέντρωσιν ταύτην.

230 - 251. ἐπεὶ...· καὶ πάλιν αἰτιολογεῖ τὴν πικρίαν, μετὰ τὴν ὑπότιν θὰ ἐκφρασθῆ ἀκολούθως ὁ Τηλεμ.— ἄρ(α) καὶ ῥά = λοιπόν.— δὴ = τώρα.— ἀνείρομαι· 188.— μεταλλάω = ἐξετάζω με ἐνδιαφέρον. μέλλεν ἔμμεναι = ἔπρεπε νὰ εἶναι, θὰ ἦτο.— ἀφνειός· 165.— ἀμύμων· 29 = ἐντιμος, τιμημένος.— ὄφρα· χρον. = ἔφρασον.— ἐπιδήμιος· 194.— ἐβόλοντο = ἐβούλοντο.— μητιάω = σκέπτομαι (μητις = σκέψις).— θεοὶ κακὰ μητιώντες = κάποιοι κακόβουλοι θεοὶ.— αἴστος = ἄφρατος (α + ἰδεῖν).— περὶ πάντων ἀνθρώπων = ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους, ὅσον κανένα ἄλλον ἄνθρωπον.— ἀκαχοίμη· ἀκαχίζομαι = θλίβομαι (ἄχνουμαι, ἄχ).— δάμη· δάμημι - δάμημαι = ἀφνίζω - ἀφνίζομαι.— *δῆμος· 103.— ἡέ· 175.— τολύπευσεν = ἔφερον εἰς πέρας (τολυπεύω = κάμνω τολύπας ἐρίου, κατεργάζομαι).— τῷ κεν ἐποίησαν· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἰ δάμη.— τῷ· δτι. χρόνου = τότε.— τύμβος = μνήμα.— ἡδέ κε ἤρατο = καὶ θὰ ἐκέρδιζε.— καὶ ᾧ παιδί = καὶ διὰ τὸν υἱόν του, ὅχι μόνον δι' ἐαυτόν.— ὀπίσω· 222.— νῦν δέ· 166.— ἀκλειῶς = ἀδόξως (ἀ + κλέος).— ἄρτυιαι = δαίμονες τῆς θυέλλης, θυέλλα (ἀρπάζω).— ἀνηρείψαντο· ἀνερείπομαι = ἀρπάζω εἰς τὰ ὕψη.— οἴχεται = ἔφυγε, πάει.— ἄπυστος = χωρὶς νὰ ὑπάρχη περὶ αὐτοῦ πληροφορία, χωρὶς ν' ἀκουσθῆ (ἀ + πυνθάνομαι).— γόος = θρήνος.— κάλλιπεν = κατέλιπεν.— οὐδέ τι = καὶ δέν.— στεναχίζω = στενάζω. (ἐκτενέστ. τύπος τοῦ στένω - στενάχω).— οἶον· 13.— νύ· νῦν = τώρα.— τὸ κῆδος = πένθος, συμφορά.— τεύχω = κατασκευάζω, προξενῶ (τέχνη, τεκ-των).— ἄριστοι = εὐγενεῖς ἄρχοντες.— ὑλήεις· 186.— κρاناός = τρυχός, βραχὺδης (κράνιον, κέρας, κράνος).— κοιρανέω = εἶμαι κοίρανος = ἄρχων.— μνάομαι· 39.— τρύχω = βασανίζω, φθείρω.— στυγερός = μισητός.— τελευτὴν ποιῶ = δίδω τέλος.— φθινύθω = ἀφνίζω, ρημάζω (φθίνω).— τάχα δὴ = ὠρισημένος γρήγορα.— διαρραίω = κομματιάζω, ἐξολοθρεύω.

β) Γεν. ἀορ. ἀντωνυμίας τις - τινός : τεῦ.

— Αἰολικὴ χρῆσις τοῦ ὑ ἀντὶ ο : νόνημος (ὄνημα ἀντὶ ὄνομα).

— Ἀφομοίωσις τοῦ τ τῆς ἐκθλιβομένης προθέσεως **κατὰ** μετὰ τοῦ ἀρκτ. συμφώνου τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ : *κάλλιπεν* (*κατ-λίπεν*).

γ) **ἔρανος** : Συχνάκις οἱ προύχοντες τοῦ τόπου προσκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς δεῖπνον, διὰ τὴν συσκεφθῶσιν ἐπὶ δημοσίων πραγμάτων, ἔφερον καὶ τὴν συνεισφορὰν τῶν εἰς τρόφιμα. Ὅσάκις ὅμως ὁ βασιλεὺς προσέφερε δεῖπνον κατόπιν θυσίας, ἐγίνετο **εἰλαπίνη**, δηλ. προσεφέρετο γεῦμα δαπάναις τοῦ βασιλέως. — **τύμβος** : Λοφῶδες ὕψωμα, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίζετο μὲ χῶμα χυνόμενον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ νεκροῦ. Ἐπὶ τοῦ τύμβου ἐτίθετο πολλάκις **σήμα**, ἧτοι ἀναμνηστικὴ στήλη. — **Παναχαιοί** : Ὅλοι οἱ ἐκστρατεύσαντες εἰς τὸ Ἴλιον Ἀχαιοί. Περὶ Ἀχαιῶν ἴδε εἰσαγ. — **ἄρπυιαι** : Προσωποποίησης τῶν σφοδρῶν ἀνέμων. Παρίστανται ὡς ἐξωτικά ἄγρια πτηνὰ μὲ πρόσωπον παρθένου. Κατὰ τὸν Ἡσίοδον αἱ ἄρπυιαι εἶναι δύο, ἡ Ἀελλῶ καὶ ἡ Ὀκυπέτη. — **ἄριστοι** : Μὲ τὸ ἐπίθετον αὐτὸ ὀρίζονται οἱ εὐγενεῖς ἐνὸς τόπου, οἱ ὁποῖοι μετέχουν εἰς τὰ συμβούλια τοῦ βασιλέως. Ἐνίοτε ὀνομάζονται καὶ αὐτοὶ **βασιλεῖς**. Εἰς πολλὰ ἀρχαῖα κράτη ὑπῆρχαν καὶ τοπικοὶ ἡγεμόνες καὶ ὡς τοιοῦτοι παρίστανται ἐδῶ οἱ διάφοροι μνηστήρες τῆς Πηνελόπης. — **Δουλίχιον - Σάμη - Ζάκυνθος** : Τὸ Δουλίχιον εἶναι πιθανῶς μία τῶν Ἐχινάδων νήσων. Κατ' ἄλλους εἶναι τὸ ἀπώτερον τμήμα τῆς Κεφαλληνίας. Ἀπετέλει δὲ μαζὶ μὲ τὴν Σάμην (Κεφαλληνίαν) καὶ τὴν Ζάκυνθον τὸ κράτος τοῦ Ὀδυσσεύς.

252 - 278

α) 252 - 271. **ἐπαλαστέω** = ἀγανακτῶ. — **ἐπαλαστήσασα** τροπ. μτχ. = μὲ ἀγανάκτησιν (ἐνν. κατὰ τῶν μνηστῆρων). — **ὦ πόποι**· ἐπιφών. ὀργῆς = τί κακό ! — **ἦ δὴ** = πράγματι λοιπόν. — **πολλόν** = πολὺ. — **δεύομαι τινος** = μοῦ λείπει κάτι, μοῦ στοιχίζει ἢ ἀπουσία του. — **ὄ κε χεῖρας ἐφείη**· ὄς ἂν ἐφείη χεῖρας = ὅστις θὰ ἐτιμῶρει μὲ τὰς χεῖράς του· νεοελλην. : θὰ ἔβαζε χέρι εἰς τοὺς μνηστῆρας (ἐφίημι = ἐπιβάλλω). — **πρῶται θύραι** = τὸ πρόθυρον· 103. — **εἰ σταίη**· ἢ ὑπόθ. ἐνέχει ἐνν. εὐχῆς = ἄς ἤρχετο τώρα. . . — **ἡ πῆληξ** = κάλυμμα τῆς κεφαλῆς = περικεφαλαία (νεοελλην. πηλήχιον). — **δοῦρε**· δουκ. τοῦ δοῦρον = δόρυ. — **τοῖος** = τοιοῦτος. — **νόησα**· νοῶ = βλέπω, γνωρίζω. — **τὰ πρῶτα** = διὰ πρῶτην φορὰν. — **ἀνιόντα**· χρον. μτχ. ἀνεμι = ἔρχομαι ὀπίσω ἀπὸ

— οἶχομαι = μεταβιβάζω. — θοός = ταχύς. — φάρμακον ἀνδροφόνον = δηλητηριον θανατηφόρον. — δίζημαι = ἀναζητῶ. — ὄφρα οἱ εἶη = ἕνα ὑπάρχη εἰς αὐτόν, διὰ τὸ νὰ τὸ ἔχη. — ἰός = βέλος. — χρίεσθαι = διὰ τὸ ἀλείφειν. Τὸ ἀπρμφ. ἀπολύτως σημαίνει σκοπόν. — χαλκήρης = χάλκινος (χαλκός + ἄρ - ἀραιώσκει = προσαρμόζω). — ὁ μὲν ὁ Ἴλος. — ῥα = βεββίως. — νεμεσίζομαι = φοβοῦμαι τὴν ὀργὴν τινος. — αἰὲν = πάντοτε. αἰὲν εἶοντες = αἰώνιοι. — φιλέσκε· θαμιστ. τύπος τοῦ φιλέω = ἡγάπα πάντοτε. — αἰνῶς = πολύ, ἐξαιρετικῶς· 208. — ὀμιλήσειεν· ἐξακολουθεῖ ἢ ὑπόθεσις : εἰ σταίη. ὀμιλῶ = συναντῶ. — ὠκύμορος = ταχυθάνατος (ὠκός = ταχύς + μόρος). — πικρόγαμοι γενοίατο = θὰ ἔκμνον ἕνα πικρὸν γάμον. — ἦ τοι μὲν = βεββίως. — ἐν γάμνασι θεῶν· ἀντιστ. πρὸς νεοελλ. : στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ. — ἦ... ἦε· ἐπεξήγ. τοῦ ταῦτα. — ἀποτίνομαι = ἐκδικοῦμαι· πρβλ. 43 ἀποτίσεται ὑπκτ. μετὰ τοῦ κεν = ἄν. — οὐκί = οὐχί. — φράζομαι· 205, 273. — ἄνωγα = προτρέπω· πρμ. μὲ σημ. ἐνεστ. — ὅπως κε(ν) ἀπόσσειαι πλγ. ἐρώτ. ἀποθοῦμαι = ἐκδικῶ, ἀπομακρύνω. — εἰ δ' ἄγε νῦν = ἐμπρὸς τώρα, ἔλα τώρα. — ξυνήμι = ἀκούω προσεκτικῶς, καταλαβάνω. — ἐμπάζομαι μύθων = προσέχω, παρακολουθῶ λόγους.

278-278. ἀγορή· 90. — ἥρωες· ἐπίθ. ἡγεμόνων καὶ πολεμιστῶν· 189. — πέφραδε· πρμ. τοῦ φράζω = λέγω ὁ πρμ. δηλοῖ, ὅτι ἢ πρῶξις πρέπει νὰ γίνῃ ταχύτατα, ὡς νὰ εἶχεν ἤδη γίνεαι. — ἐπιμάρτυροι = μάρτυρες ἐπὶ τούτῳ. — σκιδναμαι· σκεδάννυμαι = σκορπίζομαι. — ἄνωχθι· προστοκτ. τοῦ ἄνωγα. — μητέρα δέ... ἴτω = ὅσον διὰ τὴν μητέρα σου, ἄς πάη. — ἐφορμᾶται = πρμ. — γαμέεσθαι = νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον. — ἄψ = ὀπίσω. — μέγα δύναμαι = ἔχω μεγάλην ἰσχύον. — οἱ δέ = οἱ ἐν τῷ πατρικῷ της οἴκῳ. — τεύχω γάμον = κάμνω γάμον. — ἄρτυνέουσι· μέλλ. τοῦ ἀρτόνω = ἐτοιμάζω. — τὰ ἔεδνα = προικιά. ἴδε πρμ. — ἔοικε = ἀρμόζει. — παιδός· ἢ παῖς = ἢ θυγάτηρ, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας. — ἔπεσθαι ἐπὶ παιδός = ν' ἀκολουθήσουν μιὰ κόρη, νὰ πάρῃ μαζί της μιὰ κόρη.

β) Συνήθως ἢ χρῆσις ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ κεν (= ἄν) : ἢ κεν ἀποτίσεται, ὅπως κε(ν) ἀπόσσειαι.

— Δευτερόβλιτος τύπος τοῦ πολὺ : πολλόν.

— κ ἀντὶ χ (Ἴων.) : οὐκί.

γ) ἔχων πῆληκα...: Εἰς τὸν στίχ. 256 ἀναφέρονται τὰ συνηθέστερα ὄπλα τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων. Ἡ πῆληξ ἦτο κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἐκ δέρματος, ἐκοσμεῖτο δὲ καὶ μὲ λόφον ἀπὸ οὐρᾶν ἵππου. Ἐπίσης κάλυμμα τῆς κεφαλῆς ἦτο ἡ κόρυς. Ἐσκέπαζε τὸ κρανίον, τὸ ἄνω μέρος τῶν κροτάφων καὶ ἄφηνεν ἀκάλυπτον μόνον τὸ πρόσωπον. Ἐσπερώνετο δὲ δι' ἱμάντος, ὁ ὁποῖος διήρχετο κάτω τῆς σιαγόνας. Πολλάκις ἡ κόρυς ἐκοσμεῖτο μὲ μετάλλινα ἐλάσματα καὶ μὲ δύο μεταλλίνας προεξοχὰς ὡς κέρατα (βλ. εἰκ. 7). — Ἡ ἀσπίς τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων ἦ εἶναι μεγάλου σχήματος, καλύπτουσα ὅλον τὸ σῶμα τοῦ πολεμιστοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν ποδῶν, ἢ εἶναι στρογγύλη, ὅπως κατὰ τοὺς κλασσικοὺς χρόνους. Ἡ μεγάλη ἀσπίς ἐχρησιμοποιεῖτο πλεονεκτήρον καὶ κατασκευάζετο ἐκ ξύλου καλυπτομένου μὲ πολλὰ δέρματα. Ἡ δὲ στρογγύλη ἦτο ἐκ μετάλλου καὶ πολλάκις ἐκοσμεῖτο μὲ περαστάσεις. Ἐφέρετο δὲ ἀπὸ τοῦ ὤμου διὰ τελαμώνος (ἱμάντος) καὶ ἐκρατεῖτο διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀσπίδος ἐσηματικίζετο μία κωνικὴ προεξοχή, ὀμφαλὸς (ἀσπίς ὀμφαλόεσσα). — Τὰ δόρατα εἶναι τὸ κύριον ἐπιθετικὸν ὄπλον, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιήθη ἐπὶ αἰῶνας μὲ ἐλαχίστας παραλλαγὰς. Τὸ ὄπλον τοῦτο ἀποτελεῖτο ἐκ ξύλου (δόρυ = ξύλον) καὶ εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ προσηρμόζετο ἡ αἰχμή. Βλ. στ. 121, ἔργος. — Ἐφύρη: Πόλις Ἐφύρη ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν Ἡλιδα καὶ εἰς τὴν Θεσπρωτικὴν τῆς Ἠπείρου. Τινὲς υποθέτουσιν, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς Ἠλεικῆς πόλεως, ἥτις ἦτο περίφημος διὰ τὰ φαρμακερὰ τῆς βότανου. Ἄλλοι θεωροῦν πιθανώτερον, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν Ἐφύρην τῆς Ἠπείρου διήλθε διὰ τῆς Τάφου, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ πατὴρ τοῦ Μέντου. — Μερμερίδης: Υἱὸς τοῦ Μερμέρου. Οὗτος ἦτο ἔγγονος τοῦ Ἰάσονος καὶ τῆς Μηδείας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐκληρονόμησε τὴν μυστικὴν τέχνην τῶν ἀνδροφόνων φαρμάκων. — πατὴρ μέγα δυναμένιοι: Πατὴρ τῆς Πηνελόπης ἦτο ὁ Ἰκάριος καὶ κατέκει εἰς τὴν Ἀκρνανίαν. Ἦτο δὲ ἀδελφὸς τοῦ Τυνδάρεω, βασιλέως τῆς Σπάρτης καὶ πατὴρ τῆς Ἐλένης καὶ τῆς Κλυταμνήστρας. — τὰ ἔεδνα: Ἡ λέξις γενικῶς σημαίνει γαμήλια δῶρα. Εἰς παλαιότερας ἐποχὰς ὁ μνηστὴρ ἐδίδεν ἔεδνα εἰς τὸν πατέρα τῆς νύμφης ὡς ἀντίτιμον τῆς γυναικός, τὴν ὁποίαν ἠγόραζεν. Ὅτε ὅμως ἔπειτα ἐλεπτόνησαν τὰ ἔθη, ἡ νύμφη ἐλάμβανεν ἔεδνα ἀπὸ τὸν μνηστῆρά της ὡς δῶρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα της ἄλλα ἔεδνα ὡς προῖκα.

α) 279 - 292. **πυκινῶς ὑποθήσομαι** = θά σοῦ δώσω φρόνιμον συμβουλὴν· ὑποτίθημι = παραγγέλλω, συμβουλεύω.— **αἶ κε** = ἕάν.— **πίθαι** = ὑπακούσης (ἔπιθον, πείθω).— **ἄρσας**· ἀραρίσκω νῆα = κκ-ταρτίζω, ἐτοιμάζω, πλοῦον.— **ἐρέτης** = κωπηλάτης (ἐρετμά, φιλήρετμος· 181).— **ἐείκοσιν** = εἴκοσιν.— **πευσόμενος**· 94.— **δὴν· δηθά**· 120.— **οἰχομένοιο**· 135.— **βροτός**· 32.— **ἡ ὄσσα** = φῆμη, ἥτις διαδίδεται ἄγνωστον πόθεν καὶ θεωρεῖται προσερχομένη ἐκ Διός.— **μάλιστα** = συχνότατα.— **τὸ κλέος** = ἡ εἶδησις.— **εἶρομαι**· 188.— **ὄς**· δεικτ.— **δεύτατος** = τελευταῖος· ὑπερθ. τοῦ δεύτερος.— **χαλκοχίτωνες** = οἱ φέροντες χαλκίνοους θώρακας.— **βίοντον· νόστον** : ὅτι ζῆ καὶ ὅτι θά γυρίση.— ἦ = βεβαίως τότε.— **τρυχόμενός περ**· ἐναντ. μτχ. **τρυχομαι** = ὑποφέρω.— **μηδ' ἔτ' ἐόντος**· πλεονασμ. μετὰ τὸ **τεθνεῶτος**.— **δῆ** = τότε πλέον.— **σῆμα χέω** = χύνω χῶμα, ἐγείρω τύμβον καὶ ἐπ' αὐτοῦ στήλην. Ἐδῶ πρόκειται περὶ κenoταφίου.— **κτέρεα** = νεκρικὰ δῶρα, ὄπλα ἰδίᾳ.— **κτερεῖζω** = ἀπονέμω τιμὰς εἰς τὸν νεκρόν.— **ἔοικε**· ὑπκμ. **κτερεῖξαι**.

293 - 305. **ἔρξης**· ἔρω = πράττω.— **φράζομαι** = σκέπτομαι· **φράζεσθαι**· ἀπρμφ. με σημασίαν προστακτ.— **κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν**· ἡ ἔκφρ. σημαίνει σοβαρὰν σκέψιν καὶ ἀπόφασιν = σκέψου καὶ ἀποφάσισε.— **ὄππως κε κτείνης**· πλγ. ἐρώτησις = πῶς θά.— **ἀμφαδόν** = ἐν φανερωῖ, εἰς φανερόν ἀγῶνα με αὐτοὺς (ἀναφανδόν).— **οὐδέ τι** = καὶ οὐδὲως.— **νηπιᾶας ὀχέω** = ἔχω τρόπους παιδιοῦ, παιδικρίζω.— **τηλίκος** = τόσον μικρός.— **αἶω** = ἀκούω ἐν σημασ. πρκμ. = δὲν ἔχεις ἀκουστά.* **πατροφονῆτα** = τὸν φονέα τοῦ πατρός του.— **δολόμεντις - ιος** = δόλιος, ἐπίβουλος (δόλος + μῆτις = σκέψις).— **κλυτός** = ἀκούστος (κλύω = ἀκούω).— **ἔκτα**· ἄορ. τοῦ κτείνω.— **φίλος**· κλητικ.— **ἄλκιμος** = δυνατός (ἀλκή = ρώμη).— **ἔσσο(ο)**· προστακ. τοῦ εἰμί β' πρόσ.— **ὀψίγονοι** = οἱ μεταγενέστεροι (ὀψε + γεν - γενε -).— **εὖ λέγω** = ἐπαινῶ, ἐγκωμιάζω.— **θοή**· 260.— **ποῦ** = ὡς φαντάζομαι.— **ἀσχαλλάω**· ἀσχάλλω = στενοχωροῦμαι.— **μένοντές με** = ἀναμένοντές με.— **σοὶ δ' αὐτῶ μελέτω** = σὺ ὁ ἴδιος νὰ ἐνδιαφερθῆς (*μέλει μοι* στ. 151).— **ἐμπάζομαι**· 271.

β) β' πρόσ. τῆς προστ τοῦ εἰμί : ἔσσο.

— Ἐπικὸς τύπος τοῦ ἀριθμ. εἴκοσι : ἐείκοσι.

γ) **ἐρέτησιν ἐείκοσιν** : Τὰ ἐπιβατικά πλοῖα τῆς ἐποχῆς ἦσαν (νῆες) ἐεικόσοι, ἐνῶ τὰ πολεμικά πεντηκόντοροι. — **χαλκοχίτωνες** : ὁ θώραξ τῶν Ἀχαιῶν πολεμιστῶν ἦτο πιθανῶς χιτῶν πλεκτὸς ἢ ἐκ δέριματος ἄνευ χειρῶν καὶ ἐφορεῖτο περὶ τὸν κορμὸν. Διὰ τὸ ἀντέχει περισσό-
 τερον, ἐκαλύπτετο μὲ χάλκινα ἐλάσματα (γύαλα), διὰ τοῦτο λέγονται οἱ Ἀχαιοὶ χαλκοχίτωνες. — **σῆμα... κτέρεα** : Ἡ Ἀθηναῖα συνιστᾷ εἰς τὸν Τηλέμαχ. νὰ τιμήσῃ τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς του χέων σῆμα, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶχε ταρῆ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ νὰ τιμήσῃ αὐτὸν μὲ τὰς νομίμους νεκρικός τιμάς. Περὶ τόμβων καὶ σημάτων βλ. στ. 239. Περὶ κτερέων βλ. εἰσαγωγήν.

306 - 324

α) 306 - 316. **στ. 306** = 213. — **ἦτοι** = ὠρισμένως. — **φίλα φρο-
 νέων** = ἀπὸ φιλικῆν διάθεσιν. — **ὥς τε** = καὶ καθὼς. — **λήσομαι** ·
 57. — **ἄγε νῦν** · μὲ παρακελευσμ. σημ. = ἔλα τώρα, σὲ παρακαλῶ. —
ἐπιμένω = μένω ἀκόμα. — **ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο** = ἂν καὶ εἴσαι
 βιαστικός εἰς τὸ ταξίδι σου. — **ὄφρα** · τελικ. = ἕνα. — **λοεσσάμενος** =
 λουσσάμενος. — **τεταρπόμενος** = ταρπόμενος· μ. ἀόρ. β' τοῦ τέρω
 μὲ ἀναδιπλ. — **τὸ κῆρ** = ἡ καρδιά. Περὶ τῆς σηκασίας τοῦ φίλος· 60. — **κίω**
 = πορεύομαι· 22. — **χαίρων ἐνὶ θυμῷ** = μὲ χαρούμενη καρδιά. — **τι-
 μήεις** = πολῦτιμος. — **κειμήλιον** = πολῦτιμον δῶρον φυλασσόμενον ὡς
 ἀναμνηστικὸν (κεῖμαι). — **ἐξ ἐμεῦ** · ἐξ ἐμοῦ = ἐκ μέρους μου.

314 - 318. **ἔτι** = περισσότερον χρόνον. — **κατερύκω** · 14. — **λι-
 λαίομαι** · 15. μετὰ γεν. ὡς ἐπιθυμίας σηκμητικόν. — **ὁδοῖο** = νὰ ἐξσκο-
 λουθῆσω τὸν δρόμον μου. — **ὅττι κε** · ὅτι ἂν = ὅ,τι δῆποτε. — **ἄνωγα** ·
 269. — **αὐτὶς ἀνερχομένω** = ὅταν ἐπιστρέφω πάλιν. — **δόμειαι** · δοῦ-
 ναι· ἀπρμφ. μὲ σημ. προστακτ. — **φέρομαι** = παίρνω μαζί μου. — **καὶ
 ἔλων** = καὶ μάλιστα νὰ μοῦ τὸ διαλέξῃς. — **ἀμοιβῆ** = ἀνταπόδοσις.

319 - 324. **ὄρνις ὡς** = καθὼς πτηνόν. — **ἀνόπαια** · ἐπίρρ. Κυρίως
 αἰτιατ. πληθ. τοῦ ἐπιθ. ἀνόπαιος - α - ον = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ φεγ-
 γίτου (τὸ ὄπαιον). — **διέπτατο** · διαπέτομαι = πετῶ διὰ μέσου. — **τῷ
 δ' ἐνὶ θυμῷ** = εἰς δὲ τὴν ψυχὴν τούτου, δηλ. τοῦ Τηλεμ. — **μένος** =
 τόλμην. — **ἔ** = αὐτόν· (γραμμ. τυπ. 17). — **πάροιθεν** = ἐμπροσθεν,
 προηγούμενος. — **φρεσὶν ἦσι** · εἰαῖς φρεσὶν = εἰς τὸν νοῦν του. — **θάμ-
 βησεν** · θαμβέω = μένω ἐκθυμβος. — **δίσαστο** · δίσασμι = δικισθάνομι,

ἀντιλαμβάνομαι.— **αὐτίκα** = ἀμέσως, κατ' εὐθεΐαν.— **ἐπώχето** · ἐποίχομαι τινα = πηγάινω πρὸς τινα.— **ἰσόθεος** = ἴσος πρὸς τοὺς θεούς.— **ὁ φῶς - φωτός** = ἀνὴρ (φημί).

β) Μέσ. ἀόρ. β' μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ : **τεταρπόμενος**.
— Συναίρεσις τοῦ **ε** + **ο** εἰς **ευ** : ἐμεῦ (ἐμέο - ἐμοῦ).

γ) **δῶρον** : Ἐκτὸς τῶν ἄλλων περιποιήσεων πρὸς τοὺς ξένους (λουτροῦ, φαγητοῦ) προσεφέρετο εἰς αὐτοὺς καὶ δῶρον, ὡς ἀναμνηστικόν. Ὅταν ὁ ξενίζων καὶ ὁ ξενιζόμενος ἦσαν πλοῦσιοι, τὰ δῶρα ἦσαν πολυτιμότερα καὶ συχνὰ ἔργα τέχνης (κύπελλα, ἐνδύματα πολυτελῆ, ὄπλα κ.τ.τ.).— **ἀνόπαια** : Περὶ τοῦ ὀπαιοῦ καὶ τῆς ἐν γένει ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ μυκηναϊκοῦ ἀνακτόρου βλ. στ. 103 (πρᾶγματικά).

325 - 365

α) 325 - 336. **τοῖσι** = χάριν αὐτῶν.— **αἰίδω** · 154.— **περικλυτός** = περίφημος (κλυτός 300).— **ἦατο** · ἦντο, ἦμαι = κάθημι.— **λυγρός** = θλιβερός.— **ἐπετείλατο** = τοὺς ἠνάγκασε νὰ ὑποστοῦν.— **ὑπερωϊόθεν** = ἐκ τοῦ ὑπερφίου.— **θέσπις** (θεός + ρίζ. σπ., πρβλ. ἐννεπε· 1) = λεγόμενον μόνον ὑπὸ θεῶν.— **θέσπις αἰοιδῆ** = θεῖον ᾄσμα.— **σύνθετο φρεσὶ** = ἤκουσε.— **περίφρων** = συνετός.— **οἶο δόμοιο** = τοῦ δωματίου τῆς.— **οἶος** · 13.— **ἅμα** = μαζί.— **στῆ ῥα** = ἐστάθη.— **σταθμός** = παραστάς, τὸ πλαγινὸν ξύλον τῆς θύρας.— **τέγος** = τὸ ἐστεγαζομένον μέρος τῆς οἰκίας· ἐδῶ = τὸ μέγαρον.— **πύκα** = πυκνῶς, στερεῶς.— **ποιητοῖο** · εἰς σημασ. παθητ. παρακειμένου = καμωμένου, κτισμένου.— **ἄντα** = ἐμπρός.— **ἄντα παρειάων** = πρὸ τοῦ προσώπου τῆς.— **σχομένη**· ἔχομαι = κρατῶ, συγκρατῶ.— **λιπαρόν** = λαμπρόν, πολυτελές.— **κρήδεμνον** = καλύπτρα (κάρη + δέω).— **ἐκάτερθέ οἱ** = ἐκατέρωθεν αὐτῆς.— **κεδνός** = προσεκτικός, πιστός.

337 - 344. **γάρ** · βεβαιωτ.— **θελκτήρια** = ᾄσματα, τὰ ὅποια θέλγουν, τερπνά.— **κλείω** = κλειῶ, κλειῖζω = ὑμνῶ.— **σφίν** · ἀποδίδεται καὶ εἰς τὸ παρήμενος καὶ εἰς τὸ αἰεide.— **παρήμενος** = παρακκλήμενος.— **ἀποπαύε (ο)** = πᾶυσε.— **λυγρός**· 327.— **τείρω** = διατρύπῶ, κατατρύγω· **τείρει μοι φίλον κῆρ** = μοῦ πληγώνει τὴν καρδίαν.— **μάλιστα** = περισσότερον ἀπὸ ἄλλας γυναῖκας.— **καθίκετό με** = μ' ἔπληξε (καθι-

κάνω). — ἄλαστον = ἀλησμόνητον. — τοίην κεφαλὴν = τοιοῦτον (προσφιλές) πρόσωπον. — κλέος = δόξα, φήμη. — κλέος εὐρύ = δόξα ἀπλωμένη. — καθ' Ἑλλάδα = ἀνά τὴν Ἑλλάδα.

345 - 359. τί τ' ἄρα = καὶ διατί λοιπόν. — φθονέω = στερεῶ, ἀπαγορεύω. — ἐρίηρος = ἀγαπητός, πιστός (ἐρι = πολὺ + ἀραίσκω = ἀρμόζω). — ὄπη = μὲ ὅποιον τρόπον. — ὄρνυται οἱ νόος = παρακινεῖται, ἐμπνέεται ὁ νόος του (ὄρνυμι = ἐγείρω, ὄρνυμαι = ἐγείρομαι). — οὐ τοι αἴτιοι = δὲν σοῦ πταίουν. — ποθί· ποῦ = ἴσως, φαντάζομαι. — ἀλφηστής = ὁ τρώγων ἄρτον, ἀρτοφάγος (ἄλφι + ἐσθίω). — νέμεσις γίγνεται τινι = εἶναι τις ἄξιος κατηγορίας. — οἶτος = κακὴ μοῖρα. — τὴν· δεικτ. = ταύτην. — ἐπικλεῖζω = ἐπιδοκιμάζω, προτιμῶ. — ἀκουόντεσσι = τοῖς ἀκούουσι = διὰ τοὺς ἀκροατάς. — ἀμφιπέληται = εἶναι γύρω· καὶ ἐπὶ ἄσματος = ἀντηχεῖ γύρω. — ἐπιτολμῶ = ἀνέχομαι, κάμνω ὑπομονήν. — φώς· 324. — τὰ σὰ αὐτῆς = τὰ ἰδικά σου ἀποκλειστικῶς ἔργα. — κομιζω = ἀσχολοῦμαι, παρακολουθῶ. — ἰστός = ὁ ἀργαλιός (ἵσταμαι). — ἡλακάτη = ἡ ρόχα. — ἐποίχομαι ἔργον = καταγίνομαι εἰς τὸ ἔργον μου. — μῦθος = τὰ λόγια. — ἄνδρεςσι μελήσει = θὰ εἶναι μέλημα τῶν ἀνδρῶν. — τοῦ κράτος ἐστὶ = αὐτὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν.

360 - 365. θαμβέω· 323. — πάλιν βεβήκει = ἐπέστρεψε. — οἰκόνδε = εἰς τὸ δωμάτιόν της. — πόσις· 15. — ὄφρα = ἕως ὅτου. — βάλε οἱ = τῆς ἔρριψε, τῆς ἔδωσε ὑπνον.

β) Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τῆς δοτ. πληθ. τῶν ἐχόντων θέμα λήγον εἰς ντ : ντεσσι : ἀκουόντεσσι.

— Ἀναγραμματοςμὸς συμφώνων : κραδίη (καρδίη).

γ) λυγρόν νόστον : Περὶ τοῦ νόστου τῶν Ἀχαιῶν βλ. α 11 πρῆμ. — κρήδεμνον : Τὸ κρήδεμνον, τὸ ὅποιον φορεῖ ἡ Πηνελόπη, εἶναι εἶδος ἐσάρπας, μὲ τὸ ὅποιον καλύπτουν τὸ πρόσωπον κατὰ βούλησιν (ἀντα σχομένη). Ἐφορεῖτο ὅμως τὸ κρήδεμνον καὶ μόνον εἰς τὴν κόμην, ὡσὰν φακίολι. Ἐδένετο κατὰ ποικίλους τρόπους καὶ εἶχε ποικιλώτατα σχήματα καὶ κοσμήματα. — ἔργ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε : Ὁ στίχος αὐτὸς συνοψίζει τὸ περιεχόμενον τῆς προομηρικῆς καὶ αὐτῆς τῆς ὁμηρικῆς ποιήσεως. Πράγματι τὰ παλαιότερα ἔπη, ὅπως καὶ ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια, περιέχουν ἔργα θεῶν καὶ ἡρώων, ἱστορούμενα μὲ τὴν ποιη-

τικὴν τέχνην τῶν αἰοιδῶν. Περὶ ᾠδῆς, ἐπῶν κ.τ.τ. βλ. εἰσαγωγὴν. — **καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος.** Εἰς τὸν στίχον αὐτὸν καταφαίνεται ἡ βαθμιαία διάδοσις τοῦ ὀνόματος Ἑλλάς. Ἀρχαιότερον Ἑλλάς ἐκαλεῖτο μία μικρὰ Φθιωτικὴ χώρα, ἥδη δὲ εἰς τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους συνετέθη ἡ Ὀδύσεια, Ἑλλάς ὀνομαζέται σχεδὸν ἡ Στερεά, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Πελοπόννησον, ἡ ὁποία φέρει ἀκόμα τὸ παλαιὸν ὄνομα Ἄργος. — **Δαναοί :** Ἀντὶ τοῦ ὀνόματος Ἀχαιοὶ ἢ Ἀργεῖοι ὁ ποιητὴς ἀποκαλεῖ τοὺς ἐκστρατεύσαντας εἰς Τροίαν Ἕλληνας καὶ Δαναοὺς. Κυρίως ὅμως τοιοῦτοτρόπως ὀνομάζοντο μόνον οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄργους, ὡς ἀπόγονοι τοῦ ἀρχαιοτάτου βασιλέως Δαναοῦ. — **ἡ τις νεωτάτη ἀκούοντεςσι ἀμφιπέληται :** Ἡ παρατήρησις τοῦ Τηλεμάχου, ὅτι οἱ ἄκρατοι προτιμοῦν πάντοτε ποιήματα νεώτερα, πιστοποιεῖ, ὅτι συνετίθεντο ὑπὸ τῶν ποιητῶν νεώτεροι μῦθοι περισσότερον ἐπίκλιροι. Ὁ τρόπος δὲ τοῦ Τηλεμάχου πρὸς τὴν μητέρα του μαρτυρεῖ, ὅτι κατόπιν τῆς παρανέσεως τῆς Ἀθηναῖς ἤρχισεν οὗτος νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ φέρεται ὡς ἀνὴρ.

— Εἰς τοὺς στίχους 320, 328 καὶ 330 ἀναγνωρίσατε λεπτομερείας ὡς πρὸς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ ὀμηρικοῦ ἀνακτόρου.

Ρ Α Ψ Ω Ι Δ Ι Α Ε

29 - 54

α) 29 - 42. αὐτε = ἐξ ἄλλου, ἄλλως τε. — τά τ' ἄλλα = καὶ εἰς κάθε ἄλλην περίστασιν. — εὐπλόκαμος· α 86. — εἰπεῖν· ἀπρμφ. με σήμ. προστ. — νημερτέα βουλὴν· α 86. — 31 = α 8. — πομπή = ὄδηγία, συνοδεία. — σχεδίη = προχείρως κατασκευασθὲν πλοῖον. — πολὺ-δεσμος = πολὺ καὶ ἐπομένως στερεὰ δεμένος. — πῆμα· α 49. — ἡματι εἰκοστῶ = μετὰ εἴκοσιν ἡμέρας. — ἐρίβωλος = με πολλοὺς βώλους. εὐφορος (ἐρι = πολ + βῶλος) ἐπίθ. τῆς γῆς. — ἀγχιθεός = πλησίον, συγγενῆς τῶν θεῶν (ἄγχι = ἐγγύς + θεός). — γέγαα = γέγονα (ρ. γίγνομαι). — περὶ κῆρι = με τὴν καρδιά των, με πολλὴν ἐγκαρδιότητα (τὸ κῆρ = καρδία). — θεὸν ὧς· ὡς θεόν. — ἄλις = ἀρκετά, ἄφθονοι. — ἐσθής· α 165. — ἐξήρατο· ρ. ἐξάραμαι = λαμβάνω διὰ τὸν ἐκυτόν μου. — ἀπήμων = ἀβλαβὴς (ἀ + πῆμα). — λαχῶν· λαγχάνω = λαμβάνω διὰ κλήρου. Ἡ μτχ. ὑποθετ. — ληῖς-ίδος = λάφυρα. — ἡ α· α =

τὸ μερίδιον.— ὡς· δεικτ.— οἱ μοῖρ' ἐστὶ = εἶναι τὸ πεπρωμένον του.—
 ὑπόφορος = με ὑψηλὴν ὄροφην.

43 - 54. ἔφατο = ἔφη.— ἀπ θησε = παρήκουσε· οὐδ' ἀπίθησε =
 δὲν παρήκουσε = ὑπήκουσε· σχμ. λιτότητος.— διάκτορος Ἀργεῖφόν-
 της· α 38, 84.— αὐτίκα ἔπειτα = εὐθὺς ἀμέσως.— ἐδήσατο· α 96.—
 ἀμβρόσιος = ἀθάνατος, θεϊκός (α + μ (β) ροτός).— μίν· α 95.— ἡμὲν
 -ἡδὲ = συμπλεκτ. σύνδεσις = καί-καί.— ὑγρή· ὡς οὐσιαστ. πρβλ. ξηρὰ
 (γῆ).— ἀπείρων-ονος = ἀπέρκυτος (α + πέρυς).— ἄμα πνοιῆς = μαζὶ
 με τὰς πνοάς, καθὼς ἔπνεεν ὁ ἄνεμος.— τῆ ἀναφορ. δοτ. ὄργ.— θέλγω
 = μαγεύω.— τοὺς δ' αὐτε = ἐνῶ ἀντιθέτως ἄλλους.— ὑπνάω = κατέ-
 χουμαι ἀπὸ ὕπνου.— κρατύς = κραταῖός.— ἐπιβάς· ἐπιβαίνω = πετῶ
 τὸ πόδι, φθάνω.— ἔμπεσε = ἔπεσαν, ἀποτόμως κατέβη εἰς τὴν ἐπιφά-
 νειαν τῆς θαλάσσης.— σεύομαι = ὄρμῳ, προχωρῶ γρήγορα.— λάρος =
 τὸ θαλάσσιον πτηνὸν ὃ γλάρος.— ὁ ὄρνις· α 320.— κόλποι ἄλός = τὰ
 κοιλώματα τῆς θαλάσσης.— ἀτρύγετος = ἀκούραστος, ἀεικίνητος, ποὺ
 δὲν ἡσυχάζει ποτέ. Ἐπίθ. τῆς θαλάσσης.— ἀγρώσω· ἕτερος τύπος
 τοῦ ἀγρεύω = ἀλιεύω.— δεύω-ομαι = βρέχω-ομαι.— ἄλμη = ἄλ-
 μυρὸ νερό.— ἴκελος = ὅμοιος.— πολέεσσι κύμασι = εἰς τὰ ἀτελεῖωτα
 κύματα.— ὀχῆσατο· ὀχοῦμαι = φέρομαι ἐπί.

β) Τύποι τοῦ φημί εἰς μέσ. φωνήν : ἔφατο.

— Ἀρχαῖος σχηματισμὸς τοῦ εἰμί : ἔσμι-ἔσσι-ἔστί.

— Πληθ. τοῦ ἐπιθ. πολλὸς κατὰ τὴν γ' κλίσειν : πολέες - πολέα
 (κύμασι πολέεσσι).

γ) Σχερῆη : κοινῶς ὑποτίθεται ὅτι εἶναι ἡ σημερινὴ Κέρκυρα.
 Οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν Φαίακες ἦσαν λαὸς ναυτικός, κυχώμενοι ὅτι
 κατάγονται ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνα (ἀγχίθειοι).— λαχῶν ἀπὸ ληίδος αἰ-
 σαν : Κατὰ τὸ πολεμικὸν ἔθιμον οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐκστρατείας ἐμοιρά-
 ζοντο τὰ λάφυρα διὰ λαχνοῦ (λαχῶν). Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλαβε βεβλῆως τὸ
 μερίδιόν του ἀπὸ τὰ λάφυρα τοῦ Ἰλίου, ἀλλὰ δὲν τὸ περιέσωσε, διότι
 δὲν ἤλθεν ἀπὸ τῶν. — Πιερία : Ἡ χώρα πρὸς Β. καὶ Α. τοῦ Ὀλύμπου
 (ἴδε α 1 - 10, πρῆμ. σχμ.). — πολέεσσι κύμασι : Παρατηρήσατε τὴν
 περιγραφικὴν δύναμιν τῆς ἀπλῆς ἐκφράσεως. Μὲ τὸ κοινότατον ἐπί-
 θετον πολλὸς ἀποδίδει ὁ ποιητὴς καλλιτεχνικώτατα τὸ θέαμα τῆς κυ-
 κλινομένης θαλάσσης.

α) **τηλόθι** (α 22) **έοὔσαν** = μεμικρυσμένην. — **ένθα** · χρον. — **ίοειδής** = ό έχων όψιν ίου, ίόχρους. — **ήπειρόνδε** = προς την ξηράν. — **ήιεν** · πρτ. τοῦ είμι — ήγει. — **όφρα** · χρον. = έως ότου. — **σπέος** · α 15. — **τῶ** · αναφορ. τῶ έτι = έν τῶ όποίῳ. — **ναίω** · α 51. — **τέτμεν** · α 218. — **έσχαρόφιν** · πτ. γεν. έσχάρα = έστία. — **όδμη** = όσμη (όζω, όδωδα). — **ή κέδρος** · δένδρον όμοιον με την έλάτην. — **εύκέατος** = πού σχίζεται εύκόλως (κείζω = σχίζω). — **τό θύον** : κηπαρισσοειδές δένδρον με εύῶδες ξύλον. — **όδωδα** = μυρίζω, εύωδιάζω. — **δαίομαι** = κείομαι (δάξ, δαυλόξ). — **άοιδιάω** = τραγουδώ. Έκτεν. τύπος τοῦ αείδω (άοιδή). — **ή όψ-όπός** = ή φωνή. — **έποιχομένη ίστόν** = πηγαίνουσα χομένη εις τον άργαλειόν της. — **ή κερκίς** = ή σάιτα. — **ύλη** · α 186. — **τηλεθώσα** = πολύ θαλερόν, καταπράσινον (μετ' άναδιπλ. τύπος τοῦ θάλλω). — **ή κλήθρη** = δένδρον, ή κλήθρα. — **ή αίγειρος** = ή λεύκη. — **τανυσίπτερος** = πού άπλώνει τά πτερά της (τανύω = πεντώνω). — **εύνάζομαι** (εύνή) = κοιμῶμαι· έπί πτηνῶν = κουρνιάζω. — **ό σκώψ** = είδος γλαυκός. — **ό ίρηξ** = ό ίεράξ. — **ή κορώνη** = ή κουρούνα. Λέγεται τανύγλωσσος, διότι εκτείνει την γλωσσάν, διά νά φωνάξη· όθεν τανύγλωσσος δύναται νά έρμηνευθῆ με τό νεολλ. φωνακλοῦ. — **είνάλιος** = θαλασσίος (έν άλί). — **τῆσι μέμηλεν** = πού άγχοῦν τά τῆς θαλάσσης· μέλει μοί τι = με άπασχολεῖ κάτι. — **ή δέ αύτοῦ** = κλ. νά έδῶ. . . — **ή ήμερίς** = κλημπαριά. — **ήβώωσα** · ήβάω = είμαι εις την άκμήν τῆς ήλικίας μου· ήμερίς ήβώωσα = κλημπα θαλερόν. — **τεθήλει**. **θάλλω** = έχω άφθόνους καρπούς. — **τετάνυστο** · τανύομαι = άπλώνομαι· **έξείεις** · α 145. — **πίσυρες** = τέσσαρες. — **λευκόν** = διαυγές, κρυσταλλένιο. — **τετραμμέναι άλλυδις άλλη** = έστραμμέναι ή κάθε μία προς άλλην διεύθυνσιν. — **άμφι** (έπίρρ.) = γύρω. — **μαλακός**· διά την πολλήν χλόην. — **θήλεον** = έθαλλον. — **ένθα** · τοπικ. — **έπειτα** = ύστερ' άπ' όλα αυτά, δηλ. άπό την τόσον φυσικήν κάλλονήν. — **θηήσαιτο** · θεάομαι = θεώρῶ μετá θουμασμοῦ, θουμάζω. — **ήσιν** · κτηρ. = έαίς φρεσίν = εις την ψυχήν του.

β) Διατήρησις τοῦ δ πρὸ τοῦ μ : **όδμη** (όσμή).

— Κατάληξις άρχαίων πτώσεων : **οφι(ν)** : **έσχαρόφι** (r), **δακρούφιν**.

— Αίολικός τύπος τοῦ τέσσαρες : **πίσυρες**.

γ) τὴ νῆσον· α 50,85.—πόντος ἰοειδής: Τὸ ἐπίθετον ἐκφράζει τὸ ἰδιάζον κυανῶν χρωμα (σάν λουλάκι), τὸ ὁποῖον λαμβάνει ἐνίοτε ἢ θάλασσα. — ἰστόν ἐποικομένη: Ἐπειδὴ ὁ ἰστός κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἦτο πλατύς, ἡ ἐργαζομένη πρὸ αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ κινῆται διαρκῶς, διὰ νὰ λαμβάνη καὶ νὰ ἀφίνη τὴν κερκίδα. — ὕλη δὲ σπέος ἀμφί... Ἡ περιγραφὴ θεωρεῖται ἀπὸ τὰ ὀραϊότερα τεμάχια τοῦ Ὀμήρου. Προσέξατε ὅτι ὁ ποιητὴς κατορθώνει ν' ἀποδώσῃ ὅλας τὰς αἰσθητικὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἶχεν ὁ ἐπισκέπτης τοῦ ἐξωτικοῦ αὐτοῦ τόπου.

— Εἰς ποῖον στίχον νομίζετε, ὅτι ἐντείνεται περισσότερο ἢ ἐντύπωσις τοῦ κάλλους;

76 - 115

α) 76 - 84. ἐπεὶ δὴ = ἀφοῦ πλέον. — ἐῷ θυμῷ = με ὄλην τὴν ψυχὴν του. — εἰς ἤλυθεν = ἐμβῆκε μέσῃ. — ἄντην ὀρῷ = ἀντικρῶζω. — οὐδὲ ἠγνοίησε = τὸν ἀνεγνώρισε. Κατὰ σχμ. λιτότ. — δῖα θεάων· α 14. — γάρ τε· καὶ γάρ = διότι, ἄλλως τε δέν. — ἀγνώως-ῶτος = ἀγνωστος. — πέλομαι = εἰμί. — οὐδ' εἰ = ἔστω καὶ ἂν. — ἀπόπροθι = μακριά. — ναίει δώματα = ἔχει τὴν κατοικίαν του. — οὐδὲ = ἀλλὰ δέν. — μεγαλήτωρ-ορος = μεγαλόκρηδος (μέγας + ἦτορ). — ἔτετμε· α 218, ε 58. — ἔνθα πάρος περ = εἰς τὴν ἰδίαν ἀκριβῶς θέσιν, ὅπου καὶ πρῖν, ὅπου συνήθιζε νὰ κάθηται. — στοναχῇ = στεναγμὸς (στενάχω, στένω). — ἐρέχθω = σπράσσω, βραχνίζω. — ἀτρύγετος· ε 52. — διεκρέσκετο = ἐκοίταζε συνεχῶς (Θημιστικὸς τύπος τοῦ δέρομαι = κοιτάζω). — λείβω = χένω.

85 - 91. ἐρεεῖνω = ἐρωτῶ. — ἰδρύω = τοποθετῶ, βάζω νὰ καθίσῃ. — φαεινός = φωτεινός, λαμπρός (φάος - φῶς). — σιγαλόεις = πεποικιλμένος, σκαλιστός. — τίπτε· τί ποτε = διατὶ ἄρα γε. — χρυσόρραπις = ποῦ κρατεῖ χρυσὴν ράβδον (ῥάπ-ράβδος). — εἰλήλουθας = ἦλθες. — αἰδοῖός τε — φίλος τε = σεβαστός καὶ ἀγαπητός. Συνήθης ἐκφρασις ἐκτιμῆσεως καὶ φιλικῶν αἰσθημάτων. — πάρος· α 21. — θαμίζω = ἐρχομαι συχνά. — αὐδα· προστ. τοῦ αὐδάω = λέγω (προβλ. μετηῦδα, προσηῦδα). — φρονέω = ἔχω εἰς τὸν νοῦν μου. — τελέω = ἐκτελῶ. — ἄνωγεν = εἶναι πρόθυμος· α 269. — εἰ. . . γε = ἐὰν βεβιάω. — τετελεσμένον = ὅ,τι ἔχει ἤδη ἐκτελεσθῆ εἰς τὸ παρελθόν καὶ ἐπομένως ὅ,τι

εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθῇ καὶ τώρα = δυνατὸν. — ἔπειο· προστ. τοῦ ἐπομαι. — προτέρω = παρέκει. — πὰρ θείω τοι = νὰ σοῦ παραθέσω. — ξείνια = τὸ καθιερωμένον διὰ τοὺς ξένους δεῖπνον.

92 - 96. ἀμβροσίη = τροφή θεῶν. — πλησασα· ἀμπλήμη = γεμίζω. — κέρασσε = ἠτοίμασεν εἰς τὸν κοατήρα (κεράννυμι). — νέκταρ = ποτὸν τῶν θεῶν. — ἦσθε· ἔσθω - ἐσθίω. — ἦραρε θυμὸν ἐδωδῆ = ἐτόνωσε τὴν ψυχὴν του μετὰ τὸ φαγητὸν (ἀραρίσκω = συναρμολῶ, στερεώνω).

97 - 115. εἰρωτᾶς. . . θεόν· σειρὰ λέξεων: εἰρωτᾶς (σὺ) θεά με θεὸν ἐλθόντα = ἐπὶ μία θεὰ ἐρωτᾶς ἐμὲ ἐνὶ θεὸν σχετικῶς μετὰ τὸν ἐρχομὸν μου. — νημερτέως· ἐπίρρ. τοῦ νημερτής· α 86. — ἐνισπήσω· μέλλ. τοῦ ἐντέπω· α 1. — κέλευαι· κέλομαι· κελεύω. — ἠνώγει = εἶχε δώσει διαταγὴν. Ὁ Ἑρμῆς ὁμιλεῖ περὶ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἔλαβε τὸ κέλευσμα τοῦ Διὸς· ἄνωγα· α 269. — ἄσπετος = ἄρρητος, ἀπέραντος (ἀ + ρίζ. σεπ-). — ἄγχι· α 157. — ἱερά ρέζω· α 47. — ἔξιαιτος = ἐξαιρετος, ἐκλεκτός. — μάλ' οὐ πως ἔστι = δὲν εἶναι δυνατὸν μετὰ κινένα τρόπον. — νόος = σκέψις, ἀπόφασις. — αἰγίοχος = ὁ Ζεὺς, ὅστις κρατεῖ τὴν αἰγίδα. — παρεξελθεῖν· παρέξιμι = παραβῶ. — ἀλιώω = ματαιώνω (ἄλιος = μάταιος). — τοι παρεῖναι· εἶναι παρὰ τοι (σοι) = ὅτι μένει πλησίον σου. — οἰζυρός = πολυπληθής, δυστυχής (οἰζύς = συμφορά). — ἀποπεμπέμεν = ν' ἀφήσῃς ἐλεύθερον. — ὅττι τάχιστα = ὡς τάχιστα. — αἶσα· ε 40. — τῆδε = κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. — ἀπονόσφιν· ἐπιτατῆ τοῦ νόσφιν = τόσον μακρὰν.

β) Οὐδέτ. τῆς ἀναφορ. ἄντων. ὅστις: ὅττι (ὅ, τι).

γ) ἐν θρόνῳ φαιινῶ σιγαλόεντι: Ἀπὸ ὅ, τι ἐβλεπον οἱ ποιηταὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ εἰς τὰς πλουσίας οἰκίας ἐφαντάζοντο καὶ τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ σκευὴ τῶν θεῶν ἐκ πολυτίμων ὑλικῶν καὶ μετὰ πολλὴν κλιμαισθησίαν κατεσκευασμένα. — ἔνθα πάρος περ: Οἱ στίχοι 82-84 περὶ στωσὶ τὴν νοσταλγίαν καὶ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ Ὀδυσσεῦς. Ὁ γενναῖος, ὁ ἐπινοητικὸς ἦρωας εἶναι τώρα δυστυχέστατος ἄνθρωπος, ὅστις δὲν βλέπει διέξοδον ἀπὸ τὴν θλιβερὰν αἰχμαλωσίαν του. — ἀμβροσία - νέκταρ: Οἱ ἀρχαῖοι ἐφαντάζοντο, ὅτι τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ποτὸν τῶν θεῶν εἶναι θεῖα οὐσία, τὴν ὁποῖαν οὔτε γνωρίζουν, οὔτε γεύονται ποτὲ οἱ θνητοί. Ἐν τούτοις ἀποδίδουν εἰς αὐτὰ τὴν αὐτὴν, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην τροφήν, ἐνέργειαν, νὰ τονώνουν καὶ νὰ τέρπουν τοὺς ἀθανάτους. —

οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις: Ἐὰν ὁ Ἑρμῆς διήρχετο ἀπὸ πόλιν τινά, ὅπου νὰ ἐτελεῖτο θυσία, θὰ ἀνεκουφίζετο κατὰ τὴν μακρὰν πτῆσίν του, διότι οἱ θεοί, κατὰ τοὺς ἀρχαίους, παρίστανται ἀόρατοι εἰς τὰς θυσίας καὶ ἀπολαμβάνουν τὴν ὁσμὴν τῶν κιομένων κρεάτων.— **αἰγίοχος**: Λέγεται οὕτως ὁ Ζεὺς, διότι ὡς ἀσπίδα κρατεῖ τὴν αἰγίδα. Ἦτο δὲ ἡ αἰγίς θεῖον καὶ τρομερὸν ὄπλον, συμβολίζον τὴν θύελλαν καὶ τὴν ἔκρηξιν τοῦ κεραυνοῦ.— **ἄστυ Πριάμοιο**: : Εἰς τὸ Ἴλιον ἐβασίλευεν ὁ Πριάμος, υἱὸς τοῦ Δαρδάνου, γέρον ἤδη, ὅτε ἤρχισεν ἡ πολιορκία τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν.

148 - 170

α) 148 - 159. **κρατύς** · ε 149. — **μεγαλήτωρ** · ε 81. — **πότνια** · α 14. — **ἦιε** · ἦει. — **ἐπεὶ δὴ** = ἀφοῦ πλέον. — **ἐπικλύω** · μετὰ γεν. = ἀκούω. — **ἀγγελία** = μήνυμα, προσταγή. — **τῷ ὄσσε** δυῖκ. οὐδ. = οἱ ὀφθαλμοί. — **δακρυόφιν** · ἀπὸ δάκρυα (γραμμ. τυπ. ε 59). — **τέρσομαι** = στεγνώνω. — **κατεΐβομαι** = φθείρομαι, λυώνω (εἴβω καὶ λείβω = χύνω). — **αἰών** = ἡ διάρκεια τοῦ βίου, ἡ ζωὴ. — **νόστον** = διὰ τὸν νόστον, διότι ἤθελε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του. — **οὐκέτι ἦ νδανε νύμφη** = δὲν τοῦ ἦτο πλέον εὐχάριστον νὰ ζῆ μὲ τὴν νύμφην (ἀνδάνω ἐκ τῆς ρίζ. ἀδ. - ἡδύς). — **ἰαύεσκε** = ἐκοιμᾶτο πάντοτε (θαμιστ. τοῦ ἰαύω = κοιμῶμαι). — **καὶ ἀνάγκη** = ἔστω καὶ ἀκουσίως. — **παρ' οὐκ ἐθέλων ἐθελούση** = παρ' ἐθελούση οὐκ ἐθέλων = κοντὰ εἰς τὴν νύμφην, ποὺ τὸν ἤθελεν, ἐνῶ αὐτὸς δὲ τὴν ἤθελεν. — **ἦμαρ** · α 9. — **ἄμ** = ἀνά. — **ἡ πέτριη** = ὁ βράχος. — **ἡ ἠιών-όνος** = ἀκτὴ τῆς θαλάσσης. — **157-158** = ε 83 - 84. — **ἄγχοῦ** · ἄγχι α 157, α 101. — **προσεφώνεε** = ὠμίλει πρὸς αὐτόν.

160 - 170. **κάμμορε** = δυστυχησμένε. Κυρίως ὁ εἰς μέρος, δηλ. κακὴν μοῖραν ὑποκείμενος (κατ - σμός). — **μῆ μοι** · δοτ. χριστ. = μὴ πρὸς χάριν μου, σὲ πικραλῶ μῆ. . . — **δδύρομαι** = θρηγῶ. — **αἰών** · ε 152. — **πρόφρασσα** · θηλ. τοῦ **πρόφρων** = πρόθυμος (προ + φρήν). — **δούρατα** · δόρυ - δούρατος· πρώτη σημ. = ξύλον (πρβλ. δούρειος ἵππος, δόρυ). — **χαλκῶ** · δοτ. ὄργαν. εἰς τὸ ταμῶν = ἀφοῦ κόψης μὲ χάλκινον πέλεκυν. — **σχεδίη** · ε 33· βλ. κατωτ. πραγματικά. — **ἴκρια** = σκνίδες ἀποτελοῦσι τὰ δύο καταστρώματα πρόφρων καὶ πρύμνης. — **πῆξαι** ·

ἀπρμφ. ρ. *πήγνυμι* = στερεώνω.—**ύψου** = ύψηλά, δηλ. ἐπὶ τῶν ξύλων τῆς σχεδίας.—**ήεροειδής** = ὀμιγλώδης (*ήηρ* - *ήερος* = ὀμίχλη).—**μενοεικής** = ὁ ἀρμόζων, ὁ ἀνάλογος μὲ τὴν ἐπιθυμίαν, ἐπαρκής (*μένος* + *εἶκα*).—**ἄ κεν ἐρύκοι**· ἀναφ. τελ. πρότασις = τὰ ὅποια θὰ σὲ σώσουν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦ λιμοῦ.—**τὸ εἶμα-τος** = ἔνδυμα (*ρίζ.* ἔσ.-*ἔσσυ-μι ἔννυμι* - *ἀμφιέννυμι*).—**οὔρος** = οὔριος ἔνεμος.—**ἀσκηθής** = ἀβλαβής.
αἶ κε = ἐάν.—**μευ** = μου.—**φέρτερος** = ἀνώτερος.—**κρῆναι**· κρῆνω = δρῶ, ἐκτελῶ.

β) **αἶ** ἀντὶ **εἶ**. Συνήθως **αἶ κε** = *εἶ, ἄν, ἔάν*.

— Τροπὴ τῶν συμφώνων τῶν ἐκθλιβομένων προσθέσεων ἀναλόγως τοῦ ἐπομένου συμφώνου : **ἀμ-πέτρησι** (ἀνὰ πέτοησι)· **κάμμορε** (*κάτ (σ)μορε*).

— Γεν. ἀ' προσ τῆς προσ. ἀντων. ἐγώ : **μεῦ** καὶ ἐγγλ. **μευ**. "Ἄλλοι τύποι : **ἐμέο, ἐμεῖο** καὶ σπαν. **ἐμέθεν**.

γ) **τὸν δ' ἄρ' ἐπ' ἀκτῆς εὔρε** : Διὰ πρῶτην φοράν ἐμφανίζεται ἐδῶ ὁ ἥρωας τῆς ὑποθέσεως, ἐνῶ ἔως τῶρα μόνον λόγος περὶ αὐτοῦ ἐγίνετο. Τὸν παρουσιάζει δὲ ὁ ποιητὴς εἰς ἄλλην τὴν περιπαθῆ νοσταλγίαν του.—**ἀρμόζω εὐρεῖαν σχεδίην** : Ἡ Καλυψὼ δίδει εἰς τὸν Ὀδυσ. γενικὰς ὁδηγίας πρὸς κατασκευὴν μιᾶς σχεδίας. Θὰ συναρμολογήσῃ πρῶτον κορμὸν δένδρων (**δούρατα** μικρὰ) πελεκημένοι κλά, διὰ ν' ἀποτελεσθῇ τὸ σῶμα σχεδίας, τὸ ὅποιον θὰ ἐπιπλή. Κατόπιν ἐπὶ τῶν συναρμολογημένων κορμῶν θὰ ἰστερωθοῦν σανίδες, διὰ νὰ σχηματισθοῦν δύο καταστρώματα εἰς τὴν πρύμνην καὶ εἰς τὴν πρῶραν, ὅπως ἐγίνετο καὶ εἰς τὰ πλοῖα. Μὲ πολλὴν ὑπομονὴν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτελειοποίησε τὴν σχεδίαν του προσθέτων ἰστόν, κεραίαν, πηδάλιον καὶ ἰστία. Τὴν προσεφύλαξε δὲ τριγύρω μὲ πλέγμα ἀπὸ ξύλα λυγαριάς, διὰ νὰ μὴ τὸν βρέχουν τὰ κύματα (εἰκ. 9).

171 - 191

α) 171 - 179. **ρίγησε**· *ρίγέω* = καταλαμβάνομαι ὑπὸ ρίγους, ἀνατριχιάζω.—**πολύτλας** = πολυπαθής, καρτερικός (*ρίζ.* *ταλ.* - *τλήναι* α 87).—**ἄλλο τι**· κτηγρμ. τοῦ *τόδε* = αὐτῆ σου ἢ ἀπόφασις εἶναι κάτι ἄλλο.—**μῆδομαι** = σκέπτομαι (*μῆτις, πολὺμῆτις, μῆτιόν*· α 234).—

οὐδέ τι = καὶ καθόλου.— πομπή = ἀποστολὴ εἰς τὴν πατρίδα, τρόπος νὰ μὲ στείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου. — ἡ κέλευαι· ἀναφ. αἰτιολ. = ἀφοῦ σὺ μὲ παρακινεῖς (κέλομαι· ε 98). — τὸ λαῖτμα = βυθός, χάος· λαῖτμα θαλάσσης = τὴν ἀχανῆ θάλασσαν.— ἀργαλέος = δύσκολος, σκληρὸς (ἔργον = κάτι πολὺ δύσκολον). — νῆες εἶσαι (ἴσα) = ἰσόρροποι, συμμετρικῶς κατεσκευασμένοι.— ναῦς ὠκύπορος = γοργὸν πλοῖον (ὠκὸς = ταχύς). — ἀγάλλομαι = χαίρω. — νῆες ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ = πλοῖα ποὺ χαίρονται τὸν οὐριον ἄνεμον τοῦ Διός.— οὐδ' ἂν ἐπιβαῖν = καὶ δὲν θὰ ἐπέβαινον.— ἀέκητι· α 79.— σέθεν = σοῦ.— εἰ μὴ τλαίης = ἐὰν δὲν εἶχες τὴν τόλμην, τὸ θάρρος (τλη-τλα-τολμῶ) . — μέγαν ὄρκον = ἐπίσημον ὄρκον.— πῆμα· α 49.— μὴ βουλευσέμεν = ὅτι δὲν θά..

180 - 191.— μείδησεν· μειδάω - μειδιάω = μειδιῶ.— κατέρεξε χεῖρι = τὸν ἐθώπευσε μὲ τὸ χέρι.— ἔκ τ' ὀνόμαζε = τὸν ὀνόμασε μὲ τὸ ὄνομά του. Ἄφοῦ τὸν προσεφώνησεν ὀνομαστί, τοῦ εἶπε τὰ ἐπόμενα. — ἀλιτρός = ἀσεβής, διαβολεμένος ἄνθρωπος = (ἀλιταίνω = ἀμαρτάνω, ἀλιτήριος). — ἀποφώλιος = ἀχρηστος, μάταιος, ἄκαιρος.— οὐκ ἀποφώλια εἰδῶς (ἐσσι) = ξεύρεις τί νὰ σκεφθῆς εἰς κάθε περίστασιν.— οἶον τὸν μῦθον = τί εἶδους λόγον. — ἐπιφράζομαι = σκέπτομαι.— ἔστω... τότε = ἄς εἶναι μάρτυς εἰς τοῦτο.— νῦν· συμπερ. καὶ χρόν. = λοιπὸν τώρα.— κατειβόμενον· ε 132.— πέλει = ἐστί.— ἄσσα = ἄττα = ἄτινα.— μῆδομαι· ε 173.— χρεῖῶ (χρεῶ)· 225 = ἀνάγκη.— ἴκω = ἰκάνω = φθάνω, ἔρχομαι. — ὅτε με χρεῖῶ τόσον ἴκοι = ὅταν θὰ εὐρισκόμην εἰς τόσον δύσκολον θέσιν.— νόος = σκέψις, ψυχὴ.— ἐναίσιμος = δίκαιος, λογικὸς(ἐν+ αἴσα = τὸ προσήκον). — οὐδέ μοι αὐτῆ ἐνὶ στήθεσσι = καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μου στήθος μέσῃ. — θυμὸς σιδήρεος = σκληρὴ καρδιά. Ὁχι μόνον σκέπτομαι λογικά, ἀλλὰ καὶ πονῶ ἕνα δυστυχή.

β) Ποιητ. τύποι γενικῆς προσωπ. ἄντων. β' προσ. : σέθεν, σεῖο, σεῦ (πρβλ. καὶ ἐμεῖο, ἐμέο, ἐμεῦ).

γ) ἀγαλλόμεναι Διὸς οὐρῶ : Κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν ἀποδίδεται ἀνθρώπινον συναίσθημα εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὅποῖον πλέει μὲ οὐριον ἄνεμον. Ὁ Ζεὺς ἦτο ὁ Θεὸς τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν, ἐπομένως καὶ τῆς πνοῆς τῶν ἀνέμων.— νῆες εἶσαι : Εἰς ἕνα λαὸν ναυτικόν, ὅπως ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἔκαμνεν ἐντύπωσιν κάθε λεπτομέρεια σχετικὴ μὲ τ

σχῆμα καὶ μὲ τὴν γραμμὴν τῶν πλοίων. Ὁ ποιητὴς ἐκφράζει αὐτὰς μὲ ποικιλώτατα ἐπίθετα : **μέλαιναι νῆες, εὐσσελμοὶ** (σέλιμα = κατάστρωμα), **κοῖλαι, εἴσαι** κ. ἄ. — τὸ κατειβόμενον **Στυγὸς ὕδωρ** : Ἡ Καλυψὼ ὀρκίζεται τὸν φοβερώτατον καὶ ἱερώτατον ὄρκον τῶν θεῶν. Ἡ Στυξ κατὰ τὸν μῦθον ἦτο ποταμὸς τοῦ Ἄδου ἐμποιῶν φρικτῆν. Ἐπιστεύετο δέ, ὅτι ὁ ποταμὸς οὗτος ἐπήγαγεν ἀπὸ τὸ πραγματικὸν ὕδωρ τῆς Στυγός, τὸ ὁποῖον πηγάζει ἀπὸ τὰ Ἀροάνια ὄρη τῆς Πελοποννήσου (τὸν Χελμὸν) καὶ διαρρέον δύσβατον καὶ ἀγρίαν φάραγγα σχηματίζει καταρράκτην καὶ ἐξαφανίζεται ἐντὸς χαράδρας. Σήμερον ὀνομάζεται Μαυρονέρια καὶ θεωρεῖται ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ ὕδατος.

192 - 224

α) 192 - 200. **ἠγήσατο ἠγοῦμαι** = προηγοῦμαι, προπορεύομαι. — **καρπαλίμως** = μὲ γοργὸν βῆμα. — **ἴχνιον** = ἴχνος. — **Ἴξον** · μεικτ. τύπ. ἀόρ. α' καὶ β' τοῦ ἴκω· ἰζάνω = φθάνω. — **σπεῖος** · σπέος· α 15. — **(ἐ)τίθει πάρα** = παρέθετε. — **πᾶσα** = παντὸς εἶδους. — **ἔδωδῆ** · ε 95. — **οἶα** = τοιαῦτα φαγητά, τὰ ὁποῖα. — **ἀντίον** = ἀντικρῦ. — **ἴζω** · ἀμβτ. = κἀθημι. — **δμῶῆ** · α 147. — **οἱ δ' ἐπ' ὀνειᾶθ'** · α 149.

201 - 213. **(ἐ)τάρπησαν** · τέρπομαι τινος = ἀπολαμβάνω, χορταίνω. — **ἐδητύς, ποτῆς** · α 150. — **τοῖς μύθων ἤρχε** = ἤρχισε πρώτη τὴν μεταξὺ τῶν συνομιλιῶν. — **διογενῆς** = ὁ ἐκ τοῦ Διὸς καταγόμενος διογέννητος. Ἐπίθετον βασιλέων. — **οὕτω δῆ** = ὥστε ἔτσι. Ἡ Καλυψὼ ὁμιλεῖ μὲ παράπονον πρὸς τὸν Ὀδυσσεύα. — **χαῖρε** = νὰ πᾶς στὸ καλὸ. — **ἔμπης** = ἐν τούτοις, παρ' ὅλα αὐτά, δηλ. παρὰ τὸ γεγονός ὅτι σπεύδεις νὰ μ' ἐγκαταλείψεις. — **εἰ μὲν** = ἂν ὅμως. — **γέ** · βεβαιώνει τὴν ἀπόδοσιν : ἐνθάδε μένων γε = θὰ ἔμενες βεβαιῶς ἐδῶ. — **αἶσα** · ε 40. — **κῆδος** · α 244. — **ἀναπίμπλημι** = ὑπομένω, τραβῶ· **πίμπλημι** = γεμίζω. Πρβλ. τὴν νεοελλ. ἔκφρασιν ἐπὶ ὑπερβολικῆς δυστυχίας: γέμισε τὸ ποτήρι. — **αὔθι** · συγκεκομ. τύπ. τοῦ αὐτόθι = ἐδῶ. — **ἐνθάδε** — **αὐτόθι** · τὰ δύο συνών. ἐπιρρ. ἐπιτείνουν τὸ νόημα : δὲν θὰ τὸ κουνούσες ἀπ' ἐδῶ. — **φυλάσσεις τότε δῶμα** · φυλάττω = μένω διαρκῶς. Ἀκριβῶς ὅπως εἰς τὴν νεοελλ. : φυλάει τὸ σπίτι = δὲν βγαίνει καθόλου. — **ἱμειρόμενος** · α 41. — **ἄλοχος** · α 36. — **ἐέλδομαι** = ἐλπίζω, λαχαρῶ. — **αἰὲν ἤματα πάντα** · κατὰ πλεονασμ. = πάντοτε, ἡμέρα δὲν περνᾷ πού. . . — **οὐ μὲν θην** . . . **εὐχομαι εἶναι** · ἡ σιερὰ τῶν λέξ. : εὐχομαι μὲν θην οὐκ εἶναι

χειρείων ἐκείνης.— θήν = βεβιάως· ἐγγλ. μόριον.— εὐχομαι = ἔκχυω·
 μι.— χερείων· χείρων = κατωτέρα.— τὸ δέμας = ἡ κορμοσασιά.—
 ἡ φυή = αἱ φυσικαὶ γραμμαὶ καὶ κινήσεις τοῦ σώματος, ἡ χάρις· δέμας,
 φυήν. αἰτ. τοῦ κατὰ τι.— οὐ πως = δὲν ὑπάρχει τρόπος, δὲν εἶναι νοη-
 τόν.— οὐδὲ ἔοικεν = οὐτε εἶναι πρέπον.— εἶδος = μορφή, κάλλος.—
 ἐρίζω = συναγωνίζομαι.

214 - 224. πολύμητις = πανοῦργος (μήτις = σκέψις, μῆδομαι).—
 πότνια· κλητ. τοῦ πότνια α 14.— χώομαι = ὀργίζομαι· ἀντικμ.: μοι
 τόδε.— πάντα μάλα, οὐνεκα = ὅλους ἀκριβῶς τοὺς λόγους, διὰ τοὺς
 ὁποίους...— σεῖο = σοῦ· συναπτ. πρὸς τὸ ἀκιδνοτέρη = κατωτέρα.—
 περίφρων = ἡ γνωστικὴ (περι = περισσῶς + φρήν).— μέγεθος = ἀ-
 νάστημα.— εἰσάντα ιδέσθαι· ἅντα εἰσιδέσθαι = ὅταν τὴν ἀντικρύζη κα-
 νείς.— ἀλλὰ καὶ ὡς = παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι σὺ ὑπερέχεις ἀπὸ τῆν
 Πηνελ.— ἐέλδομαι· ε 210.— τλήσομαι = θά τὸ ὑποφέρω (ρίζ. τλα-
 τλη - τάλας).— ταλαπενθής = καρτερικὸς εἰς τὰς συμφορὰς (τάλα +
 πένθος).— μογέω = ὑποφέρω (μόγισ - μοχθῶ).— μετὰ τοῖσι = μα-
 ζι μ' αὐτά, δηλ. τὰ ὅσα ὑπέφερα.

γ) δμωαί: Ἦσαν κατώτεροι νόμφοι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Κα-
 λυψοῦς. Τὸ ὄνομα λαμβάνεται ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινον βίον. Ἰδ. α 331.—
 ἀθάνατός τ' εἶης: Οἱ θεοὶ εἶχον τὴν δύναμιν νὰ καθιστοῦν ἀθάνατον
 ἓνα προσφιλῆ εἰς αὐτοὺς θνητόν. Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν συγ-
 κινεῖται ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν ὑπόσχεσιν, ἐξαιρεῖ περισσότερον τὴν
 συζυγικὴν πίστιν καὶ τὴν φιλοπατρίαν του.

262 - 281

α) τέτρατον = τέταρτον.— τῶ = αὐτῶ.— ἄρα = πλέον.— πέμ-
 πε = τὸν ἀπέστειλε, τὸν ἐπροβόδωσε.— εἶμα· ε 167.— ἀμφιέννυμι =
 ἐνδύω (ἀμφίεις).— θυώδης = ἀρωματισμένος (τὸ θύος = τὸ ἄρωμα).
 ἀμφιέσασα καὶ λούσασα· σχῆμα πρωθύστερον ἀντὶ λούσασα καὶ ἀμ-
 φιέσασα.— ἐν δὲ = ἐντὸς τῆς σχεδίας.— τὸν ἕτερον = τὸν ἓνα.— ἕτε-
 ρον δὲ = καὶ ἓνα ἄλλον, δηλ. ἄσκόν.— τὰ ἦα = ἐφόδια, τρόφιμα διὰ
 τὸ ταξίδι (ἦια, ἐκ τοῦ ρ. εἶμι).— ὁ κώρυκος = δερμάτινος σάκκος.—
 ὄψα = προσφάγια, φαγώσιμα.— μενοεικής· ε 166.— οὔρος· ε 167.—
 προέηκεν· ρ. προῆμι = ἐξαπολύω, ἀφίνω.— ἀπήμων· τὸ ἐπίθ. μὲ

ένεργ. σημασίαν = μὴ βλαβερός, εὐνοϊκός. — **λιαρός** = μαλακός, εὐχάριστος. — **γηθόσυνος** = χαρούμενος (γηθέω)· — **πηδαλίω**· συναπτ. πρὸς τὸ ἤμερος. — **ιθύνομαι** = διευθύνω· ρ. μέσ. ὠφελ. — **οὐδὲ** = καὶ δέν. — **ὄψε** = ἀργά. — **ἐπίκλησιν**· αἰτ. τοῦ κατὰ τι = κατ' ἐπίκλησιν, μὲ ἄλλο ὄνομα. — **αὐτοῦ** = εἰς τὴν θέσιν, ὅπου εὐρίσκεται. — **δοκεύω** = παρακολουθῶ, παρατηρῶ. — **οἴη**· α 13. — **ἄμμορος** = ἀμέτοχος (α + σμερ-μορ-, μοῖρα). — **ἄμμορός ἐστι λοετρῶν** = δέν κάνει λουτρόν, δέν βου-τιέται. — **τήν**· ἀντικμ. τοῦ ἔχοντα. — **ἄνωγα**· α 269· ε 139. — **ποντοπορεύομαι** = ταξιδεύω εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. — **ὀκτωκαιδεκάτη**· ἐνν. ἡμέρα ἀντὶ ἡματι. — **σκιόντα**· κτηγρμ. ≡ ὡς σκιά. — **ὄθι** = εἰς τὸ σημεῖον τῆς ξηρᾶς, ὅπου. . . — **ἄγχιστον**· ἐπίρρημα ἄγχι· α 157. — **πέλεν** = ἦν. — **εἶσατο**· εἶδομαι = φαίνομαι· εἶσατο ὑπκμ. τὰ ὄρη. — **ὡς ὅτε** = ὅπως κάποτε, ἐνν. φαίνεται. — **τὸ ῥινόν** = ἡ ἄσπις. — **ἐν ἡεροιδαί πόντω**· συναπτ. πρὸς τὸ εἶσατο. Ἡ γῆ τῶν Φαιάκων ἐφάνη μακρὰ εἰς τὸν ὀμιγλῶδη ὀρίζοντα ὡς ὀμφαλωτὴ ἄσπις, διότι τὰ ὄρη τῆς ἐσχημάτιζαν ἐλαφρὰν καμπύλην.

γ) **Πηλιάδες** : Αἱ Πλειάδες εἶναι 7 ἀστέρες ἀποτελοῦντες τὸν ὁμώνυμον ἀστερισμόν. Ἐπειδὴ ἡ ἐπιτολὴ των γίνεται κατὰ τὸ θέρος, ἦτο ἀστερισμὸς γνωστότατος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους, διότι τὰ ταξίδια ἐγίνοντο συνήθως κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν. — ὁ **Βωώτης** : Ἀστερισμὸς τοῦ Ἀρκτούρου, τοῦ ὁποίου ὁ λαμπρότερος ἀστὴρ φαίνεται κατὰ τὴν διευθύνσιν τῆς οὐρᾶς τῆς Μ. Ἀρκτου, ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπ' αὐτῆς. — ὁ **Ἄρκτος** : Ὁ γνωστός ἀστερισμὸς τῆς Μ. Ἀρκτου, ὅστις διὰ τὸ σχῆμά του ἐκαλεῖτο καὶ Ἀμαξα. Εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου εἶναι πάντοτε ὄρατος καὶ διὰ τοῦτο ὁ ποιητὴς λέγει, ὅτι δέν λούεται ποτέ, ἦτοι δέν δύνει ποτέ εἰς τὸν Ὀκεανόν. — ὁ **Ὠρίων** : Εἰς τὸν ἀστερισμόν αὐτὸν ἀνήκει ὁ λαμπρότερος τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ὁ Σείριος, ὅστις λέγεται καὶ Κύνων. Κατὰ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ ἀστερισμοῦ, ἀρχὰς Ἰουλίου, ἀρχίζουν τὰ κυρικὰ καύματα. — ὁ **Ὠκεανός** : Ἡ μεγάλη ἕκτασις τῶν ὑδάτων εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος.

— Ἀναγνωρίσατε ἕως ποῦ εἶχαν φθάσει αἱ ἀστρονομικαὶ γνώσεις κατὰ τοὺς ὀμηρικὸς χρόνους.

— Πρὸς ποῖαν διευθύνσιν πλέει ὁ Ὀδυσσεύς, ἐφόσον ἔχει ἀριστερὰ τὴν Μ. Ἀρκτον;

α) 282 - 290. τὸν δὲ ἶδε· ἀντίθ. = ἀλλὰ τὸν εἶδε. — ἀνιών· α 259.—κρείων· α 45.—ἐνοσίχθων· α 74.—τηλόθεν· α 30.—Σολύμων = χώρα τῶν Σολύμων.—εἶσατο· ε 281· εἶσατο οἱ = ἐφάνη εἰς αὐτόν, τὸν διέκρινε.—ἐπιπλώω πόντον = πλέω ἐπὶ τοῦ πόντου.—χώομαι· ε 215.—κηρόθι· δοτ. τοπ. = εἰς τὴν καρδίαν· ἐχώσατο κηρόθι μᾶλλον = ἤναψε μέσα του περισσότερο ὁ θυμός.—κάρη· α 90.—προτί = πρὸς· μωθήσατο προτί δν θυμόν = εἶπεν ἀπὸ μέσα του.—ὦ πόποι = πῶ ! πῶ ! ἐπιφών. ἀγανακτήσεως.—ἦ μάλα δὴ = ἀναμφιβόλως λοιπόν.—μετεβούλευσαν ἄλλως = μετέβαλον γνώμην καὶ ἄλλα ἀπεφάσισαν.—ἀμφ' Ὀδυσσῆι· α 48.—ἐμείο = ἐμοῦ.—καὶ δὴ = καὶ νά.—σχεδὸν = πλησίον (ἔχω).—πεῖραρ-ατος = σχοινίον, παγίς.—διζύς-ύος = συμφορὰ (διζυρός).—ἦ μιν ἰκάνει = ἡ ὁποία ἐπέσειν ἐπάνω του, ἡ ὁποία τοῦ ἦλθε.—ἀλλ' ἔτι μὲν· σειρὰ λέξε.: ἀλλὰ φημί μὲν ἐλάαν μιν ἄδην κακότητος. Τὸ μὲν βεβαιωτ. = ἀλλὰ πάντως. Τὸ ἔτι συναπτ. πρὸς τὸ ἐλάαν· μέλλ ἀπρμφ. τοῦ ἐλάωνω = θὰ τὸν σπρώξω ἀκόμα. — ἄδην = ἀρκετά, μὲ τὸ παραπάνω. — κακότης = δυστυχία.

291 - 298. ἐλών· ρ. αἰρῶ = πιάνω.—ὄροθύνω = ἐξεγείρω.—(ἐρέθω, ἐρεθίζω). — ἄελλα = ὄρητικὸς ἄνεμος, θύελλα (ἄημι = πνέω).—σὺν κάλυψεν = ἐκάλυψεν ἐξ ὀλοκλήρου.—ὄρώρει νύξ = ἀποτόμως ἐπῆλθε τὸ σκότος (ὄρνυμαι· α 347). — σὺν-ἔπεσον = ἐπνευσαν συγχρόνως. — δυσαῆς = ἐναντίος (ἄνεμος), ἀνάποδος (δυσ + ἄημι· ε 292). — αἰθρηγενέτης = ὁ ἐκ τοῦ αἰθέρος γεννηθεὶς, αἰθερογέννητος. Ἐπίθ. τοῦ Βορρᾶ. — κυλίνδω = κυλύω. — λύτο· ἔλυτο, ἐλύμην, μέσ. ἀόρ. μὲ παθ. σημασ. = ἐλύθησαν. — ὄχθησας· τρόπ. μτχ. = μὲ πικρίαν. — μεγαλήτωρ θυμός = μεγάλωφρων ψυχή.

299. - 312. δειλός· δειλῆος = δυστυχής.—νύ· α 32.—μήμιστα· ὑπερθ. ἐπίρρ. τοῦ μακρὸς = εἰς τὸ ἔσχατον ὄριον.—τί νύ μοι μήμιστα γένηται = ἐπὶ τέλους ἕως τοῦ θά φθάσῃ ἡ συμφορὰ μου ; — δεῖδω = φοβοῦμαι (ἀχρ. ἐνεστ. τοῦ δέδοικα). — μὴ δὴ = μήπως ἀλήθεια. — νημερτής = σωστός. — μέ· ὑπκμ. τοῦ ἀναπλήσειν. — ἄλγεα ἀναπλήσειν· πρβλ. ε 207: κήδεα ἀναπλήσειν. — τὰ δὲ δὴ = καὶ αὐτὰ ἀκριβῶς. — οἷοισιν νεφέεσσι = μὲ πόσον φοβερὰ νέφη ! — περιστέφει =

στεφανώνει, γεμίζει γύρω. — **ἐπισπέρχω** = ἐνσκήπτω ὀρηκτικῶς. — **σῶς** (*σός*) = ἀσφαλής, ἀναπόφρευτος. — **αἰπύς ὄλεθρος** · α 11. — **μάκαρ-αρος** = καλότυχος. — **χάριν φέρω** = προσφέρω χάριν. — **ὡς δὴ ἐγὼ** = ἔτσι καὶ ἐγὼ βέβαια. — **ὄφελον θανέειν** = εἶθε νὰ ἐφονεύμην. — **ἐπισπεῖν** · ἐφέπω = ἀναζητῶ καὶ εὐρίσκω. — **πότμον ἐπισπεῖν** = νὰ εὕρω τὸν θάνατόν μου (*πότμος* = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου). — **χαλκήρεα** · α 262. — **περὶ Πηλεΐωνι θανόντι** = γύρω ἀπὸ τὸν νεκρὸν τοῦ Πηλείδου, ἦτοι τοῦ Ἀχιλλέως. — **τῶ** = τότε · α 239. — **κτέρεα** · α 291. — **ἄγω κλέος τινός** = διαδίδω τὴν φήμην τινός, δοξάζω. — **λευγαλέος** = οἰκτρός. — **εἴμαρτο** = ἦτο τὸ τυχερόν μου (*μείρομαι, μόρος*). — **ἀλῶναι** · ρ. ἀλίσκομαι = ν' ἀφανισθῶ, νὰ πεθάνω.

β) Σχηματισμὸς μέσου ἄορ. τοῦ ρ. *λύω* ἄνευ τοῦ **-σα** : **λύμην-λύτο** .
— Ἀνώμαλος κλίσις τοῦ ὀνόματ. *δόου*. γεν. **δουρός**, πληθ. **δοῦρα** .

γ) **Σόλυμοι** : Λαὸς πολεμικὸς κατοικῶν εἰς τὴν Λυκίαν τῆς Μ. Ἀσίας. — **τρίαίνα** : Κοντὰρι καταλήγον εἰς τρεῖς αἰχμάς. Τὸ ὄπλον τοῦ Ποσειδῶνος. — **χάριν Ἀτρεΐδῃσι φέροντες** : Ὁ ποιητὴς παριστᾷ, ὅτι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἡγεμόνες ἔλαβον μέρος εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον χάριν τῶν Ἀτρεϊδῶν, τῶν ὁποίων προσεβλήθη ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ μετὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης. — **περὶ Πηλεΐωνι θανόντι** : Ὁ υἱὸς τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Νηρηίδος Θέτιδος Ἀχιλλεὺς ἦτο ὁ γενναιότερος ἀπὸ τοὺς ἥρωας τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Ἐβασίλευεν εἰς τοὺς Μυρμιδόννας ἐν Φθίᾳ καὶ ἐφονεύθη κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τοῦ πολέμου ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ὅστις ἐτόξευσεν αὐτὸν εἰς τὴν πτέρναν, τὸ μόνον τρωτῶν μέρος τοῦ σώματός του. Οἱ Τρῶες συνῆψαν κρατεράν μάχην πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς, διὰ νὰ κρατήσουν τὸν νεκρὸν, ἀλλὰ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Αἴας κατώρθωσαν νὰ τὸν πάρουν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀχαιῶν.

313 - 332

α) **ἔλασεν** · ἐλαύνω = σπρώχνω. — **κατ' ἄκρης** = ἀπὸ ψηλά· ὁ Ὀδυσσεὺς καθήμενος εἰς τὴν χαμηλὴν σχεδίαν βλέπει τὰ κύματα ὑψηλά. — **ἐπεσσύμενον** = ὀρηκτικὸν (*ἐπισσέομαι* = ὀρμῶ · ε 51). — **περὶ ἐλέλιξεν** = ἐστριφογύρισε · ρ. ἐλελίξω. — **προέηκε χειρῶν** = ἀφῆκε νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια του · ρ. προῆμι. — **μισγομένων ἀνέμων** = συγκρουομένων ἀνέμων. — **ἔαξεν** · ρ. ἄγνυμι = θραύω· ὑπκμ. ἢ θύελλα. —

τὸ σπεῖρον = τὸ ἰστίον (σπεῖρω, τυλίσσω, σπεῖρα, σπάργανον). — ἐπίκριον = ἡ κεραία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προσαρτᾶται τὸ ἰστίον, ἀντένα. — θῆκε ὑπόβρυχα = τὸν ἔκαμε νὰ μείνῃ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ· ὑπκμ. ἢ θύελλα τῶν ἀνέμων. — αἶψα μάλα = εὐθύς ἀμέσως. — ἀνσχεθέειν = ν' ἀναδυθῆ· ἀνέσχον — ἀνέσχεθον. — ὑπὸ ὀρμῆς = πιεζόμενος ἀπὸ τὴν ὀρμήν. — πόρε = ἔδωσε· ἔπορον (ρίζ. πορ-πορίζω). — ὄψε δὲ δῆ = ἀργὰ τέλος πάντων. — κρατός· γεν. τοῦ κάρη· α 90. — κελαρύζω· λέξ. ἠχοποιήτος ἀποδίδουσα τὸν κρότον τοῦ νεροῦ, ὅταν στάζει πολὺ. — οὐδ' ὡς = οὔτε εἰς αὐτὴν τὴν δεινὴν θέσιν του. — ἐπελήθετο· α 57. — τειρόμενός περ = παρ' ὄλην του τὴν ἐξάντλησιν. — μεθορηθῆς = ὀρμήσας πρὸς τὴν σχεδίαν. — λαμβάνομαί τινος = πιάνομαι ἀπὸ κάτι. — ἀλειίνων = προσπαθῶν νὰ ξεφύγῃ· ἀποπειρατ. ἐνεστ. — φορέω = φέρω. — κατὰ ῥόον = κατὰ τὴν φορὰν τῶν κυμάτων. — ὀπωρινός = φθινοπωρινός (ὀπώρη = ἡ ἐποχὴ τῶν ὀπωρῶν, τὸ τέλος τοῦ θέρους). — ἄμ = ἀνά. — ἔχονται πρὸς ἀλλήλησιν = εἶναι κολλημένοι, μπερδεμένοι ἢ μίᾳ μετὰ τὴν ἄλλην. — προβάλεσκε· θαμιστ. τοῦ προβάλλω = τὴν ἄφινε καὶ τὴν ξανάφινε. — φέρεσθαι· ὑπκμ. Βορέην· ὁ Νότος ἄφινε συχνὰ τὴν σχεδίαν νὰ τὴν παρασύρῃ ὁ Βορρᾶς. — εἶξασκε· θαμιστ. τοῦ εἶκω = συχνὰ ὑποχωρῶ. Ὁ Εὖρος ὑπεχώρει εἰς τὸν ἀντίθετον ἄνεμον, τὸν Ζέφυρον. — διώκειν· ὑπκμ. Ζέφυρον = νὰ τὴν ὠθῆ ὀρμητικῶς.

γ) ὡς δ' ὅτε ὀπωρινός Βορέης : Πολλάκις ὁ Ὀμηρος, ὅταν περιγράψῃ πρόσωπα ἢ πράγματα, μεταχειρίζεται εἰκόνας καὶ παρομοιώσεις. Τὸ σχῆμα τοῦτο τοῦ λόγου εἶναι συνηθέστερον καὶ εἰς τὴν νεοελληνικὴν ποιήσιν καὶ ἐν γένει εἰς τὸν γραπτὸν λόγον. Ἄλλ' εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ φαντασία ἦτο ζωηροτέρα, οἱ ποιηταὶ μεταχειρίζοντο εἰκόνας τολμηρὰς καὶ ἀφελεῖς, αἱ ὁποῖαι ἀφίνουσι ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν.

— Ἐκτιμήσατε τὴν παραστατικὴν τῆς εἰκόνας τῶν στίχων 328 - 330.

333 - 253

α) τὸν δὲ ἴδεν· τὸ δὲ ἐναντιωμ. = ἀλλά, ἐνῶ εὐρίσκετο εἰς τόσον ἀπελπιστικὴν θέσιν, τὸν εἶδε. — καλλίσφυρος = ἡ ἔχουσα ὠραῖα σφυρὰ = ἀστραγάλους. — βροτός· ὁ καὶ ἡ βροτός. — αὐδήεις-εσσα-εν = ὀμι-

λῶν μὲ ἀνθρωπίνην φωνήν. — ἔξ ἔμμορε τιμῆς θεῶν = ἐπῆρε θεϊκὴν τιμὴν, συγκατελέγη μεταξὺ τῶν θεῶν ρ. μείρομαι = λαμβάνω μέρος. — ἀλῶμαι = περιπλανῶμαι. — ἄλγε' ἔχοντα· συναπτ. πρὸς τὸ ἀλώμενον = διότι ὑπέφερε τόσον εἰς τὴν περιπλάνησίν του. — πολύδεσμος· ε 33. — κάμμορε· ε 160. — ὠδύσατο· α 62. — ἐκπάγλως = σφοδρῶς. — ὅτι σοι φυτεύει = ἀφοῦ σοῦ προξενεῖ. Ἡ πρότασ. αἰτιολογεῖ τὴν σκέψιν τῆς θεᾶς, ὅτι ὁ Ποσ. εἶναι φοβερὰ ὠργισμένος κατὰ τοῦ Ὀδυσ. — οὐ μὲν δὴ = ἀλλὰ πάντως δέν... — καταφθίω· μτβ. = ἀφανίζω. — μενεαίνω = ἐπιθυμῶ σφοδρῶς (μένος = ἐπιθυμία σφοδρά). — μάλ' ὧδε = ἀκριβῶς ἔτσι. — ἔρξαι· ἀπρμφ. ὡς προστ. ἔρῳ· α 293. — ἀπινύσσω = ἐνεργῶ ἀνοήτως· οὐκ ἀπινύσσω = πράττω ὀρθῶς (ἀπίνυτος = ἀσύνετος· α + πινυτός). — κάλλιπε = κατάλιπε. — νέω = πλέω, κολυμβῶ. — ἐπιμαίομαι = τείνω, ἐπιδιώκω. — νόστος· ἐδῶ εἰς τὴν ἀρχαιοτέρην σημ. = ἄφιξις. — ἐπιμαίεο νόστου = κολιτάξει νὰ φθάσης. — ἀλύξαι· ἀλύσσω = διαφεύγω τὸν κίνδυνον, σφύζομαι. — τῆ· δεικτ. ἐπίρρ. = ἰδοῦ, πάρε ἐδῶ. — κρήδεμνον· α 344. — τανύω = ἀπλώνω. — ἄμβροτον = θεϊκόν, ποῦ ἔχει θεϊκὴν δύναμιν. — οὐδέ. . . δέος (ἐστὶ) = καὶ δὲν ὑπάρχει φόβος. — ἐφάψαι· ἐφάπτομαι = ἐγγίζω, πιάνω· ἀόρ. ὑποτακτ. — ἄψ = πάλιν. — βαλέειν· ἀπρμφ. ὡς προστ. βάλλω = ρίπτω. — πολλὸν ἀπό = πολὺ μακρὰ ἀπό. — ἀπονόσφι τραπέσθαι = νὰ γυρίσης καὶ ν' ἀπομακρυνθῆς. — ἡ αἶθυια = πτηγὸν θαλάσσιον· νεοελλ.: βουταναιριά, καραμπατάκι.

γ) Ἰνώ : Ἦτο ἡ θυγάτηρ τοῦ Κάδμου καὶ τῆς Ἀρμονίας. Εἶχε σύζυγον τὸν Ἀθάμαντα, ὁ ὁποῖος ἔπαθε μανίαν καὶ ἐφόνευσε τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δύο υἱοὺς του, τὸν Λέκτρον. Ἡ Ἰνώ φεύγουσα μετὰ τοῦ ἄλλου τέκνου της, τοῦ Μελικέρτου, κατεδιώχθη ἀπὸ τὸν Ἀθάμαντα καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν Κορινθιακὴν θάλασσαν μαζὶ μὲ τὸ παιδί της. Ἐκτοτε ἔγινε θαλασσία θεά, ἡ Λευκοθέα, καὶ ἐθεωρεῖτο προστάτις τῶν κλυτομένων. Ἐπίσης ὁ υἱὸς αὐτῆς Μελικέρτης, ἐλατρεύετο ἀπὸ τοὺς κατοικοῦς τοῦ Ἰσθμοῦ ὡς θαλάσσιος θεὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Παλαίμων. — καλλίσφυρος : Ἡ ἐπική ποιήσις ἐξάγει συνήθως ἕνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς κλυτολῆς καὶ μεταχειρίζεται ἐκάστοτε διάφορα ἐκφραστικὰ ἐπίθετα. Πρβλ. ἐνπλόκαμος νόμφη, γλανκῶπις Ἀθήνη, καλλίσφυρος Ἰνώ κ.ἄ.

α) 354 - 364. **μερμηρίζω** = ἀνακινῶ εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι (ρίζ. μερ - μέριμνα). — **355**· βλ. στ. 298. — **ὦ μοι ἐγὼ** = ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ. — **μή τις...** ἐνδοιαστ. πρότ. ἐκ νοουμένου ρήματος (δέδια). — **ὕφαίνω δόλον** = πλέκω, ἐτοιμάζω δόλον. — **ὄτε** = ἐφόσον. — **οὐ μάλα**· συναπτ. πρὸς τὸ **πείσομαι** = ἀλλὰ δὲν θὰ ὑπαικούσω ἐντελῶς, ἐνν. εἰς τὴν συμβουλὴν τῆς Λευκοθέας. — **ἐκάς** = μικράν. — **γαῖαν** = τὴν γῆν, τὴν πεπωμένην γῆν. — **φύξιμον εἶναι** = φευκτὸν εἶναι = ὅτι δύναμαι νὰ σωθῶ. — **μαλ' ὦδ' ἔρξω**· ε 342. — **ὄφρ' ἄν**· τὸ ἄν ἀριστολογ. = ἕως ἄν. — **ἀρήρη**· πρkm. ὑποτ. τοῦ ἀραρίσκω = ἀρμόζω. — **ἄρμονία** = τὸ μέρος, ὅπου συναρμόζονται τὰ ξύλα, κλειδώσεις. — **ἀρήρη κεν ἄρμονίησιν** = ἀντέχουν τὰ ξύλα τῆς σχεδίας εἰς τὰς κλειδώσεις των. — **τόφρα** = ἕως τότε. — **τλήσομαι**· δε 222. — **διὰ τινάσω** = διαλύω. — **νήχομαι**· νέω· ε 344. — **οὐ πάρα (μοι)**· οὐ πάρεστι = δὲν ὑπάρχει δι' ἐμέ, δὲν ἔχω.

365 - 379. **ἦος** = ἕως. — **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν** = γυρίζω μίαν σκέψιν εἰς τὸν νοῦν μου. — **ὠρσεν ἐπὶ** = ἐσήκωσε κατ' ἐπάνω (ὄρνυμι). — **ἀργαλέος**· ε 175. — **κατρηρεφῆς** = κυρτούμενος πρὸς τὰ κάτω. — **ἤλασε**· ε 313. — **ζαῆς** = σφοδρῶς πνέων (ἐπιτατ. ζα + ἄημι). — **τὰ ἦια** = ψιλὰ ἄχυρα. — **ὁ θημῶν** = ἡ θημωνιά. — **καρφαλέος** = ξηρὸς (κάρφος = ξηρὰ κλάμη σιτηρῶν). — **διασκεδάννυμι** = σκορπίζω. Ἐδῶ ὁ ἀόρ. εἶναι γνωμικὸς καὶ ἐξηγ. ὡς ἐνεστῶς = συνήθως τὰ σκορπίζει. — **ἄλλυδις ἄλλη** = ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπ' ἐκεῖ. Πρβλ. ε 71. — **τῆς** = αὐτῆς, δηλ. τῆς σχεδίας. — **ἀμφὶ βαῖνε** = ἔβαινε ἐπὶ. — **κέλης-τος** = ἵππος ταχὺς τῶν ἵπποδρομιῶν. — **ὡς ἐλαύνων** = ὡς νὰ ἵππευεν. — **ἐξαπέδυνε** = ἔβγαλε καὶ πέταξε ἀπὸ πάνω του. — **τάνυσσεν**· ε 346. — **ἄλς - ἀλὸς** = θάλασσα. — **κάπεσε** = ἔριψε πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸ σῶμά του. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω. — **μεμαῶς** = ἐπιθυμῶν, μὲ τὴν πρόθεσιν νά... μέμονα· πρkm. μὲ σημασίαν ἐνεστ. — **κρείων**· α 45. — **376**· βλ. στ. 285. — **ἀλώω**· προστ. τοῦ ἀλῶμαι· ε 336. — **εἰς ὃ κεν** = ἕως ὅτου. — **διοτρεφεῖς ἄνθρωποι** = οἱ ἀνατραφέντες ὑπὸ τοῦ Διός, θεοὶ ἄνθρωποι. Πρβλ. M 35 ἀγχίθει Φαίηκες. — **μείγνυμι** = ἔρχομαι εἰς ἐπικοινωνίαν, συναντῶ. — **ἀλλά... κακότητος**· σειρὰ λέξ.: ἀλλ' ἔολπα οὐδ' ὡς σε ἀνόσσεσθαι κακότητος. — **ἔολπα**· πρkm. μὲ σημ. ἐνεστ. = ἔλ-

πίζω (ἔλπομαι). — ὄνομαι = ἐπιπλήττω, παραπονοῦμαι : δὲν θὰ παραπονεθῆς ὅτι ἡ δυστυχία σου εἶναι ὀλίγη.

380 - 387. ἴμασε· ρ. ἰμάσσω = κτυπῶ μὲ τὴν μάστιγα. — καλλιτρίχες· καλλιθριξ = μὲ ὠραῖον τρίχωμα. — οἶ· δοτ. κτητ. — ἔασιν = εἰσίν. — ἄλλα ἐνόησεν = ἔκαμεν ἄλλην σκέψιν. — ἦ τοι = πράγματι. — κατέδησε κελεύθους = ἔκοψε τὸν δρόμον. — εὐνάζομαι = κοιμῶμαι, ἡσυχάζω. — ὦρσε ἐπὶ = ἐξαπέστειλεν εἰς τὰ νῶτα τοῦ Ὀδυσ. — κραιπνός = γοργός, ταχύς. — πρὸ = ἔμπροσθεν αὐτοῦ. — ἔαξεν· ἄγνωμι. ε 316. — φιλήρετμος· α 181. — κῆρ-κηρός = ἡ μοῖρα τοῦ θανάτου. — ἀλύξας· ἀλύσκω· ε 345.

β) Σχηματισμὸς γ' πληθ. τοῦ εἰμί : ἔασι.

γ) διοτρεφεῖς καὶ διογενεῖς : Λέγονται συνήθως οἱ βασιλεῖς, ὡς καταγόμενοι ἀπὸ τὸν Δία, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἔλαβον καὶ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν. Ἐδῶ ἔχει γενικωτέραν σημασίαν καὶ ἐκφράζει τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ λαοῦ τῶν Φαίακων. — εἰς ὃ κεν μιγήης : Ὁ Ποσειδῶν δὲν δύναται ν' ἀκυρώσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς εἰμαρμένης νὰ σωθῇ ὁ Ὀδυσσ. εἰς τὴν γῆν τῶν Φαίακων. Ἐκεῖνο τοῦ ἐξαρτᾶται ἀπ' αὐτὸν εἶναι νὰ τὸν βασκνίσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον. καλλιτρίχας ἵππους : Ὁ Ποσ. διαπλέει τὴν θάλασσαν ἐποχοῦμενος εἰς μεγαλοπρεπὲς ἄρμα. — Αἰγαί : μικρὰ πόλις τῆς Ἀχαΐας, περίφημος διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α ζ

1 - 24

α) 1 - 12. ὡς· α. 6. — ἐνθα = ἐδῶ. — καθεύδω = κοιμῶμαι. — πολύτλας· ε 171. — δῖος· α 14. — ὕπνω = ἀπὸ τὴν στέρησιν τοῦ ὕπνου, διότι εἶχε τόσας ἡμέρας νὰ κοιμηθῇ. — ἀρήμενος = ἐξηντημένος, τσακισμένος. — βῆ· ἔβη = μετέβη. — δῆμος = χώρα. — ναίω· α 51. — εὐρύχορος = ἡ ἔχουσα εὐρείας πλατείας διὰ χορόν, γενικῶς = μεγάλη. — ἀγχοῦ· ἄγχι· 157. — ὑπερηνορέων = ἀλαζονικὸς (ὑπὲρ + ἀνῆρ). — σφέας· σφᾶς = αὐτούς, δηλ. τοὺς Φαίακας. — σινέσκοντο· θαμιστ. τοῦ

σίνομαι = κακοποιῶ. — βίηφι = κατὰ τὴν δύναμιν· δοτκ. τοῦ ὄνομ. βίη. — φέρτερος· ε 170. — ἀνίστημι = ξεσηκῶνω. — ἄγε· ἦγε = ὠδήγησε. — θεοειδής· α 113. — εἶσεν = ἐγκαθίδρυσεν· α 130. — ἐκάς· ε 358. — ἀλφειστής· α 349. — ἀμφὶ ἐλαύνω = κτίζω γύρω, περιβάλλω. — δέμω = κτίζω (δόμος, δῶμα). — νηὸς = ναός. — ἐδάσσατο· διατέομαι, δαίομαι· α 48, 112. — ἄρουρα = καλλιεργήσιμος γῆ, χωράφι. — κηρ-κηρός· ε 387. — δαμείς· δάμνημαι = δαμάζομαι. — κηρὶ δαμείς = ὑποκύψας εἰς τὴν κοινὴν μοῖραν. — Ἄιδόσδε = εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἄιδου. Ἄις - Ἄιδος = ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἄδου (α στερ. + ἰδεῖν). — μῆδεα ἀπὸ θεῶν = σκέψεις ἐμπνεομένης ἀπὸ τοῦ θεοῦ.

13 - 14. μεγαλήτωρ· ε 81. — μητιάω = κάμνω σκέψεις, μεριμνῶ· α 234. — ἴμεν· ἀπρμφ. τοῦ εἶμι, ἰέναι. — βῆ δ' ἴμεν = καὶ ἐξεκίνησε νὰ ὑπάγῃ. — πολυδαίδαλος = κατεσκευασμένος μὲ τέχνην, μὲ πολλὰ ποικίλματα. — ᾧ ἔνι· ἐν ᾧ. — κούρη = μία κόρη. — φυὴν καὶ εἶδος· ε 212 καὶ 213. — πάρ· παρὰ = πλησίον. — ἀμφίπολος· α 136. — χαρίτων ἄπο· πρβλ. ζ 12 θεῶν ἄπο. — σταθμοί· α 333. — θύραι = θυρόφυλλα. — ἐπέκειντο = ἐστηρίζοντο ἐπὶ τῶν σταθμῶν. — φαινός· ε 86. — ἐπέσσυτο· ἐπισσεύομαι = ὄρμῳ, σπεύδω. — τὰ δέμνια = κλίνη. — εἰδομένη κούρη = μὲ τὴν μορφήν τῆς κόρης· α 105. — ναυσικλειτός = ὀνομαστός διὰ τὰ πλοῖά του, ξακουστός καρaboκῆρης (ναῦς + κλειτός = ἔνδοξος). — οἱ· τῇ Ναυσικᾶ. — ἡ ὀμηλικίη· οὐσιαστ. = οἱ ἔχοντες τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, ἄνδρες ἢ γυναῖκες. — χαρίζομαι θυμῷ = εἶμαι ἀγαπητός. — εἰσαμένη· ἀόρ. τοῦ εἶδομαι.

β) Ἄρχ. κατάληξις δοτ. φι : βίηφι.

γ) Ὑπέρεια : Μυθικὴ χώρα θεωρουμένη πρώτη πατρὶς τῶν Φαιάκων. — Κύκλωπες : Λαὸς ἄγριος, ποιμενικός, συγγενὴς τῶν Γιγάντων, ζῶν νομαδικὸν βίον χωρὶς νόμους καὶ πόλεις. — Ναυσίθοος : Ὑἱὸς τοῦ Ποσειδῶνος, βασιλεὺς τῶν Φαιάκων. — ἀμφὶ δὲ τείχος ἔλασε πόλει κλπ. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον περίπου συμφιζόντο αἱ πόλεις κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μεταναστεύσεων. Ἡ καταλαμβανομένη γῆ ἐμοιράζετο μεταξὺ τῶν κατακτητῶν. Τοὺς καλύτερους κλήρους ἐλάμβανον οἱ ἀρχηγοί, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ γενάρχη τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν. Αὐτοὶ δὲ κυρίως κατέφκουν ἐντὸς τοῦ τείχους, ἐνῶ ὁ λαὸς, ἀνεξάρτητοι μικροκτηματῆαι ἢ δουλοπάροικοι, διέμενον εἰς τὴν ὑπαιθρον. — ναοὺς

θεῶν : Ἡ λατρεία τῶν θεῶν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐγίνετο εἰς τὰ ἄλση καὶ εἰς ὑπαιθρίους βωμούς. Ἡ ἀνέγερσις ναῶν ἤρχισε νὰ γενικευθεῖται μόλις κατὰ τοὺς χρόνους, καθ' οὓς συνετίθετο τὸ ποίημα τῆς Ὀδυσσεΐας.— **Ἀλκίνοος** : υἱὸς τοῦ Ναυσιθόου. Τύπος συνετοῦ καὶ φιλόφρονος ἡγεμόνος.— **Ναυσίθοος-Ναυσικάα** : Τὰ περισσότερα ὀνόματα τῶν Φαιακῶν ἀπηγοῦσι τὸν ναυτικὸν βίον τοῦ λαοῦ τούτου. Εἰς τὴν ραψωδίαν θ. στ. 111 κ.έ. εὐρίσκονται πλεῖστα τοιαῦτα ὀνόματα, Ὀκύαλος, Ναυτεὺς, Πρυμεύς, Ἀγγιάλος, Ἐρετμεύς, Ποντεὺς κ.ά.— **Χάριτες** : Θεαὶ τῆς χάριτος, τῆς φυσικῆς καὶ τῆς ἐνυπαρχούσης εἰς τὰ ἔργα τῆς τέχνης. Ἦσαν θυγατέρες τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρυνόμης.

25 - 47

α) 25 - 40. **μεθήμων** = ἀμελής, ἀδιάφορος (μεθ - ἴημι).— **ᾧδε** = ἔτσι, εἰς τόσον βαθμόν.— **γείνατο** α 223.— **εἶμα** ε 267.— **τοί** δ-τκ ἡθικῆ = πρὸς ἐντροπήν σου.— **κεῖται** = εἶναι ἀτάκτως πεταμένα.— **ἀκηδής** με παθητ. σημασίαν = ἀπεριποίητος.— **σιγαλόεις** = πεποικιλμένος, πολυτελής.— **σχεδόν** ε 228· ἐδῶ χρόν.— **ἴνα** = ὅποτε, ἀναφ. χρόν.— **ἐννυσθαι** ε 264.— **τὰ δέ** = ἄλλα δέ.— **οἱ κε** τὸ κε ἀοριστολ. = ὅποιοι θά...— **ἄγομαι** = παίρνω τὴν νύμφην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ.— **ἐκ τούτων** = ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, δηλ. καθαριότητα ἐνδυμάτων κ.τ.τ.— **φάτις** = φήμη.— **ἀναβαίνει** = προσέρχεται καὶ διαδίδεται.— **ἐσθλή** α 115.— **ἴομεν** ἐνεστ. ὑποτακτ. εἶμι.— **πλυνέουσαι** πλυνέω μέλλ. τοῦ πλύνω.— **ἄμ' ἡοῖ φαινομένηφιν** = μετὴν ἐμφάνισιν τῆς αὐγῆς, μόλις φέξῃ ἡ αὐγή.— **συνέριθος** κτημ. = ὡς βοηθός.— **ᾠφρα** τελ. = διὰ νά... **ἐντύνομαι** = ἐτοιμάζομαι.— **τοι** βεβαιωτ.— **δὴν** δηθά α 120.— **μνάομαι** α 239.— **ὁ ἀριστεύς** = ὁ εὐγενής, ὁ πρόκριτος.— **ᾠθι** = ᾠπου, δηλ. μετὰξὺ τῶν ἀρίστων.— **ἐποτρύνω** = παρακινῶ, παρακαλῶ.— **ἡῶθι πρό** = πρὸ τῆς αὐγῆς.— **ἐφοπλίζω** = ἐτοιμάζω.— **ἡ κεν ἄγῃσι** ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νά μεταφέρῃ.— **ζῶστρα** = γυναικεῖαι ζῶναι ἢ πιθανὸν χιτῶνες.— **πέπλος** = τὸ ἐξωτερικὸν ἐνδύμα τῶν γυναικῶν.— **ῥήγεα** = χρωματιστὰ σκεπάσματα κλίνης (ῥέζω = βάπτω).— **καὶ δέ** = καὶ ἐξ ἄλλου.— **ᾧδε** συναπτ. πρὸς τὸ ἐρχεσθαι.— **κάλλιον** = ὀρειότερον, εὐπρεπέστερον.— **ἡέ** ἢ, συγκρ.— **πολλόν**· πολύ.— **ἀπὸ πόλης** = μακρὰν ἀπὸ τὴν πόλιν.— **πλυνός** =

φυσικὸν κούλωμα παρὰ τὰς ὕχθας ποταμῶν, κατάλληλον διὰ νὰ πλύωνται ἐντὸς αὐτοῦ τὰ ἐνδύματα, γούρνα.

41 - 47. ἔδος = κατοικία (ἔζομαι, ἔδρα). — ἀσφαλῆς = ἀκλόνητος. — τινάσσομαι = συγκλονίζομαι. — ὄμβρος = βροχή. — δεύομαι = ε 53. — ἐπιπίλναται = πλησιάζει (πέλ - πλησίον). — μάλ' αἶθρη = τελεία αἶθρις. — πετάννυμαι = ἀπλώνομαι. — ἐπιδέδρομεν = εἶναι διάχυτος· ρ. ἐπιθέω. — αἶγλη = λάμψις, φεγγαβολή. — λευκός = λαμπερός, διαυγής (λατ. lux, λυκαυγές). — διεπέφραδε· διαφράζω = δί- δω ὁδηγίας.

γ) τὰ δὲ τοῖσιν παρασχεῖν : Εἰς τὰ ὀμηρικὰ ἀνάκτορα αἱ δοῦλαι ἐργάζονται συνεχῶς, διὰ νὰ ὑφαίνουν καὶ νὰ κεντοῦν ἐνδύματα. Αὐτὰ κατετίθεντο εἰς ἰδιαιτερον θάλαμον καὶ εἰς δοθεῖσιν περίστασιν ἔπαιρναν ἀπ' αὐτά, διὰ νὰ τὰ μεταχειρισθοῦν ἢ διὰ νὰ τὰ προσφέρουν ὡς δῶρα. Τοιαῦτα θὰ προσέφερε καὶ ἡ Ναυσικᾶ εἰς τὸν μνηστήρᾳ της καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς του. Τὰ ἐνδύματα αὐτὰ ἔπρεπε νὰ πλυθοῦν, διὰ νὰ κάμουν καλυτέραν ἐντύπωσιν. — πέπλος : Ὁ πέπλος εἶναι τὸ κυριώτερον γυναικεῖον ἐνδυμα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπλοῦν τεμάχιον ὑφάσματος, τὸ ὁποῖον στερεώνεται μὲ πόρπας εἰς τοὺς ὤμους, ἀφίνει γυμνοὺς τοῦ, βραχίονας καὶ ζώνεται εἰς τὴν μέσην. Ἡ φυσικὴ καλαισθησία ἐκάστης ἔδιδεν εἰς τὸν πέπλον διάφορον πτύχωσιν καὶ γραμμὴν. — ῥήγεα σιγαλόεντα : Ὅπως τὰ ἐνδύματα, ὁμοίως καὶ τὰ κλινοσκεπάσματα εἶναι προϊόντα οἰκιακῆς βιομηχανίας, ὅπως γίνεται ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς τὰ ἑλληνικὰ χωρία. Ἦσαν δὲ συνήθως χρωματιστὰ καὶ στολισμένα μὲ διάφορα σχέδια (σιγαλόεντα).

48 - 70

α) 48 - 65. Ἡώς· ἡ θεὰ τῆς αὐγῆς. — εὐθρονος = ἡ ἔχουσα ὠραῖον θρόνον. Ἐπίθ. τῆς Ἡοῦς. — Ναυσικᾶν· ἐπὶ ἀνάληψις τοῦ μιν. — εὐπεπλος = φοροῦσα ὠραῖον πέπλον, ἐνδεδυμένη ὠραῖα. — ἄφαρ = εὐθὺς ἀμέσως. — διὰ δώματα = διὰ τῶν διαδρόμων εἰς τὸ μέγαρον. — τοκῆς· α 170. — κιχῆσατο· κιχάνω = συναντῶ, εὐρίσκω. — ἐσχάρη· ε 59. — ἦστο· καθῆστο = ἐκάθητο. — τὰ ἡλάκατα = νήματα. — στρωφάω = κλώθω. — ἀλιπόρφυρα = βαμμένα μὲ πορφύραν τῆς θαλάσσης (ἄλς - ἄλός α 162). — τῷ δέ· ἐνν. πατρί. — θύραζε = εἰς τὴν θύραν. — ξύμβλητο· ξυμβάλλομαι = συναντῶ. — μετὰ βασιλῆας = εἰς τὴν συγ-

κέντρωσιν τῶν εὐγενῶν. — κλειτός = ἔνδοξος. — βουλή = συμβούλιον. — ἴνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου. — ἀγαυός = ἐπιφανής (ρίζ. ἀγα - γαυ - ἀγαμαι = θαυμάζω). — πάππα φίλε = πατερούλη μου. — οὐκ ἂν δὴ... ἢ Ναισ. ὑποβάλλει τὴν παράκλησίν τῆς ὑπὸ τύπον ἐρωτήσεως. — ἐφοπλί- ζω· ζ 37. — ἀπήνη = ἄμαξα τετράτροχος συρομένη μετ' ἡμιόνους. — εὐκυ- κλος = ἔχουσα ὠραίους τροχούς. — τά μοι· δτι. ἡθ., πρβλ. καὶ ζ 26. — ἔοικε = ἀρμόζει, ταιριάζει. — μετὰ πρότοισι = μεταξὺ τῶν ἐπισή- μων. — βουλὰς βουλεύω = μετέχω εἰς τὸ συμβούλιον. — ὁ χρώς = δέριμα, σῶμα. — γέγαα· γέγονα. — ὀπιύοντες = ἔργαμοι. — ἡίθεος = ἄγαμος. — θαλέθων = ὁ εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας (θα- λέθω· ἔκτεν. τύπ. τοῦ θάλλω). — οἱ δέ· δηλ. οἱ τρεῖς ἄγαμοι ἀδελφοί μου. — μέμηλε· α 151.

66 - 70. αἰδομαι· αἰδέομαι = συστέλλομαι, ἐντρέπομαι. — θαλερὸς γάμος = ὁ γάμος ὁ γενόμενος εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας. — ἐξονομαίνω = ρητῶς λέγω, σαφῶς ἐκφράζω. — ὁ δέ = ἀλλὰ αὐτός. — φθονέω = θέλω νὰ στερῆσω. — τεῦ = τινός· α 217. — ἔρχευ· ἔρχεο = πῆγαινε. — ὁ δμῶς· ἡ δμωή· α 147. — ὑπερτερῆ = τὸ κιβώτιον τῆς ἀμάξης τὸ φέρον τὸ φορτίον. — ἀραρυῖα = ἐφωδιασμένη· ρ. ἀραρίσκω· α 280.

β) Ἄνωμαλος σχηματισμὸς τοῦ ὀνόματος υἱὸς κατὰ τὴν β' καὶ γ' κλίσιν.

— Συναίρεσις τοῦ ε + ο = ευ: ἔρχευ (ἔρχεο), ὅπως καὶ εἰς τὸν τύπον δατεῦντο· α 112.

γ) Ἡώς: Θεὰ τῆς αὐγῆς. Εἰς τὴν ἐπικὴν διήγησιν ἡ ὥρα αὐτῆ τοῦ ἡμερονυκτίου ἐξυμνεῖται μετ' ἐντυπωσιακὰ ἐπίθετα: ῥοδοδάκτυλος, κροκόπεπλος, ἐβθρονος, χρυσόθρονος κ.ἄ. Ἡ Ἡώς ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τῆς πρωίας, ἦτο θυγάτηρ τοῦ Ὑπερίωνος καὶ τῆς Εὐρυφάεσσης, σύζυγος δὲ τοῦ Τιθωνοῦ. — ἡ μὲν ἐπ' ἐσχάρη ἦστο: Εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἡ βασίλισσα κάθηται εἰς τὸ μέγαρον τῶν ἀνδρῶν μετὰ τὴν ἀκολουθίαν τῆς καὶ ἀσχολεῖται μετ' ἐργόχειρα. — ἀλιπόρφυρα: Ἡ χρῆσις τῆς πορφύρας διὰ τὴν βαφὴν ἐνδυμάτων εἰσήχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Φοινίκην. Εἰς τὰ παράλια τῆς χώρας αὐτῆς ἠλιεύετο τὸ ὄστρακον, τὸ ὁποῖον εἶδιδε λαμπρὰν καὶ ἀνεξίτηλον ἐρυθρὰν βαφὴν. Ἡ κατεργασία καὶ ἡ μεταφορὰ καθίστα τὸ εἶδος τοῦτο πανάκριβον, ὥστε μόνον οἱ βασιλεῖς ἠδύναντο νὰ τὸ μεταχειρίζονται ἐν ἀφθονίᾳ.

α) 71 - 84. **κέκλετο** · ρ. *κέλομαι* = παρακινῶ, διατάσσω· ε 98. — **(ἐ)πίθοντο** · *πίθομαι*· *πείθομαι*. — **ἡμιονεῖη** = συρομένη με ἡμιόνους. — **ὀπλέω** · *ὀπλίζω* = ἐτοιμάζω. — **ὑπάγω** = ὀδηγῶ ὑπὸ τὸν ζυγόν. — **ἐσθῆτα** · περιληπτ. = ρουχισμός. — **ἐκ θαλάμιοι** · ἔνθα ἐφυλάσσοντο τὰ ἐνδύματα, βλ. ζ 28, πργμ. σημ. — **φαινός** · ἐπὶ ἐνδυμ. = λευκός ἢ ὠραῖα χρωματισμένος. — **ἐύξεστος** = λεῖος, στιλπνός. — **ἡ κίστη** = ψάθινον κιβώτιον. — **μενοεικῆς** · ε 166. — **ἐδωδή** · ε 95. — **ὄψον** · ε 267. — **αἰγείος** = ἀπὸ δέρμα αἰγός. — **ἐπεβήσето** · μέσ. ἄορ. α' με κατὰλ. ἄορ. β'. — **ἡ λήκυθος** = μικρὸν δοχεῖον δι' ἔλαιον. — **ἦος** · ἐδῶ τελ. = διὰ νά... — **χυτλόομαι** = ἀλείφομαι με ἔλαιον μετὰ τὸ λουτρὸν. — **ἐλάαν** · ἀπρμφ. σημ. σκοπόν. Μέλλων τοῦ ἐλαίνω. — **καναχή** = κρότος (λέξ. ἡχοποιήτος). — **ἡμιόνουιν** = ἀπὸ τοὺς ἡμιόνους· γεν. δυτικ. — **ἄμοτον** · ἐπίρρ. = ἀκούραστα. — **τανύοντο** = ἔτρεχον. Κατὰ λέξ. = ἐτέντωναν τοὺς πόδας, διὰ νὰ τρέξουν. — **οἶος** · α 13. — **ἄμα τῇ γε** = βεβαίως μαζί της. — **κίω** = πορεύομαι, πηγαίνω.

85 - 98. **ἐνθ' ἡ τοι** = ὅπου πράγματι. — **πλυνός** · ζ 40. — **ἐπηετανός** = ὁ διαρκῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος (ἐπὶ + ἔτος) πλυνοὶ ἐπηετανοὶ = γοῦρνες με ἄφθονον νερὸ πάντοτε. — **ὑπεκπρόρεεν** = ἀνέβλυζεν ἐκ τοῦ βάθους καὶ ἔρρεεν, ἐπομένως διαρκῶς ἀνενεώοντο τὸ ὕδωρ μέσα εἰς τὸν πλυνόν. — **καθῆραι** · ρ. *καθαίρω* = καθαρίζω. — **μάλα περ ῥυπόωντα** = ἔστω καὶ πολὺ ρυπαρά. — **ὑπεκπροέλυσαν** = ἔλυσαν ἀπὸ τὸν ζυγὸν καὶ ἀπεμάκρυναν. — **σεύω** = ἀφίνω νὰ τρέξῃ. — **πάρα** = πλησίον. — **δινήεις** = πλήρης δινῶν, ὀρηκτικός (*δίνη* = συστροφή, στρόβιλος). — **ἄγρωστις-ιος** = γλόη, γρασίδι. — **μελιηδῆς** = γλυκὺς ὡς μέλι. — **ἐσφόρεον** = ἔφερον εἰς... ρ. *φορέω*· θαμιστ. τοῦ φέρω. — **μέλαν** = τόσον βαθύ, ὥστε νὰ φαίνεται μέλαν. — **στείβω** = πατῶ, πιέζω. — **βόθρος** = ὁ λάκκος τοῦ πλυνοῦ. — **θοῶς** = ταχέως· α 260. — **ἔριδα προφέρω** = ἀμιλλῶμαι. — **τὰ ῥύπα** = ἡ ἀκαθαρσία. — **ἐξείης**· α 145. — **πετάννυμι** = ἀπλώνω· α 130. — **ὁ θίς-ινός** = ἀμμουδιά. — **ἦχι** = ὅπου. — **ἡ λάιγξ-γγος** = χαλίκι, βόσκαλο (ὑποκορ. τοῦ *λαῶς* = λίθος). — **ποτι** = πρὸς. — **χέρσος** = ξηρά. — **ἀποπλύνεσκε** = ἐξέπλυνε διαρκῶς· θαμιστ. τοῦ πλύνω. — **λίπ(α)** = παχειά, ἄφθονα. Ἀρχαία αἰτία. *λίπα*. — **μένον**· ὑπκμ. αἰ δέ. — **τέρσομαι** · ε 152. — **αὐγῆ** = λάμψις, θερμὰ ἀκτῖνες.

99 - 109. **τάρφθεν** = *ἐτάρπησαν*. *τέρπομαι σίτου* = χαρταίνω ἀπὸ φαγητόν. — **ταί** = αὐταί. ἔνν. ὄλαι μαζί. — **ἄρ(α)**· ἀντιστ. : *ἐπεὶ σίτου τάρφθεν* = ὕπως συνήθως. Μετὰ τὸ φαγητόν ἤτο σύνηθες νὰ διασκεδάζουσιν. — **ἀπὸ βαλοῦσαι** = ἀφοῦ ἔβγαλαν. — **τῆσι ἤρχετο μολπῆς** = καὶ τοὺς ἤρχισε τὸ τραγοῦδι. — **λευκώλενος** = ἡ ἔχουσα λευκὰς ὀλένας, λευκὰς χεῖρας. Ἐπίθετ. ὠραίων γυναικῶν. — **οἷη** = ὅποια, ὅπως. — **κατ' οὔρεα** = ἀνὰ τὰ ὄρη. — **ιοχέαιρα** = τοξεύτρια (ἴος = βέλος + χέω). — **περὶ μήκετος** = ὑπερμεγέθης, ὑπερῦψηλος. — **τερπομένη κάπροισι** = διασκεδάζουσα μὲ τὸ κυνήγι κάπρων. — **ὠκὺς** = ταχύς. — **τῆ δέ θ' ἄμα** = καὶ μαζί της. — **αἰγίοχος**· ε 103. — **ἀγρονόμοι** = ποὺ μένουσιν εἰς τοὺς ἀγρούς. — **γέγηθα** = χαίρω· προκμ. μὲ σημ. ἔνεστ. (*γῆθω, γηθόσυνος*· ε 269). — **φρένα**· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι = εἰς τὴν ψυχὴν της. — **πασάων ὑπὲρ** = ἀπὸ ὅλες πῦρ ὑψηλά. — **κάρη**· α 90. — **ἔχει** = κρατεῖ. — **ρεῖα**· ἐπίρρ. = εὐκόλως· α 160. — **ἀρίγνωτος** = ποὺ ἀναγνωρίζεται εὐκόλα (*ἄρι* = λίαν + *γνωστός*). — **πελεται** = ἐστί. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** = ἂν καὶ ὄλαι εἶναι ὠραῖαι. — **μετατρέπω** = ξεχωρίζω. — **ἀδμησ-ῆτος** = ἀγαμος.

γ) **σφαίρη ἔπαιζον** : Τὸ παιγνίδιον τῆς σφαίρας ἤτο συνηθέστατον ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων. Ἡ σφαῖρα ἐβάλλετο ὅσον τὸ δυνατὸν ὑψηλά καὶ οἱ ἄλλοι παῖκται ἠγωνίζοντο νὰ τὴν πιάσουν, πρὶν πέσῃ εἰς τὴν γῆν. Ἰπῆρχον ὅμως καὶ πολλαὶ ἄλλαι παραλλαγαὶ τοῦ παιγνιδίου αὐτοῦ. — **λευκώλενος** : Τὸ γυναικεῖον ἔνδυμα ὁ *πέπλος* ἄφινε γυμνοὺς τοὺς βραχίονας (βλ. ζ 38 προγμ.) καὶ διὰ τοῦτο συχνὰ παρατίθεται τὸ ἐπίθετον *λευκώλενος* ὡς χαρακτηριστικὸν γυναικείας καλλονῆς. — **Ταῦγετος - Ἐρύμανθος** : Τὰ δύο αὐτὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου εἶχον ἄφθονα θηράματα (προβλ. καὶ τὸν *Ἐρυμάνθιον κάπρον*, τὸν ὅποιον ἐφόνευσεν ὁ Ἡρακλῆς). Διὰ τοῦτο ἐθεωροῦντο προσφιλεῖς διαμονὴ τῆς Ἀρτέμιδος, ἡ ὅποια ἐλατρεύετο ὡς θεὰ τοῦ κυνηγίου. — **νύμφαι** : Αἱ συνοδεύουσαι τὴν Ἄρτεμιν εἶναι νύμφαι τῶν ἀγρῶν (*ἀγρονόμοι*). Εἰς τὴν θρησκευτικὴν φαντασίαν τῶν ἀρχαίων ὅλη ἡ φύσις ἦτο ἐνδιαίτημα νυμφῶν. Εἰς τὰ νάματα τῶν κρηνῶν καὶ τῶν ποταμῶν αἱ *Ναϊάδες*, εἰς τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης αἱ *Νηρηίδες*, εἰς τὰ δένδρα αἱ *Δρυάδες*, εἰς τὰ ἄντρα αἱ *Ἀντριάδες* κ.ο.κ. — **καλαὶ δέ τε πᾶσαι** : Μὲ τὴν ἀπλήν αὐτὴν ἔκφρασιν ὁ ποιητὴς ἐπιτυγχάνει τὸ καλύ-

τερον ἐγκώμιον διὰ τὴν καλλονὴν τῆς Ναυσικᾶς : ἦτο τόσον ὠραία, ὥστε διέπρεπε μεταξύ τῶν ὠραίων συνομιλήκων της.

— Ἐκτιμήσατε τὴν παραστατικότητα τῆς εἰκόνας τῶν στίχων 102 - 109.

110 - 148

α) 110 - 118. **πάλιν** = ὀπίσω. — **νέομαι** · α 17. — **πτύσσω** = διπλώνω. Ἄφου πρῶτον θὰ ἐξεύγνυε τοὺς ἵππους καὶ θὰ ἐδίπλωνε... — **ἐνθ' αὖτε** = κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν, ἐνῶ ἡ Ναυσικᾶ ἐσκέπτετο νὰ ἐτοιμασθῇ διὰ τὴν ἐπάνοδον. — **ἔγροιο** · **ἐγείρομαι** = ζυπνῶ καὶ σηκώνομαι. — **εὐῶπις** = ἔχουσα ὠραίους ὀφθαλμούς (εὐ + ρίζ. οπ-) — **ἡ οἱ ἠγήσαιτο** · ἀναφ. τελ. πρότ. = διὰ νὰ τοῦ δεῖξῃ τὸν δρόμον. — **πόλιν** · αἰτ. τοπικ. = εἰς τὴν πόλιν. — **μετ' ἀμφίπολον** = πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἴστατο μία ἀμφίπολος. — **ἀμαρτάνω τινός** = ἀστοχῶ, ἀποτυγχάνω. — **δίνη** = στρόβιλος, τὸν ὅποιον ἔκαμν τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ. — **ἄυσαν** · **άύω** = φωνάζω. — **ἐπὶ μακρὸν** = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. Ἔφθασε μακρὰν, ὃ ἦχος τῆς φωνῆς των. — **ἐξόμενος** = ἀνακθίσας. — **ὀρμαίνω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν** · ε 365.

119 - 126. **ὦ μοι ἐγώ** · ε 299. — **τέων** = τίνων. — **ἡ ῥ(α)** = ἄρα γε. — **ὑβριστής** = βίαιος, κακοποιός. — **νόος** · ε 190. — **θεουδῆς** = θεοφοβούμενος (θεός + ρίζ. δει - τοῦ δεῖδω). — **ὡς τε** · συναπτ. πρὸς τὸ κουράων. — **ἀμφήλυθε** = ἦλθε στ' αὐτιά μου. — **θῆλυς** = γυναικεῖα, λεπτή. — **αὐτῇ** = φωνῇ (**άύω**). — **αἰπεινός** = ὑψηλός (**αἶπος** = ὕψωμα. **αἶπεσ** - νόσ **αἰπεννός** - **αἰπεινός**). — **κάρηνα** · α 102. — **τὰ πίσαα** = τὰ λιβάδια (ρ. **πιδ** - **πιδύω** = ἀναβρύζω· **πίδαξ**). — **ποιήεις** = χλοερὸς (**ποίη** = πόα). — **ἡ νύ που** = πάντως, νομίζω. — **σχεδόν** · ε 288. — **αὐδήεις** · ε 334. — **αὐτός** = ὁ μόνος του, ὁ ἴδιος. — **πειρήσομαι** · ὑποτ. ὡς καὶ τὸ ἴδωμαι.

127 - 136. **ὑπεδύσετο** = ἐβγήκε κάτω ἀπὸ τοὺς θάμνους. — **βῆ δ' ἴμεν** · ζ 15. — **ἀλκή** = δύναμις, ρώμη· δοτ. κατὰ μεταπλ. **ἀλκί**. — **ῥει** = βρέχει· ὄμοιος = βρεχόμενος, κάτω ἀπὸ τὴν βροχὴν. — **ἄημι** = πνέω· **ἀήμενος** = πληττόμενος ἀπὸ ἄνεμον. — **ῥσσε** · ε 151. — **δαίεται** = βγάζουν φωτιές· **δαίωμα** · ε 61. — **μετέρχομαι** = πηγαινῶ πρὸς. — **ὁ οἶς** = τὸ πρόβατον. — **ἀγρότερος** = ἄγριος. — **κέλομαι** · ε 98. — τὰ

μῆλα· α 92. — πειρήσοντα· πειράω = κάμνω ἀπόπειραν, μτχ. τελικ.
— δόμος = στάνη. — πυκινός = στερεός. — μίξεσθαι· ε 378. — χρεῖω
ἴκανε· ε 189.

137 - 148. σμερδαλέος = φοβερός. — κεκακωμένος = παραμορ-
φωμένος· αἰτιολ. μτχ. — τρέω = φεύγω ἀπὸ φόβον (ὁ τρέσας). — ἄλ-
λυδις ἄλλη· ε 71. — ἡιών· ε 156. — προυχούσας· προεχοῦσας = προε-
ξεχούσας. Διὰ ν' ἀπομακρυνθοῦν περισσότερον, ἔσπευσαν εἰς τὰ μικρὰ
ἀκρωτήρια, τὰ ὅποια ἐσχημάτιζεν ἡ ἀκτὴ. — τῇ ἐνὶ φρεσὶ = εἰς τὴν
καρδίαν αὐτῆς. — ἐξ αἰρούμαι = ἀφαιρῶ, βγάζω. — γυῖα· α 192. —
ἄντα = ἀπέναντι, κατὰ πρόσωπον. — σχομένη· ἔχομαι = κρατοῦμαι
εἰς τὴν θέσιν μου. — μερμηρίζω· ε 354. — γούνων· συναπτ. πρὸς τὸ λα-
βών. — λίσσομαι = παρακαλῶ (λιτὴ - λιτανεία). — εὐώπις· ζ 113. —
ἦ αὐτως = ἡ μόνον ἔτσι. — ἀποσταδὰ = ἐξ ἀποστάσεως. — μειλίχιος
= γλυκὺς (μειλίσσω). — εἰ δείξειε· πλαγ. ἐρώτησις, διότι αἱ σκέψεις
τοῦ Ὀδυσ. ἔχουν ἔννοιαν ἀποπείρας. — δοάσατο = ἐφάνη· μόν. ἀόρ. καὶ
πρτ. δέατο. — κέρδιον = ὠφελιμώτερον, ἀποτελεσματικώτερον. — μῆ
χολώσαιτο· ἐνδοικστ. πρότ. χολοῦμαι· α 69. — κερδαλέος = ὅστις θὰ
ἔφερεν ἀποτέλεσμα.

γ) κερδαλέον φάτο μῦθον: Εἰς διαφόρους σκηνάς τῆς Ὀδυσ-
σεΐας καὶ τῆς Ἰλιάδος ὁ Ὀδυσ. παρουσιάζεται ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει
θαυμαστὴν ἱκανότητα νὰ κατανοῇ τὰς περιστάσεις καὶ νὰ ὁμιλῇ μὲ τὸν
πειστικώτερον ἐκάστοτε τρόπον. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν ἀλλοῖστα ἢ
εὐφυῖα του τὸν ὠδήγησε νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὴν Ναυσικῆαν εἰς τρόπον,
ὥστε νὰ τὴν κολακεύσῃ καὶ νὰ τὴν συγκινήσῃ συγχρόνως. Παρατηρή-
σατε ἀκόμα μὲ πόσῃ προσοχῇ ζυγίζει τὰς σκέψεις του καὶ μὲ ποίαν
ἐτοιμότητα ἀποφασίζει τὸ καλῦτερον.

149 - 185

α) 149 - 159. γουνοῦμαι (τινά) = περιβάλλω τὰ γόνατά τινος
μὲ τὰς χεῖρας, ἱεστεύω. — ἄνασσα = βασίλισσα, ἀρχόντισσα. — νῦ =
λοιπόν. — θεὸς βροτός· θηλ. — τοί = ἐξ ἐκείνων οἱ. — ἐγὼ γε = ἐγὼ
δηλ. κατὰ τὴν κρίσιν μου. — εἶδος, μέγεθος, φυή· ε 213, 217, 212·
αἰτ. τοῦ κατὰ τι. — εἶσκω = παρομοιάζω· σὲ ἄγχιστα εἶσκω = σὲ θεωρῶ
ὁμοιακτῆν. — ἡ χθών = γῆ. — ναιετάω· α 51. — μάκαρ· α 82· τρεῖς
μάκαρες = τρισευτυχισμένοι. — σοί δτι. κτητ. εἰς τὸ πατῆρ κλπ. —

κασίγνητος = ἀδελφός. — πού = ὡς φαντάζομαι. — **ιαίνομαι** = θερμαίνω, εὐφραίνω. — **εἴνεκα σεῖο** = ἔνεκα σοῦ, διὰ τὰ χαρίσματά σου. — **λεύσω** = βλέπω. Ἡ μτχ. κατὰ γεν., μολονότι προηγεῖται τὸ σφίσι. — **θάλος** = θαλερὸς βλαστός. — **εἰσοιχνέω**· θαμιστ. τοῦ εἰσοίχομαι = εἰσέρχομαι συχνά. — **δ' αὖ** = μάλιστα. — **περὶ κῆρι**· ε 36. — **ἔξοχον** = ἔξαιρετικῶς, εἰς μεγαλύτερον βαθμόν. — **ὅς κε** = ὅς ἄν. — **ἔεδνα** = τὰ γαμήλια δῶρα (ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ). Ἰδε πργμ. α 277. — **βριθω** = βαρύνω, ζυγίζω περισσότερον· **βρίσας ἔεδνεσι** = ὑπερτερήσας εἰς τὸ ποσὸν τῶν γαμηλίων δῶρων. — **ἀγάγηται**· ἀντικμ. **σε**.

160 - 169. **σέβας** = θαυμασμός. — **ἔχει με** = μὲ κατέχει. — **δή ποτε** = ἀληθῶς κάποτε. — **τοῖον νέον ἔρνος** = παρόμοιον τρυφερὸν βλαστόν. — **ἀνερχόμενον** = βλαστάνον πρὸς τὰ ἄνω. — **ἔσπετο**· α 125. — **λαός** = στρατός. — **τὴν ὁδὸν** = κατὰ τὸ ταξίδι. — **ἦ δὴ** = κατὰ τὸ ὅποιον ἀκριβῶς. — **κῆδεα**· α 224. — **ὡς δ' αὐτως**· ὡσαύτως δέ. — **ετεθήπεα**· ὑπερσ. τοῦ **τέθηπα** = μένω ἐκθαμβος (ρίζ. **ταφ-θαφ-θάμβος**). — **δὴν· δηθά**· α 49. — **οὐ πω** = ποτὲ ἕως τώρα δέν... — **ἀνήλυθεν** = ἐβλάστησε. — **δόρου** = κορμὸς δένδρου. — **ἄγαμαι** = θαυμάζω. — **δεῖδια· δέδια**, **δεῖδω** = φοβοῦμαι. — **αἰνῶς**· α 208. — **δέ**· ἀντίθ. = ἀλλά. — **χαλεπὸν πένθος** = μία δεινὴ συμφορά. — **ικάνει με** = ἤλθεν εἰς ἐμέ, μὲ εὐρῆκε.

170 - 185. **χθιζός** = χθεσινός, χθές· κτγμ. — **οἶνοπα**· α 183. — **τόφρα** = εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα, δηλ. τῶν εἴκοσι ἡμερῶν. — **ἐφόρει**· ε 327. — **κραιπνός**· ε 385. — **θύελλα**· ε 317. — **κάββαλε** = ἔρριψε, ἐπέταξε (κατ-βάλε, ἔπως καὶ κάλλιπε. Ἰδε γραμμ. τύπον α 243). — **δαίμων** = θεότης ρυθμιζουσα τὰ ἀνθρώπινα, τύχη. — **ῥφρα**· τελ. — **καὶ τῆδε** = καὶ ἐδῶ. — **οἶω**· οἴομαι. — **παύσεσθαι**· ὑπκμ. **κακόν**. — **τελέουσι**· μέλλ. τοῦ **τελέω** = προξενῶ. — **πάροιθεν** = πρότερον. πρὶν· δηλ. πρὶν παύσουν τὰ δεινά μου. — **ἐλεαίρω**· α 19. — **μογέω**· ε 223. — **σέ ἐς πρῶτην**· ἐς σέ **πρῶτην**. — **ἀμφιβάλλομαι** = περιβάλλω εἰς τὸ σῶμά μου, τυλίγομαι. — **εἶ που** = ἐὰν τυχόν. — **εἶλυμα** = περικάλυμμα. — **τὰ σπεῖρα** = τὰ ροῦχα. — **ἔχεσ** = εἶχεσ. — **δοῖεν**· εὐχή. — **μενοινάω** = ἐπιθυμῶ πολύ, λαχταρῶ (**μένος, μενεαίνω**· ε 341). — **ὁμοφροσύνη** = ὁμόνοια. — **ἐσθλός**· α 95. — **ὀπάζω** = χαρίζω. — **μὲν γὰρ** = διότι πράγματι. — **ἀρείων**· συγκρ. τοῦ ἀγαθός, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὑπερθ. ἄριστος. (ρίζ. **ἀρ-ἀρετή, ἀραρίσκω**). — **ὁμοφρονέοντε**· δυϊκ. μτχ. τοῦ ὁμοφρονέω = ἔχοντες καὶ οἱ δύο μίαν γνώμην. — **οἶκον ἔχω** = κρατῶ, κατοικῶ τὸν

οἶκον. — **πολλά ἄλγεια** = ἀφορμὴ συχνῆς θλίψεως. — **δυσμενῆς** = ἐχθρός. — **χάρμα** = χαρά. — **εὐμενέτης** = εὐμενής, φίλος. — **κλύω** = αἰσθάνομαι. Πρὸ πάντων αὐτοί, δηλ. οἱ δύο σύζυγοι, αἰσθάνονται τὴν εὐτυχίαν τῆς ὁμοφροσύνης.

γ) **Ἄρτεμίδι σε εἶσκω**: Ἴδε στ. ζ 102 - 109. — **Δῆλος**: Ἡ λατρεία τοῦ Ἀπόλλωνος εἶχεν ἤδη διαδοθῆ μεταξὺ τῶν Ἰώνων, καθ' ὃν χρόνον συνετέθη ἡ Ὀδύσεια. Κέντρον τῆς Ἀπολλωνείου λατρείας διὰ τοὺς Ἰωνας ἦτο ἡ Δῆλος, ὅπως διὰ τοὺς Δωριεῖς ἦσαν οἱ Δελφοί. Ἐθεωρεῖτο ἡ Δῆλος γενέθλιος πόλις τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἐδεικνύετο ὁ ἱερὸς φοῖνιξ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐστηρίχθη ἡ Λητώ, διὰ τὴν γεννήσῃ τὰ δύο δίδυμα τέκνα τῆς, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν. — **Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῷ**: Βωμὸς ἦτο πάντοτε τὸ θυσιαστήριον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔβαιναν ὁ τελὼν τὴν θυσίαν. Οἱ βωμοὶ καθ' ἀρχὰς ἦσαν ἀπλοῦ, πλινθόκτιστοι, σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως μὲ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἐγίνοντο καλλιτεχνικώτεροι καὶ μεγαλοπρεπέστεροι. — **ὡς σέ, γύναι, ἄγαμαι**: Ἡ παρομοίωσις τῆς Νηυσ. μὲ τὸν ἱερὸν φοῖνικα τῆς Δήλου εἶναι ἀπὸ τὰς τεχνικωτέρας παρομοιώσεις, αἱ ὁποῖαι συναντῶνται εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Ὁ φοῖνιξ ὡς φυτὸν ἔκαμνεν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωσιν, ὅταν διὰ πρῶτην φοράν ἐκαλλιεργήθη εἰς τὰς ἑλλ. χώρας. Μὲ καλλίγραμμον καὶ τρυφερὸν δένδρον φοῖνικας ἐσκέφθη ὁ Ὀδυσσ. γὰ παραβάλλῃ τὴν χάριν τῆς κόρης τοῦ Ἀλκινόου.

186 - 210

α) 186 - 197. **ἀντίον ἠΐδα** · α 213. — **φωτί** · ὁ **φώς** · α 324. — **Ζεὺς δὲ αὐτός** = καὶ ὁ μόνος ὁ Ζεὺς. — **νέμω** = μοιράζω. — **ὁ ὄλβος** = ἡ εὐτυχία. — **ἐσθλός** · α 115. — **καὶ που σοὶ** = ἔτσι καὶ εἰς σέ. — **τάδε** = αὐτὴν τὴν μοῖραν. — **τετλάμεν** · ἄρ. μετ' ἀναδιπλ. (ρίζ. *τάλα* - *τλη-τλα* · ε 178). — **ἐμπτης** · ε 205. — **δευήσσαι** · μέλλ. τοῦ *δεύομαι* · α 254. — **ῶν** · τούτων ὦν. — **ἐπέοικε** · ὑπκμ. μὴ δεύεσθαι ἤτοι: δὲν θὰ στερηθῆς τίποτε ἀπὸ ὅσα δὲν πρέπει νὰ στερηθῆ ὁ ἰκέτης. — **ταλαπείριος** = ὑποστὰς πολλὰς δοκιμασίας, πολυπαθῆς (*τάλα* + *πεῖρα*). **ἀντιάζω** = συναντῶ · ὑπκμ. τῆς *μτχ. ἰκέτην* = ὅταν αὐτὸς εὐρεθῆ εἰς τὸν δρόμον μας. — **δειξω δέ** . . . **ἐρέω δέ** · συμπλεκτ. σύνδ. *καί... καί*. — **ἐρέω** · ἐρῶ. — **λαοὶ** = οἱ κάτοικοι. — **ἔχουσι** = κατοικεῖν. — **μεγαλήτωρ** · ε 81. — **τοῦ δ' ἐκ' ἐκ δὲ τοῦ** = καὶ ἀπ' αὐτόν. — **ἔχεται** = κρατεῖται, ἐξαρχεῖται. — **τὸ κάρτος** = ἡ ἐξουσία. — **ἡ βίη** = ἡ ἰσχὺς.

198 - 210. ἦ = εἶπε· (γ' ἐν. πρτ. τοῦ ἡμι = λέγω). — **κελεύω**· μετὰ δοτ. = καλῶ, φωνάζω. — **πόσε** = πρὸς ποῖον μέρος, ποῦ ; — **ἦ μή που** = ἀλήθεια μὴ τυχόν. — **φάσθε** = λέγετε, νομίζετε. — **οὐκ ἔστι** = δὲν ὑπάρχει, δὲν ζῆ. — **διερός** = ἄξιος φόβου· (ρίζ. δι - δέδια - δέος). — **οὗτος ἀνὴρ διερός βροτός** = αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ὁ φοβερὸς. — **οὐδὲ γένηται** = οὔτε θὰ ὑπάρξῃ. — **ὅς κεν ἴκηται**· ὅς ἂν ἴκηται = ὅστις θὰ ἦτο πιθανὸν νὰ ἔλθῃ. — **ἡ δημοτῆς** = ἐχθρότης, καταστροφή (δήμιος-δαίω = κἀίω, λεηλατῶ). — **ἀπάνευθε**· α 190. — **πολύκλυστος** = πολυκλύμαντος (κλύζω, κατακλύζω). — **ἔσχατοι**· α 23. — **ἄμι**· α 123, συναπτ. πρὸς τὸ ἐπιμίσγεται = ἔρχεται εἰς ἐπικοινωνίαν. — **δύστηνος**· α 55. — **ἀλώμενος** = περιπλανώμενος. — **κομέω** = περιποιούμι (ρίζ. κόμ - γηροκομῶ, ἵπποκόμος). — **πρὸς Διὸς** = ἐκ μέρους τοῦ Διὸς καὶ ἐπομένως ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Διὸς. — **δόσις** = τὸ διδόμενον, τὸ δῶρον. — **φίλος** = εὐπρόσπεκτος. — **ὀλίγη τε φίλη τε** = ἔστω καὶ μικρόν, εἶνα, εὐπρόσδεκτον. Ἡ ἔκφρ. « δόσις ὀλίγη τε φίλη τε » ἔχει καταστῆ παροιμιώδης. — **ὄθι** = ὅπου. — **ἐπὶ ἔστι** = ὑπάρχει καί. — **σκέπας ἀνέμοιο** = τόπος ὑπήνεμος.

γ) **ἔσχατοι** : Ἡ νῆσος Σχερία περὶστᾶται ἐδῶ ὡς πολὺ ἀπομονωμένη ἀπὸ κάθε ἐπικοινωνίαν μὲ ἀνθρώπους. Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι οἱ Φαίακες ἐκαυχῶντο διὰ τὸν ναυτικὸν βίον των, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι τὰ ἰδικὰ των πλοῖα ἦσαν τελειότερα καὶ ἔπλεον εἰς ἀνοικτὰς θαλάσσας, ἐνῶ ἄλλα δὲν ἠδύναντο νὰ πλέουν μέχρι τῆς νήσου των. — **πρὸς Διὸς εἰσιν ξεῖνοί τε πτωχοί τε** : Ὁ Ζεὺς ὡς προστάτης τῶν ξένων καὶ τῶν ἱκετῶν ἐλέγετο **ξεῖνιος καὶ ἱκετήσιος** Ζεὺς. Ὁ μεγας θεὸς ἐτιμῶρει βαρύτερα ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἠρνοῦντο νὰ φιλοξενήσουν ξένον ἢ παρεβιάζον τὴν ἱερότητα τῆς ἱεσίας. Συχνάκις δὲ οἱ θεοὶ ἐμφανιζόμενοι ὑπὸ μορφήν ξένου ἢ ἱκέτου διεπίστωνον κατὰ πόσον οἱ θνητοὶ ἐτήρουν τὸν ἱερὸν νόμον.

211 - 246

α) 211 - 222. **ἔσαν**· ἔστησαν. — **κέλευσαν ἀλλήλησι** = ἐφώναζεν ἡ μία τὴν ἄλλην. — **καδ δ' εἶσαν**· κατ(α) δὲ εἶσαν = τὸν ὠδήγησαν δέ. — **πάρ δέ οἱ** = πλησίον του δέ. — **ἄρα** = φυσικά. — **τὸ φᾶρος** = ἔξωτερικὸν ἔνδυμα. — **εἴματα**· κατγρ. = ὡς ἐνδύματα, διὰ νὰ ἐνδυθῇ. —

λήκυθος· ζ 79. — άνωγα· α 269. — άρα = άκολουθως. — ροαί = ρεῖ-
θρα. — μεταυδάω = όμιλῶ πρὸς. — οὔτω απόπροθεν = ἔτσι εἰς από-
στασιν. — αὐτὸς = μόνος μου. — ὤμοιν απολούσομαι = πλύνω από
τοὺς ὤμους μου. — ἦ γάρ = διότι πράγματι. — δηρόν· ἐπίρρ. = πολὺν
καιρὸν (πρβλ. δην-δηθά-δηρόν). — από χρῶς ἔστιν = λείπει από τὸ
σῶμά μου, ἔστερήθη τὸ σῶμά μου. — ἀλοιφή = ἐπάλειψις δι' ἐλαίου. —
άντην = ἀνώπιόν σας. — μετελθὼν = ἀφοῦ εὐρέθην μεταξῶν.

223 - 238. ἴσαν· ἦσαν. — νίζομαι = πλύνομαι· α 112. — ἀμπέ-
χω = ἐνδύω, περιβάλλω (ἀμφι + ἔχω). Ἡ ἄλμη εἶχεν ἐπικολλήσει εἰς
τοὺς ὤμους του ὡς ἐνδυμα. — σμήχω = καθρίζω διὰ τριβῆς. — χνόος
= ἄχνη, τὸ ἀπεξηραμμένον ἄλας. — ἀτρύγετος· ε 52. — πάντα λοέσ-
σατο = ἐκαθαρίσθη τελείως. — λίπα· ζ 96. — ἔσσατο· ἄρρ. τοῦ ἐννυ-
μαι = ἐνδύομαι. — πόρε· ε 321. — ἀδμής· ζ 109. — ἐγγεγαυῖα = ἡ
γεννηθεῖσα ἐκ τοῦ Διὸς (γέγαα - γέγονα· ε 35). — θῆκεν εἰσιδέειν =
ἔκαμε νὰ φαίνεται, τὸν ἔκαμε κατὰ τὴν ὄψιν. — μείζων = ὑψηλότερος.
— πάσσων = παχύτερος. — κὰδ δὲ κάρητος· κατὰ δὲ κάρητος. —
ῆκε = ἔκαμε νὰ πίπτουν από τὸ κεφάλι του. — οὔλαι κόμαι = σγουρά
μαλλιά. — ὑακίνθινον ἄνθος = τὸ ἄνθος τοῦ ὑακίνθου. — περιχεύε-
ται χρυσόν = περιχύνει, στολίζει μὲ χρυσόν. — ἴδρις-ιος = ἔμπειρος
τεχνίτης (ἴδ - εἰδέναι). — δέδαεν· ἄρρ. μετ. ἀναδιπλ. = ἐδίδαξεν (ρίζ.
δα - δαῖναι, διδάσκω, δαίφρων). — χαρίεις = κομψός. — τελείω =
ἐκτελῶ (τελέω). — ἔζετο· καθέζετο· ε 195. — κίω· ζ 84. — θῖνα θα-
λάσσης· ζ 94. — στίλβω = λαμποκοπῶ. — θηέομαι· θεάομαι = βλέ-
πω μετὰ θαυμασμοῦ.

239 - 246. κλύω = ἀκούω. — ἀέκητι· α 79. — οὐκ ἀέκητι = μὲ
τὴν θέλησιν. Σχημα λιτότητος. — ἐπιμίσγεται· ζ 205. — ἀντίθεος·
α 21. — ἀεικέλιος = ἄσχημος. — δέατο = ἐφαίνετο (δοάσατο· ζ 145).
— αἶ (εἰ) γάρ = εἶθε πράγματι. — πόσις· α 15. — κεκλημένος εἶη =
νὰ ὀνομάζετο, νὰ ἦτο. — ἄδοι· ἀνδάνω = ἀρέσκω καὶ οἱ ἄδοι = καὶ
ἐπὶ πλέον νὰ τοῦ ἀρέσῃ, δηλ. ὄχι μόνον νὰ εἶναι κάτοικος τοῦ τόπου
μας, ἀλλὰ καὶ νὰ τοῦ ἀρέσῃ ἡ ἐδῶ διαμονή.

β) Ἀφομοίωσις τοῦ τ τῆς πρόθέσεως πρὸς τὸ ἀρκτικὸν σύμ-
φωνον τῆς ἐπομένης λέξεως : κὰδ δ' ἄρ, κὰδ δὲ κάρητος (ὅπως καὶ
εἰς τὰ σύνθετα : κάλλιπε, κάμμορος).

γ) **φᾶρος** : Ἐνδυμα ἀνδρικόν καὶ γυναικεῖον ἄνευ χειρῶν φοροῦμενον ἐπὶ τοῦ χιτῶνος ὡς ἐπενδύτης. — **ὕακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας** : Δὲν γνωρίζομεν ἀκριβῶς ποῖον ἄνθος ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ ποιητής. Πάντως ἡ παρομοίωσις παριστάνει τοὺς μικροὺς βοστρύχους, οἱ ὅποιοι ἐσχηματίσθησαν εἰς τὴν κόμην τοῦ Ὀδυσσέως καὶ οἱ ὅποιοι ὑπενθύμιζον τὰ κυρτὰ πέταλα ἐνὸς ἄνθους. — **ἀνήρ ἰδρις** : Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τεχνῶν κατὰ τοὺς προομηρικούς χρόνους ἴδε εἰσαγ. — **περιχεύεται χρυσὸν ἀργύρῳ** : Ἡ τέχνη αὐτὴ λέγεται *ἐμπαιστική*. Ὁ τεχνίτης χαράζει ἐπὶ ἐνὸς ἀντικειμένου διαφόρους παραστάσεις καὶ ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων τοῦ σχεδίου ἐπιθέτει ἄλλο μέταλλον. Ἀντικείμενα μὲ τοιαύτην διακόσμησιν εὐρέθησαν ἐντὸς τάφων τῶν Μυκηναίων (χάλκινα ἐγχειρίδια μὲ διακόσμησιν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἀγγεῖον ἀργυροῦν μὲ χρυσὰ σχέδια κ.ἄ.). — **Ἥφαιστος - Παλλὰς Ἀθήνη** : Καὶ οἱ δύο θεοὶ θεωροῦνται προστάται τῶν τεχνῶν. Ὁ μὲν Ἥφαιστος κατεργάζεται τὰ μέταλλα, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ γενικῶς ἦτο προστάτις τῆς χειροτεχνικῆς ἐργασίας καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητα αὐτὴν ἐλατρεύετο ὡς *Ἐργάνη Ἀθηνᾶ*.

247 - 290

α) 247 - 254. **μάλα** = πολὺ, ἐνν. προθύμως. — **ἦ τοι** = πράγματι, ἐνν. ὁ Ὀδυσσ. εἶχεν ἀνάγκην τροφῆς. — **ἀρπαλέως** = μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν. — **ἄπαστος** = ἄγευστος, νηστικός (ἀ + πατέομαι = γεύομαι α 124). — **ἀλλ' ἐνόησεν** · ε 382. — **εἶματα πτύξασα** · ζ 411. — **κρατερῶνυξ (ἡμίονος)** = ἔχων δυνατὰς ὀπλάς. — **ἔπος τ' ἔφατ' ἐκ τ' ὀνόμαζε** · ε 181.

255 - 290. **ὄρσεο** = σήκω· προστ. ἀόρ., τοῦ ὄρνυμαι · α 347. — **ἴμεν· ἰέναι, εἴμι**. — **δαίφρων** · α 48. — **εἰδησέμεν· εἰδήσειν**· ἀπαρ. μέλλ. τοῦ οἶδα. — **ἀλλὰ μάλ' ὦδε...** **ἀπινύσσειν** · ε 342. — **ὄφρ' ἄν** = ἔως ἄν, ἐφόσον. — **κε ἴομεν· ἴομεν ἄν**. — **ἀγροὶ** = ἐξοχή. — **ἔργα ἀνθρώπων** = καλλιεργημένοι ἐκτάσεις. — **τόφρα** = κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο. — **μεθ' ἡμιόνους** = ἀκολουθῶν τὰς ἡμιόνους. — **καρπαλίμως** · ε 193. — **ἔρχεσθαι**· ἀπαρ. εἰς σημ. προστ. — **ἡγεμονεύω ὁδόν** = προηγοῦμαι, διὰ τὰ νὰ σᾶς δείχνω τὸν δρόμον. — **ἐπιβήομεν· ἐπιβήσωμεν** = μόλις πατήσωμεν τὸ πόδι. — **πύργος** = τεῖχος μὲ πύργους. — **καλὸς δὲ λιμὴν (ἐστὶ)** = καὶ ὑπάρχει ὠραῖος λιμὴν. — **ἐκάτερθε πόληος** = ἀπὸ τὰ

δύο μέρη περικλείων τὴν πόλιν. — λεπτός = στενός. — εἰσίθμη = εἴσοδος. — ὄδον = κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ. — ἀμφιέλισσαι (νῆες) = κυρτούμεναι καὶ εἰς τὰς δύο ἄκρας, τὴν πρῶραν καὶ τὴν πρῦμνην. — εἰρύαται · ὑπερσ. τοῦ ἐρύομαι = ἀνεγκύομαι. — ἐπίστιον = θέσις, ὅπου τοποθετεῖται τὸ πλοῖον, ὅταν ἀνεγκυσθῇ εἰς τὴν ξηράν. — πᾶσιν ἐκάστω ἔστι = ὅλοι ἀνεξαίρετως οἱ Φαίακες ἔχουν ἐπίστιον. — σφι · σφίσιν αὐτοῖς. — ἀγορή = ὁ τόπος, ὅπου γίνονται αἱ δημόσιαι συγκεντρώσεις. — Ποσιδήιον = ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος. — ῥυτός = μέγας λίθος, τὸν ὁποῖον ἔσυραν, διὰ νὰ τὸν τοποθετήσουν (ῥύω, ἐρύω = σύρω). — ὁ λᾶας = λίθος (πρβλ. λα-τόμος). — κατωρυχῆς = χωσμένος εἰς τὸ ἔδαφος. — ἀραρυῖα (ἀγορή) = ἐπεστρωμένη (ἀραρίσκω· ζ 70). — ὄπλα (νηῶν) = τὰ ἐξαρτήματα τῶν πλοίων. — ἀλέγω = φροντίζω, καταγίνομαι. — πείσμα = χονδρὸν σχοινίον, παλαμάρι. — τὸ σπείρον · ε 318. — ἀποξύουσιν = πελεκουῖν διὰ νὰ καταστήσουν λεπτὰ τὰ ἄκρα τῶν κωπῶν. — τὸ ἐρετμόν = ἡ κώπη (ρίζ. ἐρ- ἐρέσσω- ἐρέτης-τρι-ήρης· πρβλ. φιλήρετμοι· α 181). — μέλει Φαίηκεσσι · μέλει τινί τι· α 159. — ὁ βιός = τὸ τόξον. — φαρέτρη = θήκη τῶν βελῶν. — νῆες εἶσαι · ε 175. — ἦσιν ἀγαλλόμενοι · ἀγάλλομαι τινί = χαίρω, χαμαρώνω διὰ κάτι. — πολίος = φαίος. — ἀλειίνω = ἀποφεύγω· καὶ ε 326. — ἡ φῆμις · φήμη = λόγος, διαδόσεις. — ἀδευκῆς = κηκόβουλος. — μωμεύω = κκολογῶ. — δ' εἰσίν = ὑπάρχουν πράγματι. — ὑπερφίαλοι · α 134. — εἵπησι · ἡ ὑποκτ. ὡς μέλλων. — κακώτερος = ταπεινός, ἀγενής ἄνθρωπος. — ἀντιβολῶ = συναντῶ. Ἡ μχτ. εἶναι ὑποθ. — τίς δ' ὅδε ἐπεται = καὶ ποῖος εἶναι αὐτός, ὅστις ἀκολουθεῖ. — μέγας· ζ 230. — πόσις · α 15. — ἦ πού τινα = ὀρισμένως κάποιον. — πλαγχθέντα · α 2. — κομίζομαι = λαμβάνω μαζί μου. — ἦς · κτητ. — τηλεδαπός = ὁ ἐκ μακρινῆς χώρας προσερχόμενος. — ἐπεὶ οὐ τινές εἰσι · εἰρων. : ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει, ὡς νὰ μὴ ὑπάρχη κανεὶς. . . — πολυάρητος = πρὸς τὸν ὁποῖον ἔκαμε πολλὰς προσευχὰς (πολύ + ἀράομαι = εὐχομαι). — βέλτερον · βέλτιον. — ἐποιχομένη αὐτῇ = ἀφοῦ ἐπῆγε μόνη της. — ἦ γὰρ = διότι τῷ ὄντι. — ἀτιμάζω = περιφρονῶ. — μνάομαι · α 248. — ὄνειδος = προσβολή, κατηγορία. — νεμεσῶ · α 119. — ῥέζω · α 47. — ἀέκητι · α 79. — ἐόντων = ἐνῶ ζοῦν. — μίσγομαι = ἔχω σχέσεις. — ἀμφάδιος = φανερός. — ὦκα · ἐπίρρ. = ταχέως (ὠκύς). — ξυνίημι = κατανῶ. — ἐμέθεν ἔπος = τὸν λόγον μου.

β) Μέλλων ποιητ. : **ειδήσω** ἐξ ἀρχήστ. ἐνεστ. εἶδω, ἐξ οὗ ὁ προκμ. οἶδα.

— Ἀόριστ. ὑποστ. τοῦ **βαίνω** : **βήω** (βω).

— **Ποσιδήιον** : τὸ **σι** μετὰ ἐξ ἀρχαιοτ. ρίζ. **Ποσιδάν**. Ἡ κατὰ λ. ἰωνική ἀντὶ -ειον.

— Συγκριτ. τοῦ ἀγαθός : **βέλτερος** (βέλτιστος).

γ) ἦν **πέρι πύργος** : Αἱ πόλεις τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων ἦσαν τειχισμέναι. Ἡ περιφέρεια τοῦ τείχους δὲν ἦτο ὁμαλή, ἀλλ' ἐσχημάτιζε προεξοχάς (πύργους). Τοιοῦτοτρόπως τὸ τεῖχος ἐγένετο ἀσφαλέστερον. Τὴν στερεότητα καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν τειχῶν τούτων μαρτυροῦν τὰ ἐρείπια τῶν Μυκηνηῶν καὶ τῆς Τίρουθος καθὼς καὶ ἡ παράδοσις, ὅτι τὸ Ἴλιον ἀντέσχεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ δέκα ἔτη.—**λεπτὴ δ' εἰσίθμη · νῆες δ' ὄδον ἀμφιέλισσαι** : Κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Ναυσικῆς ἡ πόλις τῶν Φαιάκων εὕρισκετο εἰς τὸν μυχὸν λιμένος, τοῦ ὁποίου ἡ εἴσοδος εἶναι στενή. Ἐξω δὲ τοῦ τείχους, ἀλλὰ πλησίον τῆς πόλεως, κατὰ μῆκος τῆς παραλιακῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν θὰ διήνουν κατὰ τὴν ἐπιστροφήν, ἡ ἀκτὴ ἦτο πλήρης ἀπὸ πλοῦα, τὰ ὁποῖα οἱ ἰδιοκτῆταί των εἶχον ἀνεκλύσει εἰς τὴν ξηράν. Ἐκεῖ πλησίον ἦτο μία πλατεῖα διὰ δημοσίας συγκεντρώσεις, ὅπου ὑπῆρχαν καὶ ἐργαστήρια διὰ τὴν κατασκευὴν ναυτιλιακῶν ἐργαλείων. — **νηῶν μελαινάων** : Διὰ τὴν ἀντέχουσαν εἰς τὴν ὑγρασίαν τῆς θαλάσσης τὰ ξύλα τῶν πλοίων, ἠλείφοντο μετὰ πίεσιν ἢ ἀπλῶς μετὰ βαθύχρωμον βαφῆν. — **βιός** : Ὡς ἐπιθετικὸν ὄπλον ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ τόξον, τοῦ ὁποίου ἀπαραίτητον συμπλήρωμα ἦτο ἡ φαρέτρα, δηλ. θήκη ἐπιμήκης, κυλινδρική, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφυλάσσοντο τὰ βέλη. Ἐκλείετο ἀνωθεν καὶ ἐκρεμάτο ἀπὸ τοὺς ὤμους μετὰ ἱμάντα.

291 - 315

α) 291 - 302. **δήεις** = θὰ εὕρησ. — **ἀγλαός** = λαμπρός, ὠραῖος. — **κέλευθος** · α 195. — **αἰγειρος** · ε 64. — **νάω** = ρέω (νάω). — **τέμενος** = μέρος γῆς χωρισμένον διὰ τὸν ἄρχοντα ἢ ἀφιερωμένον εἰς θεόν. Ἐδῶ : = βασιλικὸν κτήμα. (τέμ - νω). — **ἄλωη** = ἐπίπεδος ἔκτασις κλλιεργημένη · α 193. — **τεθαλυῖα · τεθήλει** · ε 69. — **πτόλις · πόλις**, πρβλ. **πτολιεθρον** · α 2. — **γέγωνε βοήσας** = ἀκούεται ὅταν φωνάζῃ. — **μεῖναι** · ἀπρμφ. μετὰ σημασίαν προστ. — **εἰς δ** = ἕως ὅτου. — **ἐλπομαι** = φαντά-

ζομαι, ύπολογίζω.— ποτι = πρὸς.— ἴμεν· ἰέναι· ἀπρμφ. ὡς προστ.— ἐρέομαι = ἐρωτῶ (ἐρ, ἡρόμην). — ρεῖα· ζ 108. — ἀρίγνωτος· ζ 108. — καὶ πάις = ἀκόμα καὶ ἓνα παιδί. — ἡγοῦμαι = ὀδηγῶ. — νήπιος· εἰς τὴν κυρ. σημ., δηλ. ὁ μὴ ὀμιλῶν· α 8, ὁ μικρὸς.— εοικότα τοῖσι = ὅμοια μὲ αὐτά.— τέτυκται· τεύχω = κατασκευάζω. — δώματα = κατοικίαι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ δόμος = ἀνάκτορον.— οἶος· ἐνν. τέτυκται.— ἥρωσ· α 189.

303 - 315. κεκύθωσι· κεύθω = κρύπτω.— ὀπότ' ἂν σε δόμοι κεκύθωσι = ὅταν εἰσέλθῃς εἰς τὰ ἀνάκτορα.— ὦκα· ζ 289.— διελθέμεν· ἀπρμφ. ὡς προστακτική. — ἦσται· α 108.— ἐπ' ἐσχάρη· ζ 52.— αὐγῆ· ζ 98.— ἡλάκατα στρωφῶσ' ἀλιπόρφυρα· ζ 53. — θαῦμα· παραθ. εἰς τὸ ἡλάκατα.— ιδέσθαι· αἰτιατ. τοῦ κατὰ τι.— κίονι κεκλιμένη = στηριζομένη ἐπὶ κίονος. — εἶατ(αι)· ἦνται = κάθηνται.— ποτικέκλιται = στηρίζεται πρὸς. — αὐτῆ (τῆ κίονι) = τὸν ἴδιον κίονα.— τῷ ἐφήμενος = ἐπὶ τοῦ ὁποῖου καθήμενος.— οἶνοποτάζω = πίνω κρασί.— ἀθάνατος ὡς = ὡς ἀθάνατος.— παραμείβομαι = προσπερνῶ.— βάλλειν· ἀπρμφ. ὡς προστ.— νόστιμον ἦμαρ· α 9.— καρπαλίμως· ε 193· συναπτ. πρὸς τὸ ἴδῃαι.— χαίρων = πρὸς χαράν σου.— εἴ κέν τοι = ἐὰν βεβαίως.— φίλα φρονέω = διακίθεμαι εὐμενῶς.— ἐλπωρή τοι (ἐστὶ) = ὑπάρχει ἐλπίς διὰ σέ.— ἐυκτίμενος = καλοκτισμένος· (εὐ + κτίω = κτιζώ).

γ) ἄλσος: Ἐκτασις δενδρόφυτος ἀφιερωμένη εἰς θεόν. — δόμος Ἄλκινόσιοι: Τὸ ἀνάκτορον τοῦ Ἄλκινόου ἔχει τὸν συνήθη τύπον τῶν μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων, ἦτο ὅμως μὲ ἐξαιρετικὴν πολυτέλειαν διακοσμημένον, ὅπως περιγράφεται εἰς τὴν ἐπομένην ραψῶδιαν η' (ἴδε περίλψιν.

316 - 331

α) 316 - 327. ἴμασεν· ε 380. — φαινός = στιλπνός. — ὦκα· ζ 289.— τρωχάω· θαμ. τοῦ τρέχω = συνεχῶς τρέχω.— πλίσσομαι = βαδίζω.— μάλα = μὲ πολλὴν δεξιότητα.— ἄμα = συγχρόνως.— ἐποίατο = ἔποιοντο.— νόψ = μὲ προσοχήν.— ἐπιβάλλω = ρίπτω ἐπὶ.— ἡ ἱμάσθη = ἡ μάστιξ· ε 380.— κλυτός· α 30.— ἱρός = ἱερός.— ἴνα· ἀναφ. τοπ. = ὅπου.— αὐτίκα ἔπειτα· ε 44.— ἀρῶμαι = εὐχομαι,

προσεύχομαι.— κλυθι· προστ. τοῦ κλύω = ἐπακούω.— αἰγίοχος· ε 103.— ἀτρυτώνη = ἀδάμαστος, ἀνίκητος. Ἐπίθετ. τῆς Ἀθηνᾶς.— νῦν δὴ περ = τώρα πλέον βεβαίως, δηλ. ἀφοῦ ἐγένεεν ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ εὑρεθῶ εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων.— πάρος = πρὶν, προηγουμένως.— ραίομαι = συντρίβομαι· ε 221.— ἐννοσίγαιος· ἐνοσίχθων· α 74.— φίλον ἦδ' ἔλεεινόν· κτγμ. = ἀγαπητὸν καὶ ἄξιον συμπαθείας. Ἦτοι νὰ μὲ καλοδεχθοῦν καὶ νὰ μὲ εὐσπλαγχνισθοῦν οἱ Φαίακες.

328 - 331. εὐχομαι = προσεύχομαι.— ἐναντίη = κατὰ πρόσωπον.— αἶδετο· ζ 66.— γάρ ρα = διότι φυσικά.— πατροκασίγνητος = ὁ ἀδελφὸς τοῦ πατρός· (κασίγνητος· ζ 155). — ἐπιζαφελῶς = σφοδρῶς.— μενεαίνω· α 20.— 331 = α 21.

β) Προστ. ἄορ. β' τοῦ κλύω : κλυθι (ἐξ ἀχρήστου τύπου ἔκλυν).

γ) πάρος οὐ ποτ' ἄκουσας: Ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἔπαυσέ ποτε νὰ προστατεύῃ τὸν Ὀδυσσεά. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ναυάγιόν του πρὸ τῆς νήσου τῶν Φαιάκων εἰς μάτην ἐπεκαλεῖτο αὐτὴν ὁ Ὀδυσσεύς, διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐναντιωθῇ ἡ θεὰ εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Ποσειδῶνος. Ἦδη ὅμως ἐτέλεσθη ἡ βουλή τῆς εἰμαρμένης νὰ διασωθῇ ὁ Ὀδυσσεύς εἰς τὴν γῆν τῶν Φαιάκων καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀναφανδὸν πλέον ἢ γλαυκῶπις θεὰ θὰ παρακολουθῇ καὶ θὰ καθοδηγῇ τὸν ἥρωα.

Ρ Α Ψ Ω Δ Ι Α π

154 - 185

α) 154 - 166. ἦ· προτκ. τοῦ ἦμι = λέγω· ζ 198.— ὦρσε· ὄρνυμι = ἐγείρω, κάμνω τινὰ νὰ κινηθῇ.— συφορβὸς = χοιροβοσκὸς (σῦς + φέρβω = τρέφω). — δησάμενος· ἐδήσατο· δοῦμαι· ε 44. — ἶεν· ἦει· παρατ. τοῦ εἶμι.— οὐδ' ἄρα = καὶ φυσικά δέν. . . — λῆθε· λήθω, λανθάνω = διαφεύγω τὴν προσοχὴν.— σταθμὸς = ἡ στάνη τῶν χοίρων.— κιών· κίω· α 22. — ὑφορβὸς = χοιροβοσκὸς (ὕς = χοῖρος + φέρβω = τρέφω). — σχεδόν· ε 228.— δέμας· ε 212.— ἦικτο = εἶχεν ἐξομωθῆ, εἶχε λάβει τὴν μορφήν· (παθ. ὑπερσ. τοῦ εἶκω, εἶκτο καὶ ἦικτο). — ἀγλαὸς = ἐξοχος, ὠραῖος.— ἔργα = ἐργόχειρα.— ἰδυίη· θηλ. τοῦ εἰδῶς— οἶδα.— κατὰ ἀντίθυρον = ἔξω, ἀπέναντι τῆς εἰσόδου.— ἡ κλισίη = ἡ καλύβη (κλίω). — οὐ πω = οὐδαμῶς, κατ' οὐδένα τρόπον.

— **ἐναργής** = ὄρατός, ὀλοφάνερος (ἄργης - ἀργός = στιλπνός, φωτεινός· πρβλ. ἄργυρος). — **ὕλαόντο**· ὕλαομαι = ὑλακτῶ, γαυγίζω. — **κνυζηθμός** = οὐρλιασμα. — **ἐτέρωσε** = εἰς τὸ ἄλλο μέρος. — **φρόβηθεν** = ἔφυγαν τρομαγμένοι. — **ἦλθεν**· ὁ Ἵδυσ. — **παρέκ τειχίον** = ἔξω πλησίον τοῦ περιφράγματος. — **πάροιθε** = πρό, ἔμπροσθεν.

167 - 171. **ἔπος** = τὸν λόγον, τὸ σχέδιόν σου. — **φάο** = νὰ εἰπῆς, ν' ἀποκαλύψης. Μέσ. ἐνεστ. ἐκ ρίζ. φα - τοῦ φημί. — **ἐπίκειυθε**· κέσθω· ζ 303. — **θάνατον και κῆρας**· ε 387. — **ἀραρόντε**· ἀραρίσκω· εἰς τὴν σημ. τοῦ παρασκευάζω. — **ἔρχησθον**· τὸ ρ. ὕπως καὶ ἡ μτχ. ἀραρόντε εἰς δυϊκ. ἀριθμ. — **δηρόν**· ζ 220. — **σφῶιν** = ἀπὸ σῶς τοὺς δύο· γεν. δυϊκ. τῆς ἀντων. σὺ - ὑμεῖς. — **μεμαυῖα**· μεμαώς· ε 375.

172 - 180. **ἦ**· π 154. — **ἐπεμάσσατο**· ἐπιμαίομαι = ἐγγίζω. — **φᾶρος**· ζ 214. — **εὐπλυνές** = καλοπλυμένον. — **δέμας**· ε 212. — **ὠφελ-λε**· ὀφέλλω = αὐξάνω. — **ἦβη** = νεότης, ἀκμή. — **ἄψ** = πάλιν, ἐκ νέου. — **γναθμός** = σιαγών, παρειά. — **τάνυσθεν** = ἐτενῶθησαν, ἐξηλείφθησαν ἀπ' αὐτάς αἱ ρυτίδες (τανύομαι· ε 68). — **κυάνεος** = βελύς κυανούς, μαῦρος. — **τὸ γένειον** = ἡ κάτω σιαγών, τὸ πηγούνι. — **ἔρξασα**· ἔρσω· α 293. — **πάλιν κίε** = ἔφυγε. — **ἦεν**· ἦει, εἶμι. — **ἡ κλισίη**· π. 159. — **θαμβῶ τινα** = μένω ἐκθαμβος εἰς τὴν θέαν τινός. — **ταρβῶ** = τρομάζω, φοβοῦμαι. — **ἐτέρωσε** = πρὸς ἄλλο μέρος. — **βάλε ὄμματα** = ἔρριψε, ἔστρεψε τὰ βλέμματά του. — **180** = α 122.

181 - 185. **νέον** = μόλις πρὸ ὀλίγου. — **ἦε πάροιθεν** = ἦ πρίν. — **εἶματα**· ζ 26. — **ὁ χρώς**· ζ 61. — **ἦ μάλα** = ἀναμφιβόλως. — **ἴληθι** = γενοῦ ἴλεως· προστ. ρήμ. ἴλημι ἢ ἴληκω (ἐκ ρίζ. ἰλάω - ἴλεως). — **δώομεν**· ὑποτκ. ἀορ. τοῦ δίδωμι. — **κεχαρισμένα** = εὐπρόσδεκτα ὑπὸ σοῦ, ἔπομ. μεγαλοπρεπῆ. — **ἱερά**· α 61. — **τετυγμένα** = κατεσκευασμένα, κατειργασμένα· ρ. τεύχω· ἦτοι θὰ σοῦ δώσωμεν ὡς δῶρον σκευὴ χρυσᾶ. — **φείδομαι** = προφυλάττω, προστατεύω.

β) — Σχηματισμὸς τοῦ παρακ. τοῦ εἶμι κατὰ τὰ βαρύτερα : **ἴεν**. — Θηλ. τῆς μτχ. τοῦ οἶδα ἐκ τῆς ρίζ. ἰδ. - : **ἰδυῖα**. — Τὸ **φημί** εἰς τύπους μέσης φωνῆς· προστ. **φάο**, **ἔφατο**, **φάσθε**· ζ 200 κ.ἄ.

— Δυϊκὸς τῆς ἀντων. **σὺ** : **σφῶι**, **σφῶιν**.

— Κατάληξις γ' πληθ. παθητ. ἀορ. — **θεν** : **τάνυσθεν**.

γ) **κύνες τε ἴδον**: Καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον, ὅτι οἱ κύνες καὶ ἄλλα ζῶα ἔχουν μυστικὴν αἴσθησιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀντιλαμβάνονται ὑπερφυσικά φαινόμενα.—**ἄλλοιός φάνης**: Ἡ μεταμόρφωσις αὐτῆ τοῦ Ὀδυσ. δὲν εἶναι ὅπως ἢ ἐν ζ 230. Ἐκεῖ ἢ Ἀθηναῖ τὸν ἔκαμε νὰ φαίνεται ὠραῖος, χωρὶς νὰ μεταβάλλῃ χαρακτηριστικὰ, ἐνῶ ἐδῶ κατὰ μαγικὸν τρόπον γίνεται ἀγνώριστος. Τοιαῦται μεταμορφώσεις ἦσαν σύνηθες θέμα εἰς τὴν ἐπικήν ποιήσιν.—**δῶρα χρύσεια τετυγμένα**: Τὴν κατεργασίαν τοῦ χρυσοῦ εἰς σκευὴ γνωρίζομεν ἀπὸ τὰ εὐρήματα τῶν μυκηναϊκῶν τάφων. Ἀπὸ τὰ κτερίσματα ταῦτα καὶ ἀπὸ περιγραφὰς τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας κατανοοῦμεν, ὅτι ὁ χρυσὸς εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἀχαιῶν βασιλέων ἐχρησιμοποιεῖτο ἐν ἀφθονίᾳ. Οἱ κάτοχοι τοῦ πολυτίμου τούτου μετάλλου τὸ ἐχάρινοντο εἰς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν.

186 - 224

α) 186 - 193. **τοι· σοι. δοτ. ἤθικ.** = πρὸς ἡσυχίαν σου, ἡσύχασε.—**εἰσκω· ζ 152.** — **στεναχίζω** = στεναζῶ. — **ἄλγεα· α 4.** — **βία** = ἀνθρακίσις. — **ὑπεδέγμενος** = ὑφιστάμενος, ἀνεχόμενος· ρ. ὑποδέχομαι.—**κύσε·**—**κυρέω** = φιλῶ, ἀσπάζομαι. — **κάδ δέ· δέ· ζ 230.** — **ἦκε· ἴημι** = ἀφίνω νὰ πέσῃ· καὶ ε 316. — **χαμᾶζε** = κάτω, χάμω.—**πάρος· α 21.** — **ἦκε·** ἀντικμ. δάκρυον. — **νωλεμές·** ἐπίρρ. = συνεχῶς. — **Τηλέμαχος δέ·** ἀντιθ. = ἀλλ' ὁ Τηλ. — **οὐ πω ἐπέιθετο** = δὲν ἐπίστευεν ἀκόμω ἐντελῶς· δηλ. τὰ δάκρυα τοῦ ξένου τοῦ ἔκαμαν ἐντύπωσιν, ἀλλὰ δὲν ἐπίστευεν ἀμέσως τοὺς λόγους του. — **ἐξαυτίς** = πάλιν.

194 - 200. **δαίμων** = κάποιος θεός. — **ἀλλὰ θέλγει** = ἀλλ' εἶσαι θεός, ὅστις με θέλγει = με ἀπατᾷ. — **οὐ πως ἄν** = δὲν θὰ ὑπῆρχε τρόπος, δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν. — **μηχανόωτο· μηχανάομαι** = ἐνεργῶ, κατορθώνω. — **ῶ αὐτοῦ νόω·** ἐῶ αὐτοῦ = με τὸν ἰδικόν του νοῦν, με τὴν ἰδικήν του εὐφυΐαν. — **ὄτε μὴ** = ἐὰν μὴ, ἐκτὸς ἐάν. — **ρηιδίως·** ῥαδίως. — **ἐθέλων** = κατὰ τὴν θέλησίν του.—**θειή· τίθημι** = καθιστῶ. — **ἦ γάρ τοι** = διότι πράγματι. — **νόον· π. 181.** — **αεικῆς** = εὐτελής. — **ἔσσο·** ὑπερσ. τοῦ ἐννεμαί (ρίζ. ἐσ - ἔσνεμαί).

201 - 212. **201** = ε 214. — **οὐ σε ἔοικε. . . ἀγάασθαι** ἢ σερῶ τῶν λέξ.: οὐ ἔοικέ σε θαυμάζειν περιώσιον οὐτ' ἀγάασθαι φίλον πατέρα ἔνδον ἔόντα. — **οὐ ἔοικε** = δὲν εἶναι πρέπον. — **θαυμάζω** = ἀποροῶ. —

ένδον έόντα = διότι εύρίσκεται εις τήν πατρίδα του. — περιώσιον = ύπερβολικά (περιούσιον, περι = πολύ + είμί), εις τόσον βαθμόν. — άγάσθαι • άγαμαι = έκπλήττομαι. — τοι • σοι • συναπτ. πρὸς τὸ έλεύσεται. — ὅδ' έγώ = έγώ έδῶ. — τοιόσδε = με αύτήν τήν μορφήν, ὅπως με βλέπεις. — άληθείς • άλάομαι • 377. — τόδε έργον = τοῦτο, δηλ. ή μεταμόρφωσίς μου είναι έργον. — άγελείη = ή διδουσα λάφυρα (άγω + λείη). 'Επίθ. τῆς 'Αθηνᾶς. — πτωχός = έπαίτης (πτώσσω = ζαρώνω) έναλίγκιος • άλίγκιος = ὅμοιος. — περι χροί • π. 182. — ρήϊδιον • ῥάδιον. — κυδῆνια • κυδαίνω = δοξάζω, έξυψώνω. — βροτός • μετά τοῦ θνητός = άνθρωπος. — κακῶσαι • κακώω = βλάπτω, έξευτελιζώ.

213 - 224. ὡς άρα φωνήσας = άκολούθως, άφοῦ είπεν. . . — άμφιχυθείς • άμφιχέομαι = περιπτύσσομαι. — λείβω • 84. — ήμερος = πάθος (ήμείρομαι • α 59). — ύπό ὠρτο = προσκλήθη ένδομύχως (ρ. ὄρνυμαι). — γόος = θρήνος. — λιγέως = διαπεραστικά, δυνατά. — άδινώτερον = περισσότερον, με θρήνον διακριέστερον (άδινός α. 92). — οίωνοί • α 202. — φήνη = είδος άετοῦ. — αίγυπιός = γύψ (αἴξ + γύψ, διότι οἱ γύπες άρπάζουν αίγας). — οἴσι • ή δτκ. είναι κτητ. και ήθ. = τῶν ὁποίον τὰ τέκνα πρὸς λύπην των. — έξείλοντο • εξαορῶμαι = αφαιρῶ, άρπάζω. — πάρος • α 21. — πετεηνά = ίκxαλ νά πετοῦν. — ὡς άρα = έτσι λοιπόν. — έλειινόν δάκρυον • περιληπτ. = δάκρυα προκxλοῦντα τὸν οἴκτον. — είβω • λείβω. — και νυ κ' ὄδυρομένοισιν έδυ = και έτσι θά έδυν. — ὄδυρομένοισι • ένν. αυτοῖς = ένῶ αυτοῖ έκxαιον. — αίψα = αίφνης. — 223-224. = α 172 - 173.

β) ω άντι ου: περιώσιον. (περιούσιον).

— 'Ετερος τύπος τοῦ ὀνόμ. 'Αθήνη: 'Αθηναίη.

γ) ὅδ' αυτός τοιόσδε: 'Ο Τηλέμαχος δέν έγνώριζε τήν μορφήν τοῦ πατρός του και δια τοῦτο ὁ 'Οδυσ. λέγει πρὸς αυτόν: έγώ είμαι ὁ 'Οδυσ. και αύτή είναι ή μορφή μου. — "Ὡς άρα φωνήσας κατ' ἄρ' έξετο: Με δραματικήν τέχνην ὁ ποιητής παριστᾶ τὸν 'Οδυσσέα νά λυγίξη από τήν συγκίνησιν κατὰ τήν μεγάλην αύτήν στιγμήν τῆς ζωῆς του. 'Ο έναγκαλισμός τοῦ Τηλεμάχου και τὰ δάκρυα τοῦ πατρός και υιοῦ αποτελοῦν έπίσης θαυμαστήν παρένθεσιν εις τὸν διάλογον, ὁ ὁποῖος ήτο φυσικόν νά διακοπη. — άδινώτερον ἢ οίωνοί: 'Ο θρήνος τῶν πτηνῶν, ὅταν χάσουν τὰ μικρά των, είναι τόσον επίμονος και γοερός, ὥστε νά

θεωρῆται ὡς ἡ σφοδρότερα ἐκδήλωσις ψυχικοῦ πόνου. Συχνάκις οἱ ποιηταὶ μεταχειρίζονται αὐτήν.

225 - 265

α.) 225 - 239. — **τοιγὰρ** = βεβαίως. — **τοι**· συναπτ. πρὸς τὸ καταλέξω. — **ναυσικλυτός**· *ναυσικλειτός*· ζ22. — **καί με εὐδοντα**. . . **Ἰθάκην**· σειρ. λέξ. : *καί με κάτθεσαν εἰς Ἰθάκην ἄγοντές με εὐδοντα ἐν νηὶ θοῇ ἐπὶ πόντον*. — **εὐδω** = κοιμῶμαι. — **κάτθεσαν** = ἀπεβίβασαν. — **ἔπορον**· ε 372. — **ἄλις** = ἀρκετά. — **231** = ε 38. — **τὸ σπῆος** = σπέος· α 15. — **ιότης** = θέλησις. — **κέονται** = κεῖνται. — **ὑποθημοσύνη** = συμβουλή, ὑπόδειξις (*ὑποτίθημι*). — **βουλεύω** = συσκέπτομαι. — **καταλέγω** = ἀναφέρω κατὰ σειράν. — **θυμὸς ἀμύμων** = εὐγενῆς καρδιά. — **μερμηρίζας** = ζ 141. — **φράσσομαί κεν** = θὰ σκεφθῶ, ὅσον δύναμαι. — **ἦ - ἦ** = ἐάν - ἦ. — **νῶϊ** = ἡμεῖς οἱ δύο. — **δυνησόμεθά κεν** = θὰ δυνηθῶμεν. — **ἀντιφέρομαι** = ἀντιμετροῦμαι. — **μόνῳ**· *μόνω*. — **ἄνευθε** = ἄνευ. — **δίζημαι**· α 261.

240 - 257. — **ἦ τοι** = ἀληθῶς, πράγματι. — **αἰχμητῆς** = ὁ διὰ τοῦ δόρατος μαχόμενος, ὁ μαχητῆς. — **ἐπίφρων** = συνετός, φρόνιμος. — **χεῖρας-βουλήν**· αἰτιατικὴ τοῦ κατὰ τι. — **ἡ ἄγη** = θυγατρὸς. — **οὐδέ κεν εἶη** = καὶ δὲν θὰ ἦτο δυνατόν. — **ἴφθιμος** = ἰσχυρός, ἀκμαῖος. — **ἀτρεκές** = ἀκριβῶς, κατ' ἀκριβῆ ἀριθμόν. — **οὔτε δὺ' οἶαι** = οὔτε δύο μόνον δεκάδες. — **τάχα** = ἀμέσως. — **εἴσομαι**· μέλλ. τοῦ οἶδα. — **κοῦρος** = νέος. — **κεκριμένος** = ἐκλεκτός· ρ. *κρίνω* = χωρίζω, ἐκλέγω. — **δρηστήρ** = ὑπηρέτης (ρ. *δρω*). — **πίσυρες**· ε 70. — **φῶς**· α 324. — **ἔασιν** = εἰσίν. — **ἄριστοι** = εὐγενεῖς. — **ἄμα** = μαζί. — **δοιῶ** = δύο. — **δαήμων** = εἰδικός. — **δαιτροσύνη** = ἡ τέχνη τοῦ τεμαχιζεῖν τὸ κρέας· (*δαιτρός*· α 141). — **εἰ ἀντήσομεν τῶν** = ἐάν συναντήσωμεν αὐτούς. — **μῆ**· ἐνδοιαστ. πρότασις ἐκ ρήμ. ἐννοουμένου δέδοικα. — **πολύπικρα καὶ αἰνά** = κατὰ τρόπον πολὺ πικρὸν καὶ φοβερὸν. — **ἀποτίσαι**· *ἀποτινομαι* = ἐκδικοῦμαι, τιμωρῶ. — **βία** = βιασποραγία. Τὸ νόημα : φοβοῦμαι, μήπως ἡ ἐκδίκησις, τὴν ὁποίαν μελετᾷς ἐναντίον τῶν μνηστήρων, προκαλέσῃ τὴν καταστροφὴν σου. — **ἀμύντωρ** = βοηθός. — **φράζου**· *φράζομαι* = συλλογίζομαι. — **ὃ κέν τις ἀμύνη**· ὅστις ἂν = ὁ ὅπως θὰ ἡδύνατο νὰ μᾶς βοηθήσῃ. — **πρόφρονι θυμῷ** = μὲ προθυμίαν.

258 - 265. **σύνθεο**· ρ. **συντίθημι** = προσέχω και κατανοῶ. — **ἀρ-
κέσει**· ἀρκῶ = βοηθῶ. — **ἔσθλῶ τούτω ἐπαμύντορε**· ὀνομαστ. δυϊκ.
— **τούς ἀγορεύεις** = τούς ὁποίους ἀναφέρεις. — **ὕψι**· ἐπίρ. = ὑψηλά·
— **καθημένω περ** = μολονότι κάθηνται. — **ὦ** = οἱ ὅποιοι, δηλ. οἱ δύο
ἐπαμύντορες. — **κρατέουσι**· μετὰ δτικ. = κυβερνοῦσι.

β) Ἐπικός τύπος τοῦ κείμαι εἰς τὸ γ' πληθ. : **κέονται**.

— Δυϊκὸς ἀριθμ. τοῦ ἐγώ : **νῶι (ν)**.

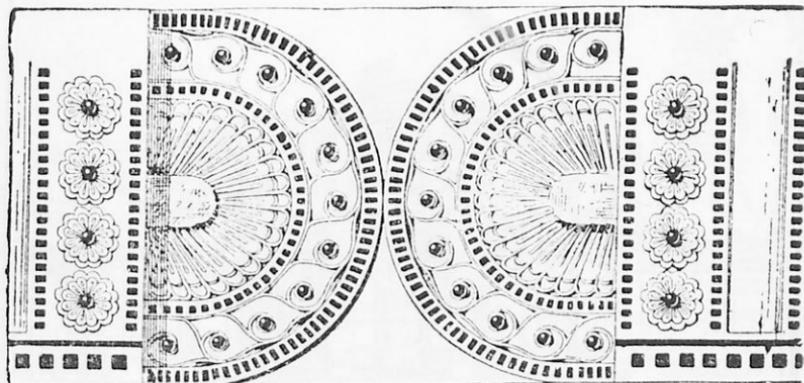
— Γ' πληθ. τοῦ εἰμί : **ἔασι (ν)**.

γ) **χεῖρας αἰχμητὴν καὶ ἐπίφρονα βουλήν** : Κατὰ τὸν Ὀμη-
ρον τύπος ιδεώδους βασιλέως εἶναι ὁ συνδυάζων τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς
μὲ τὴν πολεμικὴν ἀνδρείαν. Κατ' ἄλλην ἔκφρασιν τοῦ Ὀμήρου ὁ ἀρ-
χηγὸς ἑνὸς λαοῦ πρέπει νὰ εἶναι « ἀγαθὸς βασιλεὺς κρατερός τ' αἰχμη-
τῆς ». — **ἔξ δὲ δρηστήρες...** : Οἱ μνηστῆρες ἔχοντες μαζὶ καὶ τὴν ἀκο-
λουθίαν τῶν ἀπὸ θεράποντας καὶ κήρυκας ἀπετέλουν μέγαν ἀριθμὸν καὶ
ἦσαν ἤδη ἐχθροὶ ἐπικίνδυνοι διὰ τὸν Ὀδυσσεά. Ἄλλ' ἡ βεβαίωσις τοῦ
Ὀδυσσεως, ὅτι δύο ἀκατάβλητοι ἐπαμύντορες ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Ἀθηναῖα, θὰ
βοηθήσουν τοὺς ἐκδικητάς, προσεξαγγέλλει τὴν εὐτυχῆ λύσιν τοῦ δρά-
ματος, τὸ ὅποιον ἐτάραξε τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσεως.

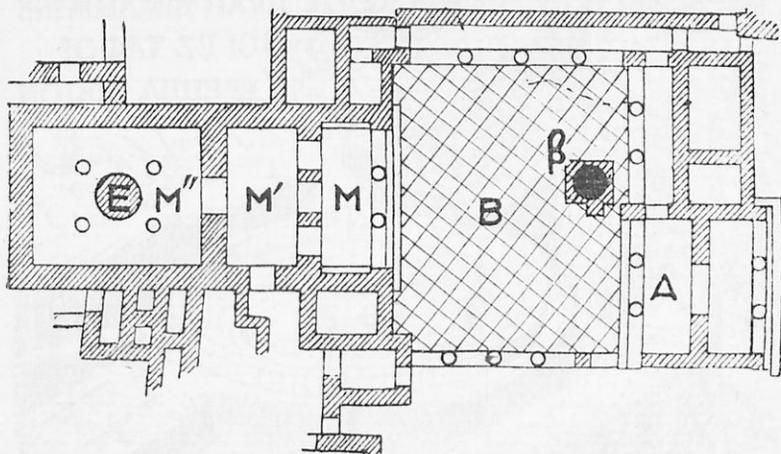
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικ. 1. Ὁ κυκλικὸς περίβολος ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν Μυκηναίων, ὅπου οἱ τάφοι τῶν βασιλέων, καὶ μέρος τοῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως τῶν Μυκηναίων.
(Ἀναπαράστασις)

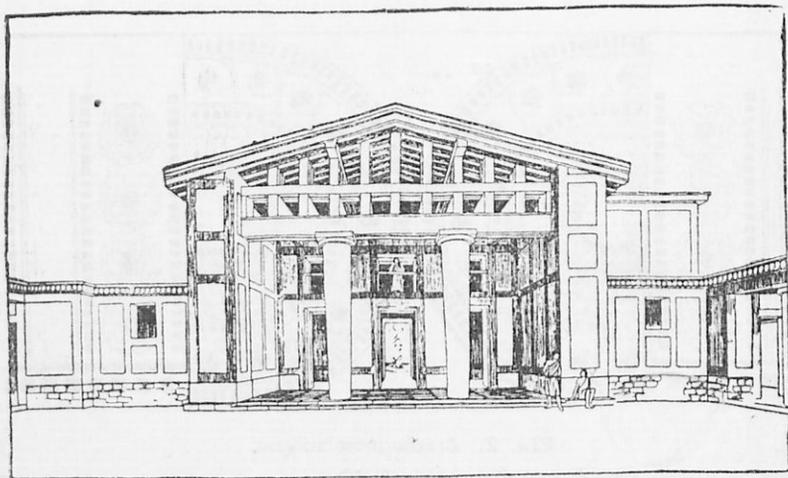

Εικ. 2. Διακόσμησις τοίχων.
Πλάς ἐξ ἀλαβάστρου ἀποτελοῦσα τὸν καθ' Ὅμηρον «θριγκὸν κυάνιο» καὶ εὐρεθεῖσα ἐν τῇ αἰθούσῃ δώματος τοῦ ἐν Τύρινθι μεγάρου.

Είχ. 3. Σχέδιον· μεγάρου.

- A. Πρόπυλον αὐλῆς τοῦ ἀνακτόρου.
- B. Αὐλή, τοῦ ἀνακτόρου. β. Βωμός.
- M. Αἴθουσα δώματος.
- M' Πρόδομος.
- M'' Κυρίως μέγαρον.
- E. Ἐσχάρη.

Είχ. 4. Ἐξωτερικὸν μέγαρον (Ἀναπαράστασις).

Ειχ. 5. Παιγνίδιον πεσσών.
(Ἀναπαράστασις ἐξ ἀρχαίου ἀγγείου)

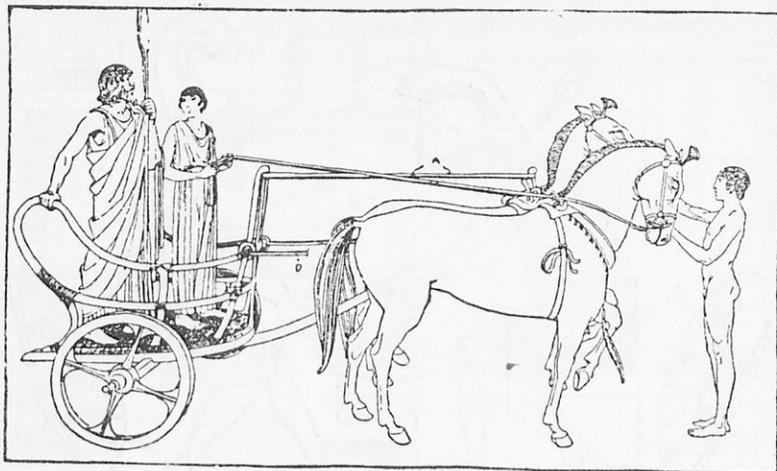

Ειχ. 6. Μυκηναϊκά ἀγγεία.
A. Ἀγγεῖον τύπου κρατῆρος.
B. Μυκηναϊκή πρόχους.

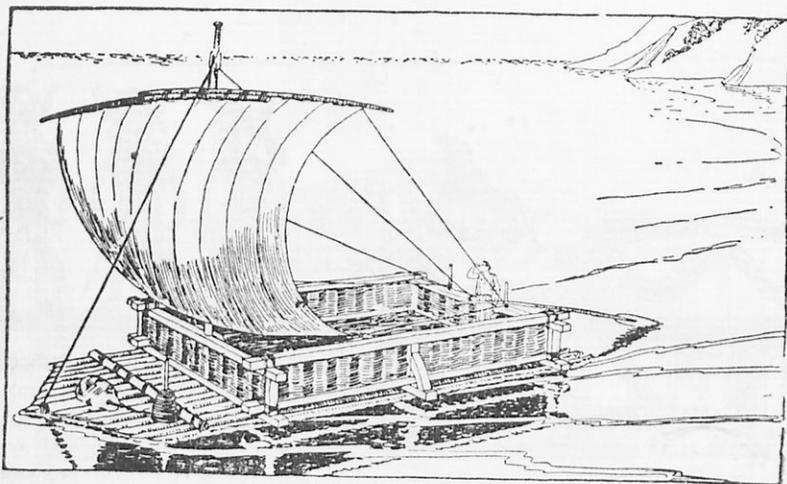

Ειχ. 7. Ἀχαιοὶ πολεμισταὶ φέρουντες πῆληκα μὲ λόφον καὶ φάλους ἐξέχοντας ὡς κέρατα. Φοροῦν θώρακα, κάτωθεν τοῦ ὁποίου φαίνεται ὁ χιτῶν, καὶ κρατοῦν ἀσπίδα καὶ δόρυ.

(Ἐκ πηλίνου ἀγγείου ἐκ Μυκηνῶν)

Εἰκ. 8. Ἄρμα (ἀναπαράστασις)

Εἰκ. 9. Ἡ σχεδιά τοῦ Ὀδυσσεύς.

(Ἀναπαράστασις κατὰ τὴν περιγραφὴν τῶν στίχ. ε 234 - 261).

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον, εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἐκτύπων, στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου, θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ Νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΑ', 1963 (VI) - ΑΝΤΙΤΥΠΑ 30.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1164/8-3-63.

Ἐκτύπωσης — Βιβλιοδεσίας : ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ Α. Ε. - Φωκίδος 15.

0020556709

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

